

לקראת שבחת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 414

פנינים לפרשת בא תשפ"ד

צעדתי בשלג מביתי שבקרית צאנז, עד לביתו של מרן זצ"ל, ביקשתי את ברכתו, הוא שוחח איתי זמן קצר מאוד כדרכו, הזרתי הביתה נרגש ומאושר, זכות של פעם בחיים!. אבל אז קרא דבר פלאי, מרן זצ"ל, פנה לנכדו אחרי שהלכתי ואמר לו "דער חסיד וואס איז גווען דא, גיפעלט מיר" - החסיד שהיה פה, מוצא חן בעיני...

שיחה מרתקת עם הגאון רבי משה פריד שליט"א, מחבר שו"ת 'וישמע משה', על הקשר המיוחד שהיה לו עם מרן פוסק הדור רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל

יעקב א. לוסטגמן

רבים ברחבי הארץ והעולם היהודי כולו, נהנים מדי שבוע מהעלון ההלכתי הנפלא 'וישמע משה', הערוך בטוב דעת וטעם, ובו מובאות מדי שבוע מספר שאלות הלכתיות אקטואליות ומעניינות, עם תשובותיהם של גדולי הפוסקים בזמנינו, תוך מתן הסבר לכל צד, מדוע פוסק זה סובר כך ומדוע פוסק אחד סובר אחרת. במשך השנים התקבצו הגיליונות הנפלאים הללו לשו"ת 'וישמע משה', שעד כה כבר נדפסו לו שבעה כרכים, ועוד היד נטויה בסייעתא דשמיא.

מי שעומד מאחורי היצירה המופלאה הזאת, הוא הגאון רבי משה פריד שליט"א, מרבני ודייני ק"ק בעלזא בבית שמש, אשר זכה להתחבב בצורה יוצאת דופן על גדולי הדור, שמקדישים לו מזמנם כדי לשאת ולתת עמו בהלכה, בכל חלקי הש"ס והשו"ע, באופן נפלא מאוד.

אבל מסתבר שהפרויקט כולו, מתחיל באופן פלאי, מהקשר המיוחד שהיה לו, לרב פריד, עם מרן פוסק הדור רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ועל כך ביקשנו לשמוע מפיו של הרב פריד עצמו, שאכן נהג בנו טובת עין ושיתף אותנו בפרסום ראשון בכמה וכמה סיפורי פלא שחזה וראה במו עיניו.

"אני הייתי אז מגיד שיעור בישיבת בעלזא, בקריית יערים - טלז סטון, ובצהרים הייתי יושב פעמים רבות בכולל 'נחלי דעת' שהיה

בסמוך, בראשותו של הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א, כיום גם מגיד שיעור של 'דרשו' ב'דף היומי בהלכה', בנו של מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, ונכדו של רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

שם נוצר קשר ביני ובין הרב זילברשטיין שליט"א, ובמשך הזמן עזרתי לו למצוא מקום בהסעה מירושלים לטלז סטון וחזור, כך שנחסך לו זמן

התביישתי מאוד, הייתי בטוח שיצחקו עלי. יחשבו שאני סתם נדחף שם, אבל כשהבנתי שזה הולך להיות משהו קבוע לאורך שנים, התקשרתי לכמה רבנים שאני מכיר שיביאו לי שאלות מעניינות בהלכה, אם אני משוחח עם הרב אלישיב, אני צריך לבוא מוכן עם 'נושאי שיחה' מתאימים, כשאצל אדם גדול כמוהו כמובן שנושאי שיחה זה דיונים הלכתיים.

"זה לא היה קל, הייתי צריך לקום מוקדם, בשעה תשע וחצי כבר הייתי צריך להיות בכולל, כמובן שהתקשיתי לעמוד בזמנים, אבל בכל זאת הייתי עושה מקסימום מאמץ. אם קרה פעם אחת שלא באתי בבוקר למרן זצ"ל, בגלל סיבה שהיה לי משהו דחוף וכדו', הוא היה מיד שואל 'איפה הבעלזער?', כך הוא היה מכנה אותי כמעט תמיד 'דער בעלזער'. היו פעמים בודדות ממש שהוא קרא לי בשמי.

בתחילה היינו זקוקים ל'שירותי התרגום' של הנכד

"מעניין לציין שבתחילה היינו זקוקים ל'שירותי התרגום' של הנכד הרב אריה אלישיב, כי אני במקור מאנטוורפן שבבלגיה, והאידיש שלי היא במבטא חסידי כבד עם 'אוצר המילים' המקובל באנטוורפן. מרן זצ"ל לעומת זאת היה מאנשי היישוב הישן בירושלים, המבטא שלו היה ירושלמי ואוצר המילים שלו היה בהתאם. הרב אריה אלישיב לעומת זאת הכיר את ההבדלים, ובכל פעם שהרב היה משתמש באיזה ביטוי שלא הבנתי, הוא מיד היה מתרגם לי, וכן להיפך, אבל כמובן שזה היה רק במקרים נקודתיים, בדרך כלל לא היה צורך ב'תרגום'.

"בכלל, רוב האנשים בסביבה דיברו בלשון הקודש, השאלות שנשאלו והדיונים בנושאים ציבוריים נעשו בעיקר בלשון הקודש, אבל איתי הוא היה מדבר רק באידיש, ופעם אחת בטעות התחלתי לדבר אתו בעברית, כי מסביב דיברו בשפה זו, והוא מיד עצר אותי ושאל: "אתה לא יודע אידיש?".

"עוד הערה שהוא העיר לי פעם היתה בעניין של נקיות הלשון, כשפעם דיברתי איתו על איזה מקרה שקרה, לצורך שאלה הלכתית, והשתמשתי בביטוי "די ווייב", כלומר אשתו של פלוני. מרן העיר לי "אזוי זאגט מען?", כך אומרים? לא, אומרים "בני בית". כמובן שלאנשים שלא הורגלו בסגנון דיבור כזה הוא לא היה מעיר, אבל מהאנשים הקרובים אליו הוא ציפה לשיחה ברמת נקיות גבוהה יותר, ובמיוחד שאני בא מקהילה חסידית שבה באמת מקובל לדבר בסגנון הזה.

"בכל אופן, הרבנים שאיתם שוחחתי החלו לשלוח לי שאלות שאותן הייתי מציג בפני מרן זצ"ל, ועד מהרה נפוצה השמועה, ומכל רחבי העולם החלו רבנים ופוסקי הלכה ליצור איתי קשר, בבקשה שאציג את השאלות שלהם בפני הרב אלישיב.

"האמת שהרגשתי מאוד לא נעים. צריכים להיות ראוי לכך, לעמוד בין גדול הדור ובין גדולי הפוסקים ששואלים אותנו שאלות, זאת גם אחריות גדולה מאוד להעביר את התשובות בצורה מדויקת,

ומאמץ להגיע לכולל, ואחרי תקופה הוא אמר לי שהוא רוצה להכיר לי טובה ולתת לי מתנה מיוחדת - להכניס אותי אל סבו, הגרי"ש אלישיב, ולבקש ממנו שיברך את מי שעוזר לנכד שלו...

אני כמובן שמחתי מאוד, הזדמנות מיוחדת במינה להתברך מפיו של גדול הדור, איך אוכל לסרב?

ואכן, הרב זילברשטיין סידר את העניין וביקש ממני לבוא אל הסבא ביום פלוני בשעה פלונית. היה זה יום מושלג, צעדתי בשלג מביתי שבקרית צאנז, עד לביתו של מרן זצ"ל שברח' חנן בשכונת 'מאה שערים', כמובן שהמאמץ היה שווה ולא נרתעתי מהשלג והקור.

"הגעתי למרן זצ"ל, ביקשתי את ברכתו, הוא שוחח איתי זמן קצר מאוד כדרכו, שהיה מקצר בדיבורים, והשיחה הסתיימה. חזרתי הביתה נרגש ומאושר, זכות גדולה נפלה בחלקי. זכות של פעם בחיים! כך חשבתי לעצמי.

"אבל אז קרא דבר פלאי. מרן זצ"ל, פנה לנכדו חביבו הרה"ג ר' אריה אלישיב, אחרי שהלכתי ואמר לו "דער חסיד וואס איז גווען דא, גיפעלט מיר" - החסיד שהיה פה, מוצא חן בעיני...

"הרב אריה אלישיב, היה מסור לסבא בצורה שלא תיאמן. כשהוא שמע ממנו כאלו מילים, לא היה לו שום ספק מה הצעד הבא שהוא עושה. באותו יום קיבלתי טלפון עם הוראה ברורה, מחר יש לרבי סנדקאות בברית בשעה תשע, ולאחר מכן הוא עולה הביתה. תמתין שם בשעה תשע, אני רוצה שהרבי יראה אותך".

"כמובן שנדהמתי לשמוע את זה, מה יכול הרב אלישיב לרצות ממני? הוא בירך אותי, השיחה הסתיימה, מה יכולה להיות הסיבה שהוא רוצה לראות אותי שוב. הגעתי לשם בזמן הנקוב, הברית התקיימה במועד, ומיד לאחריה יצא הרב אלישיב מהקרוואן ששימש כבית הכנסת שלו באותן שנים, הישר אל הרכב הקטן שהיה מיועד לנסוע בתוך רחוב חנן, סמטה צרה שרוב כלי הרכב לא יכולים לעבור בה. "אני התביישתי מאוד לעמוד שם, אני מדבר עם הרב אלישיב? הוא הרי היה מוקף בתלמידים גדולי תורה, אלפים ורבבות משחרים למוצא פיו..."

"חיכיתי ממש ליד הדלת של הרב אלישיב, שם היתה לו מעלית קטנה שהיתה מעלה אותו למפלס הבית שלו, במקום שיצטרך לעלות את המדרגות.

"במעלית היה מקום לשלושה אנשים, הרבי היה עולה בה עם שני מלווים קבועים, אבל הפעם החליט הרב אריה אלישיב שאני אהיה אחד המלווים. עמדנו שם כך, די בצפיפות, ואז הרב אלישיב שם לב לנוכחותי, ומיד שאל אותי באידיש "איזה חסיד אתה?". השבתי לו "איך בין א הייסע בעלזער חסיד", אם נרצה לתרגם את זה ללשון הקדוש זה בערך כמו לומר "אני חסיד בעלזא 'שרוף'...". הרבי חיך חיוך רחב לשמע ההגדרה, וגם זה היה מאוד נדיר, שהוא מחייך כך. הוא היה אדם מאוד רציני ואף שהשמחה היתה נסוכה על פניו בכל עת, לא היה זה מחזה שגרת שבת שחוק עלתה על פניו.

"גם הפעם השיחה היתה ממש קצרה, אבל בסיומה ביקש מרן זצ"ל בעצמו, שאבוא למחרת פעם נוספת.

"במשך מספר שבועות הגעתי כל יום, אבל לא סיפרתי לאף אחד.

בלי כחל וסרק, ואכן הקפדתי להקליט את השיחות עם מרן זצ"ל, בין היתר מהסיבה הזאת, כדי שלא אכחד חלילה וחס איזה פרט מהתשובות שלו.

ואני אומר את האמת, התביישתי מאוד

"הגיעו הדברים לכדי כך שלפעמים זה היה מאוד לא נעים גם מול גדולי תורה שבאו לבית מרן, והיו צריכים להמתין עד שאני אסיים את השיחה אתו.

"פעם הגיע איזה רב חשוב מאוד שהיתה לו היכרות עם מרן זצ"ל עשרות שנים, עפר אני תחת כפות רגליו, ומפני כבודו ביקש ממני הרב אריה אלישיב שבאותו יום אני לא אעלה עם מרן במעלית, אלא במדרגות, ובמקומי עלה אותו גדול. מרן זצ"ל הרים את עיניו כדי לשוחח איתי, וכשראה שאני לא נמצא הוא שאל מיד 'איפה הבעלזער?' אמרו לו שעליתי במדרגות מפני כבודו של אותו רב, אבל מרן הפגין חוסר שביעות רצון.

"שואלים אותי איך הרגשתי כשקרו מקרים כאלו, ואני אומר את האמת, התביישתי מאוד, אבל האירועים לא היו בשליטתי בכלל, מרן זצ"ל אמר את דעתו בקול ברור וכולם הבינו שכך זה צריך להיות, גם אני. אני הסתכלתי על זה כמו על מתנה מיוחדת שהוא נותן לי, אני לא יודע למה ואין לי שום מושג למה הוא בחר דווקא בי, אבל כך הוא החליט.

"אני יכול לספר שבועות שלמים על הדברים הנפלאים שראיתי אצל מרן זצ"ל, יכולנו לראות שהוא מדבר את כל דבריו ברוח הקודש.

"אני אספר פה עובדה אחת שממנה אפשר להבין איך התקבלו אצלו ההחלטות. באחת הפעמים הגיע יהודי בעל מראה רבני מארה"ב, לבקש מהרב שיחתום לו על המלצה למגבית שהוא ערך לטובת מוסד כלשהו.

"האמת שמרן זצ"ל היה נמנע מלחתום על מכתבים ציבוריים או על הסכמות וכדו'. רק במקרים חריגים בעלי חשיבות ציבורית גדולה מאוד הוא הסכים לצרף את חתימתו.

"אבל בנושא אחד הוא לא היסס לחתום, בנושא של המלצות ובקשת צדקה. בנושאים האלו ידו היתה פתוחה לרווחה, להמליץ ליהודים לתרום צדקה זה תמיד דבר טוב.

"אבל כשאותו אחד מארה"ב ביקש שמרן יחתום על המלצה למגבית שהוא ערך, הרבי סירב לחתום! הוא ניסה עוד פעם, ולא הצליח להשיג את הסכמתו. גם למחרת הגיע האורח וניסה בכל זאת, אולי עכשיו כן יסכים מרן לחתום, אבל לא, הוא לא זכה בחתימה.

"אנחנו מאוד התפלאנו. זה הרי נוגד את דרכו והמנהג הקבוע שלו. יהודי מבקש לאסוף כסף לצדקה, למה הרבי מסרב לחתום???

"מאחר וזכיתי לחיבה יתירה אצלו, הרהבתי עוז ושאלתי, ילמדנו רבינו, למה לכולם הרבי חותם על המלצות בענייני צדקה, ולפלוני סירב הרבי לחתום???

השיב לי מרן: "כל אחד שמגיע לבקש חתימה על המלצה, רוצה את ה'למטה', הוא מתכוון להמלצה שיתרמו לו כסף. אבל כשהוא הגיש לי את הנוסח של ההמלצה, הרחתי שהוא מתכוון יותר ל'למעלה'

לתארים שלו ולהגדרות התפקיד שלו, ופחות ל'למטה', לכן לא חתמתי".

ימים אחדים לאחר מכן הגיע טלפון מארה"ב לאחד ממקורבי מרן זצ"ל, עם טענות חריפות. "איך נתתם לפלוני להיכנס אל הרבי ולהוציא ממנו חתימה? הרי הוא טוען לכתר לא לו, ומנסה להשתלט פה על המוסדות, הייתם צריכים לבדוק איתנו קודם לכן אם זה בסדר שהרב יחתום לו...".

מקורבי מרן הסבירו להם שעל אף שלסובבים אותו לא היה שמץ של חשד לגבי כוונותיו של האיש, מרן עצמו 'הריח' את המזימה, וסירב לחתום, וממילא אין להם שום סיבה לדאגה.

מרן זצ"ל התסכל עליו, והבין שמדובר פה באברך שמחפש צרות

"עוד אספר לכם על אשר ראו עיני ולא זר, שפעם בא אברך צעיר מאוד, מיד אחרי השבע ברכות, ובפיו טענה על זוגתו הצעירה שבאיזה עניין היא מתנהגת שלא כהלכה, ולכן הוא רוצה להתגרש ממנה..."

"מרן זצ"ל התסכל עליו, והבין שמדובר פה באברך שמחפש צרות, אין לו סיבה אמיתית לבוא אפילו עם שאלה כזאת. הוא פשוט מפונק ולא יודע להעריך את מה שיש לו, לכן מחפש לעצמו בעיות.

"מרן השיב לו בקצרה שהשאלה שהוא שואל מאוד מורכבת, ולכן הוא צריך לחשוב לפני שיענה לו... "תבוא שוב לשאול אותי בעוד שבעה שבועות", אמר לו מרן.

"האברך הצעיר יצא החוצה, ובמדרגות היורדות מבית מרן, החליק וספג חבטות קשות מאוד. הוא ניסה לקום ולא הצליח מרוב כאבים... התברר שהוא סבל משברים בשתי רגליו. משם הוא פונה הישר לבית החולים.

"במשך שבעה שבועות שכב האברך במיטה! תחילה בבית החולים ובהמשך בביתו. במשך כל התקופה הזאת מי נמצאה לידו וסעדה אותו? אשתו הטרייה... זאת, שהוא רצה להתגרש ממנה בגלל איזו שטות מטופשת. אחרי שבעה שבועות הוא חזר למרן זצ"ל, שהרי מרן אמר לו לחזור אחרי שבעה שבועות. "התחרטתי", הוא אמר, "החלטתי שזה לא משהו שצריכים להתגרש בגללו".

"אני ראיתי את זה ואמרתי לעצמי, מרן לא רק כתב לו את המרשם' לבעיה שלו, אלא גם ידע בדיוק כמה זמן ייקח עד שהבעיה תחלוף. הוא נקב בשבעה שבועות וזה בדיוק היה משך ההחלמה של אותו אברך צעיר...".

"אבל היתה שאלה אחת שלא העזתי לשאול אותו. במשך השנים, אנשים רבים ביקשו ממני שאשאל את מרן זצ"ל את השאלה: "במה הארכת ימים".

"אבל לא היה לי אומץ לשאול את השאלה הזאת, בעיקר מהסיבה שזאת שאלה שנראתה לי מיותרת. הרי התורה אומרת במפורש "כי הוא חייך ואורך ימים", מי שדבוק בקב"ה ועוסק בתורה יומם ולילה, המצב הטבעי זה שהוא מאריך ימים, אין כאן מקום לשאלה בכלל למה מרן האריך ימים - בגלל שהוא עסק בתורה יומם ולילה!".

כשהיה בתחנת הרכבת התחתית בניו יורק התעלף הרב מפוניבו' על המדרגות הנעות. כובעו התדרדר במורד, וגופו עלה עם המדרגות. אנשים מהרו לעוררו ולהקימו, הביאו לו את כובעו - היתה שם אישה יהודיה שהכירה את הרב מפוניבו' ונרעשה למראה עיניה

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על השעבוד והגאולה

בְּהַפְתִּי בְּאַרְץ מִצְרַיִם (יב יג)

רבותינו שאלו, מאחר שנגזר שישתעבדו ישראל, יעבדו ויעונו בארץ לא להם, מדוע נענשו המצרים על שקיימו בישראל גזרתו של מקום. נענה על כך בסיפור: מקצועות שונים היו ליהודי העיירה. האחד חייט והאחד סנדלר, האחד נפח והאחד פחה. גם מקומו של הגנב לא נפקד. יהודי טוב היה, השכים לבית המדרש שחרית וערבית, אבל פרנסה זו פרנסה. קמה משפחה בבוקר והדירה פרוצה, הכל מרוקן. בשברון לב עלה הנגנב לבית הכנסת לתפילה ומצא את הגנב. לא היה טעם להתנפל עליו, עושה הוא את מלאכתו.

הכל ידעו זאת, גם הרב. ניסה לרמוז, להוכיח, ואין אל מי לדבר. בוקר אחד עלה יהודי בשברון לב. אמר: "רבי, היום יום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', הרב אמר שהוא יום של מזל" "אכן" אישר הרב. "והלילה נפרץ ביתי והכל נגנב!" נאנח הרב: "אכן, המזל האיר הלילה פניו, אבל לגנב..."

החליט הרב לשים לזה סוף. אין כוחו אלא בפיו. המתין עד ליום הכיפורים, וכיוון את הדרשה שלפני "כל נדרי" בעיקרה לגנב שבא לבוש ועטור בטלית. הזכיר שעבירות שבין האדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר, והרעיש את הלבבות בדברי הרי"ף שאם אינו מרצה את חברו אין נמחלים גם העוונות שבין אדם למקום. ובתפילת נעילה מושם הדגש על "למען נחדל מעושק ידינו", ודור המבול עם כל השחתתם לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל-

לא יאומן: "אז על מה התפללת בכזו כוונה?"

כמה שמח שהדברים פעלו! כזו תפילה, בכאלו דמעות, לא התפלל איש. הגנב התייפח, כתפיו רטטו, עיניו אדמו, ממש: "ואני תפילה", כל מהותו עמידה לפני ה'! את, "לב נשבר ונדכה, אלוקים לא תבזה!" במוצאי היום הקדוש, כשבא להתברך מפי הרב, האיר לו פניו בדברי הכתוב: "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך, כי כבר רצה האלוקים את מעשיך!"

"אמן ואמן!" ענה הלה בדבקות. "נו, מהיום ואילך חסל סדר גניבות בעיירה, הא?!" נרעש הגנב: "למה יאמר הרב כן?" "למה יקללו, יכרית מטה לחמו... תמה הרב: "כלום לא חזרת בתשובה, החלטת לשנות מקצוע?" "אם אדם מצליח במלאכתו, מדוע יחליפנה", תמה הגנב כנגדו.

לא יאומן: "אז על מה התפללת בכזו כוונה? האם התפללת שהקדוש ברוך הוא יצליחך בעבירה?!"

"לא, טיפש אינני", ענה. "אבל התפללתי מעומק הלב: רבנו של עולם, הרי כשם שמוזנותיו של אדם קצובים לו, כך חסרונותיו קצובים לו. היום אתה כותב וחותרם, כמה ירויחו וכמה יפסידו. ואיך יפסידו, מי במים ומי באש, מי באבידה ומי בגניבה - אין לי אלא בקשה אחת, אנא ממך, הענה לה: כל מי שאתה גוזר עליו שיגנב ממנו השנה, שיהא זה על ידי..."

מה רוצים ממנו אפוא. כשם שלא כועסים על הרופא על שהוציא אל הפועל את ה"מי בקצו ומי לא בקצו", כך אין לכעוס עליו כשיוציא אל הפועל את ה"מי יעני ומי ישפל"...

מובן, שהבל יפצה פיו. הגזרה גזירה, והגנב יוקע ויענש, כך הגזרה גזירה, ופרעה ילקה וישלם...

כשחזר הרב ארצה, הראה לו הבחור את המכתב

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה

"אמר רבי שמעון, גדולה חיבתן של ישראל, שנגלה הקדוש ברוך הוא במקום עבודת כוכבים ובמקום טינפות ובמקום טומאה בשביל לגאלן!" (שמות רבה טו, ה)

אילו היינו יודעים כמה מצטערת השכינה בצערינו, וכמה יורד הקדוש ברוך הוא כביכול כדי לסייענו, "אני ה' השוכן אתם בתוך טומאותם" (ויקרא טז, טז), כמה היינו אסירי תודה, ומכירי טובה,

שבת הג'יע

ובסייער תא דשמיא
מיורזדרת, בדיוק
מרתחילים השבוע
ב'דף היומי בהלכה'
בהלכות ברכת הפירות

זו הזדמנות מיוחדת בשבילך לדעת את כל
הלכות ברכות עם כל פרטיהם.

הצטרפו עכשיו לעשרות אלפי לומדי
ה'דף היומי בהלכה'

לקבלת פרטים והצטרפות:
בכל עמדות נדרים פלוס
ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

וששים לעבודתו!

בשעתו, שהה הרב מפוניבו' זצ"ל בארצות הברית וחזיר על פתחי
נדיבים למען הישיבה. לא צעיר היה, ולא בריא, ושבע אכזבות.
כשהיה בתחנת הרכבת התחתית בניו יורק התעלף על המדרגות
הנעות. כובעו התדרדר במורד, וגופו עלה עם המדרגות. אנשים
מהרו לעוררו ולהקימו, הביאו לו את כובעו - היתה שם אישה יהודיה
שהכירה את הרב מפוניבו' ונרעשה למראה עיניה. כתבה לאחינה

שלמד בישיבה: "אילו הייתם יודעים כמה הרב סובל עבורכם וכמה
הוא מתאמץ עבורכם, הייתם מכפילים את שקדנותכם!"
כשחזר הרב ארצה, הראה לו הבחור את המכתב. קרא הרב, והפטיר
בנימת זלזול: "השגותיה של אישה!"
"מה הפירוש?" תמה הבחור.

"הייתם מכפילים?! פי שמונה ועשר הייתם צריכים ללמוד!" ענה הרב...

חלמתי שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא!

רבותינו אמרו (טעמי המצוות לאריז"ל, שמות) שטומאת מצרים
היתה כה רבה, עד שמלאכים היו עלולים להיפגם בה, ולכן עבר ד'
בעצמו, ואש אוכלה הוא, וגאלנו.

וזה לקח יציאת מצרים לגבינו, שגם אם אדם רואה עצמו טמא
ומסואב רחמנא ליצלן, הרי "אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים
ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים" (יומא פ"ח מ"ט). גם אילו מלאך
היה נטמא במחיצתו, אבל ה' בכבודו ובעצמו ירד לטהרו ולהצילו!

אך בתנאי אחד: כשם שאז נצטוו להסתגר בבתיים, "ואתם לא
תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר... ולא יתן המשחית לבוא אל
בתיכם לנגף" (שמות יב, כג-כד), משום שהפכנו את הבית לכעין
בית מקדש בשחיתת הפסח ונתינת דמו על המשקוף והמזוזות, כך
התנאי לטהרתנו שנבוא ונסתופף בבית ה', בבתי המדרש והיכלי
הישיבות ובתי מקדש מעט.

וזהו שהמשיכה המשנה: "ואומר, מקוה ישראל ה' (ירמיה יז, ג), מה
מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל".
כמו שאצל המקוה צריך לבוא, ולהתכסות במימיו, כך הבא לבית ה'
והמסתופף בחצרותיו, יזכה לטהרתו!

נספר: אברך קם בבוקר, נפעם. סיפר לאשתו: "הידעת? חלמתי
שאני מדבר עם הקדוש ברוך הוא!"

האשה כלל לא התרגשה: "מה הפלא", אמרה, "הלא אין אדם חולם
אלא מהרהורי לבו. ודאי חשבת עליו ביום, וחלמת עליו בלילה!"
אבל האברך הנרגש לא הרשה שיקלקלו לו את ההתפעלות: "מה את
מדברת", טען, "מתי היה לי פנאי לחשוב עליו! בבוקר אני מתפלל,
ודאי אני חושב עליו. אחר כך אני אוכל, כל מעייני באוכל. אחר כך
מברך, וממהר לכולל. עד הצהרים לומד, ומתפלל מנחה" - הכלל, ערך
חשבון מפורט, עסוק הוא כל היום, מתי יש לו פנאי לחשוב על הבורא!
היה זה גילוי שכינה, בלי ספק...

וזה היה מצחיק, אילו לא היה עצוב.
וזה לא היה עצוב, אילו לא היה המדובר בנו...

(מתוך: והגדת - הגדה של פסח)

**אני יושב בביתי. לפתע נשמעות דפיקות בדלת. אני פותח את הדלת ו...
על המפתן עומד ערבי עם כאפיה ושפם גדול... הנשמה שלי יוצאת מרוב
פחד, ואני שומע את הערבי אומר לי: "רגע! רגע! תירגע! בסך הכל באתי
לבקש ממך טובה. כמובן, רק אם לא קשה לך. אני רוצה שתלווה לי ארבע
מאות אלף שקל לשבוע ימים, האם יש מישהו שילווה לו?"**

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על מציאת חן

דָּבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעַם (יא ב)

אומרים חז"ל (ברכות ט ע"א): "דבר נא באוזני העם - אמרי דבי רבי
ינאי: אין נא אלא לשון בקשה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה:
בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל: בבקשה מכם שאלו ממצרים
כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק: 'ועבדום ועינו אותם' -
קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - לא קיים בהם".

הדבר קשה, וכי לא די במה שהקב"ה הבטיח "ואחרי כן יצאו ברכוש
גדול", איזה צורך יש בנימוק "שלא יאמר אותו צדיק"? וכי ההבטחה
של הקב"ה תלויה באמירתו של מישהו?

רבי שלמה גנצפריד זצ"ל, בעל ה'קיצור שולחן ערוך', בספרו
"אפיריון", מבאר בשם ה**דובנער מגיד זצ"ל**, כמובן באמצעות משל:
בחור צעיר השכיר את עצמו לעבודה בשדה, כעבור חודש ימים בא
בעל השדה לשלם לו, נתן לו שטרות כסף. אבל מה? השטרות היו
מקומטים ובלויים, כדרכם של שטרות שעוברים מיד ליד.

אבל הבחור עמד על שלו: "אני רוצה שטרות נורמליים"...

כעס הבחור על בעל השדה: "מדוע אתה נותן לי סמרטוטים כאלה?
וכי אין לך לב? עבדתי בשדה שלך חודש שלם ואתה מביא לי כאלה
"שמאטעס"?!"

בעל הבית ניסה להרגיע את רוחו והסביר לו: "האם זה שמאטעס?
אתה יכול להיכנס לכל חנות לקנות ב'שמאטעס' האלה בלי שום
בעיה"...

אבל הבחור עמד על שלו: "אני רוצה שטרות נורמליים"...

ראה בעל הבית את המצב העגום, הלך לאבי הנער ואמר לו: "אני
נותן לך שטרות כסף והוא זורק לי אותם בפנים וצועק: זה שמאטעס.
תעשה לי טובה, תסביר לכן שלך שאלו שטרות טובים, הוא לא
קולט".

אמר לו האב: "אני עצמי מבין ויודע שהשטרות הללו תקינים לגמרי,
אבל מה אפשר לעשות, לכן שלי אין דעת, הוא חושב ששטרות
מקומטים אינם שווים. במטותא ממך, תן לו שטרות חדשים ונקיים,

שגם הוא יבין שהכל בסדר. לא די בכך שאני אבין, צריך שגם הוא
יבין".

אומר המגיד מדובנא: הקב"ה אמר "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול",
מהו "רכוש גדול", האם הכוונה לכסף ולזהב?! האם זה מה שחשוב
ליהודי?! לא ולא! "רכוש גדול" זו התורה, המצוות. עם ישראל
יוצאים ממצרים "ברכוש גדול" - עם מ"ט שערי קדושה, עם אמונה
גדולה.

אכן, זה העושר האמיתי. אבל "יאמר אותו צדיק" - אברהם אבינו
ע"ה, האבא שלנו: אני עצמי, כמובן, מבין ויודע מהו "רכוש גדול",
אבל הבנים שלי היו עבדים במצרים, הם היו שקועים בגשמיות
ואינם מבינים מהו הרכוש הגדול האמיתי, הם חושבים ש"רכוש
גדול" זה כסף וזהב...

לכן, כדי "שלא יאמר אותו צדיק ועבדום ועינו אותם" - קיים בהם,
'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' - לא קיים בהם", כי הם לא מבינים
מהו "רכוש גדול" וסבורים שזה כסף וזהב, על כן אמר להם הקב"ה:
"וישאלו איש מאת רעו ואישה מאת רעותה כלי כסף וכל זהב",

לפתע אני שומע את הערבי אומר לי

מֶרֶן הַסְּטֵיפֶלֶר זצ"ל ביאר כי ביציאת מצרים ראו שילטון נוסף של

ממה שאנחנו שונאים את הערבי שדפק בדלת, הסכימו להשאיל ליהודים את כל כספם וזהבם, עד כדי כך שבני ישראל רוקנו את מצרים ועשו אותה כמצולה שאין בה דגים!
התשובה היא "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים!"

אם הוא רוצה שיהיה לאדם חן, יהיה לו חן גם אם זה מעל ומעבר לכל היגיון

הקב"ה הנו שליט על החן! אם הוא רוצה שיהיה לאדם חן, יהיה לו חן גם אם זה מעל ומעבר לכל היגיון, גם אם זה לא נתפס בשכל האנושי!
וגם להפך.

אם הקב"ה אינו נותן את החן - לא יעזור כלום. גם אם תעשה את כל ההתייפויות שבעולם - לא יהיה לך חן!

לפני מספר שנים באתי לחנות כובעים לקנות שם קאפעלוטש. עמדו שם שלושה בחורים. האחד היה מעונין לקנות כובע, והוא הביא אתו את שתי החברות שלו, מסדר א' ומסדר ב', כדי שיראו איך הכובע עומד עליו... הרי צריך שהכובע יעמוד בדיוק "ככה" ו"לא ככה"... צריך לבדוק שהוא עומד מושלם, כמו הריבוע של התפילין...

מה אומר ומה אדבר? המוכר אמר לי שהם נמצאים כבר שעתים בחנות...

שאלתי את הבחור לשם מה כל הסיפור הזה עם הכובע, והוא ענה לי: "מה כבודו רוצה? אני אחזו בשידוכים! אינני יכול להיראות כמו ליצן! אני צריך להיראות במיטבי, אני צריך לשאת חן..."

אי! אי! אי! שוטה שבעולם! האם אתה בעל הבית על החן? האם אתה יכול ליצור חן? הקב"ה בעל הבית על החן! ברצונו - יהיה לך לחן, וברצונו לא יהיה לך, גם אם תעשה את כל ההשתדלות!

גם את זאת ראו ביציאת מצרים: הקב"ה הנו בעל הבית על החן! מוראדיג! מוראדיג!

(מתוך ספר יחי ראובן / הגדה של פסח)

הקדוש ברוך הוא, ראו שה' יתברך בעל הבית על החן! אם הקב"ה נותן לאדם חן בעיני הבריות - יש לו חן בעיניו, ואם הקב"ה אינו נותן - לא יעזור לו שום דבר! הוא לא יישא חן, גם אם יעשה את כל ההשתדלויות שבעולם לנשוא חן. לכך רק מכיוון שה' נתן את חן העם בעיני מצרים, לכן "וישאלום וינצלו את מצרים" (יב, לו).

המצרים היו שונאים מושבעים של בני ישראל. הם ידעו היטב שכל המכות שניתכו על ראשם הם בגלל היידאל'אך האלו... הם הבינו שכל הצרות נגרמות להם בגלל היהודים, ושנאו אותם בכל ליבם!

הבה נתאר לעצמינו מצב מבעית שכזה:

אני יושב בביתי. לפתע נשמעות דפיקות בדלת. אני פותח את הדלת ו... על המפתח עומד ערבי, א עראבער עם כאפיה ושפם גדול... הנשמה שלי יוצאת מרוב פחד, ואני רץ לצלצל למשטרה: "הלו! הצילו! הצילו! ערבי בדלת שלי!"

לפתע אני שומע את הערבי אומר לי: "רגע! רגע! תירגע! אל תדאג! לא באתי, חלילה, לעשות לך רעה! בסך הכל באתי לבקש ממך טובה. כמובן, רק אם לא קשה לך. אני רוצה שתלווה לי ארבע מאות אלף שקל לשבוע ימים. בתחילת השבוע הבא אחזיר לך את הכסף..."

האם יש מישהו שילווה לו? על פי דרך הטבע אף לא אחד יסכים להלוות לו לא ארבע מאות אלף שקל, לא ארבעים אלף שקל, ואפילו לא ארבע מאות שקל! כך יתנהג כל אחד ששכל ישר בקדקדו!

והנה במצרים, עומדים היהודים השנואים על פתח בתיהם של המצרים, ובפיהם בקשה מוזרה: "מוחמד! תוכל להשאיל לי את שעון הזהב התלוי שם על הקיר? את השעון הכבד, שמשקלו עשרה קילוגרם וזה טהור, זה שירשת מסבא של סבא שלך?"

והמצרי משיב: "כן! בבקשה! בכבוד!"

ולאחר מכן מוסיף: "יש עוד משהו שאתה צריך? בבקשה, קח..."
הרי חז"ל (בכורות ה ע"ב). אומרים שלא היה אדם אחד מישראל, שלא יצא עם פחות מתשעים חמורים לובים טעונים בכספה וזהבה של מצרים...

איך קרה דבר כזה? איך ייתכן שהמצרים שכל כך שנאו אותנו, יותר

ובסייער-א דשמיא
מיור-אד-א, בדיוק
מתחילים השבוע
ב'דף היומי בהלכה'
בהלכות ברכת הפירות

זו הזדמנות מיוחדת בשבילך לדעת את כל הלכות ברכות עם כל פרטיהם.

הצטרפו עכשיו לעשרות אלפי לומדי ה'דף היומי בהלכה'

לקבלת פרטים והצטרפות בכל עמדות נדרים פלוס, ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין. הבחור ישב נבוך, לא ידע מה קא אמרי רבנו. והחזון איש מבהיר: הנה, אמרנו כך וכך, אם נוסיף עוד פרט, הרי ישתנה המבט - שום מבט לא השתנה, נשאר זגוגי כשהיה. ה'חזון איש' קלט שיש כאן בעיה

הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א על הדרך לחנך וללמד

וְהַגְדֵּתָ לְבִנְךָ (יגח)

גם נער חולמני יכול לענות עליהן

גם בבחינת התלמידים נזהר כל כך בכבודם, ושאל שאלות קלות שכל אחד, גם בעל הבנה שטחית וגם נער חולמני יכול לענות עליהן. ואם ענו תשובות שגויות היה מתקן כלאחר יד, ומנחה לתשובה הנכונה ומשבח עליה. ובכלל, להשקפתו לא בא המבחן כביקורת על העבר, אלא כהמרצה לעתיד, לעודד ולדרבן. כל זה, סיפר כהקדמה. בשנת תש"ג הגיעו לארץ ילדי טהרן. כאלף ילדים מפולין רובם יתומים, פליטי מלחמת העולם הנוראה שהגיעו דרך רוסיה לאיראן. ברובם, מבטים חרדים. לדאבון הלב, חלק קטן בלבד זכה להיקלט במוסדות חינוך תורניים. הפרשה הסעירה בשעתה ונותרה כאובה. מכל מקום, אחד מהם, נער כבן שתים עשרה, בא ללמוד ב"רזי לי". הרב רוזנשטיין תהה על קנקנו. מה אפשר לדרוש מילד יתום, מסויט מאימי המלחמה, שלא פתח ספר במשך שנים. מבחינת ידיעותיו, השתייך לכיתת דרדקים. אבל אי אפשר להשפילו כך. קיבלו לכיתת בני גילו שכבר שחו בים התלמוד, ושכרו עבורו אברכים שיקדמוהו. לא ארכו הימים, והרב רוזנשטיין ליווה את הכיתה למבחן אצל החזון איש. היה בדעתו לומר, בחשאי כמובן, שנער פלוני הוא מילדי טהרן, זה עתה התקבל, אינו כשיר להיבחן. אבל בהתרגשות ובתכונה הרבה נשכח ממנו, והחזון איש כבר הושיבם סביב השולחן וישב ביניהם, וכבר איחר את המועד. האחד נשאל וענה, והחזון איש כל כך נהנה

שח לי המחנך הדגול הרב רוזנשטיין ז"ל, מנהל תלמוד תורה "רזי לי", שהיה מביא את התלמידים להיבחן אצל מרן החזון איש זצ"ל וראה שם הנהגות מופלאות.

בראש ובראשונה, בנוהג שבעולם שהרב הבוחן - ופה הן המדובר בגאון הדור, רבן של ישראל, שר התורה והיראה - יושב בראש, והתלמידים לפניו. וכאן, היה החזון איש זצ"ל יושב על הספסל בין התלמידים שלימינו ולשמאלו ומולו, כשווה בין שווים. תמה בפניו, העיר על כבוד התורה, והחזון איש הפטיר בענוות קדשו בדברי הגמרא "כגון זה, פתח פיך לאילם הוא". לפעמים, מרוב מורא ופחד - ודאי הבין שהסבירו להם לפני מי הם עומדים, הכבירו מילים בגדלותו ורוממותו - הם נרעשים ונפחדים ויראו לפצות פה. לכן הוא נוהג עימם בחברות וחמימות, להמיס חומות היראה, מורא הרב כמורא שמים.

והנקודה השניה, החזון איש היה כידוע מרא דכולא תלמודא והכל היה אצלו כמונח בקופסה בגדר: "איזהו תלמיד חכם, כל ששואל אותן בכל מקום ואומר" (שבת קיד ע"א) ובעומק העיון והדקדוק בכל תג. מעשה בבן ישיבה שלמד דברי התוספות ותמה על קושייתם ואריכות תשובתם. לכאורה, התירוץ פשוט ומובן וקושיא מעיקרא ליתא. עלה לבית החזון איש. מובן שמצאו עוסק בסוגיא אחרת, במסכת אחרת. בכל זאת, שאל. שמע החזון איש בכבוד ראש, אכן קושיא קשה כברזל. קם ממקומו, והחל להלך בחדר עם הבחור, הלך ושוב. קושיא נפלאה. אם זו הקושיא, הלא התשובה פשוטה ומובנת מאליה. אכן, ודא. אבל, לכשנעיין, אפשר לשאול כאן קושיא נוספת, כזו וכזו. הבחור השתאה. איך לא עלה בדעתו, וגם לא בדעת התוספות! ואם כך נשאל שוב אין התשובה הזו מספקת, הלא כן? אבל, וודאי, אם זו היתה כוונת התוספות, היו צריכים לשאול בצורה כזו וכזו. מוסכם. על כל פנים, התשובה הארוכה של התוספות, עונה גם על השאלה הזו. הבחור נירעש. כזו גאונות, ואופקים חדשים נפתחו לו. החזון איש ממש הודה לו על שאלתו, והוא שב לישיבה. פתח את הגמרא לשנן את מה ששמע, ונוכח שבחפזונו לא דייק בדברי התוספות, והם אמנם שואלים בנוסח שהציע החזון איש. אלא שבעדינותו, ומשום שחס על כבודו, לא אמר: "ניתי ספר ונחזה", ולא העמידו על טעותו, אלא נקט באופן מחוכם בקנין תורה של "מעמידו על אמת" (אבות פ"ו מ"ז)!

ושיב את התשובה והרחיב בה, והכביר דוגמאות וחילק ביניהן והיו הדברים מאירים ושמחים. שאל נער נוסף, והתשובה קלחה. ומה אם יהיה המקרה שונה במקצת, שאל, חומר למחשבה. והאמת, התשובה מדויקת מדברי התוספות. הבה נשמע, אמר לתלמיד החדש.

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין

אפשר היה לחתוך את השקט בסכין. הבחור ישב נבוך, לא ידע מה קא אמרי רבנן. והחזון איש מבהיר: הנה, אמרנו כך וכך. אם נוסף עוד פרט, הרי ישתנה המבט -

שום מבט לא השתנה, נשאר זגוגי כשהיה. החזון איש קלט שיש כאן בעיה. בנימה אבהית אמר בעצמו את התשובה, סיכם את העניין, מבלי להתיק מבטו מעיני הבחור. כשסיים, אמר: "תביא בקשה מסכת קידושין". הבחור קם, ניגש לארון והביא את המסכת. "בוא שב נא לידך" זו, פינו לו מקום.

החזון איש פתח בדף ל' עמוד ב' והקריא, כשהוא מסביר משפט אחרי משפט: "תנו רבנן", חכמים למדו, "ושמתם", בקריאת שמע נצטוינו על לימוד התורה, "ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם" (דברים יא, יח). הגמרא דורשת לשון נוטריקון: "סם תם", היינו רפואה מושלמת, "נמשלה תורה כסם חיים. משל לאדם שהיכה את בנו מכה גדולה והניח לו רטייה על מכתו. ואמר לו: בני, כל זמן שהרטייה הזו על מכתך אכול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בתמין בין בצונן, ואין אתה מתירא. ואם אתה מעבירה, הרי הוא מעלה מוגלה. כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר: "הלוא אם תיטיב, שאת" (בראשית ד, ז) [פרש רש"י: אם תעסוק בתורה שנקראה "לקח טוב" (משלי ד, ב), תתנשא על יצרך]. ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר (בראשית ד, ז) "לפתח חטאת רבץ". ולא עוד, אלא שכל משאו ומתנו [של היצר הרע] בך, שנאמר (שם) ואלך תשוקתו". ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר (שם) "ואתה תמשל בו" -

קרא, והסביר, באופן מתוק מדבש ונופת צופים. כשסיים, קירב את הגמרא הפתוחה אל הנער. "הבנת", שאל ברוך. הנער הנהן בראשו. "אז תחזור, בבקשה", והצביע על תחילת הקטע. והנער, כאילו למדו בחברותא, כאילו אין כאן מנהל, וחברים, רק הוא והחזון איש, והעיניים המאירות, והחום הקורן. קרא, והסביר, והחזון איש אינו גורע ממנו עניו. והעיניים מדברות, מתפעלות, מדרבנות, תומכות, אוהבות, מביעות אימון, מעודדות. סיים לקרוא את הקטע, והחזון איש יצא מגדרו: "לא יאומן! פעם אחת שמעת, וכזה קטע ארוך, וכבר חזרת בכזו רהיטות! מובטחני בך שתהיה לגדול בישראל!" אח, כמה קרנו פניו! כמה עלתה קרנו בעיני בני כיתתו!

חלפו כמה שנים. כידוע, מתחילים את ההקפות בישיבת פוניבז' לאחר סעודת החג בליל שמחת תורה. בני ברק היתה אז עיירה קטנה, והרב רזנשטיין עלה להיכל הישיבה לשמוח עם תלמידיה בשמחת התורה. יש קהילות בהן מוכרים אמירת פסוק: "אתה הראת" שלפני ההקפות בסכומי כסף נכבדים לצרכי מצווה או

לקופת הקהילה. בישיבה, מוכרים את הפסוקים בדפי גמרא אותם מתחייבים הזוכים ללמוד בשנה הקרובה בנוסף לסדרי הישיבה. פתחו במאה ועלה למאתיים לשלוש מאות וארבע מאות. "חמש מאות" קרא בחור, וזכה. שמו הוכרז, נשמע מוכר. נקרא לעלות ולומר פסוקו והרב רזנשטיין נרעש: אכן, הבחור ההוא, מילדי טהרן. לא יכול להיות. הרי לא ידע צורתא דשמעתא, לא היה לו סיכוי לשרוד בישיבה קטנה בלי התמיכה שהמנהל ארגן עבורו בתלמוד תורה. איך הגיע לפניבז', שאלה אחת. ואיך הרהיב לקבל על עצמו לימוד חמש מאות דפי גמרא, בנוסף לסדרי הישיבה!

המילים נעתקו מפי הרב רזנשטיין

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל" והרב רזנשטיין עלה למחרת לבית החזון איש. שאל: הרב זכור אותו מאורע? וודאי, איך אפשר לשכוח.

ובכן, אמר ראיתי את הבחור בפוניבז', וקנה אמירת "אתה הראת" בחמש מאות דפי גמרא. היאומן?! אמר החזון איש: בערב החג שלח הרב מפוניבז', שרצונו להיוועד עימי באיסרו חג. אשתדל לברר את העניין.

למחרת היום הגיע אחד מתלמידי החזון איש, הודיע שנשלח לקראו. הרב רזנשטיין מיהר לבוא והחזון איש אמר: שאלתי את הרב מפוניבז'. שמע את שם הבחור, והכביר בשבחו: לא פסיק פומיה מגירסה, וכבור סוד שאינו מאבד טיפה. חמש מאות דף, מלתא זוטרתא זוטרתא לגביו!

המילים נעתקו מפי הרב רזנשטיין. הלא הבחור לא ידע מאומה! שאל החזון איש: "הזכור אתה איזה דף למדנו?" וודאי, וכי אפשר לשכוח? קידושין דף ל עמוד ב".

"ובכן, באותו עמוד כתוב שדברי תורה נמשלו לאש, שנאמר: "הלא כה דברי כאש נאום ד', וכפטיש יפוצץ סלע" (ירמיה כג, כט). טבע האש, לשנות לשרוף ולאכל. "היחתה איש אש בחיקו, ובגדיו לא תשרפנה" (משלי ו, כז). הבחור קרא קטע גמרא ונפשו הזדככה וליבו נפתח. יש בגמרא קדושה מיוחדת, "הוא יפתח ליבנו - בתורתו", על ידי תורתו! "וישם בליבנו" על ידה "אהבתו ויראתו". הבחור קרא דברי הגמרא, והיה לאדם אחר! ומי יודע - הוסיף החזון איש - אם התנאים הקדושים שגרסו בריתא זו לא כיוונו אליו ברוח קדשם!

והסיפור לא הסתיים. הרב רזנשטיין סיפר, שכעבור כמה שנים נקלע לישיבה, וראה שנושאים ונותנים ומפלפלים בדברי אחד המחברים האחרונים. התעניין, וראה שהמחבר הוא אותו נער מניצולי טהרן. סיפרו שהקים בית נאמן והוא מרביץ תורה בישיבה נודעת ומחבר ספרים בהיקף בקיאות ועומק עיון ובהירות עצומה, והם אבן יסוד בלימוד הסוגיה. במשך השנים חיבר סדרת ספרים על כל המסכתות הישיבתיות, ויש לו תלמידים אין ספור מפיו ומפי כתבו.

רק לחשוב - אמר לי הרב רזנשטיין - רק לחשוב מה היה, לו היה החזון איש מתעלם ממנו במבחן! לא לעג ודחיה, חלילה וחס. רק השלמה עם אי ידיעתו, וחוסר התיחסות!

(מתוך ספר "מקרבן לתורה" הגדה של פסח)

ישנו מגיד שיעור מפורסם ששומעים אותו אלפי בחורים ואברכים מדי יום. לאחר ששמעתי מספר שיעורים שלו הבנתי את סוד ההצלחה שלו. הוא מתחיל את השיעור בא' ב' של הסוגיא, מבאר בקצרה ובבהירות את דברי הגמרא רש"י ותוס', לאחר מכן את קושיות הראשונים ומראה איך כל קושיא עולה מתוך דברי הגמרא

הגאון רבי יצחק ולדומירסקי שליט"א ראש הקיבוץ בישיבת "נתיבות חכמה", על הדרך לרכוש את שמחת וחדוות הלימוד והדרכה ישרה למוסרי התורה

מאת: אלעזר גולדברג

בחורי ישיבות העמלים בתורה בישיבות הקדושות, נתקלים לא אחת בקושי, הם אינם יודעים כיצד יוכלו ליהנות מהלימוד ולשמוח בו. חיסרון הגישמאק והטעם הערב של התורה גורם להם רפיון גדול. בשיחה מיוחדת עם הגאון רבי יצחק ולדומירסקי שליט"א המכיר היטב את הבעיה המורכבת מכל צדדיה, בהיותו עוסק בשדה החינוך כבר עשרות שנים וכעת משמש בקודש כ'ראש הקיבוץ' בישיבת "נתיבות חכמה" וולפסון, זכינו לשמוע דברי חכמה ועצה על הדרכים המובילות אל בית השם - לרכוש את שמחת וחדוות הלימוד והדרכה ישרה למוסרי התורה על דרכי הקניית דברי תורה לתלמידים באופן שיכניס בהם את הגישמאק הטבעי שיש ללומדים בדרך הישרה.

"נתחיל אולי עם בחורים בוגרים יותר, בני ה'קיבוץ' - לאחר שעברו שלושת השנים הראשונות בישיבה, בחורים אלה נתקלים פעמים רבות בקושי של רפיון מחמת חסרון הגישמאק ומאחר שכבר אינם שומעים שיעורים יומיים כי אם 'חבורות' ו'שיעורים כלליים' אחת לתקופה, הם צריכים הדרכה.

הדבר גורם שמרוב 'מבול' הידיעות, הקושיות, הסברות והביאורים השונים, הלומד אינו מוצא את ידיו ורגליו

בחורים אלו צריכים לדעת כיצד לגשת ללימוד סוגיא בדרך עצמאית, באופן שהגמרא ומפרשיה יהיו נהירים וברורים להם היטב. אחת המורכבויות שעומדות בפני בחור ישיבה בדור שלנו, הוא ריבוי ספרי המפרשים על כל סוגיא. בעשרות השנים האחרונות נדפסו ספרי 'מראי מקומות' בהם מובאים כלל דברי המפרשים בסוגיות הנלמדות בישיבות. הדבר גורם שמרוב 'מבול' הידיעות, הקושיות, הסברות והביאורים השונים, הלומד אינו מוצא את ידיו ורגליו בהבנה ברורה של הגמרא, מרוב עצים הוא אינו רואה את היער... מה שגורם בסופו של דבר לאבד את הטעם בלימוד, כי כאמור - כאשר אין הישג ממשי בהבנה, גם תחושות הסיפוק והשמחה מתרחקות."

לכן עצתי היא, שלאחר לימוד הגמרא רש"י ותוספות יחד עם דברי הראשונים היסודיים, להיצמד בכל סוגיא לדבריו של אחד מהמפרשים האחרונים שמבאר אותה בהרחבה וללמוד לפי ביאורו ושיטתו מתחילה ועד סוף ותוך כדי לימוד דבריו לנסות להתחבר לשיטה - לסכם בראש את הדברים בשפה של ימינו, איך הלומד היה מבאר את הדברים אילו היה כותב אותם בעצמו. בדרך זו מגיעה הבנה ברורה הרבה יותר ויחד איתה גם השמחה והמתיקות. כמובן שאחר כך אפשר לעיין בעוד מפרשים, אך היסוד של ההבנה צריך להיות לפי שיטת מפרש אחד אליו יתחבר הלומד תחילה.

סיפר לי פעם תלמיד של הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, שבבחרותו הוא פגש תלמיד של הגאון רבי ברוך בער לייבוביץ' זצ"ל ושניהם דיברו בלימוד והתווכחו ב'קולות וברקים' במשך שעה ארוכה באיזו דרך הסוגיא מתלבנת ומתבארת טוב יותר, האם בדרכו של רבי שמעון או בשיטת רבי ברוך בער. הדברים בערו בעצמותיהם עד כדי כך שהחלו לדחוף פיזית זה את זה... כזה להט בתורה מגיע בעקבות חיבור מוחלט לשיטה מסוימת בהבנת הסוגיות. כל אחד מהם היה

שיעור לא הבין את צורכי התלמיד וכל רצונו היה 'לדחוף חומר' ככל שהוא יודע.

'שיעור יומי', בניגוד ל'שיעור כללי', אמור להביא את התלמידים בשערי הסוגיא, להכניס אותם אל ההבנה הפשוטה בגפ"ת, עד שהדברים יהיו מסודרים אצלם ורק לאחר מכן להוסיף דרכים שונות בעיון והעמקה. ישנו מגיד שיעור מפורסם ששומעים אותו אלפי בחורים ואברכים מדי יום. לאחר ששמעתי מספר שיעורים שלו הבנתי את סוד ההצלחה שלו, הוא מתחיל את השיעור בא' ב' של הסוגיא, מבאר בקצרה אך בבחירות נפלאה את דברי הגמרא רש"י ותוספות, לאחר מכן מזכיר את קושיות הראשונים ומראה איך כל קושיא עולה מתוך דברי הגמרא וכך נמשך השיעור בצורה מרתקת. בדרך זו כל השומעים מתחברים לדברים, כי אין מדברים שם 'סברות מהשווול' כי אם בדברי אלוקים חיים, מסודרים ונהירים לכל.

ונסיים בהדרכה ובעצה טובה לבחורי ישיבה גדולה

ונסיים בהדרכה ובעצה טובה לבחורי ישיבה גדולה בשלושת השנים הראשונות בישיבה, בשנים בהם נאמרים שיעורים יומיים. בשנים הללו מומלץ מאוד לכל בחור להיצמד לנאמר בשיעור היומי. לעיתים כאשר בחור מסיים את הישיבה קטנה' בה נמסרו שיעורים ארוכים במשך מספר שעות כל יום וכעת הוא עולה ל'ישיבה גדולה' בה נמסרים שיעורים קצרים הרבה יותר, הוא חש בעצמאות יתר, כביכול הוא אינו צריך יותר לשמוע שיעורים, כי אם ללמוד ולהבין לבדו את סוגיות הגמרא. הדבר גורם לכך שהוא אינו מבין את הגמרא היטב, מה שגורם למבוכה ובלבול אשר מפריעים מאוד לתחושת הסיפוק, כי אין לאותו בחור שום דבר שמחזיק בידו בצורה ברורה. "לכן טוב יעשה כל בחור בגילאים אלו, אם יפנים, שהשיעורים נועדו על מנת לעזור לו ולא להפריעו ולהקטין אותו. אילו ייקח על עצמו את האתגר להתחבר לשיעורים הנמסרים בישיבה, לסכם היטב את הנאמר בהם ולאחר מכן, בשעות הסדרים, יעמול על מציאת זווית ההבנה האישית שלו במהלך הסוגיא, ירוויח את ההבנה הבסיסית בדברי הגמרא. בדרך זו הוא ידע כיצד להתייחס לקושיא שנשאלה בגמרא או בדברי הראשונים ומה הדרכים שניתן ליישבה עם סברא ישרה ויתאפשר לו לאחר מכן להעמיק בעיון ולהעמיד כל סוגיא על בוריה, מה שיביא את חשקת התורה אל ליבו, כי הסיפוק והשמחה מגיעים לאחר שמגיעה תחושת ההשגה וההצלחה!

מחובר לשיטת רבו עד שלא היה אצלו מקום להבנה אחרת! וכי יספק או פקפוק בכך שכל אחד מהם היה שש ושמח בלימודו?!

לסיכומם של דברים: ההנאה והגישמאק מגיעים אל הלב בעקבות עשיית סדר בדרך הלימוד ובלימוד שיטתי המביא להבנה ברורה - בתחילה לשמיעת השיעורים ממגידי השיעורים ולאחר מכן בלימוד עצמי בשנות ה'קיבוץ'.

• ישנם מגידי שיעורים שחשים שחלק מהתלמידים אינם 'מחוברים' לשיעור, אינם קשובים ולא משתתפים. מה העצה בדרכי מסירת השיעורים, שתחבר ותרתק את כלל התלמידים לדברים הנאמרים, מה שיוליד לבסוף את ההבנה וקבלת מתיקות התורה?

ראשית - נפוץ היום לעשות שיעורים ארוכים. אצלנו בישיבת "נתיבות חכמה" נקבע שאורך השיעורים יהיה ארבעים וחמש עד חמישים דקות בלבד, בדרך זו הבחורים מסוגלים להתרכז היטב. שנית - על מנת שבחור שנכנס לשיעור יתחבר לדברים, צריך המגיד שיעור להכין עצמו טרם השיעור. שיעור שנמסר ב'ספונטניות' ללא הכנה טובה מראש, נידון לכישלון! גם כאשר מכינים את השיעור, צריך לברור ולהחליט מה לומר ומה מצוה שלא לומר. דבר שברור ומובן היטב למוסר השיעור - יאמרנו. אך מאידך, כל דבר שאינו ברור לו לגמרי, עליו להימנע ולא לאמר. גם אם חפץ להעביר קושי שנתקל בו בסוגיא, צריך להיזהר מאוד באופן אמירתו, כי אם למגיד שיעור הקושי ברור, התלמידים בחלקם עלולים להבין את הדברים אחרת, מה שייצור אצלם בלבול ומבוכה. על מנת להעביר חוסר בהירות לתלמידים צריכים להיות 'בעלי אומנות' ולא כולם ניחנו בכישרון כזה בדור שלנו...

סיפר לי פעם תלמיד, שלפני שנכנס לשיעור הסוגיא ברורה לו, ואילו לאחר שיוצא מן השיעור הכל נעשה מבולבל...

דבר נוסף שכל מגיד שיעור צריך להתעטר בו, הוא גישה חיובית ורצון לעזור ולהביא תועלת לתלמידים. אסור שיכנס בלב המלמד הרצון שישמעו עד כמה הוא תלמיד חכם, אלא כל רצונו וחפצו יהיה, להשלים את חיסרון ההבנה של התלמידים. סיפר לי פעם תלמיד, שלפני שנכנס לשיעור הסוגיא ברורה לו, ואילו לאחר שיוצא מן השיעור הכל נעשה מבולבל... התברר שהדבר נבע מכך שהמגיד

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

נכנס גיסי שוב לרבי חיים ואמר לו כי הוא מבקש ברכה לזכות לעוד ילד. הוא הוסיף ואמר כי הוא ממשיך להבדיל על היין, ואז רבי חיים עצר אותו ואמר: "זה יין של גויה". גיסי היה המום מהתשובה, וביקש מנכדו של רבי חיים שיאמר לסבו כי הוא מבדיל על יין. ושוב ענה לו רבי חיים: "זה יין של גויה"

דברי מישרים בראי הפרשה, מאת הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה'

בפרשת יציאת מצרים ישנה נקודה חשובה לכל יהודי, ובעיקר לצעירים, ומי שיוצא עם המטען הזה, יש לו כלי חזק להתקדם בחיים.

המכה האחרונה שאחריה הורה פרעה לבני ישראל לצאת ממצרים, היא מכת בכורות. רגילים אנו לחשוב כי זו היתה המכה הקשה ביותר שהוכו בה המצרים, ועל כן פרעה 'נכנע' לדרישות משה רבינו והסכים לכך שבני ישראל יצאו ממצרים. אבל אם נתבונן במכות האחרות, נראה שהן לא היו פחות קשות.

נקח, למשל, את מכת ערוב. ברחבי מצרים הסתובבו חיות טורפות, וקשה להאמין שכאשר האריה הרעב ראה מצרי, הוא נשאר ללקק את הלשון... ואכן כך רואים אנו במדרשים, כי בכל מכה ומכה הוכו המצרים בצורה קשה ביותר. כך היה בדבר ובשחין ובברד, שם כל מי שיצא מפתח ביתו הוכה על ידי הברד. היו מכות בהן נכחדו מצרים רבים, ומכת בכורות לא היתה בהכרח המכה הפיזית הקשה ביותר מכל המכות האחרות. ועם כל זה, הש"ת בחר להוציא את עם ישראל ממצרים בכוח מכת בכורות.

מה היה המיוחד במכה זו, שהיא נבחרה להיות המכה האחרונה שאחריה יצאו בני ישראל ממצרים?

ה"אור החיים" הקדוש מעלה שאלה זו ומוסיף ושואל שאלה נוספת. התורה מספרת: "וְהָיָה כָּל בְּכוֹר מִצְרָיִם מִבְּכֹר פְּרֵעָה הַיֵּשֶׁב עַל פְּסָאֵו עַד בְּכוֹר הַשֶּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר פְּהֶמָה". היינו, מלבד בני ישראל שהיו משועבדים למצרים, היו עוד שבויים במצרים מעמים אחרים, וגם הבכורים שלהם מתו. ולכאורה, מה קשורים אותם עמים למכות מצרים? הרי לבני ישראל היתה בעיה עם העם המצרי ששעבדו אותם, ואילו בני העמים האחרים היו שבויים כמו בני ישראל, ולא היתה כל סיבה שהם ימותו, ומה זה קשור אלינו?

טמון כאן - אומר ה"אור החיים" הקדוש - סוד גדול המבואר בזהר הקדוש, והוא: "זה לעומת זה עשה אלוקים", כוחות הקדושה מול כוחות הטומאה.

יודעים אנו על מעלתם של גדולי ישראל, היכולים לחולל פלאות בכוח תפילתם וברכתם. זכיתי בימי חיי להיכנס לגדולי ישראל וראיתי שם דברים שאין ביכולתי לתאר. אספר סיפור אחד:

יש לי גיס שחיכה שמונה עשרה שנה להתברך בילד. הוא נכנס אל

מרון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל וסיפר לו כי הוא ממתין שנים כה רבות לזכות לפרי בטן. רבי חיים אמר לו - כפי שאמר לרבים אחרים - כי בחז"ל מבואר שהמבדיל על היין זוכה לבנים זכרים. 'על היין' דווקא ולא על מיץ ענבים, ואם הוא יבדיל על יין, יזכה לבן זכר. ואכן, הוא החל לעשות כן, ולאחר תקופה לא ארוכה, נושע בפרי בטן.

כאשר מלאו לילד שנתיים ימים בערך, נכנס גיסי שוב לרבי חיים ואמר לו כי אשתו כבר אינה צעירה, ולכן הוא מבקש ברכה לזכות לעוד ילד. הוא הוסיף ואמר כי הוא ממשיך להבדיל על היין, ואז רבי חיים עצר אותו ואמר: "זה יין של גויה".

גיסי היה המום מהתשובה, וסבר כי רבי חיים לא שמע היטב את דבריו, לכן ביקש מנכדו של רבי חיים שיאמר לסבו כי הוא מבדיל על יין. ושוב ענה לו רבי חיים: "זה יין של גויה".

גיסי ראה שכלתה אליו הרעה וקם ללכת. כאשר כבר עמד ליד הפתח קרא לעברו רבי חיים פעם נוספת: "תזיזה מהיין של הגויה". או אז הוא הבין שיש דברים בגו.

הוא התקשר אל אשתו ושאל אותה האם העוזרת הגויה המנקה את הבית, נוגעת במדף של היינות ואשתו השיבה בחיוב, שהיא אכן מנקה כל שבוע את המדף של היינות ואגב כך מזיזה את בקבוקי

היין, אבל אין בזה כל בעיה, כיוון שהיינות הללו מפוסטרים. עכשיו בואו ונבהיר את הדברים. כל יין, כמו חלב, עובר תהליך של פסטור, שהוא הרתחה בטמפרטורה מסוימת, כדי להמית חיידקים שלא זיקו ליין. ההלכה קובעת כי אף שגוי הנוגע ביין יש גזירה של 'סתם ינם' והיין נאסר בשתייה, אבל אם היין מבושל - אין איסור, כי הגויים לא ניסכו יין מבושל. ואכן יש מי שמקפידים שכל יין שנכנס לביתם הם מרתיחים אותו, כדי שלא יאסר בנגיעה של גוי [או יהודי מחלל שבת]. נחלקו הפוסקים באשר לפסטור, האם הוא נחשב כבישול, כי בפסטור אמנם מרתיחים את היין כדי להמית את החיידקים, אך אין מדובר בבישול מלא. דעת החזון איש היא, שאין זה נקרא בישול ועל כן אם גוי נוגע ביין שעבר פסטור, הוא אוסר אותו בשתייה. רבי חיים, שסובר כדעת החזון איש, ראה בעיני רוחו, כי היין עליו עושה גיסי הבדלה הוא 'יין של גויה', ועל כן אין זה נחשב קידוש על היין!

זהו מבט עיניהם של גדולי ישראל, אשר יכולים בכוח ברכתם להוריד שפע מכוחות הקדושה.

אומר הזוהר הקדוש, כי זה לעומת זה עשה אלוקים. כיוון שהעולם בנוי על בחירה, לכן כשם שיש לכוחות הקדושה את האפשרות לחולל פלאים, כך ניתן כח זה גם לכוחות הטומאה. אם הקב"ה ייתן כוח רק לקדושה לחולל פלאים, זה עלול לשלול את הבחירה מהאדם, בראותו את פלאי הקדושה. לכן נתן השי"ת גם לכוחות הטומאה את היכולת לחולל פלאים, ואכן יש גויים הרואים עתידות, קוראים בקלפים ובקפה, ועוד מיני כוחות טומאה בהם הם משתמשים כדי לחולל דברים לא טבעיים.

ממשיך ה"אור החיים" הקדוש ואומר: כשם שישנה מעלת בכור צד הקדושה, כך יש מעלת בכור גם בצד הטומאה. המצרים ידעו להשתמש בכוחות הטומאה, גם בכוח הזה הנקרא 'בכור'. לפני שהשי"ת הוציא את בני ישראל ממצרים, היה עליו לנתק אותם מלהחשיב את מעלת הבכורה אצל המצרים, כדי שיכירו במעלת הבכורה שלהם כלפי הקב"ה. לכן מכת בכורות בה הוכו בכורי מצרים, היתה המכה האחרונה שרק אחריה יכלו בני ישראל לצאת ממצרים.

אנחנו יודעים שיש בעולם כשמונה מיליארד בני אדם, אך רק כלל ישראל הם בניו בכוריו של הבורא. בארץ ישראל יש כשבעה מיליון יהודים ועוד כפול מזה ברחבי העולם, אבל לבורא העולם יש קבוצה מצומצמת של ילדים בכורים, אלו הם בני התורה. לבורא העולם כואב על ילדיו שהתרחקו ממנו, כי סוף כל סוף גם הם ילדיו, אבל הוא שמח באותה קבוצה מצומצמת שהם בניו בכוריו של הקב"ה.

באחת הפעמים שטס, כשהמטוס המריא מסינגפור לאוסטרליה

סיפר הג"ר ניסן גולדברג שליט"א מרבני ישיבת "אור ישראל": פעם בשנה הוא טס לאוסטרליה לאסוף כסף לשיבה. לאוסטרליה אין טיסות ישירות מארץ ישראל, בדרך כלל טסים מישראל לגרמניה,

משם לסינגפור ומשם לאוסטרליה.

באחת הפעמים שטס, כשהמטוס המריא מסינגפור לאוסטרליה, התיישבו לידו שני גוים, שנראו יפנים או סינים. הם ישבו ודיברו ביניהם והוא ראה שהם נורא מתחבטים. לאחר כמה דקות פנו אליו ושאלוהו באנגלית: "אתה יהודי?" הוא אמר להם שכן, והם התחילו להתרגש. ואז שאל אותו אחד מהם: "תאמר לי, האם מותר לנו לנגוע בך?" הרב גולדברג הינו טיפוס חביב מאוד, והוא אמר להם שימתינו מעט. הוא התרומם, פתח את המקום בו מניחים את החפצים, הוריד משם את הפראק, לבש אותו ואז אמר להם שכעת הם יכולים לנגוע בו. הם התרוממו, נגעו בהתרגשות רבה ולא גמרו להודות לו על כך שאיפשר להם לגעת ביהודי...

אנחנו אולי צוחקים מהסיפור, אבל צריך לדעת שזו האמת. כך צריך להיות! כאשר גוי זוכה לנגוע ביהודי, הוא צריך להיות מאושר, כי הוא נוגע בבנו-בכורו של השי"ת. אין כאן 'המלצה' לגבות כסף עבור נגיעה בנו... אלא רק שנדע להעריך את עצמנו. הקב"ה אומר לנו כי אנו בניו, הוא ירד אלינו כדי למסור לנו את תורתו, ועלינו לדעת להעריך את מעלתנו כיהודים.

אם הגויים מבינים מהו יהודי, מדוע שאנחנו לא נבין זאת?

בורא העולם קורא לנו 'עם סגולה'. הוא בחר בנו ובגללנו הוא ברא את העולם, אלא שאנחנו לא מספיק חדורים בהכרה במעלתנו. לכן הקב"ה מעביר לנו את המסר העיקרי באומרו: "בני בכורי ישראל", כדי שנבין כי לזכות למעלה זו, דורש הדבר מאיתנו מאמץ, אבל הכל כדאי.

"אני זיכיתי את העולם ברבי חיים קניבסקי!"

אמרה לי פעם הרבנית קניבסקי ע"ה: בעלי לא עשה בבית מאומה. הוא לא ידע לעשות לעצמו אפילו כוס תה. באומרה זאת היו עיניה נוצצות מאושר באומרה: "אני זיכיתי את העולם ברבי חיים קניבסקי!"

דיברתי פעם עם הרבנית מרת אסתר גניחובסקי ע"ה, אשת רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, שהיה גאון הגאונים. אמרתי לה שהוזמנתי לדבר באחד הסמינרים, על הקשיים שיש בתחילת הדרך, לגדל בית של תורה, וביקשתי ממנה שתספר לי על הקשיים שהיו לה בתחילה הדרך.

היא השיבה לי: "צר לי 'לאכזב' אותך, אבל מעולם לא היו לי קשיים. נכון שהיו שנים שלא עבדתי ובעלי היה מקבל רק את המלגה מהכולל, אבל לא חשתי כל קושי כי הייתי מאושרת שבעלי יכול לשבת ולעסוק בתורה. לאחר תקופה הוא החל לומר שיעורים בישיבת טשעבין בירושלים, והיה חוזר פעמיים בשבוע הביתה. הייתי אז אשה צעירה, אבל לא חשתי כל קושי. מדי יום הוא היה מתקשר הביתה ומתעניין לשלומי, ובכך היה לי די. אני הייתי הולכת לשמחות משפחתיות ויושבת זמן ממושך, ואילו הוא היה מגיע לדקות ספורות וחוזר לתלמודו. מעולם לא יצאנו יחד לאירוע, ולא חשתי בכך כל חיסרון."

רק לחשוב על כך, שאשה צעירה לא יוצאת עם בעלה לאירועים

באותו מעמד קיבל הבחור על עצמו להקפיד להגיע בזמן לתפילה בישיבה. הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר מאזור מגוריו לכיוון הישיבה שלו. ימים אחדים לאחר מכן אירע הפיגוע הקשה ביציאה מירושלים, בדיוק בזמן שבו הוא היה חוצה את הכביש הסמוך, ויורד לתחנה זו. אבל הבחור שלנו כבר ישב לו בבטחה על האוטובוס הנוסע לישיבה שלו, משום שהוא הקדים את היציאה מהבית ברבע שעה...

מגיד המישרים הגאון הרב יעקב שיש שליט"א על עבדי ד' ומה יוצא לנו למעשה מהפרשות הללו

הגאון רבי שלמה ברוודא זצ"ל, היה מספר משמו של המשגיח הגאון רבי יחזקאל לוונישטיין זצ"ל, שפעם הוא הלך למסור שיחה בישיבת מיר שברוסיה הלבנה, ושם הוא פגש את המשגיח הנודע רבי ירוחם ליבוביץ ממיר.

עצר אותו רבי ירוחם ושאל אותו, אמור לי, מה יוצא לנו למעשה מהפרשות הללו של חומש שמות. שעבוד מצרים, המכות וגאולת מצרים. איך אנחנו לוקחים את זה למעשה, לעבודה הרוחנית שלנו? השיב לו רבי חצק'ל על פי דרכו שיש לנו שלושה לימודים עיקריים מירידת מצרים והמסתעף: אמונה במציאות ה', 'השגחה פרטית' ו'אין עוד מלבדו'.

השיב לו רבי ירוחם נכון, אנחנו באמת לומדים את שלושת היסודות הללו מהסיפור של מצרים. אלו הם יסודות חשובים ויקרים בהשקפה, אבל ה'למעשה' שאנחנו לומדים מיציאת מצרים הוא שנעשינו עבדי ה'! אנחנו יותר לא עבדי פרעה אלא עבדי ה', וזה דבר שעושים אותו 'למעשה'!

כי הרי גם אם השתחררנו משעבוד מצרים, יש שעבודים אחרים. גם היום אנחנו משועבדים לכל מיני אנשים והרגלים ואתגרים וקשיים. יש לנו צר ומציק, פעם זה חמאס ופעם חיזבאללה. יש לנו עול כבד של פרנסה, אבוי לו למי שלא ידאג לפרנסתו, הוא יישאר ללא קורת גג, ערום ויחף. כולנו משועבדים לתשלומי המשכנתא בבנקים, ב'עבודות מודרנית' שאי אפשר לברוח מפניה.

ואם כן, מה לנו כי נחגוג את השחרור משעבוד מצרים? אז אנחנו לא עבדי פרעה. נו אז מה? הרי חז"ל הקדושים כבר אומרים 'אכתי עבדי אחשוורוש אנן'. אנחנו עבדים של אחשוורוש, או של מישהו אחר. מה זה משנה איך קוראים לו? מה זה משנה אם מדובר במלך שהוא שליט יחיד או באיזה תאגיד ענק שאנחנו צריכים לעבוד יומם ולילה כדי לשלם לו את החובות שלנו?

אבל היציאה ממצרים הוא לא רק שחרור משעבוד פרעה, הסביר רבי ירוחם. זה ההפיכה להיות עבדי ה'! זה עיקר העיקרים של גלות מצרים וגאולת מצרים.

ומקרא מלא דיבר הכתוב: "בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את

האלוקים על ההר הזה", ואומר: "כי לי בני ישראל עבדים", וביארו חז"ל הקדושים: "עבדי הם ולא עבדים לעבדים". ואת זה, אנחנו יכולים לעשות גם כשאנו עבדי אחשוורוש. גם כשאנחנו נרדפים על ידי היטלר ימ"ש, וגם כשאנחנו מתמודדים עם מתקפות טרור ומלחמות קשות בדרום ובצפון. כל ההתמודדות עם האיזמים הללו, לא מורידה כחוט השערה מעובדת היותנו עבדי ה'.

סיפר לי יהודי שהתארח בליל הסדר בבית מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

סיפר לי יהודי שהתארח בליל הסדר בבית מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. כשהגיעו לקטע שבו הבן הרשע מדבר בזלזול ובחוסר כבוד, "מה העבודה הזאת לכם - לכם ולא לו", אמר הרב אלישיב, אני לא מביין! משהו פה לא מסתדר!

הרי התורה הקדושה מעידה 'וְעֲנֵתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי יְרֵעוּ'. כיצד ייתכן שהבן הרשע שכח את התורה ולא מביין מה העבודה הזאת לכם. איך ייתכן שהוא מבעט בתורה

הקדושה לאחר שהתורה עצמה העידה שהתורה לא תישכח מפי זרעו של עם ישראל?
אלא, אמר הרב אלישיב, התשובה לשאלה הזאת כתובה בגוף השאלה. מי שידקדק במילות הפסוקים, יבין היטב כיצד אירע דבר כזה שרח"ל הבן הפך לרשע.
התורה אומרת "וענתה השירה הזאת", כשיהודי לומד תורה ומקיים את התורה מתוך שמחה ורוממות, כמו 'שירה', שהוא מקיים את מצוות התורה ומפגין את השמחה הפנימית שלו החוצה, כשהילד רואה שהאבא קונה לולב במיטב כספו כמה שיכול, ולא נאנח על כך שזה עלה לו יקר מדי, אלא שש ושמת, וכשהוא מוציא את הלולב מהנרתיק ביום טוב ראשון של סוכות, הוא נראה כמו מישהו שמסתכל בפעם הראשונה על איזה יהלום יקר שהוא קיבל בירושה מהסבא שלו, בשמחה, בהתלהבות... וכך בכל מצוה ומצווה האבא מלא בשמחה על זכייטו, בכזה מקרה, התורה לא תישכח מפי זרעו! הילדים יקלטו ויבינו היטב שאין גדולה כתורה, אין דבר שיכול לשמח אדם יותר מפיקודי ה' וממשפטי ה'.
אבל כשקיום המצוות הופך מ'שירה' ל'עבודה', והאבא נאנח עוד לפני שהוא מתחיל לחפש את הלולב, כי אין לו כח עכשיו להסתובב בין הדוכנים ולעיין בעלי הלולבים, כשהאבא נראה חסר מצב רוח כשהוא נאלץ לצאת מהבית להתפלל מנחה בציבור, וכשנורא נורא קשה לו לדקדק בהלכות שבת החמורות - הבן שלו מבין היטב את המסר ההפוך, ואז הוא שואל "מה העבודה הזאת לכם?", זאת בהחלט עבודה קשה, למה אתם מתאמצים כל כך? אני עצלן, אני לא רוצה לעבוד קשה!
בגאולת מצרים אנחנו רואים דבר נפלא. לא השתחררנו מהעבדות. בכלל לא. נשארנו עבדים, עבדי ה', ובכל זאת אנחנו שמחים, אנחנו קוראים לזה 'גאולה' ולא 'החלפת בעלות'. ולמה? כי להיות עבד ה', זו החירות הכי גדולה. 'עבד ה' הוא לבד חופשי'.
זה המסר שאנחנו צריכים לקחת איתנו מהפרשיות הללו, לתיקון הפנימי ולהתעלות הרוחנית שלנו. לשמוח בעבדות הזאת שתהיה כמו 'שירה' ולא חלילה כמו 'עבודה'.
ואם בשביל זה צריכים לוותר על טכנולוגיות מסוימות, לו יהי כן! אם בשביל זה אנחנו צריכים לשלם מחירים מסוימים, נעשה את זה בשמחה!
וכדי להשלים את הדברים נביא מאמר נפלא של ה'משך חכמה' על פרשתנו: "וחגותם אותו חג לה' לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו".
אומר ה'משך חכמה', אם החג של פסח הוא חג שלנו, שהשתחררנו מעולו של פרעה, אין פה מקום לחגיגה נצחית בימים אלו. כי אכתי עבדי אחשוורוש אנו. אבל אם זה וחגותם אותו חג להשם! החג הוא על זה שנהיינו עבדי ה', ממילא 'לדורותיכם חוקת עולם תחגוהו'.
זאת חגיגה נצחית, כי בכל דור ודור אנחנו עבדי ה'.
שמעתי באחרונה מעשה נורא עם הגאון רבי משה צדקה שליט"א שמעתי באחרונה מעשה נורא עם הגאון רבי משה צדקה שליט"א, רבה של ישיבת פורת יוסף.
לפני כמה שנים נולד לאחד מתלמידיו של הרב צדקה תינוק שהגידול

שלו היה כרוך באתגר לא פשוט.
ההורים ניסו לקבל על עצמם את האתגר, זה מה שנגזר עליהם משמים ומה להם כי ילינו, אבל זה היה לא קל, וכרוך בקושי פיזי וגם רגשי.
אחרי תקופה של מספר חודשי התמודדות לא קלה, האברך הרגיש שאשתו נמצאת על סף שבירה, וגם הוא עצמו היה מאוד כאוב על מה שקרה להם.
ברגע של קושי נורא, הרים התלמיד טלפון לרבו, ראש הישיבה, ואמר לו רבי, הושיעני כי באו מים עד נפש. אני לא יודע מה לעשות, הבית שלי מתפרק לי בין האצבעות, אני לא מצליח להחזיק מעמד! עוצה לי עצה, מה אני יכול לעשות כדי להתרומם מהמכה הקשה הזאת?
ראש הישיבה שומע אותו ברוב קשב, ואומר לו שהוא צריך לחשוב על זה, לחשוב על רעיון מה עושים כדי לעזור לו להתמודד עם כזה אתגר מורכב.
כעבור ארבע שעות נשמעו דפיקות על הדלת. הוא פותח את הדלת ולא מאמין למראה עיניו. ראש הישיבה הגיע בכבודו ובעצמו, ואומר "אני רוצה לדבר עם הגברת".
הוא התיישב בסלון הבית, ואמר לבעלת הבית דברי כי שומע אנוכי, אני כאן כדי לשמוע, ספרו לי על הקושי והכאב.
היא התחילה לתאר את הקושי, את אי הנעימות, את תחושת הכישלון, האתגר הפיזי והטכני ובעיקר הרגשי.
היא מדברת ומדברת ומדברת, ואז היא אומרת "שהרב יגיד משהו, אני רק מדברת והרב לא אומר מילה...".
ענה לה הרב צדקה, נכון, באתי לשמוע. לא באתי לדבר.
"אבל בכל זאת", טענה בעלת הבית, "אני רוצה שהרב יגיד מה דעתו על מה שאני אומרת. אני צודקת? אני לא צודקת? אולי אני סתם מתרגשת יותר מדי וזה לא כזה נורא...".
אמר לה ראש הישיבה שליט"א: אתם רוצים שאני אומר את דברי? בסדר. יש לי מה לומר!
"יש דברים שאנחנו בוחרים בחיים", אמר ראש הישיבה. "הרבה מאוד דברים נתונים לבחירה שלנו. איך נתנהג, איך נגיב לסיטואציות שונות, איך נעבוד את ה', כמה נקדיש יחס ותשומת לב לסובבים אותנו.
"אבל יש דברים שאנחנו לא בוחרים, אלא אנחנו נבחרים! כשהקב"ה רוצה להוריד נשמה של ילד לעולם, הוא לא נותן לאף אחד את היכולת לבחור את הילד שלו. ההיפך הוא הנכון. הקב"ה בוחר את ההורים המתאימים לדעתו לגידול הילד הספציפי הזה.
"אתם לא בחרתם את הילד שקיבלתם, זה לא תלוי בכם בכלל. מי שבחר זה הקב"ה, והוא בחר בכם! אתם הנבחרים!!!".
"אבל זאת יש לדעת", הוסיף הגר"מ צדקה שליט"א, "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. הקב"ה לא היה בוחר בכם למשימה שהיא למעלה מהכוחות שלכם. אם הוא בחר בכם לאתגר הזה, זה אומר שיש לכם את הכלים לעמוד בו. יש לכם את כל ארגו הכלים הנדרש כדי לעמוד בניסיון. נכון, זה לא קל. זה קשה, אפילו קשה מאוד, אבל

המשך בעמוד 22

Dirshu
דרשו' ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

תורמי זרזו כ'ים ללא הגרלה!

מבצע של ארגון 'אחינו' ו'דרשו'.

תורמים לארגון 'אחינו' זרוע החיזוק
של 'דרשו' ומקבלים מתנות ענק!

איך תורמים? בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

38 כרכים כריכה רכה - פורמט כיס
ובנוסף

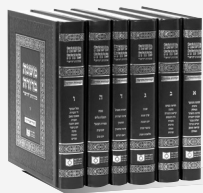
מנוי לחצי שנה לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 456 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 264 ₪

1.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 512 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 308 ₪

2.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

19 כרכים כריכה רכה - פורמט רגיל

ובנוסף

מנוי ל-3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 386 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 14 חודשים
סך כל התרומה 308 ₪

3.

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

ובנוסף

ספר 'המפתח' על המשנה ברורה

סט 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים

מנוי ל 3 חודשים לעלון 'לקראת שבת'

מידי שבוע בדיוור ישיר עד אליך

סה"כ שווי המתנות 638 ₪

תרום 22 ₪ לחודש
למשך 18 חודשים
סך כל התרומה 396 ₪

4.

הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל, מביא דבר נפלא בשם גאון ישראל, בעל ה'נודע ביהודה' זצ"ל, רבה של פראג: מידי שנה בליל הסדר, כאשר היו פותחים את הדלת לאליהו הנביא, היה נוהג ה'נודע ביהודה' לצאת החוצה לאחר אמירת 'שפוך חמתך' ללוות את אליהו הנביא עד לרחובה של עיר

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל היה רגיל לספר בהתפעלות, כי בקלם היו אומרים בתפילת שחרית את ברכת 'עזרת אבותינו' במשך עשר דקות תמימות!

זמן מקצב זה, הבהיר המשגיח, לא היה מיועד עבור אותם המאחרים לבוא כדי שיוכלו להצטרף לתפלת שמונה עשרה עם הציבור. אלא המטרה הייתה שהחניכים יוכלו לומר את המילים מתוך נחת, מתוך התבוננות ויישוב הדעת.

כדי ששיבו אל לבם את היסודות המופלאים שזכרים שם, וטומנים בחובם את כללי יסודות האמונה: "עזרת אבותינו אתה הוא מעולם. מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור... אמת, ממצרים גאלתנו, מבית עבדים פדיתנו, כל בכוריהם הרגת, ובכורך גאלת...". המשגיח התבטא פעם: "כאשר ה'שליח ציבור' דפק על העמוד כדי להורות על המשך התפילה, חשתי כאילו נטלו ממני עונג עצום... בהמחשה גשמית הייתי מצייר זאת כאילו הוציאו לי חתיכת בשר מהפה...".

עד כדי כך הייתה תחושת ההנאה שלו בעת אמירת 'עזרת אבותינו'. היא נסכה בו אושר עצום שהזניק ורומם אותו לפסגות!

לפני שנים רבות הגיע מאמריקה דודי, הרב שמואל רוזנהיים זצ"ל, לביקור בארץ הקודש. רבי שמואל היה בנו של מוריניו רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל, שהוכתר בתואר 'מוריניו' על ידי גדולי ישראל, בהסכמת מרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל, הודות לפעולותיו הנשגבות.

כשהגענו לבית, שמענו תזוזות כלשהן בפנים

רבי שמואל זכה בצעירותו להימנות על שומעי לקחו של המשגיח, ובהגיעו לביתנו ביקש אם נוכל לומר לו היכן מתגורר המשגיח, כי ברצונו ללכת ולבקרו לאחר שנים רבות שלא נפגשו. אני ואחי כילדים צעירים שמחנו עד מאוד על בקשתו, והצענו להתלוות אליו לבית המשגיח.

כשהגענו לבית שמענו תזוזות כלשהן בפנים, אך כשדפקנו פעם ופעמיים בדלת לא היה מענה. אחי הגאון רבי דוב שליט"א ניסה לפתח את הדלת לבדו, וכשהמשגיח הרגיש בכך אמר בקול: "נא לסגור את הדלת ולהמתין בחוץ".

את המראה המופלא שנגלה לנו עינינו באותן שניות ספורות

שהייתה הדלת פתוחה אינני מסוגל לשכוח לעולם - בסלון הבית עמדו סטנדרים בשני טורים ישרים זה מול זה, מסודרים בצורה מופתית. המשגיח הישיש עבר באמצע ותוך כדי הליכה אמר בהתלהבות: "הנה, ממש כך היה נראה קריעת ים סוף... כך עברו בני ישראל ביבשה בתוך הים...".

אלא שבשלב זה הוא הרגיש בנו, והתבקשנו לסגור את הדלת... לאחר דקות ספורות שמענו שוב את קולו של המשגיח הקורא לנו להיכנס. כשנכנסנו הכל כבר עמד חזרה על מקומו, כאילו לא ארע דבר...

מחזה זה גילה לנו טפח כיצד הייתה נראית עבודתו המופלאה, התמה, צרופת האמונה של המשגיח רחוק מעין רואים. עד זקנה ושיבה, ללא ליאות, היו כל חייו מקשה אחת של עבודת האמונה, של המחשת יציאת מצרים ונפלאותיו של הקדוש ברוך הוא, ולהחיות את המסר והתכלית של "וידעתם כי אני ה'!"

עצימת עיניים בעת אמירת ייחוד ה'

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל, היה מתבטא

להוכיח את צדקת דרכו, הוא בטוח בעצמו ואין לו צורך בשום ראיות ואסמכתות לכך. כל המוסיף על האמונה היציבה והאיתנה שלנו רק גורע!"

במשפחתנו מסופר על הסבא

במשפחתנו מסופר על הסבא, הגאון הצדיק רבי שמואל הלל שיינקר זצ"ל, מנקיי הדעת שבירושלים, חתנו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, רבה של ירושלים, שהיה נוהג בכל ליל פסח להתחיל את עריכת הסדר בשאלה נוקבת: מה העניין שהצטוונו לספר את סיפור יציאת מצרים מאב לבן דווקא; ואפילו אם הבן תלמיד חכם גדול והאב עם הארץ, בכל זאת הוא חייב לשאול את אביו 'מה נשתנה' והאב עונה לו כסדר ההגדה?

"המטרה היא", היה אומר רבי שמואל הלל, "להשריש אצל הילדים את האמונה בחוש, שהבן יידע כי לא מספרים כאן סתם סיפורי מתת. כאן מעבירים סיפור העובר אצלנו במסורת מדור לדור, מאב לבן. על ידי הסיפור כעת אנו ממשיכים את המסורת של דור אחר דור ובן אחר בן. לכן צריך שהבן ישאל והאב ישיב לו, כדי להעביר לו את הקבלה הברורה והישירה שקיבל אף הוא מאביו, והוא מאביו בכל הדורות הקודמים מזמן יציאת מצרים ממש."

כך גם כותב מרן ה'חזון איש' זצוק"ל באגרותיו (חלק א אגרת טו) דברים מלוטשים וחדים כתער: "אם כי העקרים של אמונות ודעות המקובלות וקבועות לנו יסודותם בעמק החכמה ומחקר המדע, אבל הדרך הישרה לפנינו היא ללכת בתום לב, ולהאמין אמונה שלמה ופשוטה. חובתנו להתרחק ממחקר ולאמת בלבבנו את כל העיקרים בפשוטם השגור בפי כל, חכם כהדיוט."

כשחזר לבית, היה אומר לבני המשפחה והמסובים על שולחנו

הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל בספרו 'דגן תירוש ויצהר' מביא דבר נפלא בשם גאון ישראל, בעל ה'נודע ביהודה' זצוק"ל, רבה של פראג:

מדי שנה בליל הסדר, כאשר היו פותחים את הדלת לאליהו הנביא, היה נוהג ה'נודע ביהודה' לצאת החוצה לאחור אמירת 'שפוך חמתך' ללוות את אליהו הנביא כראוי עד לרחובה של עיר.

כשחזר לבית היה אומר לבני המשפחה והמסובים על שולחנו: "אינני מלווה את אליהו הנביא משום שאני רואה אותו. אני מלווה אותו בגלל שאני מאמין לאבותיי שסיפרו לי שהוא בא!..."

הגאון הקדוש בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור ז"ע, הוסיף על כך נופך שנון: "סביר להניח שאכן ה'נודע ביהודה' זכה לראות את אליהו הנביא, אבל בכל זאת רצה לחדד לבני הבית כי האמונה המבוססת על מסורת מדור לדור עולה בדרגתה על ראייה בחוש של אליהו הנביא!"

נפלא!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

שלמות האמונה שהאדם אמור לשאוף להגיע אליה היא לחיות את בורא עולם! לנשום את בורא עולם! כשהכוונה היא שההכרה הזאת תהיה בלתי נפרדת מהווייתו ומישותו של האדם, ובעקף שתהיה מיושמת על ידו בחיי המעשה.

המשגיח היה מעורר, כי הדרך להגיע לזה היא על ידי התבוננות בגבורות ה' שנעשו ביציאת מצרים, ובכך נתן להגיע להכרה מוחלטת שאין צורך לתור אחריה לראיות והוכחות נוספות, ואילו העסוק בחקירה שכלית, ראיות והוכחות - מהווה פגם באמונה התמה, האמונה שהועברה במסורת מדור לדור.

כידוע, לפני קרוב למאתיים שנה נמצאו שבעה עשר עמודי 'פפירוס' מצריים עתיקים, ובהם תיעוד של עשר המכות ויציאת מצרים שנכתבו על ידי אחד מחכמי מצרים בשם 'איפואר', בן התקופה ההיא. בשפה המצרית הוא מתאר כיצד המצרים מצדם חוו את המכות, ואת גודל ההרס והחורבן שנגרמו בעטיין במצרים ועוד.

בשנים המאוחרות יותר פענחו החוקרים את הדפים הללו והשוו את הכתוב בהם עם פסוקי התורה, ומאוד נפעמו להיווכח כיצד תיאורו של החכם המצרי תואם להפליא עם התיאורים הכתובים בתורה. לדוגמה, את מכת דם מתאר המצרי בין היתר כך: "מכות בכל הארץ, דם בכל מקום. האנשים נרתעים מלטעום, בני אנוש צמאים לדם". את מכת בכורות הוא מתאר: "הנהמה נשמעת בכל הארץ מעורבת בקינות. האמנם כן, הקטן והגדול זעקו, הלוואי ואמות".

היו שראו בגילוי המרתק הזה אמצעי שיכול לתת תוקף וחיזוק נוסף לאמתות התורה והאמונה, ולהוציא מלב הספקנים דברים הידועים מכבר. אך הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורדיאנסקי שליט"א, משגיח ישיבת 'קול תורה', מספר, כי המשגיח זצ"ל ממש נרעש למשמע הדברים, ולא רצה לשמוע שום תיאור ופרט מה'פפירוס': "שום ראיות מהטבע ומהמדע אינן שוות לאמתות הקבלה שבידינו! התורה והאמונה שעוברות אצלנו במסורת מדור לדור אינן זקוקות לשום ראיות והוכחות שהן אמת לאמתה!..."

בענין זה שמעתי דבר נפלא מפי יהודי ישיש מופלג

בענין זה שמעתי דבר נפלא מפי יהודי ישיש מופלג, מוותיקי תלמידי ישיבת ראדין, הרה"ג רבי חנא קלצקי זצ"ל, מהעיר לייקווד שבארצות הברית:

אחד מתושבי ראדין היו שגורים על פיו כל העת סיפורי מופתים ונסים, ובעוד שכולם היו נהנים לשמוע את נפלאותיו והגיגיו היה אחד שנמנע במכוון לשמעו. היה זה הגאון הצדיק רבי משה לנדינסקי זצ"ל, ראש ישיבת ראדין, שנודע בהיקף גדולתו התורנית, בצדקת מעשיו, שנינות וחריפות שכלו.

את הסיבה לכך נימק פעם רבי משה: "כשיש שולחן שמתנדנד צריכים לתקוע בו מסמרים כדי לחזקו ולייצבו, אבל כאשר השולחן איתן ויציב אין צורך במסמרים, המסמרים רק גורעים ומכערים אותו... כך מי שאמונתו איתנה אין לו צורך בסיפורי מופתים כדי

כשמאכלי החג מוגשים אל השולחן והאווירה מפשירה קצת, מעיז שמואל בנימין להעלות את השאלה שוב. הוא פונה אל אביו ומבקש כשתחינה בעיניו לזכות לביאור ראוי לשאלה שמציקה לו. החתם סופר שומע שוב את השאלה, מתרכז בשמיעה, אבל תשובה הוא לא עונה

מותר לשאול, אבל רק אם השאלה היא בידיעה ברורה שלא על כל שאלה נקבל תשובה

מאת: הרב ישראל היימן

וְהַדִּיתָ לְבִנְךָ (יגח)

ליל הסדר, שנות ה'ת"ק המאוחרות, סלון ביתו של רבן של כל בני הגולה מרנא החתם סופר זללה"ה.

השולחן ערוך בפאר והדר, על כורסת ההסיבה בראש השולחן יושב גדול הדורות ר' משה סופר ומסביבו תלמידים. לצידו בנו הקטן אברהם שמואל בנימין, מי שלימים יתפרסם כבעל הכתב סופר.

לילה כיום יאיר, לבני דורנו כמעט לא ניתן לתאר את האווירה הייחודית ששררה סביב דמות הפלאים של החתם סופר. תלמידיו היו כרוכים בו בעבותות של אהבה מחד ויראים ממנו מגדולתו ומתקיפותו הידועה מאידך.

שקט משתרר כאשר מרן החתם סופר פותח בדחילו ורחימו בקריאת ההגדה בקול צלול. את דבריו הוא מכוון בראש ובראשונה לבנו מחמדו שיושב לידו, הלא ליל החינוך הוא הלילה... מצווה מדאורייתא של 'והגדת לבנך' עומדת כעת בראש מעייניו. הוא קורא את ההגדה ומבאר בשפה פשוטה, בין קטע לקטע משחיל הגאון פירושים וביאורים הבלולים מכל פרד"ס התורה.

התלמידים אינם מורשים לשאול שאלות או להעיר הערות, עיקר המאמץ מושקע כעת בבן יקיר שיושב ובלע בשקיקה את תיאורי האבא הגדול על השיעבוד והגאולה. תחושה של העברת לפיד האמונה מקננת בלב כל מי שמשתתף במעמד הנורא.

לפתע מבקש שמואל בנימין הקטן לשאול שאלה, שאלה פשוטה של הבנה על הדברים שנאמרו. החתם סופר מאזין בריכוז, מהנהן בראשו. הוא מלטף קלות את לחיו של בנו החכם אבל ממשיך בקריאת ההגדה ובביאורה.

הבן מנסה שוב, הוא היחיד כאן שיכול לשאול, כל הדיבורים מכוונים אליו, החתם סופר מאזין שוב בשתיקה, מהנהן שוב בראשו, אבל דבק בשתיקתו ומתעלם.

הבן הצעיר לא מבין מדוע, אבל כבן החכם שבהגדה הוא יודע היטב שאם הוא לא קיבל תשובה כנראה יש לכך סיבה מספקת. שמואל בנימין הקטן מכין את עצמו להמשיך ולקלוט עוד ועוד מדיבוריו של אביו.

הדיבורים נמשכים ונמשכים, לשמואל בנימין מתעוררת קושיה

נוספת. הוא מהסס שניות ספורות אבל מתחזק ושואל. החתם סופר מאזין שוב בריכוז, הפעם הוא עונה תשובה קצרה וממצה שמרגיעה את הילד.

הסדר ממשיך והבן יקיר כבר אינו חושש, הוא שואל כל פעם שמשוהו מדבריו של אבא אינו נהיר לו. בכל פעם כזו הוא מקבל תשובה רהוטה ומספקת. עדיין בירכתי הראש מנקרת אותה קושיה מתחילת הסדר שעליה הוא לא קיבל תשובה. התמיהה מתעצמת, מדוע לשאלה הראשונה אבא לא ענה לי? לא יכול להיות שאין לו תשובה... גם לא מסתבר שאין לו את היכולת להנגיש אותה לרמת הבנה של ילד. מצוות סיפור יציאת מצרים מתקרבת לסיימה, ברכת אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים נאמרת ברגש והחתם סופר פונה לקיים בסילודין את מצוות אכילת מצה ומרור.

כשמאכלי החג מוגשים אל השולחן והאווירה מפשירה קצת, מעיז שמואל בנימין להעלות את השאלה שוב. הוא פונה אל אביו ומבקש כשתחינה בעיניו לזכות לביאור ראוי לשאלה שמציקה לו. החתם סופר שומע שוב את השאלה, מתרכז בשמיעה, אבל תשובה הוא לא עונה. פניו של הבן יקיר מתכרכמות קמעה. הוא באמת לא מבין מה הולך כאן, הבן מוותר ועריכת הסדר נמשכת כסידרה.

אכילת האפיקומן, ברכת המזון ברגש והלל בקול גדול. שמועות

המשך בעמוד 29

הימים היו ימי תחילת מלחמת המפרץ, אימה ורעדה אחזו את העם היושב בציון מאימת הטילים הכימיים, הבחורים הצעירים שפחדו מאימת המלחמה ביקשו לשמוע את המוטל עליהם בשעת צרה זו, ואכן, הרב בנדיקט נעמד לדבר בפניהם, וכה אמר

על אמונה ויציאת מצרים בימים והלילות

מאת: הרב צבי גטקר

וַיִּדְעֶתֶם כִּי אֲנִי (ו' ז')

אנו מזכירים בבוקר ובערב את יציאת מצרים בקריאת שמע, ובברכותיה עוד פעם, שומרים שבת - זכר ליציאת מצרים, פסח ברור זכר ליציאת מצרים, שבועות - זכר ליציאת מצרים, סוכות - זכר ליציאת מצרים, 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, כל המועדים 'זכר ליציאת מצרים', לובשים ומניחים תפילין וציצית לזכור את יציאת מצרים, למה כל כך הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים? הלא אנו מאמינים בני מאמינים ביציאת מצרים ומעמד הר סיני, ומה יש לחזור ולשנן. וכי מילא חוזר על כך כל יום ויום 'ישכח חלילה, ב"ה' אנו אנשים צעירים ובריאים בעלי זכרון חד וחזק, למה אנחנו צריכים כ"כ הרבה תזכורות.

שאלה זו שואל בעל 'החינוך' בפרשתינו ועונה בזה הלשון: ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים - מיד ינטה אל הטוב!. ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכות הלבבות.

מלמדנו החינוך, כי גם מי שאמונתו שלימה וברורה, יצוקה ועמוקה, עדיין עליו להרבות ולהתמיד בהזכרת וזכירת יציאת מצרים, כך היא הדרך, ככל שמתמידים ומרבים לחזור בדבר, ככל שיש יותר ריבוי, כך נפעלים הדברים על הנפש.

אתה בטוח כי הינך המאמין הגדול, המעמיק הנשגב, עדיין אם לא תתנהג לאור האמונה הזו, לאט לאט בלי משים תשכח..

והעיקר, וכן להיפך, החינוך מלמדנו כי גם מי שחושב, הלא אני בליבי ממש לא חזק, הרהורים ובלבולים שטים להם במוחי, אומר לו החינוך, עזוב, תתנהג עוד ועוד לאור אמונת יציאת מצרים, תקיים מצוות רבות ככל האפשר, ולאט לאט תצא מאפילה לאורה

מסר נפלא זה, המתיק הגאון

רבי יעקב בנדיקט זצ"ל

מסר נפלא זה, המתיק הגאון רבי יעקב בנדיקט זצ"ל לתלמידיו בישיבת באר יעקב, עפ"י מעשה שהיה.

הימים היו ימי תחילת מלחמת המפרץ, אימה ורעדה אחזו את העם היושב בציון מאימת הטילים הכימיים, הבחורים הצעירים שפחדו מאימת המלחמה ביקשו לשמוע את המוטל עליהם בשעת צרה זו, ואכן, הרב בנדיקט נעמד לדבר בפניהם, וכה אמר:

תלמידים יקרים, הלא כולנו חושבים במה להתחזק, מה ה' אלוקינו דורש מעמנו בעת צרה זו ליעקב, בואו ואספר לכם מעשה נפלא שראיתי בעיני לאחרונה וממנו נלמד מה מוטל עלינו כעת בעת המלחמה.

ידידי הטוב אחד מגאוני בני ברק שליט"א, פתח הרב בנדיקט את סיפורו, נתבשר כי אביו נחלה מאוד, והובהל לבית החולים, כמובן תיכף הוא עזב הכל ויצא לבית החולים, שם הבין כי אביו כבר אובחן למחלה מסוימת והתחיל מידית לעבור טיפולים מתאימים, ב"ה שמח הבן, ושמע אף מהרופאים כי ככל הנראה בעוד ימים מספר ישוב האב לאיתנו, אך הימים נקפו והטיפולים לא השפיעו לטובה מי יודע מה, בנקוף הזמן, הבין ידידי שאת ה'לדרוש ברופאים' כבר קיים כל צרכו, ועל כן החל לדרוש בעסקני הרפואה, נדד מיועץ ליועץ מבעל ארגון למשנהו, עד שעסקן רפואי בעל קשרים אמר לו כי הוא לא רואה מנוס כי אם לבקש מפרופסור רחמלוביץ הנודע שיסור לבית החולים.

אך מלבד הסכום המכובד שהיה צריך לשלשל לכיסו של הפרופסור,

המשך בעמוד 28

אתם יכולים. והראיה, שהקב"ה בחר בכם לעשות את זה!".

כיום אנחנו נמצאים במצב שבו עם ישראל כולו מתמודד עם ניסיון גדול, הקב"ה בחר בנו לניסיון הזה. אנחנו לא בחרנו במלחמה הקשה הזאת. מישהו מאיתנו ייחלה לה וציפה לה? היא הובאה עלינו מידי הקב"ה כניסיון כללי, ובתוכו יש הרבה מאוד ניסיונות פרטיים לכל אחד ואחד מאתנו. כמה אתה מתפלל על עם ישראל, כמה אתה בוטח בה', כמה אתה מוכן להקדיש מזמנך כדי להתחזק בלימוד התורה ולהעצים את ההגנה על עם ישראל מפני אויביו, ועוד ועוד. אנחנו צריכים לחיות עם ההרגשה הזאת שעליה דיבר הגר"מ צדקה שליט"א. להתרומם עם זה, הקב"ה בחר בנו, סימן שאנחנו מסוגלים! אבל צריכים להחדיר את זה ללב, להעביר את זה מהשכל ללב.

השיב לו רבי חיים שמעבר להיותו אדמו"ר הוא גם מהנדס!

מספרים שהגה"ק ה'דברי חיים' מצאנו הגיע פעם לרופא עיניים, שהתעניין אצלו מה מעשיו כאדמו"ר ורבי לחסידים. איך נראה סדר היום שלו. הוא כל היום מתפלל? מה הוא עושה? השיב לו רבי חיים שמעבר להיותו אדמו"ר הוא גם מהנדס! הרופא התפעל, באמת! מהנדס? ספר לי מה תכנתת, איזה בניין מעניין בנית בשנה האחרונה?

אמר לו רבי חיים, לא לא, אני מהנדס שמתכנן גשרים! עכשיו הרופא כבר ממש יצא מהכלים. גשרים! אוהה, זה רק מהנדסים בכירים יכולים להכין כזאת תוכנית. מעניין, איזה גשר תכנתת בשנה האחרונה? אומר לו רבי חיים, למה בשנה האחרונה. תשאל אותי איזה גשר תכנתתי אתמול ואיזה גשר שלשום, ואיזה גשר אני מתכנן היום. אני מתכנן ובונה בכל יום גשר חדש!

הרופא היה מאוד מבלבל והתחיל לחשוד שאולי הרבי מדבר איתו בחידות. מה זאת אומרת גשר כל יום, זה לא הגיוני! אבל רבי חיים המשיך, הגשר שאני בונה, זה הגשר הכי חשוב בעולם, למרות שמבחינה גאוגרפית הוא מאוד מאוד קצר. 40 סנטימטרים בסך הכל.

מהמוח שלי, ללב שלי. המרחק הפיזי קטנטן, אבל המרחק האמיתי הוא עצום. בין ה'וידעת היום' לבין ה'השבות אל לבבך' יש מרחק ענק. מה שאני מבין בשכל אני לא מרגיש בלב, ואם הצלחתי יום אחד לבנות גשר ולהרגיש בלב את מה שאני מבין בשכל, זה מחזיק

מעמד בקושי יום אחד, למחרת אני צריך לשוב ולבנות את הגשר הזה, עוד פעם ועוד פעם - זה העיסוק המרכזי שלי במשך כל היום! כמה חודרים הם הדברים ללב, כמה צריכים אנו להתאמץ כדי שגם לנו יהיה כזה גשר, שבו נוכל להרגיש את מה שאנו מאמינים בו. הקב"ה בחר בנו להתמודד עם המלחמה, הוא בחר בנו להתמודד עם כל הקשיים והאתגרים שיש לנו, בגשמיות וברוחניות.

הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר

לסיום אני רוצה לספר עובדה שאירעה באחרונה עם תלמיד באחת הישיבות בירושלים, שישן בלילות בביתו ומדי בוקר נוסע עם אוטובוס לתפילה.

אותו בחור שמע, שכולם דיברו כשהסתלק הרב יעקב אליעזר קליינר זצ"ל מירושלים על המעלה הגדולה שלו שהיה מגיע לתפילה כמה דקות קודם, ואף פעם לא היה מאחר לתפילה. הם ציינו שתפילותיו היו נשמעות, וידעו שמה שהוא מבקש בתפילה הוא נענה, כי הוא כיבד את התפילה ולכן הקב"ה כיבד את התפילות שלו.

שמע זאת הבחור פעם אחר פעם ואמר, ראה מה זה, כשאדם הולך לבית עולמו מלווים אותו מעשיו הטובים, וכולם מציינים בכזאת התפעלות את העמידה המיוחדת שלו בעניין הזה שהוא הגיע בזמן לתפילה, ומעידים שתפילותיו היו נענות, שמע מינא דבר גדול זה לבוא בזמן לתפילה.

באותו מעמד קיבל הבחור על עצמו להקפיד להגיע בזמן לתפילה בישיבה, נושא שהוא התקשה בו מאוד עד כה, כי התנועה בירושלים לא תמיד צפויה ולפעמים הדרך לוקחת קצת יותר זמן, וכך יצא שבדרך כלל הוא היה מגיע לתפילה בין 'ברוך שאמר' ל'ישתבח'.

הוא בדק ומצא שיש אוטובוס שיוצא רבע שעה מוקדם יותר מאזור מגוריו לכיוון הישיבה שלו, וכך הקדים את הנסיעה, במקום שבע ורבע בבוקר, הוא החל לנסוע באוטובוס של שבע בבוקר.

ימים אחדים לאחר מכן אירע הפיגוע הקשה ביציאה מירושלים רח"ל, בדיוק בזמן שבו הוא היה חוצה את הכביש הסמוך, ויורד לתחנה שבכניסה לכביש הפונה לכיוון שכונת רמות. אבל הבחור שלנו כבר ישב לו בבטחה על האוטובוס הנוסע לישיבה שלו, משום שהוא הקדים את היציאה מהבית ברבע שעה...

זאת דוגמה לבחור ששמע, הבין, הפנים, קיבל ו... עשה את זה למעשה. כי זאת התכלית, כשאדם שומע ומתחזק, לקחת את זה למעשה, זה נקרא להיות 'עבד ה', ולבנות גשר מהמוח ללב.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

מדוע לא עלה בדעתו של שר התחבורה לסלול שם כביש, הרי לו היו ביצות בדרך לאיזו גימנסיה או בדרך לכל מקום אחר, היו סוללים מייד כביש, מדוע נגרע חלקם של לומדי התורה?

מדוע הביצות בדרך לישיבת וולאז'ין הם לטובת לומדי התורה?

הרב ישראל ליוש

הַחֶדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁוֹן חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֶדְשֵׁי הַשָּׁנָה (יב)

"עשרת המכות" - אומר ה'שפת אמת' ז"ע בשם סבו בעל ה'חידושי הרי"ם' ז"ע - "באו כדי להסיר את הקליפה וההסתר מעשרה מאמרות, לעשותן עשרת הדברות".

נבאר: עיקר תכלית ותיקון העולם הוא כדי שינתנו תורה ועשרת הדברות לעם ישראל, והם ילמדוה ויקיימוה. אלא שאחר שנברא העולם בעשרה מאמרות ע"י הבורא ית"ש, רבתה הכפירה בעולם ורבו מערערים הטוענים שאחר הבריאה, העולם מונהג מעצמו ללא מחדש ומשגיח. והיתה דעת הכופרים מחלחלת, מקלקלת ופוגמת. לקראת בחירת עם סגולה ע"י מתן תורה ועשרת הדברות, נדרש העולם לתיקון מאותן דעות כוזבות, ע"כ הביא הקב"ה עשר מכות על מצרים, לא רק כדי להכותם ולהוציא את ישראל ביד חזקה ובזרוע נטויה, אלא גם כדי להראות אות ומופת שהעולם שנברא בעשרה מאמרות מונהג על ידו ית', ולולא רצונו לא יוכלו הברואים והנבראים להתקיים בעולם, ואחר הבריאה בששה ימי בראשית, הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד. וראה לכל זה הם עשר המכות שהנחית עליהם הבורא ופגעו במערכות תבל, הים והיבשה, האויר והמאורות, החיות, הבהמות והאדם, כי אף אחר הבריאה, קיומם תלוי ברצונו ית'. ובזאת עשר המכות חידשו וחיזקו את האמונה בעשרת המאמרות, לקראת נתינת עשרת הדברות.

ע"י שידוד מערכות תבל בעשרת המכות, כדי להכניס לקראת מתן תורה ועשרת הדברות שהם תכלית קיום העולם ורצון הבורא. מפורסמים דברי מרן הרב מבריסק ז"ע שמסילת הברזל ה'טרנס סיבירית' שנבנתה מרוסיה ליפן ע"י אלפי אנשים במיליוני שעות עבודה, נבנתה עבור תלמידי ישיבת מיר שינצלו מהמלחמה ויגיעו לשנחאי, כי כדברינו, עשרת המאמרות שבהם נברא העולם הם עבור קיום עשרת הדברות.

שאל פעם תלמיד את מרן רבי חיים מבריסק ז"ע: "אם כן שכל מה שנעשה בעולם הוא עבור לומדי התורה, מדוע ישנם ביצות בדרך לישיבת וולאז'ין? הרי הביצות הללו מקשים מאוד ללומדי התורה לבוא וללמוד בישיבה! מדוע לא עלה בדעתו של שר התחבורה לסלול שם כביש, הרי לו היו ביצות בדרך לאיזו גימנסיה או בדרך לכל מקום אחר, היו סוללים מייד כביש, מדוע נגרע חלקם של לומדי התורה?" ענה לו רבי חיים: "הביצות גם הן החזקת תורה..." והסביר: "כולם מוכנים לעשות כל מאמץ כדי לבוא ללמוד תורה בישיבת וולאז'ין, אז הרי זכות מיוחדת... אפילו שהדרך לישיבה מלאה ביצות, זה לא מונע מהם לבוא ללמוד בישיבה... אבל פעמים קורה שאחרי שכבר באו לישיבה, לפתע עולים געגועים הביתה, לו היה כביש סלול, הבחור לא היה חושב פעמיים ונוסע, עתה שישנן ביצות וקשה לצאת מהישיבה, הוא מתחבט ומתלבט האם לצאת מהישיבה, הרי לא קל לעבור פעמיים את הביצות הללו, בהלוך ובחזור, ואז הוא נשאר ללמוד בישיבה... נו... אז הביצות הן לטובת לומדי התורה או לרעתם...!?"

מעשה יש ליישב הדעות שנחלקו אם העולם נברא בתשרי או בניסן, כי באמת העולם נברא בתשרי, אלא שבניסן נתחדשה הבריאה ע"י עשרת המכות, והגיע העולם שוב לתיקונו בהיגלות אור יקרות לפני כל עם ועולם שהבריאה נצחית, והקב"ה מחדש בטובו בכל יום את הבריאה כולה, והוא מנהיג, מנהל ומשגיח על כל חי ונברא מביצי כינים עד קרני ראמים, והגילוי הזה נתגלה לקראת התיקון השלם, במסירת התורה ועשרת הדברות לעם הנבחר, עם סגולה.

יש לומר שעל כן נצטוו ישראל: 'החודש הזה לכם ראש חדשים', אע"פ שהעולם נברא בתשרי, והוא צריך להיות ראש לחודשי השנה, מכל מקום 'לכם' לישראל, מקבלי התורה, מקיימי ייעוד העולם, חודש ניסן, החודש בו נתגלה אור חידוש הבריאה ונתינתו בו אות ומופת להנהגת הקב"ה בעולם, הוא ראשון לחודשי השנה.

על כן מונין למלכי ישראל מחודש ניסן, ולמלכי אומות העולם מחודש תשרי, כי רק בעבור ישראל נתחדשה הבריאה בחודש ניסן,

מיד הסתודדו החסידים ביניהם 'הן מופת גלוי התרחש לפניהם', 'ובאיזה רוגע אמר להם הצדיק זאת כאילו קרא את הדברים מאחורי הפרגוד' נזכרו. עד מהרה הגיעה שמועת המופת אף אל הצדיק עצמו, וזה מיהר לקרוא לאחד מחשובי תלמידיו באומרו לו...

"ברוך גוזר ומקיים" - על הנסיונות והעמידה בהם

מאת: הרב אליהו הרשלר

ישב לו חד מצדיקי הדור הקודם, והנה בפתע פתאום בעת יושבו על התורה ועל העבודה, פרצו פנימה כמה מחסידיו בבהילות רבה שמוכרחים להציל את חברם, שהיה אף הוא מחסידיו של אותו צדיק.

חסיד זה עסק במסחר בארצות שונות, ובתקופה זו שילח לארץ רחוקה ספינה מלאה סחורות למכביר למוכרם בארץ אשר לשם נועדה האניה לעגון. והנה זה עתה גונבה שמועה לאוזניו של חסיד זה, שספינה זו נקלעה לסערת ים אדירה והיא טובעת בים עם אלפי סחורותיו ומיטב השקעותיו. אותו חסיד, כשומעו כזאת, לבו ונפשו לא עמדו לו והוא נפל מיד מתעלף, ובקושי רב הצליחו להעירו. ועתה, נפשם בשאילתם אל רבם שיזאיל לברכו לאותו חסיד, אשר המצוקה הכריעתו עד כדי עילפון. וכן כדת מה לעשות מולו וכיצד להתנהג.

הרבי הרים את עיניו: "נו", אמר. "אפשר להרגיעו לאותו חסיד, לכו אמרו לו שלא קרה כלום לעסקיו, הספינה לא טבעה והסחורה לא שקעה בים. לכו נא אל אותו חסיד והרגיעוהו שהשמועה אך שמועת שווא היא, וכי באמת שלום לספינה ולסחורותיה!"

החסידים, שאמונת צדיקים טבועה היתה בדמם ונפשם, מיהרו אל אותו חסיד והרגיעוהו בדברי רבם הצדיק. ואכן לא חלפו ימים רבים והגיע רץ נאמן, שאכן הסחורות הגיעו אל יעדן וכי הן נמכרות כעת בשווקים וברחובות והכל כשורה לחסיד ולעסקיו.

מיד הסתודדו החסידים ביניהם 'הן מופת גלוי התרחש לפניהם', 'ובאיזה רוגע אמר להם הצדיק זאת כאילו קרא את הדברים מאחורי הפרגוד' נזכרו. עד מהרה הגיעה שמועת המופת אף אל הצדיק עצמו, וזה מיהר לקרוא לאחד מחשובי תלמידיו באומרו לו בחזקה: "אל תתמה על זאת, לא מופת יש כאן ולא בן מופת!" "אם כן, מנין ידע הרבי לומר זאת בביטחון כה מופלג?" התפלל החסיד.

כוח לעמוד בנסיונות

השיבו הרבי. ומוסר השכל גדול יש בדבריו: "הן אומרים אנו בכל יום בשעת התפילה 'ברוך גוזר ומקיים', לאמור שהקב"ה גוזר במאמרו וגם מקיים זאת. זהו הפשט הפשוט. אך הפירוש היותר עמוק הוא שהקב"ה גוזר, וגם מקיים את האדם אשר נגזר עליו גזירה זו. היינו, שאם הוא גוזר על האדם גזירה מסוימת - הרי הוא 'מקיים' - הוא

נותן כוח וקיום לאדם לעמוד בגזירה זו, לעמוד בנסיון! ומכיון ששמעתי שאותו חסיד ליבו לא עמד לו בשומעו את הבשורה המרה ולא היה בו כוח להתמודד עם הנסיון הקשה הלזה ונפל מיד מתעלף, הבינתי שאם אין 'מקיים' אין עתה 'גוזר', והספינה לא טבעה כלל!"

ויסוד זה חיזוק גדול הוא לכל אשר בר ישראל יכונה לכל יפול ליבו ומוחו בראותו את נסיונותיו אשר לפעמים קשים המה, שכן 'ברוך גוזר' - אותו השי"ת אשר גוזר את גזירתו, הוא גם 'מקיים' - הוא נותן כוח לנגזר לעמוד בו בנסיונות אלו בגאון יהודי לשם ולתפארת!

פרעה אינו יכול לעמוד בנסיון...

וראיה לנו באמתחתינו שלא רק אצל בר ישראל הוא כך, כי אם גם אצל גוים אשר אינם יהודים הדברים אמורים, והדברים מבהילים ומחייבים!

שכן בפרשיות אלו אנו קוראים על ביקוריו של משה רבינו אצל פרעה, והנה אנו מוצאים בתחילה אשר השי"ת מצוה למשה רבינו לומר לו: "דרך שלושת ימים נלך וגו'".

והדברים מוקשים ביותר: הרי השי"ת רצה להוציא את עם ישראל ממצרים לעד ולעולמי עד, ליתן להם את התורה ולהוריש להם את

בהביאו את מה ששנינו בגמ' (סנהדרין קט.) אשר בימות דור ההפלה, שעה שניסו בני הדור ההוא לבנות בנין גדול לעלות אל ד' ולהילחם בו כביכול, ירד ד' וביבל שפתם, והפך חלק מהם ל - - - קופים.

לאמור - הקופים יסודם מאדם נברא, ואך בשל החטא שחטאו נהפכו מבני אדם לקופים.

א"כ מבאר השבט מוסר: זהו פשר חיקויים את האדם, באשר בתוך תוכם (בתת מודע...) יודעים הם שמבני האדם מקורם - אשר הוא יקר ונכבד יותר ממעמדם היום - כאוכלי הבגנות ומקפצי ענפי העצים, לכן הם מחקים את בני האדם הבאים לבקדם, באשר חושבים הם לחזור למקורם בפעולות אלו, ולחזור שוב למעמדם הראשון כבני אדם מורמים!

מנסים, נופלים ומיד קמים שוב.

ואנו, בני האדם הצופים מן הצד, מתבוננים אנו על קופי עצים אלו כאל סכלים ושוטים. ואכן יתכן שכאלו הם, אך מוסר ההשכל שאנו יכולים ללמוד מפעולותיהם אלו - נורא הוא למתבונן.

שכן אם נתבונן בפעולות אלה של הקופים, נלמד לקח עצום מכך. הן שנים רבות - אלפי שנים, מנסים הם לחזור למעמדם הראשון. ושום דבר. אף משבצת אחת הם לא כבשו בנסיונם לשוב להיות בני אדם אשר בינה יתירה ניתנה להם

ובכל זאת - מנסים הם תמיד לחזור למעמדם ואינם מתייאשים כלל. מנסים, נופלים ומיד קמים שוב. אבל --- אינם מתייאשים!

נלמד אנו לדידן, ונעשה קל וחומר לעצמינו, מה קופים אלו אשר אך חיות השדה הם אינם מתייאשים ועושים פעולות לחזור כבראשונה. כך עלינו לדעת שאם ד' יתברך מסבב כל הסיבות סיבב שיעבור על האדם נסיונות שונים בדרכו אל הפסגה לעלות במעלות בית ה', אות הוא שרק כך הוא יכול להעפיל ולצמוח. ועלינו להחדיר בקרבנו תמיד שאם ד' יתברך שולח לנו נסיונות וקשיים, הרי שבשונה מהקוף שעושה כבר אלפי שנים ברציפות ובהתמדה ואינו מצליח, אנו יכול נוכל להם, ואותו בורא שנתן לנו את הנסיונות, נותן לנו גם כוח לעמוד בהם, ואף לצמוח מהם!

שהרי הוא גוזר ומקיים!

ארץ ישראל ואף לצוותם באיסור שלא לחזור למצרים, אם כן למה משה מצווה לומר רק "דרך שלושת ימים"?

אלא שאף כאן התבונה הזו מזדקרת, השי"ת צווה למשה לומר לו כך, משום שידע השי"ת שבנקודת הזמן הזו יכול פרעה (אולי...) לעמוד בנסיון רק של יציאה לשלושת ימים, לא יותר. לכן אמר השי"ת למשה לך הצב לו נסיון של 3 הימים, אולי יהיה יכול לעמוד בו!

הכי קרא "ברוך גוזר ומקיים" - אף למלכי אומות העולם. והוא נורא למתבונן: אם לגוי ולו עז פנים התנהג השי"ת כן, כל שכן וכל שכן אנו, אשר בנים אנו לה' אלוקינו, אשר בוודאי הוא שכל הניסיונות אשר מציב לפעמים השי"ת לפתחינו יכולים אנו לעמוד בהם ולהצליח!

אחר שהווכחנו לראות כיצד יסוד זה הוא אצל בר ישראל ואף אצל עמי העולם. אשר ממנו ניקח לעבוד את ה', הבה ניווכח לראות כיצד ניתן ללמוד כיצד עלינו להתנהג בעת נסיון אף מחיות השדה.

למה הקוף מחקה את האדם?

רובינו ביקרנו אי פעם בגן הנקרא 'גן החיות', אשר בו כלובים רבים פזורים, וחיות ובהמות למיניהם מתרוצצות בקירבן, ובני האדם נהנים לצפות באותן בעלי חיים בהליכותיהם, תעלוליהם ואורח חייהם. אף ברכות מספר יש שמברכים על חיות שונות, הלא הן מבוארים במקומן בש"ס ובפוסקים.

והנה כל החיות השונות שונים הם מבני האדם בכמה וכמה פנים. השינוי הבולט הוא שחסר להם ה'רוח ממללא' שיש לו לאדם, והבינה שניתנה לו. אכן כל החיות כולם דומים האחד לרעהו פחות או יותר. שונה מכולם הוא הקוף!

הקוף - צורת אדם לו. רגליו לנוכח יהלכו. וידיו מושטות אל על. והדבר הבולט ביותר הוא - אשר תמיד הוא מנסה לחקות את בני האדם הבאים לבקרו בביקור תנחומין...

ודבר זה הלא פלא הוא! מה יש לו לקוף שככה לו בעולמו אשר לפעמים אפשר ממש לראות מחזה סוריאליסטי, האיך הוא מחקה את האדם למולו בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו (בהנחה שיש לו מספר איברים כמספר הזה...)

מה הפשט בזה? מה פשר חיקויו את האדם באופן תדיר? מסביר בעל ה'שבט מוסר' (בספרו, פרק מ"ז) דבר נורא.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב "נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

באותו זמן נערך פדיון הבן, בו השתתף גם רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. דבריו של ה'שדי חמד' עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד המשתתפים ואמר, הנה איתנו רבי יוסף חיים זוננפלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובראשונים והאחרונים, ונשאל את הרב בדבר

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

ארבע הסיבות מדוע נצטוו בני ישראל לתת את הדם על המשקוף והמזוזות

"ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף" (י"ב ז)

'רבינו בחיי' כתב כמה טעמים לציווי זה: (שמות י"ב כ"ג) א. אין הדם (שעל המזוזות) מונע הנגף, ולא מניעתו מביא הנגף. אבל לימדך הכתוב, מי שהאמין בהקב"ה ותלה בו בטחונו, ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו. וזבח בפרהסיא תועבת מצרים, ונתן מדם הפסח על המזוזות והמשקוף, הרי זה צדיק והקב"ה יגן עליו מהנגף והמשחית. ב. מפני שישראל היו סיבה בפרסום האלוקות בעולם, בגאולה זו של מצרים, ע"כ נצטוו במצוות הפסח לעשות עניינים מפורסמים כנגד המלך הרשע שהיו ברשותו. לבזות אמונת המצרים לעיניהם, ולקבוע בלב אמונת הקב"ה ויראתו. ומזה נצטוו לשחוט אלוהיהם, ולאוכלו צלי לא מבושל בקדרה, כי אם צלי אש. להיות העניין נגלה ומפורסם יותר לכל הנכנסים בבתים, ואף לעוברי דרך יתפרסם בריחו. וכדי לפרסם העניין עוד. ג. נצטוו לתת מהדם במשקוף ובמזוזות, שהם מקומות נגלים ומפורסמים. להורות שמידת הדין מתוחה כנגד המצרים. ד. הקב"ה אמר לתת דם על שתי המזוזות והמשקוף, כדי שיהיה על המזוזות צורת אותיות יו"ד משמו, ועל המשקוף צורת אות וי"ו. ויחד יוצא שם הוי"ה שהוא שם רחמים, וכך בני" לא ינזקו.

יש לתמוה מדוע שינה משה והפך את סדר הציווי והקדים את המשקוף על המזוזות

והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, מן הדם אשר בסף" (י"ב כ"ב) -

יש לתמוה מדוע שינה משה והפך את סדר הציווי, שהרי כשנצטוו על כך (לעיל פסוק ז') כתיב "על שתי המזוזות ועל המשקוף" וכאשר ציווה לבני ישראל שינה משה את הסדר? ויש לתרץ שמושה רבינו סבר שלא ראוי שירשם שם ה' כסידרו במצרים שהיא מלאה גילולים, שהרי סדר זה הוא כנגד שם הוי"ה לכן שינה ואמר לתת על המשקוף ועל המזוזות. עוד יש לתרץ שהקב"ה אמר לתת על המזוזות שהם כנגד משה ואהרן, ועל המשקוף שמרמז אליו. משה רבינו שינה ואמר לתת קודם על המשקוף שמרמז להקב"ה, ואח"כ על המזוזות שמרמזות על אהרן ואליו (מושב זקנים מבעלי התוס').

עמדה היא בחצי הלילה ומצאה את בנה בפי הכלב, מיד צעקה ומלאה את כל הארץ מצעקתה

"ויקם פרעה לילה, הוא וכל עבדיו וכל מצרים, ותהי צעקה גדולה... כי אין בית אשר אין שם מת" (י"ב ל) -

בוא וראה את הנקמה הגדולה שעשה הקב"ה במצרים, שלש מגפות היו שם: אחת שעשו הבכורות המצריים (לפני חצות הלילה) שהרגו כל אשר מצאה ידם. השניה, שהרג הקב"ה את הבכורים בחצות הלילה. ושלישית - כשראה פרעה את המוות בביתו, בבניו ובעבדיו, מיד קם וזירז עצמו והרג אפרכין ושרים וכל אשר יעצוהו לסרב בעם. מה דרכו של כלב כשהאבן פוגעת בו, הוא נושך את חברו; אף פרעה כך. דבר אחר: 'ויקם פרעה לילה' - אעפ"י שבבתי ישראל לילה כיום יאיר, שנאמר 'והגדת לבנך ביום ההוא' - התורה קראתו 'יום', לפרעה לילה היה. 'הוא וכל עבדיו וכל

מצרים' - מגיד שפרעה מחזר על כל בתי עבדיו ובתי ישראל ומעמידן אחד אחד ממקומו. 'ותהי צעקה גדולה במצרים' - רבי יהודה אומר: כל אותו הלילה היו ישראל אוכלים ושותים יין ושמחים ומהללים להקב"ה בקול גדול, והמצריים היו צועקים במר נפש על המגפה שבאה עליהם פתאום. מלמד שהיו רואים את אלוהיהם מתבקעים ונופלים. הייתה אשה שאמרה, לא גזר משה אלא על מה שבבתים, אבל שבגגות הם נמלטים. מה עשתה, נטלה את בנה והטמינה בגג. הזמין לה הקב"ה כלב ואכלו. עמדה היא בחצי הלילה ומצאה את בנה בפי הכלב, מיד צעקה ומלאה את כל הארץ מצעקתה. ומעשה באשה אלמנה שעשתה ע"ז שלה עוגה של בצק, ובא הכלב ונטלה וצעקה כל הלילה. לקיים 'כי אין בית אשר אין שם מת' (אליהו כי טוב).

בשנת תרנ"ט בהיותי בירושלים, הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי, ואמרו לי שאיתא בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה

"וכל בכור אדם בבנין תפדה" (י"ג י"ג)

- מעלת סעודת פדיון הבן - ה'חכמת חיים' (עה"ת בפרשה) כתב: מקובל אצל אנשי ירושלים מקדמת דנא, שהאוכל מסעודת פדיון הבן, נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות. והנה ה'שדי חמד' מספר (ח"ה מערכת הסמך כלל ל"ד): בשנת תרנ"ט בהיותי בירושלים, הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי, ואמרו לי שאיתא בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה. ומסיים: נראה שאין מקור לדבר וזה רק שיחה נאה בפי הבריות. וכשיצאו לאור כרכי ה'שדי חמד', ואנשי ירושלים מצאו כתוב מפי אותו גאון שהיה בקי בספרי הראשונים והאחרונים וכל רז לא אניס ליה - כי אין מקור לדבר זה, נתמלאו תמיהה, היתכן ד'קלא דלא פסיק' בירושלים מדור דור באין עוררין, שיאמר דאין לכך שום מקור. באותו זמן נערך פדיון הבן, בו השתתף גם רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל. דבריו של ה'שדי חמד' עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד המשתתפים ואמר, הנה איתנו רבי יוסף חיים זוננפלד הידוע בבקאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובראשונים והאחרונים, ונשאל את הרב בדבר, ענה רבי יוסף חיים: אכן אין שום מקור שהסעודה נחשבת לפ"ד תעניות, אבל יש לזה רמז בתורה דכתיב - וכל בכור א'ד'ם ב'ב'ני'ך ת'פ'ד'ה', שזה ראשי תיבות, א'ם ד'בר מ'ה ב'פדיון ב'ן נ'הנית י'חשב כ'אילו ת'ענית פ"ד ה'תענית. והוסיף: יש עוד מעשה הנחשב לעושהו כאילו התענה פ"ד תעניות, וזה מי שלומד ד'ף גמרא', כי ד'ף בגימטריא פ"ד, אלא שעל מעשה זה אין הרבה קופצים.

חידות לפרשת השבוע:

- א. מדוע עוד במצרים לפני שנגאלו, ציווה הקב"ה שלדורות יהיה חג ביום שביעי של פסח?
- ב. איזה שם משמותיו של ה' רומז על המועדים בחודש ניסן?
- ג. מי עוד מות במכת בכורות, למרות שלא היה בכור?
- ד. על איזה מאורע שהיה במצרים נאמר הפסוק (תהלים קי"ט) "חצות לילה אקום להודות לך"?
- ה. איזו מכה נוספת היתה בליל הפסח מלבד מות הבכורים?
- ו. איך יתכן, יהודי מגיע ל'פדיון הבן', והוא רואה שבשולחן המזרח יושב 'ישראל' והאב פודה את בנו הבכור אצלו, ונותן לו ה' סלעים עבור הפדיון, והוא מתפלא, איך האב עבר על ההלכה שצריך לפדות את הבן הבכור אצל 'כהן'?
- ז. זהיתכן, כהן שיש לו בן בכור וחייב לפדותו, אף דכהן פטור מפדיון הבן (כדאיתא בשו"ע יו"ד סי' ש"ה י"ח)?
- ח. איך יתכן, נולד בן ראשון, ואח"כ נולד עוד בן, והבן השני הוא הבכור שחייבים לפדותו (לחלק מהשיטות)?

במפלתם של רשעים, לכן צווה ה' בארץ מצרים, לפני שנגאלו, שיעשו חג בשביעי, להורות שאין החג מסיבת מפלת מצרים בים, שהרי צווה להם טרם שנטבעו בים.

- תשובה לחידה ב. כתב המהרש"א (יומא ב.) ששם ה' שהוא אותיות א', ה', ו', י' רומז על קדושת המועדים שבחודש ניסן.
- א' - רומז לר"ח ניסן, שאותו יום נטל י' עטרות. י' רומז על שבת

- תשובה לחידה א. כתב ה'משך חכמה': דבר זה בא להורות שלימות מצוות ה'ית, שכל העמים בדתותיהם יעשו יום הניצחון - יום מפלת אויביהם, וישראל אינם כן, והנה המצרים נטבעו בים סוף ביום שביעי של פסח, ואם היה אומר ה'ית אחרי זה שיעשו ביום שביעי חג - היה נדמה לאדם שה' צווה לעשות חג לשמוח במפלתם של רשעים, ובאמת אין הקב"ה שמח

פדוי, או שאי אפשר לפדות בכור רק ע"י כהן ולא ע"י כהנת, וכל שכן שאין ישראל יכול לקחת ה' סלעים אף שאשתו כהנת. להלכה נפסק בטור ושו"ע (יו"ד סי' ש"ה ס"א) שצריך לפדות דווקא אצל כהן, מ"מ מי שנמצא במקום שלאחר טרחות מרובות לא מצא כהן שיכול לפדותו, יתן ה' סלעים לכהנת או לישראל שאשתו כהנת בלי ברכה, ויתנה שאינו מכוון לצאת חובת המצווה רק אם לא ימצא אח"כ כהן, אבל אם מצא כהן אח"כ יחזור ויפדה בברכה כראוי, כי לא יצא המצווה למפרע, ואם קשה לו לתת סכום הפדיון פעמיים, יכול לתת לכהנת ה' סלעים על מנת להחזיר (פתחי תשובה יו"ד סי' ש"ה סק"ה בשם חת"ס יו"ד סי' ש"א) תשובה נוספת: כשהישראל שליח של הכהן ונותן לו ה' סלעים עבור הכהן, וזכין לאדם שלא בפניו (ט"ז יו"ד סי' ש"ה סק"א בשם הרש"ל).

• **תשובה לחידה ז.** כשהכהן נשא גרושה שאסורה לכהן, והבן נעשה חלל, ולכן האב מחויב לפדותו, ומפריש ה' סלעים ופודה את בנו ומעכבם לעצמו, וגם אם האב לא פדה אותו בחייו, כגון שמת האב בתוך ל' יום שלא זכה בפדיונו יש אופנים דהבן מחויב לפדות עצמו אע"פ שאביו הוא כהן (בכורות מ"ז: שו"ע יו"ד סי' ש"ה ס"ט).

• **תשובה לחידה ח.** אם האשה הייתה גויה בלידת בנה הראשון ואח"כ נתגיירה, ונולד לה עוד בן, שיטת רבי יוסי הגלילי - דהבן השני הוא הבכור, כיון שהוא נולד כשאמו הייתה ישראלית ולא הבן הראשון, שנאמר 'כל פטר רחם בישראל' - רק מי שנולד ראשון מישראלית הוא הבכור, אבל חכמים חולקים דאינו בכור לפדיון (משנה בבכורות מ"ו).

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק שנת תשפ"ג)

הגדול, שהיה בעשור, שבו נעשה נס גדול. ה' רומז על קדושת חג הפסח, שהוא ה' ימים לאחר שבת הגדול. ו' רומז על שביעי של פסח, שהוא ו' ימים לאחר יו"ט הראשון של פסח.

• **תשובה לחידה ג.** איתא במדרש רבה (פרק י"ז ה) על הפסוק "ועבר ה' לנגוף את מצרים", מלמד שאף המעוברות שהיו ראויות לילד בכורים - הפילו העוברים ומתו גם האימהות. וזהו מה שנאמר 'לנגוף', כדכתיב 'ונגפו אשה הרה' (פר' משפטים, שמות כ"א). והטעם לכך כתב בחידושי הרד"ל, שכיון שניתנה רשות למשחית להמית העוברים, המית גם האימהות יחד עם הוולדות.

• **תשובה לחידה ד.** איתא במדרש רבה (י"ח ב): כיון שהגיע חצי הלילה, הרג הקב"ה כל בכורי מצרים, גם מי שהיה נתון בבתי ישראל, והיה הקב"ה פוסע בין ישראל ובין המצרים, והיה נוטל נשמת המצרי ומניח נשמת ישראל, והיה היהודי מתעורר משנתו ומוצא את המצרי מת בין כל אחד ואחד מבני ביתו, שנאמר 'ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף'. התחילו ישראל לשבח ולומר "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". תשובה לחידה ה. כתב הפענח רזא' על הפסוק "ועבר ה' לנגוף", דמלבד מכת בכורות היו מלאכי חבלה חובטים ומכים במצריים בלא מיתה, וזהו מה שנאמר 'לנגוף' - שהוא דחיפת הגוף.

• **תשובה לחידה ו.** מדובר שלא מצא כהן שיוכל לפדות את בנו הבכור, ולכן הוא פודה את בנו הבכור אצל 'ישראל שאשתו כהנת', ואף שנחלקו הפוסקים האם ישראל שאשתו כהנת - יכול לקחת לעצמו את ה' סלעים בגלל שאשתו כהנת, כך סבור התוס' (קידושין ח. ובפסחים מ"ט): שנותן לכהנת והבכור

הרפואי, וכל הפמליה הרפואית הנכבדה חיכתה ביראת כבוד למוצא פי הפרופסור הגדול.

הוא עלעל בין הדפים בעיון, ולאחר דקות מספר הרים את ראשו, ואמר להם כך: ידידי 'האבחנה שלכם לאור הנתונים - מדויקת ממש, והטיפול כמו כן - הוא הטיפול שיש לתת לחולה זה', אבל, יש לשנות משהו אחד, והוא, את המינון, המינון שאתם נותנים נמוך מידי, תגבירו את המינון ותראו כי החולה יתרפא!, ואכן בס"ד כך הוונה, ולאחר ימים מספר החולה יצא מכלל סכנה.

סיים הגאון רבי יעקב: תלמידים יקרים, אתם מבקשים להתחזק לאור המצב, הנני לומר לכם, תדעו, אתם עושים את הנכון ביותר במצב זה, לומדים את תורה ומתאמצים בתפילה, זה בדיוק מה שצריך לעשות בשעה שכזו, אם כבר משהו צריך לשנות, זה להגביר את המינון, להוסיף עוד בלימוד, ועוד בכוננת התפילה.

כי האדם נפעל על פי פעולותיו, גם הגדול ביותר צריך לשמור על מינון גבוה של רוחניות, ואמונה, לזכור שוב ושוב, כי יצאנו ממצרים, מבית עבדים, לחרות עולם.

התעוררה בעיה, כי הפרופסור הלז היה מנהל מחלקות בבתי החולים הדסה שבירושלים, והחולה היה מאושפז בבית החולים איכילוב בת"א, והיות שכך, הסביר אותו עסקן לידידי, מלבד מה שאני יכול בס"ד לשכנע את הפרופסור לסור לאיכילוב, יש צורך לעמוד מול הנהלת ביה"ח איכילוב שישכימו לקבלו ולשמוע את חוות דעתו..

ידידי לא בקי היה בכל גינוני הגאווה של הרופאים.. אבל ברירה לא הייתה לו ולמחרת הוא התייצב במחלקה, וביקש לדבר עם המנהל, כשנפגשו הוא שאל את המנהל אם יש לו עצה מה לעשות כדי לעזור לאביו, המנהל הסביר לו שוב כי הם עושים כל שלאל ידם אבל משום מה הטיפול לא מועיל, ואז הציע ידידי להביא לפגישת ייעוץ את הפרופסור מהדסה, מנהל המחלקה הופתע מההצעה, הרהר כמה שניות ואמר: תראה אנחנו לא רגילים לאשר כאן ביקורים חיצוניים, אבל פרופסור רחמלביץ זה משהו אחר..

העסקן סידר את מה שצריך, והפרופסור הגיע למחלקה, כמובן שלקבלת פניו התייצבו כמה מנהלי מחלקות, ואף מנהל בית החולים בכבודו ובעצמו, קיבלו אותו בכבוד גדול, הגישו לו את התיק

אביה של הרבנית, שהכיר היטב את הרב עובדיה, הכיר גם את הצד השני שלו, החביב, האנושי, החברותי, ולכן הזמין אותו אליו שיגיע בשבת לסעודה שלישית, אבל הזהיר אותו לבל יאמר מילה אחת של דברי תורה, אלא יספר כל מה שברצונו לספר בלי דברי תורה. הרבנית מרגלית שלא ידעה על ההזמנה, נדהמה לראות את הבחור עמו נפגשה, מגיע הביתה לסעודה שלישית. והנה במהלך הסעודה מבקש ממנו אביה לומר דבר מה, והלה שופע חביבות, מספר סיפורים נפלאים, מרתק את כל כולם במתק לשונו ולאחר דקות ארוכות אומר לו אביה: "עכשיו אתה יכול לומר דברי תורה".

אמרה הרבנית מרגלית לנכדיה: "אם הייתי מתפתה לקחת בעל רגיל, הבקי בכל הוויות העולם במקום לקחת ספר תורה, מה היה איתי היום? הייתי עוד איזו זקנה ההולכת עם מקל ואף אחד לא מעיף מבט לעברי. והנה זכיתי להיות אשת גדול הדור, וכל כך הרבה תורה באה דרך הבית הזה. האם ויתרתי על משהו? האם הפסדתי משהו כאשר התחתנתי עם ספר תורה?"

זה המסר שבורה העולם רוצה להנחיל לנו: "בני בכורי ישראל". תכירו את מעמדכם, את חשיבותכם ואל תתפתו לשכנועי היצר להחליף עולם חולף בעולם נצחי. הדרך אינה קלה, היא מלאה ניסיונות וקשיים, אבל יש לה מטרה ומשמעות ובסופה נירש טובה וברכה.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ, ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

ורוב השבוע היא לבד בבית, ובכל זאת אומרת שלא היו לה מעולם קשיים!... זאת מכיוון שהכל היה שווה לה. היא הרוויחה מיליארדים! מי שהכיר את האיש הגדול הזה, התלמיד חכם המופלג והמיוחד במידותיו - מבין שהיא הרוויחה לאין ערוך ולאין שיעור רווחים אדירים, ועל כן לא חשה כל קושי.

ידידי הרב עובדיה יוסף שליט"א, הוא נכד של הגאון האדיר רבי עובדיה יוסף זצ"ל. הוא סיפר לי שהסבתא שלו, הרבנית מרגלית ע"ה, היתה מספרת שאביה חשק מאוד להשיא אותה עם הרב עובדיה. היא היתה מאוד אינטליגנטית, חכמה ופילוסופית, וכאשר שמעה שהבחור המוצע לה הוא כזה גאון, רצתה לשמוע את דעתו בעניינים הפילוסופיים שהעסיקו את מחשבתה. בפגישתם היא העלתה איזה נושא פילוסופי, דיברה על כך דקות ארוכות וכאשר סיימה ביקשה לשמוע את חוות דעתו, אך הוא לא השיב לה כלום. היא שאלה אותו שוב מה דעתו על מה שאמרה, ואז הוא התנער מהמחשבות שהיה תפוס בהם ואמר לה שמוחו היה טרוד בעניין אחר ולכן לא שמע את דבריה. היא שוב חזרה על הדברים ושוב, כמו בפעם הראשונה, הוא לא השיב לה. מוחו היה שקוע כל העת בדברי תורה.

הבחור הזה שהצעת לי הוא ספר תורה

היא חזרה הביתה ואמרה לאביה: "הבחור הזה שהצעת לי הוא ספר תורה, אבל ספר תורה שמים בהיכל ולא בבית! הבחור יושב בפגישה ובמקום לשמוע אותי הוא חושב בלימוד!"

הקשה וניגש לסיים את הסדר כהלכתו. בעת קריאת פרשות נשגבות אלו של יציאת מצרים והניסים העצומים שמקובלים אצלנו מאב לבן זה אלפי שנים... בתקופה זו בה חושך מכסה ארץ בכל תחום ורב הנסתר על הגלוי... שומא עלינו לשים אל מול עינינו את דבריו היסודיים והמפורסמים של הרמב"ן בסוף הפרשה: "ומן הניסים הגדולים והמפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברנו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

ישנם שאלות, תמיהות רבות, לא הכל אנחנו מבינים על מה עשה ה' ככה. מותר לשאול, אבל רק אם השאלה היא בידיעה ברורה שלא על כל שאלה נקבל תשובה. יש תשובות להכל! לפעמים בשביל להבין אותם צריך לדעת את יסודי העולם, ולפעמים אפילו זה לא יעזור, אלו דברים מכבשונו של עולם ומהותם היא חכמתו העליונה ית' שאין לנו בה שום השגה. זה שלא מקבלים תשובה לא אומר שהיא לא קיימת! זהו מיסודי האמונה!!

מספרות שמידי שנה זוכה החתם סופר לגילוי אליהו בעת אמירת שפוך חמתך, אף אחד לא יכול לדעת... ניתן להבין שהאווירה היא שלא מעלמא הדין... רק לפני נוסח 'חסל סידור פסח', ברגעים האחרונים של הלילה הגדול, קורא החתם סופר לבנו ומושיב אותו על ברכיו. "בוודאי תמה אתה מדוע לא עניתי לך על השאלה הראשונה ששאלת בתחילת ההגדה". דבריו של גדול הדור נשמעות בבירור בשקט שמשתרר. הילד רך השנים מהנהן בראשו והתלמידים כולם מטים אוזן קשבת. "הלילה הוא ליל האמונה". מבעיר גדול הדור בדברים חוצבי להבות. "היסוד הראשון אותו רציתי לחרוט בליבך הרך הוא שמשאלות אסור להיבהל!!!"

לא תמיד תקבל תשובות לכל שאלה שתשאל בחיים, אבל זכור תזכור בני! לכל שאלה ישנה תשובה, זה שלא עונים לך אותה לא בהכרח שהיא לא קיימת!

זהו שורש ראשון באמונה, להבין שמותר לשאול שאלות אבל לא להיבהל מלא לקבל תשובות".

כעת במאור פנים ענה החתם סופר לבנו על הקושיה אותה הוא

על איזה מיץ ענבים מברכים ברכת 'שהכל' ועל איזה מיץ ענבים מברכים 'הגפן' לכל הדעות?

הצומח מן האדמה, ברכתו "בורא פרי האדמה", אולם, פרי הצומח על העץ, ברכתו "בורא פרי העץ", משום שהוא חשוב יותר מפרי האדמה, ולכן קבעו עבורו ברכה מיוחדת, כדי לשבח להשי"ת על שברא פירות חשובים כאלה.

והיין, אף שמקורו בענבים שהם פרי העץ, נקבעה עבורו ברכה מיוחדת, "בורא פרי הגפן", משום שהוא משביע - ובלשון חכמינו ז"ל והפוסקים: "סועד את הלב" - ומשמת. ואף יין העשוי מענבים ללא גרעינים, דינו כיון לכל דבר, ואדרבה, ענבים אלו משובחים יותר, ובודאי יש לברך על ינם

'הגפן'.

ואם טעה ובירך על היין 'העץ' - נחלקו הפוסקים אם יצא ידי חובתו, ומספק אין לברך שנית. ובדיעבד, אם טעה ובירך על הענבים עצמם 'הגפן' - יצא ידי חובתו.

ומיץ ענבים, ברכתו 'הגפן', למרות שאינו משביע ולא משמת. וביאר הגר"ז אויערבך זצ"ל את הטעם לכך - משום שהוא ראוי לתסוס ולהפך ליין. והוסיף, שאף מיץ ענבים שעבר בישול, או פיסטור, או שהוכנסו בו חומרים שונים, הגורמים לכך שאינו יכול עוד לתסוס ולהפך ליין - דינו כיון, משום שכבר חל עליו 'ישם' יין בשעת סחיתו מהענבים, וישם זה אינו פוקע ממנו על ידי הבישול וכדומה. וכן דעת המנחת יצחק, שמברכים עליו 'הגפן'. וכן דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שאף אם עשו פעולות המונעות את תהליך התסיסה, ואינו ראוי להיות יין, מברכים עליו 'הגפן', והוא ראוי לקידוש, משום שהתנאי שיהיה ראוי לתסוס ולהפך ליין, לא נאמר אלא לענין נסכים הקרבים על גבי המזבח. מאידך, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, מיץ ענבים שניתן בו חומר המונע את תסיסתו, ולא ניתן לשוב ולהוציא את החומר מהמיץ, כך שלעולם לא יוכל לתסוס, יש לברך עליו 'שהכל'. אולם, תערובת של מיץ ענבים ויין, שהיין מהווה לפחות 25 אחוז ממנה - אף לדעתו יש להחשיבה כיון, משום שאף יין המעורב במים ביחס כזה, היה נחשב בעבר ליין, אלא שבזמננו אין להקל בכך מחמת חולשת היין, אבל כשהוא מעורב במיץ ענבים, נחשב כיון.

וקוניאק' או 'כוהל', המופקים מקיטור היין - יש שכתבו בשם החזון איש והגר"י קנייבסקי זצ"ל, שברכתם 'הגפן'; אולם, לדעת הכף החיים, על פי החיד"א, ברכתם 'שהכל', כיון שאין להם מראה יין ולא טעם יין. ויין קפוא - יש שכתבו בשם הגר"י קנייבסקי זצ"ל, שלמרות שנחשב כמאכל, ברכתו 'הגפן'; אולם, הגר"ש וואזנר זצ"ל כתב, שהדעת נוטה שיין קרוש אינו נחשב כיון.

האם מותר לחולה סכרת לברך על עוגה שיש בה סוכר? מה מברכים על שמן קנולה?

האוכל במזיד מאכל שאף מעט ממנו מסוכן לבריאותו - למרות שהמאכל מצד עצמו מותר באכילה, אינו ראוי לברך עליו, כיון שאסור לאדם לעשות מעשים המסוכנים לבריאותו, והרי זה עובר עבירה באכילתו, ובברכתו על המאכל, אינו מברך את השי"ת, אלא מנאץ, רחמנא ליצלן. אולם, אם בטעימת 'משהו' מהמאכל אין חשש לבריאותו, הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל שעליו לברך

ברכה ראשונה לפני אכילתו, שהרי ברכה ראשונה מברכים אפילו על 'משהו'. וכמו כן, אם בכמות של 'כזית', המחייבת בברכה אחרונה, אין סכנה לבריאותו - וכגון אדם החולה בסכרת, ומצבו כה חמור עד שאכילת כמות גדולה מעוגה שיש בה סוכר מסוכנת עבורו, אך באכילת כזית אין כל סכנה עבורו - עליו לברך גם ברכה אחרונה על הכזית הראשון שאכל. וכן דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שחולה סכרת האוכל עוגה שיש בה סוכר, חייב לברך עליה.

דיון דומה, קיים בנוגע לשמן זית, שמצד חשיבותו, היה ראוי לברך עליו 'העץ', אך היות שבשתייתו בפני עצמו הוא מזיק לגוף, אין לברך עליו ברכה זו; ומאחר ואין הנאה בשתייתו, אין לברך עליו אפילו 'שהכל'.

ושמן סויה, שמן קנולה, וכיוצא בהם - בספר ברכת הבית לרבי אברהם חיים איינהורן זצ"ל כתב, שברכתם 'שהכל'; והגר"ש וואזנר זצ"ל הסתפק בדבר, שמא דינם כשמן זית, ואין לברך עליהם כלל. ושמן זית שבזמננו, שמוציאים ממנו את החמיצות המזיקה - דעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, שלא השתנה דינו. וכן כתב באור לציון, שגם בזמננו אין לברך על שמן זית, והרוצה לשתותו, יברך 'שהכל' על מאכל אחר, ויכוון לפטור את השמן. ולדעת הכף החיים, בלאו הכי, רצוי לברך 'שהכל' על מאכל אחר ולפטור את השמן, כדי לצאת ידי חובה אף לדעת הרמב"ם, החולק על הנ"ל, וסובר שהשותה שמן זית עליו לברך 'שהכל'.

מה מברכים על 'גרעינים לבנים'? ובמה שונים 'גרעינים שחורים' מגרעיני אבטיח?

גרעיני פירות העץ שיש הנאה באכילתם - לדעת רוב הפוסקים והשולחן ערוך, ברכתם 'העץ', משום שהם מהווים חלק מהפרי. ולדעת פוסקים רבים, ברכתם 'האדמה', משום שאינם נחשבים כפרי העץ, ומאכל הצומח על העץ ואינו נחשב כפרי העץ, ברכתו 'האדמה'.
והחזון איש צידד, שכל גרעין שיש בו לחות וראוי למוצצו, ברכתו 'העץ'. ואם אוכל את הפרי ולאחריו את הגרעין, לכל הדעות נפטר הגרעין בברכת 'העץ' שבירך על הפרי, משום שהוא טפל לפרי.

וגרעין מר שאינו ראוי לאכילה אף בשעת הדחק - אין לברך עליו כלל. ואם הכשירוהו לאכילה באמצעים מסוימים, כגון בישול, ברכתו 'שהכל'; ובדיעבד, אם בירך 'העץ' או 'האדמה', יצא.

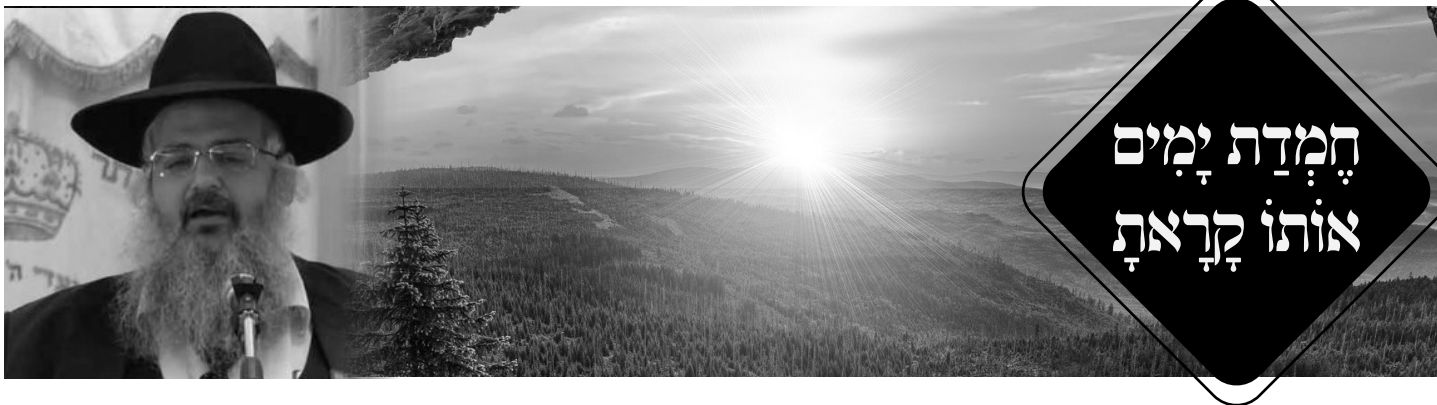
וגרעיני דלעת ('גרעינים לבנים') וגרעיני אבטיח הנמכרים בפני עצמם - כמצוי בימינו בחנויות ה'פיצוחים' - כתב באור לציון שברכתם 'האדמה', משום שהם מיוחד הנזרע לצורך אכילת הגרעינים, ומשום כך הם נחשבים כעיקר הפרי. אולם, גרעינים שהוציאם בבית מדלעת או מאבטיח, וייבשם והכשירום לאכילה - ברכתם 'שהכל', שהרי לא היו ראויים לאכילה לפני הייבוש (ראה לעיל), והדלעת והאבטיח הללו לא נזרעו לצורך אכילת הגרעינים. וכן הורו הגר"ש אלשיב והגר"נ קרליץ זצ"ל. וכאמור, בדיעבד, בכל מקרה שבירך על גרעיני דלעת ואבטיח 'האדמה', יצא ידי חובה.

וגרעיני חמניות - כתב באור לציון, שדינם שונה משאר הגרעינים, כיון שאין בחמניה פרי מלבד גרעינים אלו, והם עיקר הפרי; ואף שעיקר גידול החמניות הוא כדי להפיק מהן שמן, השמן אינו נחשב אלא כ'זיעה' בעלמא של הפרי, ולגרעינים נותרת חשיבות ה'פרי' של החמניה, ולכן ברכתם תמיד 'האדמה'.

סימן ר סעיף ב - סימן רב סעיף ד

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

אחרי כמה דקות הגיעה הרבנית והחלה להקים צעקות: "גנב! גנב!" שאל אותה האדמו"ר מה קרה, ואמרה לו כי הצמיד היקר שלה נגנב. אמר לה הרב: הצמיד לא נגנב, אני נתתי

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על 'שבת' - המתנה שקיבלנו מהקדוש ברוך הוא

על רבי אליהו לופיאן שהיה מדרבן את האנשים להימנע עד כמה שאפשר מדיבור בשבת.

מונין למד זאת?

הוא היה אומר כך: מה היה מעשהו של הקדוש ברוך הוא במשך כל ששת ימי בראשית, שממנו הוא שבת בשבת? הרי הוא ברא את עולמו על ידי אמירה, ונמצא שהשבתה בשבת היתה שביתה מדיבור. לכן עלינו ללכת בדרכיו ולמנוע עצמנו מדיבור בשבת.

רצה והחליצנו

"והחליצנו" הוא לשון זירוז. מבקשים אנו שזוכה לא רק לקיים את מצוות השבת, אלא לקיימה בזריזות!

בספרו 'אזנים לתורה' [במדבר יד, כד] מספר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל על גדול ידוע שבא בחלום לאחר פטירתו אל אחד מתלמידיו, וסיפר לו שמצא צדיק אחד עומד בליל שבת קודש על פתח גן עדן, ושאל אותו למה אינו נכנס בפנים? וענה, שבשיל שהיה נוהג להחליף את החלוק לא בערב שבת אלא בשבת בבוקר, לפיכך קנסו אותו במידה כנגד מידה שאין לו רשות להיכנס לגן בלילי שבתות.

הרי שעונשים בעד איחור עשיית המצווה!

(מתוך ומתוק האור הגדה של פסח)

שבת קודש היא מתנה מאת הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו חז"ל (שבת י, ב): "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל - לך והודיעם". ואם כן עלינו לדעת כי השבת היא דבר יקר, בעל ערך, כדי שלא 'נבזבו' אותה בקריאת עיתון ובטיול בעלמא...

כמו אותו המעשה המסופר על אחד האדמו"רים שהגיע אליו עני וביקש צדקה. ראה האדמו"ר את הצמיד של אשתו מונח על השולחן, נטלו ונתנו לעני. אחרי כמה דקות הגיעה הרבנית והחלה להקים צעקות: "גנב! גנב!". שאל אותה האדמו"ר מה קרה, ואמרה לו כי הצמיד היקר שלה נגנב. אמר לה הרב: הצמיד לא נגנב, אני נתתי כצדקה לעני. אמרה הרבנית: אבל זהו צמיד יקר ביותר, בשווי 400 דולר... כשמוע האדמו"ר את דברי הרבנית, פתח את דלת הבית ופרץ החוצה בריצה. הוא רץ ברחובות, מחפש את העני. העני ראה שהאדמו"ר מחפש אחריו התחיל לברוח. ראו זאת האנשים ותפסו את העני. הכריזו כי תפסו את הגנב. ניסה העני להסביר להם שהוא לא גנב וכי האדמו"ר הוא שנתן לו את הצמיד, אך לא הקשיבו לו, בינתיים הגיע האדמו"ר למקום, חיך אל העני וקרא לעברו: "רק רציתי להודיע כי הצמיד ערכו רב ביותר, אל תמכור אותו בעד מנה קוגל.. שתדע לנצלו כראוי..."

בספר 'לב אליהו', ב'שביבי לב', מספר רבי שלום שבדרון זצ"ל

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנה הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

גליון 609
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה קייטין על האישור לפרסום בלבד

סיפורי חז"ל

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא התענה חמש ושמונים תעניות. אמר, כלבים שכתוב בהם (ישעיה נו יא) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה יזכר לומר שירה? ענה לו מלאך מן השמים ואמר לו, ישעיה עד מתי אתה מתענה על הדבר, שבועה היא מלפני המקום ברוך הוא, מיום שגילה סודו לחבקוק הנביא לא גילה דבר זה לשום בריה בעולם, אלא בשביל שתלמידו של אדם גדול אתה, שלחוני מן השמים להודק אליך ואמרו, כלבים שכתוב בהם "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתם שכותבין בהם תפילין ומזוזות וספר תורה, על כן זכו לומר שירה, ומה ששאלת חזור לאחוריק, ואל תוסיף בדבר הזה עוד, כמו שכתוב (משלי כא כג) "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו".

(פרק שירה)

פרשת השבוע

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (יא - ז')

צודקים ילדים, אך מה אפשר לעשות בשעה שהכלבים אינם מניחים לומר פסוק.

דברו אל כל עדת ישראל (י"ג - ג')
 ברש"י הקדוש: "דברו אל כל עדת" וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר אתה תדבר, אלא חולקין כבוד זה לזה וגו' והדיבור יוצא מבין שניהם. הרה"ק רבי עקיבא איגר זיע"א וידידו הרה"ק רבי יעקב לוברבוים רבה של ליסא בעל "נתיבות המשפט" באו לוורשה לכנס גדול של רבנים. יצאו יהודי וורשה אל שער העיר לקבל את פניהם של שני גדולי הדור, בכבוד רב הובילום במרכבה הדורה רתומה לשני סוסים. והכניסום לעיר בקול תרועת המון חוגג. מרוב התלהבות לכבוד שני גאוני ומאורי הדור, התירו אנשים את הסוסים מהמרכבה, רתמו עצמם במקום הסוסים והסיעו את המרכבה. כשהרגיש רבי עקיבא איגר בדבר אמר: למי כל הכבוד הזה אם לא לר' יעקב מליסא, ירד מן המרכבה ונבלע בין ההמון, מרוב צפיפות לא הכירו בו, והוא כיתר ההמון הנלהב הצטרף להסיע את המרכבה. ר' יעקב מליסא אמר בלבו למי כל הכבוד הגדול הזה, אם לא לר' עקיבא איגר גאון הדור. ירד גם הוא מן המרכבה והצטרף לאנשים המסיעים. כך הסיעו והסיעו עד שהרגישו שהיא ריקה מאדם.

מסופר על הרה"ק המגיד מדובנא זיע"א, שפעם נזדמן לקהילה רפורמית באחת מערי גרמניה, וביקש כדרכו בקודש לשאת דרשה בפני יהודי המקום, אמרו לו ראשי הקהילה שמענו עליך שכוהן רב כממשיל משלים, ומוכנים אנו לשמוע כמה ממשליך, אולם עליך לדעת שאנשי הקהילה כאן סולדים מן הדרשות המסורתיות המתובלות בפסוקים מפסוקים שונים, אנו מתנים אפוא אתך תנאי ברור ומפורש, שתשמיע לנו משלים רצופים בלי שום פסוק, השיב המגיד לראשי הקהילה: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלמד דרדקי שיצא עם תלמידיו לטייל ביער, כשהגיעו לקצה העיר אמר המלמד לילדים אם יתנפלו עליכם כלבים בדרך אל תיבהלו מפניהם אלא אמרו מיד את הפסוק "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" ושוב לא תהיה לכלבים כל שליטה עליכם, אך סיים המלמד את דבריו ועדר של כלבים זינק לעומתם מתוך החורשה הסמוכה, מיד נשא המלמד את רגליו ונמלט מן המקום, ובעקבותיו נסו על נפשם הילדים הרכים. כשהגיעו כולם למקום מבטחים, שאלו כמה ילדים את רבם מדוע ברח הרבי ולא אמר את הפסוק כפי שהציע לנו לעשות? השיב להם המלמד אתם

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:41 ת"א: 5:42 ר"ת: 6:15

פרשת בא

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:25 ת"א: 4:40

סיפור לחמשה עשר בשבט

בארצנו הקדושה ארץ ישראל היה גר פעם יהודי חרד לדבר השם ושמו ר' נסים, הוא התגורר בבקתא קטנה לא הרחק מטבריה על שפת הכנרת, ר' נסים זה היה עני מרוד, לא היו לו לא שדות ולא כרמים, רק עץ רימון בודד אחד שעמד ליד ביתו הקטן, ואכן היה עץ זה ראוי לשמו, ולו ענפים עבים אשר בצילם ישב ר' נסים כל היום ולמד תורה, וכאשר הגיע הזמן והעץ נתמלא פרי אדום ועסיסי, לא היה קץ לשמחה שהיתה שורה בביתו של ר' נסים, משום שעץ זה היה מקור פרנסתם, הם עצמם אכלו מפריו ואת הנותר מכרו והתפרנסו ממנו כל השנה.

ב"שלושת השבועות" היה העץ תמיד מלא פירות אך איש לא נגע בהם אלא חיכו עד לאחר ט' באב, ורק לקראת שבת נחמו ניגש ר' נסים אל העץ ויחד עם בניו הוריד ממנו את ביכורי הפרי, וברטט של קדושה היה מברך "שהחיינו" ומחיה את נפשו בפרי הטעים. לרימונים של ר' נסים יצא מוניטין בכל הסביבה, ויהודים כערבים באו לקנות מהפירות שלו, ומפה לאוזן נמסר כי הרימונים האלה סגולה הם לבריאות והמרכה לאכול מהם הרי זה משובח, מובן כי לעושר רב לא הגיע ר' נסים עם עץ הרימון היחיד שלו, ובקושי הרוויח למחייתו ולמחיית ביתו.

שנים נקפו ובנותיו של ר' נסים התחילו אט אט להגיע לפרקן, ונתגלה הצורך לחשוב על חתנים הגונים שישאו אותן, אולם נדוניה כפי שזה היה נהוג בימים ההם לא היה לר' נסים, יתר על כן ביום בהיר אחד קרא לו אסון, היה זה בדיוק אחרי "שלושת השבועות" כאשר התברר כי עץ הרימון עומד ריק בלי פירות, ניצב לו ר' נסים מתחת לעץ כבכל שנה בערב שבת נחמו, ובולש בעיניו אולי יראה לפחות רימון אחד שאפשר יהיה לברך עליו ברכת "שהחיינו", הוא מסתכל ומסתכל ומעיניו זולגות דמעות, אין אפילו רימון אחד על העץ.

"אברהמ'לה בוא הנה" קורא הוא פתאום לבנו שבגיל בר מצווה, "בוא נא ועלה על העץ אולי תגלה בין העלים איזה רימון, ונוכל מחר א"ה לברך עליו, אברהמ'לה הנו בחור זריז וממולח לא צריך לומר לו פעמיים והוא כבר על העץ, למטה מחכה לו אביו בנשימה עצורה, "מצאתי" קורא פתאום אברהמ'לה מבין ענפי העץ, "מצאתי רימון נאה" "ברוך השם" אומר ר' נסים ושפתותיו מרחשות תודה על כי יוכל לברך בשבת על הפרי ברכת "שהחיינו", "עוד אחד מצאתי" קורא עתה הילד, ור' נסים חוזר ואומר ברוך השם, עוד פעם אחת, הודיעה קריאתו הנרגשת של הנער כי מצא רימון שלישי. אחר כך ירד מהעץ והודיע כי אין יותר, ר' נסים שבחן את הרימונים היה מלא התפעלות, גדולים יפים ועסיסיים כאלה עוד לא היו על העץ שלו אף פעם, גם אברהמ'לה אמר כי טרם ראה רימונים יפים כאלה.

לא עבר הרבה זמן עד שהחלו לבוא נשים עם סלים גדולים, הן רצו לקנות כרגיל רימונים מר' נסים, אולם הוא הודיע להן כי לצער הרב הפעם אין לו רק שלושה אלה אותם אינו מוכר, כי הם דרושים לו לשם ברכה. הנשים שהבינו לרוחו איחלו לו כי השם ימלא את חסרונו בשנה הבאה. שמחה גדולה שמחו ר' נסים ומשפחתו באותה שבת נחמו, ראש המשפחה

חתך שני רימונים חילקם לחלקים שווים בין הילדים, ואילו את השלישי השאיר מבלי לגעת בו, בינתיים פשטה שמועה כי שלושת הרימונים שנקטפו השנה מעצו של ר' נסים סגולה מיוחדת להן, באשר עסיסן של כל הפירות מרוכז בפירות אלה, החלו לבוא אנשים שהציעו סכומי כסף גדולים תמורת הרימון הנותר, אולם ר' נסים השיב את פני כולם והודיע כי את הרימון הזה הוא משאיר לחמשה עשר בשבט,

גם אשתו ביקשה אותו למכור את הרימון באומרה כי הנה אין כבר לחם בבית והבנות מזדקנות ויש להשיאן, אולם גם לה אמר ר' נסים אותו הדבר בהוסיפו כי השם יעזור ואין מה לדאוג, אולם אשתו לא נתנה לו מעתה מנוח היא הפצירה בו לצאת לחו"ל ולאסוף כסף להכנסת כלה, ר' נסים דחה הצעה זו באומרו כי אין הוא רוצה להפיק שום רווח מזהעובדה כי הוא תושב א"י, ושהיהודים בחו"ל ירחמו עליו בשל כך, למרות זאת בראותו את הצער בעיני אשתו ובנותיו החליט לצאת לדרך, אך קיבל על עצמו לא לגלות בשום מקום שהוא בן ארץ ישראל.

בלב כבד הוא נפרד ממשפחתו ויצא לדרך, בדרך נדודיו עבר ר' נסים ערים וכפרים, והיה בהרבה מקומות, מאחר ולא אמר כי הוא מא"י, לא שם איש לב אליו וכמובן שלא הצליח לאסוף כסף למטרה בגללה יצא את הארץ, כך הוא התגלגל ממקום למקום עד הגיעו לקושטא, היה זה בדיוק ביום חמשה עשר בשבט כאשר נכנס ר' נסים לעיר, ומיד שם פעמיו לבית המדרש.

איש לא שם לב אליו, כי היהודים היו עצובים ומודאגים בגלל גזירה שאיימה עליהם, בגלל בנו של הסולטן שחלה במחלה אנושה ואביו המלך הכניס לראשו כי היהודים גרמו למחלת בנו באשר קללוהו שימות, על כן החליט הסולטן כי אם הבן לא יירפא הוא יגרש מארצו את כל היהודים, היום הוא היום האחרון של הגזירה, ואם הנסיך לא יהיה בריא, צפויה סכנת גירוש לכל היהודים אשר בעיר. בתום התפילה ישב כל הקהל בבית הכנסת לומר תהילים כדי להעביר את רוע הגזירה, ר' נסים התיישב אף הוא לומר תהילים יחד עם כולם, אולם מיד ניגש אליו השמש ושאל אם אין הוא במקרה מארץ ישראל? לשאלתו המשתוממת של ר' נסים מאין הוא יודע, השיב השמש כי הרב אמר שהוא מרגיש ריח של א"י בבית המדרש, "רבינו הוא יהודי קדוש" אמר השמש "בוא אתי ר' יהודי", הוא ניגש עם השמש לחדר פנימי, בו ישב הרב שהיה ישיש מופלג ובעל הדרת פנים.

כאשר השאיר אותם השמש לבדם, הושיט הרב לר' נסים את ידו לשלום ואמר לו, כי מזמן כבר לא הזדמן אצלו יהודי מא"י, "מה עושים אחינו בארץ הקודש?" שאל הרב את האורח, ר' נסים השתומם מאד מאין יודע הרב כי הוא מא"י "בטח מרגיש כבודו את ריח הרימון אשר אתי", הוא אמר לרב, ספק שאלה וספק קביעת עובדה, "יש לך רימון מארץ ישראל?" שאלו הרב בקול נרגש, "כן רבי" השיב ר' נסים, "ואני חושב לאכול אותו עתה לכבוד ראש השנה לאילנות, ולכבוד ייחשב לי להתחלק בו עם כבוד תורתו". הרב הישיש קפץ עתה ממקומו וחיבק את ר' נסים בשתי ידיו, "השם יתברך שלח אותך הנה" אמר "כדי להציל את הקהילה הקדושה הזו מסכנת הגירוש המרחפת עליה".

משל ונמשל

האם מה שאנו עושים לכבוד שבת הוא לשם שמים?

אם יהודי נותן הוא משלו גם לעניים, ודואג לכך שגם אנשים שאין בידם משגת לעשות את השבת, שגם הם לא יחסר להם כמובן עד היכן שידו משגת, הדבר מוכיח שההוצאות שלו על לבוש ומאכל לכבוד שבת הן לשם שמים, וכדי להבין זאת נביא את המשל הבא:

משל לעשיר אחד בפטרבורג שהיו לו כמה בנים, ביניהם רבי געצל ורבי קלמן, רבי געצל היה עשיר ולעומתו רבי קלמן עני מרוד. יום אחד אירס העשיר את בנו הצעיר, כתב האב מכתב לבנו רבי געצל ויבשר לו את הבשורה, הוא ציווה עליו להתכונן לקראת החתונה במלבושים נאים ולמשפחתו. ועוד הוסיף האב, שלא יקמץ הבן בהוצאות הכספיות, שכן הכל יהיה לכבודו של האב, והוא יפצה את בנו על ההוצאות שיוציא לכבוד החתונה. ר' געצל קרא את המכתב ובשמחה התחיל להכין את משפחתו לקראת החתונה. הלך אל חנויות היוקרה שבעירו, וקנה מלבושים נאים לכל המשפחה. מובן שלא חסך בהוצאות, כי ידע שאביו יפצה אותו עבור הכל. הגיע מועד החתונה, ורבי געצל הזמין מרכבה לנסיעה, פתאום נזכר שעליו להביא את אחיו קלמן לחתונה, שלח את המרכבה לקחת את אחיו ובני משפחתו ויחדיו נסעו לחתונה. ר' געצל ומשפחתו התלבשו והתהדרו כראוי בבגדים החדשים שנקנו לכבוד החתונה, ואילו ר' קלמן ובני ביתו לבשו בגדים עלובים. כשהגיעו האחים ומשפחותיהם לפטרבורג עיר אביהם, יצאו לקראתם בני המשפחה ועמם המחזותנים החדשים, כשראה המחזותן החדש את ר' געצל פנה אל אביו ושאלו, מיהו האדם העשיר הזה? זה בני בכורי, ענה העשיר. ומי הוא זה? שאל המחזותן בהצביעו על רבי קלמן, גם זה בני ענה האב המבוזש. באותם רגעים כעס העשיר בלבו על רבי געצל בנו, שלא דאג להלביש כראוי את אחיו ר' קלמן. לאחר שעברו ימי שבע הברכות, פנה ר' געצל אל אביו בשאלה: אבא, איך היו בעיניך המלבושים שלי? ענה אביו העשיר הבגדים היו יפים מאד, וכעת סע לשלום. התפלא ר' געצל על אביו ושאל אבא לכבוד מי קניתי בגדים יפים אם לא לכבודך, בזה רמז לאביו שהגיע המועד לפצות אותו עבור הוצאות הקניה. והאב לא איחר להשיב לו, אמור לי בני, האם ההוצאות היו באמת לכבודי? אם כן מדוע לא דאגת להלביש כראוי גם את אחיך? וכי לכבודי הבאת אותו לבוש קרעים? מכאן שההוצאות היו רק לכבודך ולכן לא אפצה אותך על הוצאותיך.

הנמשל הקדוש ברוך הוא חפץ שנכבד את השבת, ומבטיח לפצות אותנו על ההוצאות, אך אם אנו לא דואגים לאחינו העניים, אות הוא שההוצאות אינם לכבוד ה' אלא לכבודנו. רק אם נדאג לאחינו העניים, יחשב לנו שהוצאות השבת היו לשם שמים ונקבל אותן בחזרה.

(המגייד הק' מדובנא זיע"א)

לאחר מכן סיפר לו הרב את הסיפור הבא: "ידוע לך בוודאי המצב בי אנו נתונים, ובכן אתמול בלילה ישבנו בבית הכנסת כפי שזה נהוג אצלנו היהודים הספרדיים, ואמרנו "תיקון" לכבוד ט"ו בשבט כולנו מודאגים מיום המחר, אך נסינו לגרש את המחשבות המטרידות ולבטוח בשומר ישראל שהוא לא ינום ולא יישן, בלמדי בספרים הקדושים התעמקתי בסוגייה ששמה פירות, כפי שוודאי ידוע לך, מובא בספרים כי קיימים שלושה סוגי פירות, א' כאלה שאוכלים אותם כמות שהם, כמו ענבים תמרים תפוחים וכו'. ב' כאלה שיש להם גרעין קשה, ביניהם אפרסקים, משיש, דובדבנים וכו'. ג. ולבסוף יש פירות כאלה שאוכלים רק את התוך שלהם ואילו את הקליפה החיצונית זורקים, כאלה הם למשל הרימונים, האגוזים, השקדים ואחרים.

והנה, ממשיך הרב את סיפורו, כאשר התעמקתי בספרים כדי לרדת לעומקם של הדברים וללמוד את סודות הפירות, בהתחשב בעובדה כי העיקר הוא התוך הפנימי המוסתר מעין רואה, בחשבי על כל זה, החלה המילה "רימון" מרצדת לנגד עיני, עד שלבסוף הבנתי כי במלה רימונים נעוץ התיקון, ומיד עלתה בלבי המחשבה רמונים זהו בעצם ראשי תיבות של רפואת מלך ובנו נסים יביא מהרה, השומע אתה ר' נסים? לא לחינם ניתן לך השם נסים, השם יתברך עשה אותך לשליח כדי לחולל על ירך נס בקהילה הזאת, רק בשביל זה שלח אותך השם הנה, הבה נלך מהר אל הסולטן אסור לנו לאבד זמן".

תודה ומבולבל ניגש ר' נסים יחד עם הרב הישיש אל ארמון הסולטן, הם מיד הוכנסו פנימה, והסולטן צעק להם במר יאושו הצילו את בני, הצילו, אם תצילו אותנו אציף אתכם בזהב ולעולם לא אשכח לכם זאת, וליהודים היטיב כל ימי, תכניס אותנו אליו אמר לו הרב הישיש בעזרת השם אנו נרפא את בנך, הם נכנסו לחדר בו שכב הנסיך הצעיר חיוור וללא סימן של רוח חיים, ר' נסים הוציא עתה את הרימון פתח בזהירות את העטיפה והראהו לרב, הרימון היה טרי ועסיסי כמו ברגע בו נקטף מהעץ, ר' נסים הוציא סכין חתך את הפרי לשניים, חלק אחד השאיר לברכה וחלק אחד הוא ניקה מהקליפה וסחט כמה טיפות של מיץ לתוך כוסית קטנה, החולה בלע את הטיפות ומיד לאחר מכן הוא פתח את עיניו, עוד כמה טיפות וכולם ראו בעליל כיצד שבים אליו כוחותיו והוא מבריא והולך, הסולטן נישק את ידיהם של הרב הזקן ושל ר' נסים, "הצלתם את חיי בני" אמר "לעולם לא אוכל לשכוח לכם זאת".

הם הלכו הביתה שמחים וטובי לב, כדי לבשר ליהודים על הנס הגדול שארע להם. מאלי יובן כי לר' נסים לא היו יותר דאגות בנוגע לנדרוניה לבנותיו, הוא בא הביתה לטבריה מלא כסף וזהב מתנת הסולטן, בבית קידם את פניו עץ הרימון העתיק כשהוא שוב מלא פירות אדומים ועסיסיים.

צ'ין אדם לחברו

התחשבות בזולת

פעם אחת הגיע הרה"ק רבי דוד בהר"ן זיע"א מגדולי ההוראה בירושלים של מעלה לבית הכנסת לתפילת ותיקין, ומשום מה חזר תיכף לביתו, ואח"כ חזר שוב לבית הכנסת. המתפללים שידעו שכל מעשיו הם ע"פ ההלכה, התעניינו במעשיו. שאלו הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א לסיבת הדבר. סיפר לו רבי דוד בסוד, מתגורר אני אצל בתי, היה זה אחרי פטירת אשתו, שלא ברצוני שכחתי לשטוף את כוס הקפה ששתיתי בחצות הלילה, ועד הבוקר עלולה שארית הקפה להתייבש, וקשה יהיה עליה לשטפה. לכן חזרתי אפוא על עקבותי כדי לשטוף את הכוס בעוד השארית רכה.

לא תשנא את אחיך

מסופר: יהודי אחד בשם ר' גרשון, מחסידי מלעכאוויטש היה מכניס אורחים גדול, ובעירו היה איש עשיר יותר ממנו ואף פעם לא רצה להכניס אורח. ולא עוד אלא כשהיה בא אליו אורח שלחו לר' גרשון. הדבר חרה לר' גרשון ונסע ללעכאוויטש והתנצל על זה שיש לו תערומות על יהודי. ואמר לו הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש (יומא דהילולא י"ג שבט) "לא תשנא את אחיך בלבבך" היינו לא תשנא את אחיך במה שיש לך לב טוב.

לימוד זכות על כל יהודי

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א היה מלמד זכות על כל אדם מישראל, והיה אוהב ישראל גדול. וכאשר

שאלוהו איך הגיע לידי מידה זו? הראה להם קערה של מים ואמר: קערה זו מילאתי בדמעות כדי שאבוא לידי מידה זו.

מספרים עליו, כי לפני קידוש של שבת היה תמיד מלמד זכות במחשבתו על כל ישראל, ועד שלא מצא זכות עליהם לא עשה קידוש. פעם אחת לפני קידוש הופיע בבית מדרשו ועל יד שלחנו, יהודי חילוני לא דתי שגילח זקנו לאחר כניסת השבת, ועוד הריחו פניו מהסבון. הצדיק עצם את עיניו זמן רב, חשב וחשב ולבסוף התחיל לקדש.

בתוך הסעודה לאחר שהיהודי המודרני הזה הלך לו. שאלוהו חסידיו איזה זכות היה יכול למצוא על היהודי הזה? השיב הצדיק רבי משה לייב: הנה אמרו חז"ל דכשיבוא משיח או יביא כל גוי למשיח במתנה יהודי אחד, ויאמר גם זה יהודי. וז"ש יובילו שי למורא (תהלים ע"ו י"ב) נשאלת השאלה האם קאי הגמרא הזאת עלי? זה לא יתכן כי בוודאי שלא יהיה צורך שיביאו אותי למשיח, כי אני אלך בעצמי בשמחה רבה. או האם צריכים את החסידים שלי שיביאו אותם הגוים בכוח למשיח? בודאי שלא. אלא מאי? הגמרא מתכוונת על איש לא דתי כזה, אשר אין לו פנים כיהודי, ואז יבוא הגוי וימשוך אותו ויאמר: הלא גם אתה הנך יהודי, בוא עמי למשיח. ובכל זאת קרא לו הגמרא "שי" היינו מתנה, הרי נמצא שגם יהודי הזה חשוב הוא. על זה חשבתי ויכולתי לעשות קידוש.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"א שבט

הרה"ק רבי יהודה לייב מדעסוי וברלין ב"ר דוד ("קרן העדה" - תקס"ו)
הרה"ק רבי יהודה צבי יאלס מסמבור ב"ר אורי הכהן (תרע"ט)

יום ראשון י"ב שבט

הרה"ק רבי צבי הירש שור בעל "תורת חיים" (שצ"ה)
הרה"ק רבי יעקב קאפליש מלובלין ב"ר שמואל (תצ"ט)

יום שני י"ג שבט

הרה"ק רבי יהודה יעקב שמשון שפירא מזאסלאס ב"ר פינחס מקארין (תקס"ח)
הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש ב"ר נח (תק"ע)
הרה"ק רבי י"ט נעטיל מטשעכוב ב"ר מנחם (תקע"ז)

יום שלישי י"ד שבט

הגה"ק רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש אב"ד פפד"מ (פני יהושע - תקט"ז)
הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר ב"ר שרגא פייבל מגריצא (תרנ"ד)

יום רביעי י"ו שבט

הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד מראדזימין ב"ר יעקב אריה (תרס"ג)

הרה"ק רבי חיים מרדכי מרגליות ("שערי תשובה" - תקפ"ג)

יום חמישי ט"ז שבט

הרה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שווארדאן ב"ר משה (המהרש"ם מברעז'אן-תרע"א)

יום שישי י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוזה - תרט"ז)

הרה"ק רבי חיים פאלאגי ב"ר יעקב (תרכ"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלוכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רבטינץ שליט"א
מדרש "יום אני אודך" רפרום יום החרש על המערים.

ברכת כהנים (א')

א) מצות עשה לברך כהן את ישראל, שנאמר: (במדבר ו' - כ"ג) "כה תברכו את בני ישראל, וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה, ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה. (ספר חרדים, הובא בביאור הלכה, ריש סימן קכ"ח)
ב) כהן שאינו עולה לדוכן, אע"פ שביטל עשה אחת, הרי הוא כעובר בשלש עשה. (שו"ע, או"ח, סימן קכ"ח, סעיף ב') ואינו עובר בעשה אלא כשהיה בבית הכנסת בשעה שקראו כהנים, או שאמרו לו לעלות לדוכן, או ליטול ידיו. (שם)
ג) אם עלה לדוכן פעם אחת ביום זה, שוב אינו עובר אפילו אמרו לו עלה לדוכן. (שו"ע שם, סעיף ג')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי חיים פאלאגי

ב"ר יעקב זיע"א

נלב"ע י"ז שבט תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת בָּא - חינוך הילדים

"וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֵן בְּנִי" (שמות י', ב')

שלא תהיה לו ברירה והוא יאלץ לשחרר את ישראל בעל כורחו."

"אבל הכבדתי את ליבו כדי לאפשר מופת ועוד מופת כדי לחזק את האמונה בא-ל אחד ששולט בכל מערכות הטבע, שנאמר: "לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּנִי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ" (שמות י', א').

מה התכלית בזה? כפי שנאמר: "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֵן בְּנִי" (שמות י', ב'). כלומר: דע לך, הדורות הבאים הם העיקר בכל המופתים במצרים. אסור בשום פנים אופן להעביר מסר שאפשר לדון ולהתפשר על חינוך הילדים לעבודת ה'. כלל וכלל לא.

לכן כאשר פרעה שאל: "מִי וְמִי הַהֲלֹכִים?" (שמות י', ח') משה לא היסס וגם לא ביקש זמן כדי לשאול את הקב"ה אלא מיד השיב לו בגאון: "בְּנִעְרֵינוּ וּבְצִבְיָנוּ וּבְגִבּוֹתֵנוּ" (שמות י', ט).

לפי זה מובן מדוע משה רבינו הקדים בדבריו את הנערים לזקנים. אנחנו אומנם מכבדים את הזקנים יותר מכולם, שנאמר: "וְהִדְרֹתָ פְּנֵי זָקֵן" (ויקרא י"ט, ל"ב), אבל במה שנוגע לחינוך- חינוך הילדים הוא מעל לכל. משה רבינו ידע כי דור ההמשך הוא בראש מעיינינו.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

זמני לכת

ע"ה	כנסת לכת	צאת לכת	ריבון תם
י"ט	16:25	17:37	18:12
ת"א	16:43	17:36	18:07
מ"ט	16:43	17:36	18:07
כ"ב	16:45	17:38	18:11

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזירי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזירי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רותי בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

לפני שהקב"ה הביא את מכת הארבה על מצרים, הקב"ה הסביר למשה על מה היתה העקשנות הגדולה והבלתי מובנת של פרעה.

בורא עולם הוסיף להסביר לו את מטרת מכות כולן, שנאמר: "וַיֹּאמֶר ה' מִשֶּׁה בָּא אֶל פְּרָעֹה כִּי אֲנִי הַקֹּבֶדֶתִי אֶת לְבוֹ וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּנִי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ" (שמות י', א').

עוד הקב"ה הוסיף: "וּלְמַעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֵן בְּנִי" (שמות י', ב'). צריך להבין מדוע הקב"ה במהלך כל שבע המכות הראשונות לא אמר למשה כי המכות שמביא על מצרים נועדו לא רק לשחרר את בני ישראל אלא גם ובעיקר כדי לספר לדורות הבאים ולחזק את אמונתם בא-ל אחד ששולט בכל מערכות הטבע?

מדוע הקב"ה המתין ואמר לו זאת דווקא עכשיו כאשר נותרו שלוש מכות אחרונות ליציאת מצרים?

הקב"ה ישתבח שמו רואה את העתיד. ה' ידע כי אחרי שפרעה חווה את שבע מכות שכולן באו עליו כדברי משה, כאשר יתבשר על מכת הארבה הוא עתיד להישבר ולומר: "לָכוּ עֲבָדָיו אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם. מִי וְמִי הַהֲלֹכִים?" (שמות י', ח').

הקב"ה ידע שמשה רבינו עלול להתפעל מההסכמה של פרעה לשחרר את העם וזו הפעם הראשונה עוד לפני שהמכה באה עליו.

משה עלול להיכנס למשא ומתן עם פרעה ולומר לו: "אני אבדוק ואשאל את בורא עולם". לפיכך הקב"ה אמר לו מראש: "דע לך, אני יכול לתת לפרעה מכה אחת קשה וארוכה עד

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזירי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוויים - חלק ג'

האם הדלקת תנור באמצעות מכשיר נייד או שעון שבת נחשבת להדלקה על ידי יהודי?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: !

כאשר מתבצעת הדלקת תנור על ידי שעון שבת, יש אומרים שלא מועיל אפילו אם היהודי יכוון את השעון כדי שידליק את התנור. יש מקילים, וכן נראה עיקר, מכיוון שלא גרע מזריקת קיסם על ידי ישראל שמועילה בפת. **הערה:** כך הורה הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל, הובא בקובץ בית הלל (גליון כו עמוד צא). הגר"נ קרליץ בספר חוט שני (שבת כרך ד קובץ ענינים חיו"ד) נשאר בצ"ע שהרי בלי מעשה הגוי המאכל לא היה מבושל או אפוי. בספר שבות יצחק ח"ו (עמוד עב) הביא בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאם יהודי כיוון שעון שידלק התנור מאליו והגוי מכניס לתוכו, מכיוון שבזמן האפיה ההדלקה נעשית מאליה, לא ניכר יד היהודי בעסק האפיה ולא מהני, ע"ש. בשו"ת תשובות ונהגות ח"ג (סימן רג) העלה להחמיר בזה, אולם בשו"ת מנחת יצחק ח"ד (סימן כח אות ד) העלה להקל. כך פסק בשו"ת שבט הלוי ח"ט (סימן קסד) שמועיל שיהודי יכוון שעון שידליק את התנור מאוחר יותר. כ"כ בשו"ת אבן ישראל ח"ט (סימן ע) ובשו"ת דברי דוד ח"ד (יו"ד סימן יא). מה שהביא בספר שבות יצחק הנזכר בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל להחמיר. בספר ישא יוסף להגר"י אפרתי (חיו"ד סימן ט) הביא בשמו שאפשר להקל על ידי שעון אבל ודאי לא לאורך זמן. שוב ראיתי שכן העלה להקל בשו"ת בנין אב ח"ו (סימן מה).

מותר ליהודי להדליק את התנור על ידי שלט רחוק לצורך אפיית הפת. **מקורות:** שו"ת אבן ישראל (שם). כתב בספר שבות יצחק ח"ו (פ"ז סימן ב) שהיהודי יכול להדליק את התנור על ידי חיוג מספר טלפון שמפעיל מצית חשמלי מכיוון שהדלקת התנור נעשית מיד עם מעשה היהודי.

בימנו שניתן להדליק תנור באמצעות מכשיר נייד, הדבר נחשב להדלקה על ידי יהודי.

גוי שאפה פת או שאר מיני מאפה ללא עזרת ישראל כלל, אפילו קרמו פני הפת בתנור, אפשר שהיהודי יעשה פעולה כל שהיא כל עוד המאפה צריך לחום התנור ומשביח באפייתו. אולם אם הגוי הוציא את הפת מהתנור, מכיוון שאפייתה נגמרה, אין תקנה להחזירה על ידי יהודי מכיוון שנגמר כל צרכה. **הערה:** שו"ע (שם סי"ב) כתב: יש מי שאומר שאפילו הגוי הוציא את הפת יש תקנה להחזירו לתנור על ידי יהודי אם הוא משביח, ע"כ. נראה העיקר כמ"ש מרן בסתם שמועיל דווקא כשהפת עדיין נמצאת בתנור. כ"כ הרב זבחי צדק (שם אות לח) וכ"כ הרב קף החיים (שם אות סג). מה שכתב בשו"ת דברי דוד לרב טהרני ח"א (סימן א אות ד) אחר המחילה זה אינו.

פת גויים שיהודי עשה ממנה צנימים, יש שמתירים לאכול אותה. **מקורות:** שו"ת אבני נזר (סימן צב). ע"ע שו"ת תשובות ונהגות ח"א (סימן תמד). מכיוון שהיהודי השביח את הפת.

יש אוסרים מכיוון שהפת היתה אפויה כל צרכה, ומה שעשה אותו צנימים, אינו אלא מאכל לחולה מעיים. **מקורות:** קובץ מבית לוי ח"ח (חיו"ד). לכאורה נראה לדייק כן מדברי השו"ע (שם) שאין איסור פת גוי - "כל שהפת צריכה לחום התנור". כאן קודם שעשה צנימים, הפת אפויה כל צרכה ואינה צריכה לחום התנור כלל. שוב ראיתי בשם הרה"ג עזריאל אוירבך שליט"א שדייק להחמיר מדברי השו"ע הובא בקובץ מוריה (שבט תשע"ג). כן העלה בספר נעם בהלכה (סימן ז ס"ה). ע"ע שו"ת שואל ונשאל ח"א (יו"ד סימן לג).

חִכְמַת הָרֵב

בעיר של הגאון ר' משה יצחק סגל זצ"ל (אב"ד טבריה) יהודים רבים התפרנסו מסחורות שנמכרו במכירות פומביות גדולות שהממשלה ערכה לסחורות שלא נפדו במכס. יום אחד התמנה פקיד מכס שהיה צורר ישראל. הוא חישב את המכס למעלה מן הקצוב בחוק והעלה את המחיר עד שלא השתלם לפדות את הסחורה. היהודים בצר להם פנו לרבינו וביקשו שייעץ להם כיצד להתגבר על מעללי הגוי הרשע. הרב החליט ללמד את הפקיד לקח. הרב קרא לאחד מסוחרי העיר וביקש ממנו שיסע לפרוסיה ויקנה כמות גדולה של כפפות שהיתה סחורה מבוקשת ויקרה. הרב ציווה עליו לשלוח את הסחורה לטבריה בשני משלוחים שונים: משלוח ראשון - רק כפפות ימניות ומשלוח שני - רק כפפות שמאליות. האיש עשה כמצוות הרב.

הפקיד כהרגלו הטיל מכס עצום. הסוחר לא הסכים לפדות ולכן משלוח הכפפות הוצע למכירה פומבית. היבואן עצמו השתתף גם במכירה. כשהתחילה המכירה הפומבית היבואן ביקש לבדוק בעצמו את הכפפות. החבילות נפתחו ולפתע נפלטה זעקה מפיו: "אוי ואבוי, כל הכפפות שמאליות!". מובן מאליו שאף אחד מהסוחרים לא הסכים לפדות את הכפפות מכיוון שאין מה לעשות בהן. היבואן פדה אותם בפרוטות. כשבוע לאחר מכן הגיע משלוח נוסף של כפפות. החבילות נפתחו והנה התברר כי הפעם כל הכפפות ימניות! פקיד המכס כמעט קיבל שבץ אבל לא היתה לו ברירה והוא נאלץ לשחרר גם את הסחורה הזאת עבור פרוטות מכיוון שאף סוחר מלבד היבואן לא היה מוכן לקנות משלוח עצום של כפפות ימניות...

כך הגאון ר' משה יצחק סגל אירגן בכל פעם מערכה מתוכננת כשהוא מפתיע חדשים לבקרים את פקיד המכס הרשע עד שאותו פקיד נכנע והפסיק להציק ליהודי המקום ולגבות דמי מכס עצומים למעלה ממה שקצוב בחוק (מעובד מתוך 'במחיצתם של גדולי הדור')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משיגחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הצדיק הרב חיים כפואי זצ"ל

הצדיק הרב חיים כפואי זצ"ל - נולד בשנת ה'ש (1540) באלג'יר. משפחתו גורשה מפורטוגל בשנת ה'קנ"א (1391). הכריחו את המגורשים האלו ללבוש גלימה שמסתיימת בכובע מחודד שנקרא '**כפואו**', מכאן שם המשפחה כפואי. לימים עבר עם משפחתו למצרים. למד קבלה עם המקובל האלוקי רבינו האריז"ל זיע"א. שימש כדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי (בעל ה'שיטה מקובצת'). היגר לאלכסנדריה שבמצרים, ששימשה באותם ימים כמרכז החיים הכלכליים של מצרים. לאחר מכן עבר מאלכסנדריה לעיר דמיאט שבמצרים. רבינו תיאר בחיבוריו את חוסר שלוותו במצבו שנאלץ לגלות ממקום למקום. שימש כראש ישיבה במצרים וכראב"ד. כונה בשם 'סבא דמשפטים'.

נודע כבר פלוגתא של החכם הגה"ק יעקב קאסטרו הרב של מצרים. התואר 'בעל הנס' נלווה לשמו לאחר שבזקנותו התעוור ואנשים ריננו עליו כי לקח שוחד ולכן התקיים בו הפסוק שכתוב בתורה: "כִּי הַשְּׁחָד יַעֲוֶר עֵינֵי חֲקָמִים" (דברים ט"ז, י"ט). רבינו ביקש מהגבאי לכנס את כל היהודים בבית-הכנסת בשבת. רבינו עמד ליד הדוכן שבו היה מונח ספר התורה וביקש מאת בורא עולם שיפקח את עיניו אם הוא לא לקח שוחד ואכן נפקחו עיניו. לאחר הנס הגדול שאירע לו, הקדיש את מרבית זמנו לכתובת ספרו על התורה 'באור החיים', רמז על הנס הגדול שבו מאור עיניו חזר אליו. רבינו רצה לעלות לארץ הקודש אבל לא עלה בידו. נפטר ב-י"ב שבט ה'שצ"א (1630). חי כ-90 שנה. ציונו בבית-העלמין העתיק במצרים.

בית-כנסת בקהיר נקרא על שמו. מסורת בידי יהודי מצרים שרבינו התפלל באותו בית-כנסת. גם בארץ יש מספר בתי כנסת שקרואים על שמו. מקום ציון קבורתו נחשב למקום מקודש ליהודי מצרים. כל מי שחפץ וזקוק לישועה, לפני שעולים לקבר, חולץ את הנעליים וזוחל עד הקבר עם הידיים ועל הברכיים. רבים מתפללים בימנו על קברו של רבינו וזוכים לראות ניסים ונפלאות.

מרבתינו: הגאון ר' יצחק בירב, המקובל האלוקי ר' יצחק לוריא אשכנזי (רבינו האריז"ל זיע"א. רבו בקבלה). **מספריו:** **באור החיים** - דרושים וביאורים על התורה **ספרי חיים** - קובץ דרשות ופירושים למדרשי הלכה מכילתא, ספרא וסיפרי ומעט סימנים מחידושו על התלמוד.

ל הלא ספור מופלא שהתרחש עם בעל המעשה שביקש להגיע לקברי צדיקים במצרים: לאחר מלחמת יום הכיפורים טסתי בטיסה הראשונה שיצאה למצרים. התרגשתי מאוד. זה מכבר גמלה בליבי ההחלטה כי בבוא היום אסע להשתטח על הציון של רבי יעקב אביחצירא זיע"א. לאחר נסיעה של כארבע שעות מקהיר לדמנהור הגעתי לאוהל הקדוש. התרגשתי היתה גדולה. נכנסתי בדחילו ורחימו וגיליתי ארבעה קברים. לצידו של הרב אביחצירא קבורים שלושה אנשים נוספים, שהוא סיכם איתם שיערכו לו טהרה ומיד יסתלקו מהעולם.

טיסתי חזרה נועדה לאותו ערב. סיימתי להתפלל תפילת מנחה וספר רביעי שבתהילים ושאלתי את המקומיים: "האם יש עוד קבר יהודי במצרים?". ישיש ערל אמר לי שבקהיר שוכן הציון של רבי חיים כפואי, 'רבי חיים בעל הנס', כפי שמכנים את תלמידו הגדול של רבינו האריז"ל בגלל הנס שאירע לו: כאשר חשך מאור עיניו ל"ע, יצאו עליו רינונים כי נטל שוחד כפי שהכתוב אומר "כי השוחד יעוור". רבינו הלך לארון הקודש ונשא תפילה: "אם נטלתי שוחד, שאשאר עיוור לכל ימי חיי, אם לא, שאשוב לראות כאחד האדם". בו במקום חזר מאור עיניו.

חזרתי למונית וביקשתי מהנהג לנסוע אל 'קברה אל יהוד בקיירו'. נסענו ארבע שעות. בינתיים היום החשיך והגענו בעלטה כבידה לקהיר. הנהג הוביל אותי לבית הקברות ואמר: "זה המקום". ירדתי מהמונית וראיתי בית עלמין. הדלקתי נר כדי לראות טוב. התבוננתי ימין ושמאל וראיתי סמל מגן דוד על הקברים. ידעתי שאני נמצא בבית קברות יהודי. אבל היכן הציון של רבינו?

ראיתי מעין בית. תיארתי לעצמי כי זה המבנה שנבנה על גבי הציון של הצדיק. כשהתקררתי לשם, ראיתי כי הבית פרוץ לארבע רוחות השמיים ואין בו דלת. התכוונתי להיכנס ואז הרגשתי כמין יד נעלמה תופסת ומושכת אותי אחורה בכוח. הסתובבתי בבהלה לאחורי ולא ראיתי שום אדם. בשרי נעשה חידודין חידודין וכל גופי צמרמורת. שעת לילה בתוך בית קברות חשוך ואפל. מי משך אותי ולא נתן לי להיכנס?

הצתי בזהירות פנימה וראיתי בור עמוק בגובה עשרות מטרים שמספק מים לכל הכפר והאזור. כפסע הפריד ביני לבין טביעה במצולות של הבור העמוק. כשקלטתי את עוצמת הנס עיניי זלגו דמעות. יכולתי להיבלע בבור, ולא היה נודע כי אני כאן. אמרתי: "רבי חיים כפואי, אני מאמין שצדיקים במיתתם קרויים חיים. עשיתי השתדלות רבה לבוא לכאן. אם תרצה שאבוא עד קברך, עשה איתי נס". מרחוק ראיתי אורות מרצדים. ג'פ צבאי מצרי היה מולי. נהג הג'פ שאל את נהג המונית שלי: "מה אתה עושה בבית-עלמין יהודי?". הוא ענה כי הביא איתו "שייח' ישראלי" שמחפש מקום קדוש. החיילים רמזו לנו שניסע אחריהם. חששתי מפני הבאות ונשאתי תפילה לבורא עולם. הם הורו לי להיכנס למונית שאיתה באתי והמונית התחילה לנסוע אחרי הג'פ שלהם.

לאחר נסיעה של כשמונה דקות הם עצרו בתוך חצר מגורים. החיילים הצביעו על קבר בתוך חצר בית והודיעו: "כאן הציון של הצדיק". התכופתי אל המצבה של רבינו ואמרתי פרק תהילים בצעקות רמות. מאות מבני השכונה יצאו ונאספו לראות את השייח' הישראלי נושא תפילה על ציון הצדיק בחצר הבית. מספר דקות לאחר מכן הוריתי לנהג לדהור לכיוון שדה התעופה.

מִידָה כְּנֶגֶד מִידָה

לשלל. אני לא מאחל לאף אחד לעמוד במקום בו הוא נעשה לפתע חסר כל ונזקק לחסדי אחרים. בכל זאת, אני מודה לבורא עולם שזה קרה באופן שאני מוקף באנשים טובים שרק רוצים לעזור.

זה הביא אותי לכוונה נוספת בברכה "שלא עשני גוי". רק אצל יהודים יש התגייסות מופלאה כזאת. הרצון לעזור לזולת בצורה מדהימה קיים רק אצל היהודים.

יום טוב הראשון עבר עלינו בהתרוממות הרוח. הקושי התחיל עם צאת החג. חול המועד התחיל ועימו הצורך להחליף את הבגדים שעל גופנו בבגדים אחרים.

הבגדים שכובסו זה מכבר נדפו ריח עשן. חלקם הפכו לאפר. שוב לא יכלו לשמש אותנו. שכנים טובים יצרו קשר עם ארגוני צדקה. קיבלנו הודעה להגיע לחנות מסוימת שתיפתח במיוחד לכבודנו בחול המועד.

למרות העומס שהיה לבעלת החנות לפני החג וחופשת חול המועד בעלת החנות עזבה את הבית ובאה לפתוח עבורנו את החנות כפי שוועד הרבנים ביקש ממנה.

בעלת החנות נתנה לנו שירות מכל הלב. נוות ביתי לאחר מכן סיפרה לי כי היא חיכתה בסבלנות עד שנמדוד ונבחר את הבגדים כאילו הגיעו ביום רגיל לקניה רגילה.

סיפורנו הבווער נגע לליבה של בעלת החנות והיא החליטה להשתתף בהוצאות. היא העניקה לנו הנחה מיוחדת כדי לשמח אותנו בזמן שמחנתנו.

היא העניקה למשפחה שלי הרגשה טובה כל כך שכבר לא היה ברור מי עושה חסד למי. עד לרגע זה אני תוהה- מי עשה עם מי חסד גדול יותר.

בהושענא רבה פרצה שרפה בגני גאולה בקומת החניה. היו שם מחסנים מלאים וגדושים בכל טוב. השריפה פגעה בכלם- מלבד במחסן אחד.

האש לא פגעה רק במחסן של בעלת החנות 'שלנו'. זו שבאה ופתחה לנו את החנות במיוחד. האש לא פגעה בו וכל הציוד שבתוכו נותר ראוי לשימוש.

הנס של בורא עולם היה שקוף. היא עשתה חסד עם ניצולי אש, פתחה את החנות ונתנה הנחות משמעותיות ומידה כנגד מידה לא בטלה- כל רכושה ניצל מהאש.

ההשגחה המופלאה היתה כאן מוחשית כל כך שהיא הותירה אותנו עם תחושה מתוקה, כי עם הקושי וההעלם שבשריפה שכילתה את כל הדברים בבית, אנחנו מתחזקים בידיעה שבורא עולם משגיח על הכל בצורה מדוקדקת עד גרגיר האפר האחרון.

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך הספר 'אמונה שלימה' מאת ידידי ורעי, ר' צבי נקר. יש בסיפור זה כדי ללמד אותנו כי מידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם.

כאשר האדם עושה חסד עם הזולת, הרי שעד מהרה יגלה שבורא עולם ירעיף עליו חסד גדול בחזרה. להלן הסיפור מפי בעל המעשה:

י"ד תשרי, ערב יו"ט של חג הסוכות הוא אחד הימים העמוסים ביותר בשנה. כולנו עסוקים מאוד. נוות ביתי שתח' ניצחה על המלאכה הן בשינוע הכביסות והן בבעבוע הסירים.

חג הסוכות עומד להגיע. הבית שוקק חיים: ילדים, משחקים, בגדים, קישוטים, נעליים, גרביים, כל טוב מכל סוג. בשקט בשקט מתחילה הדרמה בחדר הכביסה.

מכונת הייבוש מקרטעת. משהו התחמם שם יותר מדי, מתחמם עד שהוא בוער. עשן יוצא ממכונת הייבוש. תוך רגעים ספורים מרגישים כולם בסכנה. ריח האש מכה בחוטמנו וכולנו נמלטנו על נפשנו.

האש הופכת את הבגדים המכובסים לכבוד החג למאכולת אש. העשן הולך ועובר את חדר הכביסה ומגיע אל החדר. החדר- כולו עשן, המיטות, הארון, השולחן- הכל בבית נשרף.

בחוף מייללות הסירנות, מכבי אש וכוחות ההצלה. הכבאים מתחילים להשתלט על השריפה. לאחר מספר דקות הם הצליחו במלאכתם. השריפה כבתה והאש נעצרה.

אנחנו סופרים את בני המשפחה, כולם ב"ה בסדר. הודו לה' כי טוב. אנחנו נשארנו בחיים, אבל אין שום אפשרות לחזור הביתה. אי אפשר להשתמש בשום דבר שנמצא בו.

מה שלא כילתה האש- עלה בעשן. מה שהעשן לא פגע בו, ניזק מהמים שכיבו את האש. עמל אדיר בימים הקצרים שבין יום כיפור לסוכות נשרף כליל. אין לנו דבר- לא סוכה ולא ארבעה מינים, לא חלות ולא דגים, לא מיטות ולא בגדים.

לא הספקנו לעמוד ולבכות, כי עמך ישראל הצדיקים והיקרים קלטו מיד את המצווה שהזדמנה לפתחם. השכנים הנפלאים ניגשו אלינו בזה אחר זה והזמינו אותנו לסוכה שלהם.

חגגנו את חג הסוכות בבתי נדיבים. קיבלנו כל טוב: חלות, דגים, סלטים, מנות פתיחה ומנות קינוח, דברי תורה וחיזוק והעיקר סוכה.

סוכה קדושה לשבת בה, בצל האמונה, ולהודות לבורא על שהשליך חמתו על עצים ואבנים, והותיר לנו את נפשנו

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברוקו דב ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרהה ז"ל אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה אליאור בן פרידה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל ר' יצחק בן אסתר ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעמה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל קאסנא בת גדיטו ע"ה סוליקה בת עישה ע"ה שרה בת נקיס ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בא

- עשה ה' לי - הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים..... ב
- בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך - הבטחון הוא ה'שמירה' המעולה ביותר..... ו
- לבל ידח ממנו נידח - הקב"ה מחכה אפילו לרחוק ביותר..... ז
- ולקחו מן הדם - לכוף את יצרו..... י
- ראו איש את אחיו - לראות בצרת הזולת ולהיטיב עמו..... טו

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת בא

שמכביד את לבי... אכן לאמיתו של דבר אין לך שחוק גדול מזה... שבן השי"ת הוא הוא שהכביד את לבו ואת לב עבדיו בבדי לעשות נקמות בו, וכל זמן שרצה הקב"ה שבני ישראל עדיין יהיו במצרים - אזי הכביד את לב פרעה, ובהגיע העת והזמן לגאולה ב'ליל שימורים' הפך ה' את לבבו להוציאם מיד (ולא היה יכול להחליט שממשיך לשעבד אותם אף אם היה רוצה...) נמצא שפרעה לא היה אלא ב'כלי משחק' ביד הקב"ה, אשר רצה להראות את ידו החזקה ולהרבות אותותיו ומופתיו, למען נדע כי אני ה' בקרב הארץ, ולמען נבין ונשכיל שאין ביד האדם לעשות כלום, בין לטובה ובין לרעה, אלא השי"ת הוא שעשה" ועושה" ויעשה לכלל המעשים".

ולתכלית זו הביא הקב"ה על המצריים כל 'עשרת המכות', וכמו שמביא הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (וארא ד"ה וגם) מה שהקשה זקנו מרנא הבעש"ט הק' זי"ע כי לכאורה תמוה מאוד שישדר

עשה ה' לי - הוא עשה ועושה ויעשה לכלל המעשים בפרשתן (י א-ב), 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שייתי אותותי אלה בקרבו, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי במ וידעתם כי אני ה', וכבר עמדו המפרשים לבאר אומרו אשר התעללתי במצרים שהוא לשון שחוק, וכפירוש רש"י 'שחקתי, מהו ה'שחוק' ששחק הקב"ה על מצרים.

ומבאר הרמב"ן ז"ל, וטעם התעללתי, כי אני מצחק בו, שאני מכביד את לבו ועושה הנקמות בו, כטעם 'יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו' (תהלים ב ד), עכ"ל. וביאור הדברים, כי פרעה הרשע היה בטוח בעצמו ובתקיפות כוחותיו, הנה אני ה'שולט' והמחליט... אני ה'בעל הבית'... על אף שהקב"ה היכה אותי כבר שבע מכות גדולות ונאמנות - עדיין אני הוא שמחליט אם אשלח את בני ישראל מארצי אם לאו, ואני הוא

א. הרי לפניכם מעשה שנשלח מבעל המעשה, הלה עבר לאחרונה להתגורר בעי"ת רכסים יצ"ו (אשר בצפון הארץ), ובכדי לקבל 'הנחה' ממס ה'ארנונה' (מס קבוע לכל בני העיר) הוצרך להגיש לרשויות מסמכים (documents) הרבה, שטר קניין הבית ועוד טפסים שונים, כגון 'תלושי משכורת וכיו"ב המראים כי יש לו 'הכנסות' נמוכות, לאחר עמל ויגיעה עלה בידו להשיג את כל המסמכים וצררם בצרור אחד (ניילונית) באופן מסודר, דבר דבור על אופנו, כשהוא מקווה לילך למחרת בבוקר לבית העירייה (Council) ולסדר כל הענין על הצד היותר טוב, ויהי ממחרת וישכם האיש בבוקר, ואוי, אין 'זכר' לכל ה'צרור', הפך האיש את כל ביתו בחיפושים אך נראה כאילו פתחה הארץ את פיה ובלעה אותה 'על ראשה ועל קרבה'... וכך עברו יומיים, עד שכמעט והתייאש מ'האבידה'...

בערבו של יום, לאחר מעמד 'השכבת הילדים', והנה החלו להישמע מכיוון הסלון רעשים משונים, רעש קצוב, רעש מטריד מאוד, המוציא את האדם משלוות נפשו... במהרה הבין ש'זכה' בהכנסת אורחים... בדמות 'צרצר' (cricket) אשר נכנס לביתו בלי רשות... והוא מצרצר ומשמיע קולות, ומיד הבין שכל עוד שלא יגרשו את ה'אורח' אין כל מציאות שאחד מבני הבית יצליח לתת שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, בלית ברירה פתח ב'מסע' חיפושים כשהוא הולך לפי מקור הרעש, עד שהבחין שה'רעש' מגיע מאיזור ה'ספה' (couch), רכן האיש לחפש מתחת הספה ולא מצא כלום... הזיזה למקום אחר, והנה נמצאו שתי האבידות גם יחד... הצרצר עומד על ה'צרור' (ניילונית) שבתוכה נמצאים אחר כבוד כל המסמכים, והוא ממשיך להרעיש ולהפריע...

ללמדנו, ברצות הקב"ה שהחפץ החשוב יאבד, אזי לא יועילו שום חיפושים וחקירות, וגם אם תהפוך את הבית שבעים ושבע פעמים לא תמצא כלום... אכן באותו הרגע שהגיע ה'קץ', ונקבע זמן הגאולה - יש לו להקב"ה שלוחים הרבה כיצד לפקוח את העיניים ולגלות את האבידה... ואפילו אותו מ'טריד' נשלח אז לטובתו ולהנאתו.

בפרשתן (יב לד-לט), 'וישא העם את בצקו טרם יחמץ... ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם', וקצת צ"ב שב'ליל הסדר' אנו פותחים ואומרים 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', והיינו שאנו אוכלים את המצות בליל הסדר כזכר

באר הפרשה - פרשת בא

ג

למצות שאכלו בני ישראל בארץ מצרים ולא ממה שאכלו אחר צאתם ממצרים. ואמרו בדרך צחות, כי בכל שנות גלותם תחת שעבוד מצרים היו אוכלים 'מצות', כי כן דרך האדונים להאכיל את עבדיהם (עיי' 'אורחות חיים' להרא"ש בפירושו להגש"פ ד"ה ויאפו, בשם האבן עזרא), והייתה נפשם של בני ישראל קצה בלחם ה'יבש' הלז, והיו מייחלים ומצפים 'מתי תבוא עת פקידה' כשנצא לחרות ונוכל לאכול 'פרישע פייעע בילקעס' (חלות ריחניים וטריים), ואכן, בערב הפסח היו שמחים – הנה למחרת היום באור הבוקר נצא ממצרים ואז ננצל גם מ'גזירה' זו של אכילת מצה, ותתענג נפשנו מחלות משוחות בשמן ומשאר מיני מעדנים, לזה גלגל הקב"ה, הנה, ממצרים יצאתם ובילקעס לא קבלתם... ללמדנו אורחות חיים ונתיבות יושר, כשהראה להם שמה שהוכרחו לאכול מצות יבשות ולא בילקעס, לא היה מחמת ש'עבדים היינו לפרעה במצרים' וכך עלה ברצונו של פרעה, אלא מידי ה' הייתה זאת להם וכך עלה ברצון הבורא, והא ראייה לכך – שאף בצאתם המשיכו לאכול כהנה וכהנה.

ומכאן, ילמד האדם, להיות שמח בחלקו, ולא לחשוב בכל עת הלוואי הייתי בזו השעה במקום פלוני, במצב פלוני, בחבורה פלונית, במשפחה פלונית וכו' וכו'... אילו הייתי שם היה כל מצבי ומעמדי מתוקן ומקובל טוב ויפה יותר, כי לא יועילו לו כל טצדקי שבעולם, וימה שהיה הוא שיהיה' – כמה שנאמר ונגזר עליו משמים ממעל, ובאותו מקום החדש לא ישתנה מצבו מאומה, כי גם שם יביא עליו הבורא אותם המפריעים לו... ואם הכל מיד ה', מה לו כי ילון, ומה לו להפוך את כל העולם – לשנות מצבו ומעמדו, יפנה אל ה'בוס' (בעה"ב) שהוא המחליט והקובע מה יהיה מצבו ומעמדו של כל איש בכל רגע ורגע מימי חייו, אולי יחוס אולי ירחם. ואין הדברים אמורים רק לעניין ה'מזונות' והפרנסה, אלא תכלית כל סדר יציאת מצרים היה בכדי להחדיר את האמונה שהכל בידי שמים, ואין שום דבר המתנהל ביד הטבע, כמו כן להודיע שאין שום כח ויכולת ביד בן אנוש להיטיב או להרע, אלא הקב"ה הוא מושל בכל, הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

ידוע דבר המעשה עם האחים הקדושים הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע והרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, בעת שהותם ב'גלות' שקבלו על עצמם לכפרה נכנסו פ"א לקרעטשמע (בית המזיגה) ושכבו עצמם לנוח מעמל הדרך, באותה שעה ישבו שם כמה ערלים שיכורים בהוללות ובגילופין, כטוב לבם ביין התחילו להכות נוראות את הרבי ר' זושא ששכב ראשונה בסמוך להם, כשהם מתענגים לראות יהודי מתפתל ביסורים ומתבוסס בדמו, לאחר דקות ארוכות נתקררה תאוותם וחזרו למלאות גרונם יין ולהשתכר, באותה שעה פנה הרבי ר' אלימלך לאחיו ואמר לו, הלא הגויים האלו תאבי דם המה, ועוד מעט יחזרו על מעשיהם הראשונים להפליא בך ממכותיהם, עצתי, שנחליף את מקומותינו ואני אשכב במיטתך, כדי שאם יבואו הרשעים שוב, אלקה אני ולא אתה, הסכים הרבי ר' זושא והחליפו מקומות משכבם, אך כאשר חזרו הגויים אמרו זה לזה, הנה היהודי השוכב בצד זה כבר לקה כהוגן, עתה הגיע זמנו של היהודי השוכב בצד השני ללקות כמותו, וכן עשו, ונמצא לקה הרבי ר' זושא פעמיים, באותה שעה אמר הרבי ר' אלימלך אם מכריזים בשמים להכות את פלוני לא יועילו כל ההשתדלויות של בשר ודם שיקבל רעהו את המכות במקומו...

עובדא זו סיפר הרה"ק בעל ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע הי"ד לבנו הרה"ק רבי שלמה זי"ע, אך בנוסח שונה מעט, שלא היו אלו האחים הקדושים הרבי ר' אלימלך והרבי ר' זושא זי"ע, אלא שני חסידים שבאו בנסיעתם אל הרבי ר' אלימלך, ובדרך מצאו מקום ללון, ושם היכו הגויים השיכורים את אחד מהם מכות נאמנות ונוראות, אחר שכמעט כלו כוחותיו ביקש מחברו שיחליף עמו, כי כבר כשל כח הסבל, אך, כאשר החליפו מקומותיהם אמרו הגויים למה נכה כל כך הרבה באחד, הבה נכה את השני – כי המה לא ראו איך שהשנים החליפו ביניהם את מקום מושבם. ויהי כאשר הגיעו לליז'ענסק נכנסו אל הקודש לקבל ברכת שלום, ויאמר להם הרבי 'וכי תדעו מה עלינו ללמוד ממה שעבר עליכם בדרך, שאין לאדם לנסות לשפר ולהיטיב את מצבו'. כשמוע כן המהר"ש תמה ושאל את אביו, וכי נאסר על האדם 'להשתדל' להיטיב ולשפר מצבו, נענה אביו ואמר לו בודאי מותר להשתדל למעט סבלו, אך ח"ו מלעשות כן על חשבון חברו...

ב. מעשה נפלא סיפר בעל המעשה שליט"א, אשר לצורך פרנסתו היה שוכר בתי מלון (Hotels) לקראת החגים והיה משכירם לכל מי שרוצה לשהות בימי החג בבית המלון, והנה לקראת חג הפסח העבר עלינו לטובה (תשפ"א) אירע לו 'בראך' (שבר) גדול, כאשר איש בליעל 'עקץ' אותו והוציא ממנו את כספו במרמה, כשהוא מראה עצמו בשיחתו כבעל המלון ודרש ממנו להפקיד סך השכירות (העולה לסכום עצום) בחשבון בנק מסוים, ואכן כך עשה והעביר לו את כל הכסף, ורק לאחר זמן נודע לו שרימו ועשקו אותו, כשבינתיים הלה עשה 'ויברח'...

באר הפרשה - פרשת בא

כמוכן שהנהלת המלון בטלו את ה'עסק' מאחר שלא קבלו כלום, ומאידך גיסא כל מי ששכר אצלו ביקש את כספו בחזרה, אך לא היה בידו להחזיר, ומלבד כל רדיפות ה'נושים' הכביד עליו ביותר הצער הגדול לרוב הבזיונות שעבר, כאשר הכל היו בטוחים כי הוא שלח ידו... נטל מהם 'טבין ותקילין' ולא העביר אותם לבעלי המלון בכדי להשאיר בידו את הכל... וצעקו עליו שהוא גנב ומושחת... ולא היה יכול לשאת את סאת העגמת-נפש והבזיונות שהגיעו אליו על לא עוול בכפו. אחד מידידיו שראה בצר לו, 'סידר' לו ולנו"ב כרטיס טיסה לדרום אפריקה - מקום מרוחק שאין מכירים אותו, שם יוכל לשהות במהלך חג הפסח מבלי מפריע, ויהי זה נחמה פורתא... והנה בהגיעו שמה מצא שם עוד 'משפחה' (זו) מהחרדים לדבר ה', ויתמה האיש מאד, מה לזוג הצעיר ולכאן, מדוע אינם חוגגים את חג החרות בקרב משפחתם, מה להם ולקצה העולם, באחד מימי חול המועד שאל אותם למעשיהם כאן... השיב לו האיש, כי עבר עליהם כמעט עשור מנישואיהם ועדיין לא זכו לפרי בטן, וכל חג ומועד מתעורר שוב הצער הגדול והלחץ היכן יהיו כידוע... על כן החליטו לברוח לעבר הים בכדי להיפטר מהחג שנהפך עבורם לאבל... נתרגש מידוענו לשמע דבריו הכואבים, וגולל בפניו כל מה שעבר עליו, כשהוא מסיים הנה עברתי עתה מסכת בזיונות בהידור רב... והנני מברך אותך שתיושע בקרוב בבשורת הבנים, ואכן עברו תשעה חדשים מיום ליום, ולפני זמן מה, באמצע חודש טבת נולד לו בת למזל טוב...

ומלבד מה שנלמד מכאן בכוחם הגדול של מי שעובר עליו בושות וחרפות, שיש בידו לברך ולהושיע ולגאול מכל צרה ועקתא, אך הביטו וראו נפלאות ההשגחה העליונה, כשהקב"ה ידע היטב שהגיע זמן גאולתו, הגיע הזמן שצריך להיושע ולהיפקד, ונצרך לו עוד זכות גדולה, על כן 'גלגל' שני אנשים ממקומם למקום נידח - לדרום אפריקה, בכדי שיפגשו זה את זה, ובכך יהיה לו פתח הישועה...

ג. בפרשתן (יא א), 'ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים' וגו', וביאר הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב ז"ע, כי 'פרעה' מורה על טומאת עבודה זרה, וכנודע שפרעה עשה עצמו לאלוה (כמובא ברש"י לעיל ז טו) עד שאמר 'לי יאורי ואני עשיתני' (יחזקאל כט ג), ואילו 'מצרים' מרמז על טומאת עריות, וכדכתיב (בראשית מב ט) 'ערות הארץ', וזהו שאמר הכתוב, עוד נגע אחד אביא לשבור את הקליפה של ע"ז ושל עריות, ועיקר המטרה היתה לטהר ולזכך את בני ישראל מאותם חטאים וטומאות, וכדאיתא בזוה"ק (ח"ב לו) בביאור מה שנאמר (ישעיה יט) 'ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא' - נגוף למצרים ורפוא לישראל, וכלומר, שכל 'מכה' נועדה להכות את מצרים כפשוטו ובכלל זה גם להכות את טומאת מצרים ושורשם העליון, ובאותו מידה לרפאות את ישראל, לטהרם ולהכשירם להיות עם סגולה.

והעירני חכם וצדיק אחד הארה נפלאה, כי בשלמא 'על מצרים' - טומאת עריות - אכן צריך להביא נגע אחד בכדי לרפא ולטהר את ישראל, לתת להם כח להתנתק מכוחות הרע ולהתגבר עליהם, והרבה 'רפואה' נדרשת לכך, אבל זאת לא נבין, מדוע הוצרכו לתת להם כח לטהר מאותה קליפה של ע"ז ולעשות עצמו לאלוה, וכי יש מי שיש לו נסיון לומר לי יאורי ואני עשיתני... והרי אם יבוא אחד ויאמר אני בראתי את העולם או עכ"פ את היאור, תיכף ומיד יכניסו אותו 'אחר כבוד' לבית חולים המיועד לחולי הנפש...

אכן הטו אוזן ושימו לב - גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, מה שפירש רש"י בדברי פרעה 'לי יאורי ואני עשיתני' בזה"ל, לי יאורי - איני צריך לעליונים כי יש לי יאורי מספיק כל צרכי (שכידוע הנילוס היה עולה ומשקה את ארץ מצרים, ומשם היתה מצויה פרנסתם), ואני עשיתני - בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי וממשלתי, עכ"ל, וכן איתא להדיא במדרש (אותיות דר"ע על פסוק זה) 'מלמד שכך אמר להם (למשה ולאהרן) אתם אומרים לי שהקב"ה הוא מוריד טל ומטר, אינני נזקק לו, הא כבר יש לי נילוס נהר', והיינו שעומק העניין שפרעה הרשע עשה עצמו לאלוה אין הכוונה (כפי שאנו מורגלים מה'חידערי') שהוא טען שהוא ברא את הנילוס ואת העולם - שהרי אין לך טפשות גדולה מזו, אלא שאותו כופר אמר אני עצמי אלוה ואיני צריך לעליונים... אני מסודר עם היאור ואין לי צורך בסייעתא דשמיא... ואכן מטומאה זו צריך כל חד באשר הוא - עד היום הזה, ישועה גדולה... כל אחד וה'יאורי' שלו, יש המרגיש שיש לו 'יאורי' של פרנסה קבועה, אחר בטוח ב'יאורי' של חכמתו וכשרונותיו, וברור לו - שבגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי וממשלתי - כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה... פלוני סומך על ה'יאורי' של 'קשרים' שיש לו עם עסקנים ומקורבים ונגידים ושועי עם, שהם יעמדו לימינו בשעת הדחק, וכל כיוצא בזה... ועבודה קשה נדרשת מכל אחד להכות את היאור, ולהשריש היטב בליבו ובנפשו את צריך לעליונים כי אין לי יאור...

בקרב הארץ... ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ - להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו וכו' א"כ האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה וכו', ומן הנסים הגדולים המפורסמים (כיצא מצרים וקרי"ם בהם שייד הקב"ה מערכות שמים וארץ) אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שבולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם'.

הקב"ה מערכות הטבע ביד חזקה ובזרוע נטויה עבור המצריים שידעו כי אני ה', ומבאר ה'דגל מחנה אפרים' וז"ל, 'שבאמת קאי על ישראל, אותם שהם בבחי' מצרים, שעושים מעשה מצרים' (עיי"ש שמאריך בזה), והיינו שרצה הקב"ה שכל בני ישראל אפילו הרחוקים ביותר אף הם ישכילו לזכור 'כי אני ה', הוא אדון הכל' והוא מנהיג את כל'.

והן הן דבריו הנודעים של ה'רמב"ן' (בסוף הפרשה) וז"ל. ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה'

ד. סיפר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע שהרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע היה מסובב בעיירות ובכל מקום בואו היו רבים מבני העיר באים אליו עם 'קוויטלעך' (פתקאות) שיבקש עליהם רחמים וצירפו לו פדיונות. ברוח קדשו היה הרה"ק הרר"ז יודע בכל עיר ועיר טרם כניסתו לעיר מהו הסכום המדויק שהוא עומד לקבל מתושבי העיר, פעם אחת הגיע לאחת העיירות ולאחר כמה ימים כשכבר רצו ה'משמשים' להמשיך בדרכם, עכבם הרבי ר' זושא באמרו - עדיין לא הושלמה הקצבה שנגזר עלי לקבל בעיר זו, על כן נתעכב כאן עוד זמן מה, ואכן אחד הגבאים נזכר שבכיסו ד' פרוטות שנתן לו אחד מבני העיר ושכח למוסרם לרבי, ואכן, הוא מסרם לרבי, והרבי הודיע להם שהוא מוכן ומזומן לצאת לדרך.

המשיך הרה"ק מטאלנא לספר, שאחד מנכדי הרה"ק הרר"ז היה אומר על עצמו שהוא אינו בדרגתו הרמה של האי סבא קדישא, שכל רז לא אניס ליה והיה 'יודע נסתרות', על כן אינו יודע בכניסתו לעיר מה גדלו של סכום הכסף שהוא עתיד לקבל, 'אך כשאני יוצא מן העיר יודע אני כמה כסף הייתי צריך להרוויח'... והסבירו שמדרגה זו גבוהה עד מאד (אולי יותר ממעלת הרבי ר' זושא), כי בוודאי רוח הקודש של הרר"ז היא מדרגה שזוכים לה רק יחידי סגולה, אך מילתא דשכיחא אצל בשר ודם האוסף כסף מנדיבי עם, שכאשר יסיימו מלאכתם יהיו ביניהם מי שיהרהר בדעתו שאילו היה מדבר עם אותו עשיר בצורה אחרת, ואילו היה מזכיר בפני אלמוני מעשה אבותיו וכיו"ב הרי היה 'מוציא' ממנו נדבה מכובדת יותר... והאמת היא כי מחשבות אלו קרובים להיות אפיקורסות, שהרי הכל בידי שמים, וכל ההשתדלויות לא היו מוסיפות לו אפילו פרוטה אחת יותר ממה שנקצב בעבורו, וזו היתה כוונתו שבצאתו מן העיר יודע בבירור כמה כסף היה נגזר עליו לקבל, שהאמין באמת ובתמים שהסכום המדויק אשר בידו הוא מה שנגזר עליו לקבל, לא פחות ולא יותר, ועל כן אינו עולה בדעתו שום הרהור ומחשבה שהיה צריך להתנהג ולפעול באופן אחר, כי גם אם היה עושה כן לא היה מקבל יותר, וזו מדריגה גבוהה היא לחיות עם אמונה כזו.

ה. יש שנתנו טעם לשבח עפי"ז, מדוע מניחים את התפילין על יד שמאל דייקא, וכמו שדרשו חז"ל (מנחות לז). את הפסוק שנאמר בפרשתן (יג יד) 'והיה לאות על ידכה' (שלא נאמר 'ידך', כבשאר מקומות, אלא 'ידכה') שהוא מלשון יד כהה שאין בה כח והיא יד שמאל, כי הנה כל מהות מצוות תפילין היא 'זכר ליציאת מצרים', שהיא היתה רק ע"י הקב"ה בעצמו באותות ובמופתים, 'ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב' (להלן טו ו), ובני ישראל היו בבחי' יד כהה שאינה עושה כלום, ולזה אמרה תורה 'והיה לאות על ידך ולזכרון בין עיניך' - כדי שנשריש בקרבנו אמונה זו לדורות עולם, שאין האדם עושה בעצמו מאומה אלא כל כולו 'יד כהה'... והכל בידי שמים.

כבר אמרו למי שהיה מדקדק וחושש שמא אין התפילין של ראש מונחים במקומם הנכון 'בין עיניך' ממש, והיה מסדרם ומזיזם לכאן ולשם, ולאחמ"כ היה שואל את ארבעת שכיניו האם התפילין מכוונים בדיוק ממש - אכן כיוונת היטב את התפילין לראש, עתה תכוון את ה'ראש' לתפילין... שהרי כל מהותם הוא שיש בהם יחודו ואחדותו ית"ש בעולם, ושנזכור ניסים ונפלאות שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים, והכנס לראשך ולליבך את הדברים האלה... ואין די שיהיו מונחים על הראש אלא בתוך הראש...

ו. ויש לו לאדם 'להשים לבו' לקנות בנפשו את קנין האמונה והבטחון, כי בלא זה אף אם יראה עין בעין את יד ה' ימצא 'תירוצים' לומר כי אך מקרה הוא ולא מיד ה' בא לו, כביאורו של הגרי"ז מבריסק צוק"ל האמור

באר הפרשה - פרשת בא

ולא מניעתו מביא הנגף. אבל לימדך הכתוב, כי מי שהאמין בהקב"ה אמונה שלמה ותלה בו בטחונו ולא חשש לאימת פרעה וגורתו, זוכה בפרהסיא תועבת מצרים (כי הלא לפסח הקריבו את אליליהם של המצרים) ונתן מדה הפסח על המזוזות ועל המשקוף, הרי זה צדיק ובטח בהקב"ה - ראוי הוא שיגין עליו מן הנגף והמשחית¹. ומכאן נלמד, שהבוטח בה' ומקיים רצונו מבלי להתחשב בפגעי הזמן, הרי בעצם הבטחון הוא נעשה ראוי שיגן הקב"ה בעדו, ישמרהו ה' ויצילהו מכל רע².

ובך איתא ב'כד הקמח' לרבינו בחיי (ערך בטחון) בזה"ל, כל מי שבוטח בהש"ת מדת החסד המפרנסת את העולם מקיפתו מכל צד שנאמר (תהלים לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו'³. והוא הממציא לו סבות שיתפרנס בהם כי אין הסיבות נבצרות ממנו ית', כמו שידוע הענין באליהו שבאה לו פרנסתו ע"י העורבים, והנביאים חמשים חמשים במערה ע"י עובדיה, וכן כתוב (שם לד י"א) 'וראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו, כפירם

מללי תחיה מצינו בספד"ק 'שפת אמת' זי"ע (בא תרמ"ח) כי הקב"ה הקדים לנו גלות מצרים וגאלנו משם להיות הסיפור ביציאת מצרים במקום היסורין שעל האדם לעבור, וכשם שאמרו חז"ל (מנחות ק"י:) 'כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה' כן הוא בפרשיות סיפורי יציאת מצרים שהעוסק בהם כאילו עבר עליו הגלות. וכן ייאמר לדורות עולם עד לדורנו אנו, כהיום הזה, בראות אדם מישראל שצרה באה עליו, יקרא ויתבונן באלו הפרשיות, וממילא יחשב כאילו כבר עבר את הגלות, ויפטר מן הצרה ומן הצער. וביאור הדבר, מכיוון שפרשיות אלו נוטעים בלבנו אמונה, והרי בכח אמונה שפיר להמתיק את חיי האדם בהאי עלמא.

בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך - הבטחון הוא ה'שמירה' המעולה ביותר

בפרשתן (יב יג), 'וראיתי את הדם ופסחתי עליכם', כתב רבינו בחיי זי"ל. 'אין הדם מונע הנגף

בפרשתן כשהזהיר משה על מכת בכורות, 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים (יא ד), וברש"י, אמר משה 'כחצות הלילה' ולא 'בחצות הלילה' - שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמר, משה בדאי הוא. והדברים מבהילים, כי עומדים הם ב'מכת בכורות' שם נאמר (שם ו) 'והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים, אשר כמוהו לא נהייתה וכמוהו לא תוסיף', וראו הכל את יד ה' המכה בהם בכל תשעת המכות שקדמו, ודבר אחד מדברו לא חזר ריקם עד עתה, ואעפ"כ חשש משה רבינו שמא ידקדקו ב'שעה' ויאמרו אין זה מכוחו של מקום חלילה, כי הדבר לא היה מדויק ברגעים כפי מורה השעות שבידם... כי מי שאינו מאמין לא יראה אף את הנגלה לנגד עיניו, בעוד שזה האוחז בפלך האמונה רואה את יד הבורא אף בנסתר מעיניו.

וכבר מבואר בכתבי הקודש (שער הפסוקים פר' וישב ד"ה להיות, ובשאר ספד"ק) שלא סגי ב'דיעה' בעלמא באמונת ה', כי 'פרעה' אותיות 'הערף', כלומר, שמקום אחיזתו הוא בעורף, וכל טומאתו להקים 'חציצה ומחיצה' בין המוח ללב (ב'עורף'). שידיעת האמונה הברורה בבורא ובהנהגתו, לא תכנס לתוככי לבו, ולא תתערב האמונה בתמצית דמו. וזוהי 'יציאת מצרים' - שנצא מקליפת 'הערף' זו לחרות עולם, וכל ידיעתנו באמונה תכנס היטב היטב ללבנו להיות כל הנהגתנו על פי אמונת אומן.

ז. וכן כתב ה'ספורנו' בפרשתן (יב יא) 'וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים', וז"ל. מתניכם חגורים - מזומנים לדרך, כעניין 'וישנס מתניו' (מלכים א' יח מו). להורות על ביטחון בלתי מסופק בא-ל יתברך, בהיותם מכינים עצמם לדרך בעודם בבית כלא, עכ"ל. והרי שציווה עליהם השי"ת לאכול במותננים חגורים להורות על בטחונם הגמור בו כדי שיזכו באמת לצאת לגאולת עולם.

וכדברים הללו פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע את הציווי לאכול את הפסח כש'מקלכם בידיכם', וכלשונו 'יסמוך וישען על אלוקים' ונרמזו ב'מקל' שהוא ר"ת מעולם קיוונו לך (הובא באורות החת"ס). ח. כתב ב'דעת זקנים' מבעלי התוס' (לעיל ח ט) על הפסוק 'זימנתו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות' - 'אבל אותם שבתנורים לא מתו לפי שבטחו בהקב"ה ונכנסו בתנור חם בציווי השם', ומכאן נלמד, כי אפילו 'צפרדע' הבוטח בהקב"ה לא יארע לו שום נזק...

ט. וכמו שאמרו במדרש (שוח"ט תהלים קמו) על הפסוק 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוקיו עושה שמים וארץ...', ומה ענין 'עושה שמים וארץ' לכאן, אלא אתם יודעים במי אתם בוטחים - במי שעשה שמים וארץ, משמתחתי את השמים והרקעתי את הארץ שמא זוו ממקומם, כך מי שהוא בוטח בי אין שכו פוסק לעולם.

ונודע מה שאמרו חז"ל (מדרש תהלים לב יב) 'רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו - ר' אלעזר בשם רבי אבא אמר אפילו רשע בוטח בה' חסד יסובבנו [והיינו, שדורשים את תיבת 'רשע' בסמיכות ל'והבוטח'], וממילא אין לך אדם מישראל שבידו לומר עדיין איני במדרגה הראויה להיכנס בשערי מידת הביטחון כראוי².

לבל ידה ממנו נידח - הקב"ה מחכה אפילו לרחוק ביותר בפרשתן (י כד-כו), 'ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יוצג גם טפכם ילך עמכם, ויאמר משה וכו' וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה', כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה) שלכאורה מן הראוי להתבונן לשם מה הוצרך הקב"ה לירד בכבודו ובעצמו להכות את הבכורות, והרי פרעה הרשע כבר נתרצה לשלח את כל בני ישראל מארצו ואפילו את הפסח, אלא שהתעקש על דבר אחד - שלא הסכים שילכו הצאן והבקר, ומעתה יש לתמוה וכו' עבור הצלת הבהמות הביא הקב"ה מכה גדולה כזו. אלא ביאורו, שאכן, רצה הקב"ה לחזק לב ישראל לדורות הבאים, שמא יאמרו אין אנו ראויים לגאולה העתידה, לזה הראה להם שאינו מוותר אפילו על הבהמות³. ואף אם תאמרו 'ראשונים כבני אדם ואנו כבהמות' - הרי גם 'בהמות' המה בכלל יציאת מצרים ולא יגרע מי שהוא כבהמה רח"ל⁴, כי הקב"ה אוהב עמו ישראל וחפץ בקרבת כל אחד ואחד מהם.

רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב'. ביאור הכתוב, כי הוא יתעלה מפרנס ונותן טרף לכל הדברים החלושים כענין העובר בבטן האשה והאפרוח בתוך הביצה שאין שם מקום מפולש שיעבור המזון לשם ומפרנס העוף באויר והדגים בים והנמלה הפחותה והחלושה שברמשים וכו'.

וממשיך ב'כד הקמח', ובזכות הבטחון נגאלו ישראל ממצרים שכן אמרו במדרש תהלים (כב) 'אלך זעקו ונמלטו', וכל כך למה 'בך בטחו ולא בושו' הכל בזכות הבטחון, ומפני שמדת הבטחון עיקר גדול מעיקרי התורה⁵ לכך מצינו שהתורה מיוסדת עליה ונקראת בטחון - על שם מדת 'בטחון', הוא שכתוב (משלי כא כב) 'עיר גבורים עלה חכם (זה משה רבינו) ויורד עוז מבטחה (זו התורה)'.⁶

נוראות מצינו בדברי המדרש (שמו"ר ז ד) על גודל מעלת הבטחון, וכך איתא שם, ועתידה גן עדן להיות צועקת ואומרת תן לי צדיקים אין לי עסק ברשעים, שנאמר (תהילים לא ז) 'שנאתי השומרים הבלי שוא, ולמי אני מבקשת לאותן שהיו בטוחים על שמך שנאמר (שם) 'ואני אל ה' בטחתי'. ועתידה גיהנום להיות צועקת ואומרת אין לי עסק בצדיקים ולמי אני מבקשת לרשעים לאותן פועלי השוא, והקב"ה אומר תנו לזה צדיקים ולזה רשעים, עכ"ל המדרש. והרי ש'צדיק' הוא הבוטח בשם ה'⁷, ואותו מבקשת הגן עדן לחלקה, והקב"ה מסכים על ידה...

י. בפרשתן (יג ח), 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר' רמז בה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע - שיש ללמד את הבנים שלא ידאגו דאגת מחר, אלא יראו כאילו רק היום ההוא עומד לפניהם (ליקוטי אמרי חיים). וכלומר, להשריש בהם את מידת הבטחון בה', אשר הוא אבינו אב הרחמן הדואג לכל צרכינו ומחסורינו, ואין שום צורך בדאגה על יום המחרת... ואכן זה הבוטח בה' תמיד שרוי בשמחה.

יא. וזה לשון הגר"א (משלי כב יט) עיקר נתינת התורה לישראל הוא בכדי שישימו ביטחונם בה'.

יב. וכן הוכיח הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (מקץ תרע"ה, ועוד) מהלשון אשר תיקנו אנשי כנסת הגדולה לברך בכל יום בתפילת שחרית (בברכת 'אהבת עולם'), 'אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך', והרי שעיקר זכות האבות הקדושים שאנו נתלים בה ומעוררים רחמים בגינה הוא בזכות שבטחו בך...

יג. הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע מביא שהגה"ק רבי אליהו (הגר"א) זי"ע אמר לו על הכתוב (תהילים לד כג) 'ולא יאשמו כל החוסים בו', לא אליהו ולא חיים רק כל החוסים בו, היינו שלא רק ליחידי סגולה שייך לחסות בה', אלא לכל בר ישראל באשר הוא - 'כל' החוסים בו (בספרו של תלמידו 'אמרי יעקב' הובא בספר הבוטח עמ' קל"ג).

יד. כך גם פירש הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע במה שאמר משה לפרעה 'כה אמר ה' וכו' שלח עמי ויעבדוני', שהזכיר לשון 'עמי' המרמז אותם האנשים שהם 'כבויים' כגחלים עוממות, שגם עליהם אין 'מוותר' הקב"ה, אפילו מי שנדמה שהוא כבוי ומנותק לגמרי - גם אותו הקב"ה 'מחפש' ורוצה בקרבתו, ואינו מסכים שישאר בטומאת מצרים...
טו. פשיטא ואין צריך לומר שאין אפילו איש יהודי אחד שהוא בגדר 'בהמה'... ולא נכתבו הדברים אלא רק לחזק לב מי שמרגיש שהוא 'בהמה'... והאמת, שעל הא גופא קבכינא... כי אסור לו להאדם להתייאש מעצמו ולהביט

באר הפרשה - פרשת בא

אצל משה, ואמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך, אמר להם - אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין, מיד נתנו עצמן ומלו, ונתערב דם הפסח בדם המילה, והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו, שנאמר (יהוקאל טו ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך' חיי בדם פסח, חיי בדם מילה'. עתה, בינו נא בדברי המדרש הללו, שהרי כל אותן שבאו אל משה לא באו (מאחר שהיה ברצונם הטוב למול עצמם) אלא מאחר שהריחו ריח הבשר ונתאוו לו, ואעפ"כ שמה בהם הקב"ה כ"כ עד שנמלן לכל אחד ואחד ונושקו בחיבה

נוראות מצינו בגודל ותוקף האהבה שאהב הקב"ה את כל איש ואיש מישראל. וכך איתא במדרש (שמו"ר יט ה) 'קרא ה' למשה ואמר לו לך ומהול את בני ישראל... והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול, אמר הקב"ה למשה שיעשה הפסח, וכיוון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לארבע רוחות העולם והם פיזרו בארבע כנפות הארץ את ריח 'בשר צלי' שהיה נודף מקרבן הפסח, שנאמר (שיר השירים ד טז) 'עורי צפון ובואי תימן', והיה ריחו הולך כדי מרחק מהלך ארבעים יום. וכיוון שנתאוו בני ישראל לאכול מבשר הפסח נתכנסו

על עצמו כבהמה... אלא עליו לדעת כי מחשבות אלו הינם רק מכוחו של היצר הרע הרוצה לייאשו, ובכל מצב שלא יהיה עליו לזכור כי הינו יהודי, מזרע אברהם יצחק ויעקב, ויש בו את כל הכוחות הנדרשים בכדי להכניע את יצרו הרע. וכבר פירש הרה"ק מבוטשאטש זי"ע (מחזה אברהם) בלישנא דקרא (יב יז) 'ושמרתם את המצות', שכבר נודע ש'מצה' מרמז על ענווה והכנעה [ואילו חמץ שתופח מרמז על גאווה], אכן הזהיר הכתוב ושמרתם את המצות - תשמרו על מידת הענווה לאחוזו בה רק במקום הצורך, אך חלילה מלאחוזו בענווה פסולה שלא במקומה... והעיקר שיכיר בכוחותיו העצומים, וכבר הבאנו מה ששמעתי מאחד מבני החבורה והוא ירא"ש מרבים וצדיק נשגב, שבאחד ממסעותיו הגיע לארגנטינה בשליחות קודש, באחד הימים לשהותו, לקחו אחד מהנגידים ל'גן החיות', וראה שם דבר פלא (ראה תמונה המצורפת כאן), כי נוהגים המבקרים להאכיל בשר חי בפי ה'אריות' כשהם עומדים בסמוך אליהם ללא חת וללא מורא כלל וכלל. כי אריות הללו מתייחסים לבני האדם בנימוסים ובדרך ארץ שלא מעלמא הדין, ויתמה האיש בפני מארחו, והרי ידעתי מימי נעורי, כי ארי מסוכן הוא לטרוף את המין האנושי בעודו בחיים, כיצד המה שותקים ואינם נוגסים בבני אדם, ואפילו אינם נובחים ופוצים פיהם, אלא כ'ילדים טובים' מקבלים מאכלם מידי המאכילים אותם, והרי הם יכולים 'לאכול' את האיש המאכילם בעודו חי.

יתירה, מכאן נראה עד כמה מצפה הקב"ה לכל בר ישראל באשר הוא^{טז} - אם ישוב מיד יקבלו בזרועות פתוחות. מעתה אל יתייאש אדם לומר כי ננעלו 'שערי תשובה' בפניו אחר שהגדיל לחטוא^{יז}, כי אבינו שבשמים מחכה אפילו לרחוקים ביותר^{יח}, וכאותו לשון נפלא

ענה לי האיש, אריות הללו גדילים מיום הוולד עם כלבים, מאבוסם גם יאכלו, ואינם מעלים בדעתם כי יש להם כלל כוחות, והרי הם אריות החושבים את עצמם כבעלי כח של כלבים... ואינם יודעים ש'אריות' המה... ואינם יודעים כי בכוחם לקרוע את העומד לפניהם בין רגע... אף אנו בני אדם - ח"ו שלא נכיר שיש לנו כוחות אדירים של בני אדם... אשר בידנו להעפיל גבוהה עד מאד, ולא נסתפק להיות נחשלים אחרי... אלא ידע האדם את גבורותיו (אף אם גדל עם 'כלבים' חלושי העם, ידע שהוא אריה), יעלה ויעפיל לרום המדרגה ללא התפעלות מהנפילות המדומות אשר היצר מדמה לו כי חלש הוא.

טז. חיזוק נפלא יש ללמוד בדברי הסמ"ג ב'ספר המצוות' (מ"ע ג, הלכות עבודת הבורא) 'עוד זאת דרשתי להם, כי יותר חפץ הקב"ה באדם רשע שיניח תפילין מאדם צדיק, ועיקר תפילין נצטוו להיות זכרון לרשעים ולישרם דרך טובה, ויותר הם צריכין 'זָכַר' וחיזוק מאותם שגדלו ביראת שמים כל ימיהם, והבאתי ראייה גדולה וחזקה, כי בתפילין יש ארבע פרשיות ובכל אחת כתוב 'לטוטפות', חוץ מאחת ששינה בה הכתוב וכתוב בה (שמות יג ט) 'ולזכרון', ללמד שעיקר חיוב תפילין לאותם שצריכין יותר זָכַר'.

יז. הבט וראה מה שפירש הרא"ש בפרשתו (י כב) מדוע לא מתנו דתן ואבירם בשלשת ימי האפילה במכת חושך כדרך שמתו כל רשעי בני ישראל בג' ימים הללו - כי אעפ"י שהיו רשעים לא נתייאשו מן הגאולה, הרי שאף רשע כדתן ואבירם אם אינו מתייאש מגאולתו (יציאת מצרים הפרטית בגלות הנפש) לבסוף יבוא לידי תיקונו השלם, מפני ש'ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא' (סנהדרין מד.). וחלילה מלומר הנה אנכי מת ב'שלושת ימי אפילה' בתוכי מצרים הפרטי שלי, שהרי כבר ניסיתי זה כמה וכמה פעמים ולא יכולתי, מן הנראה שכבר אשאר לעולמים ב'מצרים' שלי... וכך יש ללמוד ממה שנאמר (ישעיה ט א) 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול', שאלו ההולכים בחושך ובהסתר בקושי העבודה ואינם מתרפים מובטח להם שעוד יראו אור גדול...

יח. מאמר יקר עד מאוד אמר הגה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ריש פרשת ויחי) לחזק הלבבות, שהנה ידוע לכל מה עניין חודש העיבור' ושנה מעוברת, כי מצד אחד 'ישראל מונים ללבנה', ולאידך כתיב (דברים טז א) 'שמור את חודש האביב', ודרשו חז"ל (ר"ה כא.) שצריך שתקופת האביב תהיה בחודש ניסן, ומאחר ששנת הלבנה קצרה ב"א יום מ'שנת החמה', נמצא שלפי המניין ללבנה יקדים חודש ניסן את תקופת האביב (ויכול להיות גם באמצע החורף...) על כן מעברים את השנה פעם בכמה שנים ומוסיפים עוד חודש אחד בכדי 'לסדר' את החשבונות, ויתאימו ה'קציר' וה'אביב' עם זמני ומועדי השנה.

ויש בזה ללמד דעת, כי ישראל מונין ללבנה, ומרמזים להם גם אם ח"ו נתרחק איש יהודי מקונו וצורו, 'ער איז פארקארקן' (סטה ממקומו ונתרחק) עד שמשבש כל סדרי בראשית, הקיץ והחורף שלא במקומם... אל יתייאש, אלא יזכור כי ישראל מונים ללבנה, ויש בנו אותה כח להתחדש כמותה, ובכל עת ניתן לו הזדמנות לתקן כל אשר קלקל, והכל יבוא על מקומו...

באופן אחר מבאר ה'ערוגות הבושם' (בפרשת ד"ה החודש), דבברכת קידוש לבנה אנו אומרים, פועל אמת שפעולתו אמת וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה, ולכוראה צ"ב, כי 'אמת' הוא דבר 'קיים' (כמאמר חז"ל, קושטא קאי), ואיך ברא הקב"ה שהוא 'פועל אמת' את הלבנה באופן שאינה מתקיימת, אלא מתמעטת וחוזרת. על זה תשובתו 'עטרת תפארת לעמוסי בטן' - עמוסי בטן הם היהודים, כי פעמים איש היהודי מתמעט ונופל בירידה קטנה ואפילו גדולה, וכמעט שכבר מתייאש לגמרי ממצבו, לזה אומרים לו, ראה נא, גם הלבנה מתמעטת, ואעפ"כ היא שבה להתגדל עד כדי מילואה, אף אתה, אל תתייאש, התחזק בעצמך, מהיום והלאה, וישוב אורך להאיר כבתחילה.

ומוסיף שם, שדייקא לכן נצטוו בצאתם ממצרים במצוה זו (ולא בהר סיני ככל המצוות), כי כן דרך החולה להכיר בגודל מחלתו רק בעת שמתחיל להבריא, כך היה עם בני"י, שבצאתם ממצרים החלו להבין עד היכן הגיעו - למ"ט שערי טומאה (ובעודם במצרים לא הרגישו בזה כל כך), וכמעט שנתייאשו מעצמם, והוכרחו אז לחיזוק זה, לדעת שגם הם כלבנה, יש בידם להאיר כבראשונה.

שמצינו בספר 'החרדים' (פל"ה אות י"ב) לפרש הא דכתיב (משלי כו כו) 'תנה בני לבך ל', וז"ל, נכסוף נכסף אבינו שבשמים שתמיד נחשוב בו יתברך ולא יפרד ממנו, דחביבין אנחנו בעיניו כבן יקר לו וילד שעשועים, אשרי המפיק רצונו יתברך, עב"ל.

ולקחו מן הדם - לכוף את יצרו
 בפרשתן (יב ז), 'ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף וגו', וביאר הרה"ק ה'נועם אלימלך' מלוי'ענסק זי"ע, כי הנה עיקר מעלת העבודה כשהיא באה בטורה ובקושי^ט, כשהיצר הרע מנסה

כעניין הזה אמר גם הרה"ק האמרי אמת זי"ע על הא דאיתא במדרש (שמו"ר יח א) על הפסוק (י כה-כו) 'ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלוקינו, וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלוקינו ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה', ופירשו חז"ל מה הוצרך לכ"כ צאן ובקר ומהו שאמר ואנחנו לא נדע, כי 'שמא יאמר לנו הקריבו קרבן של מאתיים ועשר שנים שלא עבדנו אותו', חזינן מכאן, שאף שלא הקריבו קרבנות כ"כ הרבה שנים - עדיין לא אבדה התקווה כי יתכן שישלימו הכל לאחר זמן, וכל זאת להפיח רוח תקווה באדם שהרבה לחטוא ולפשוע, כי אם נפתח פתח ליהודי יוכל לתקן גם השנים שעברו (הובא בליקוטי יהודה).

וכבר מצינו בספר 'המנהיג' (הל' הלל, סמן מ. עיי" גם ב'בני יששכר', מאמרי ר"ח, מאמר ב, ג) שביאר את נוסח התפילה (מוסף דר"ח) 'ואת מוסף יום ראש החודש הזה נעשה ונקריב לפניך', שלכאורה קצת קשה מהו אומרו ראש החודש הזה, והרי כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו נעשה ונקריב את קרבן ר"ח שיבוא, ולא את ראש חודש הזה שכבר עבר, אלא שאכן לאחר בניין בית הבחירה נביא ונקריב את הקרבנות של כל ראשי חדשים שעברו.

יט. נוראות אמר בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל לבאר בלשון הכתוב (י ט) 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך', כי לכאורה היה לו להקדים את ה'זקנים' שהם חשובים יותר מה'נערים', אלא כי בני ישראל שמרו על קדושתם גם בהיותם בתוך טומאת מצרים (שמו"ר א כח), וידוע כי הנסיון אצל בני הנעורים מר וקשה הרבה יותר מאשר אצל הזקנים שכבר בטל מהם יצר הרע, נמצא שהנערים נתעלו יותר מן הזקנים, שכפי קושי הנסיון כך מתרוממים יותר, על כן ראוי להקדים את הנערים לפני הזקנים...

בפרשתן (יב ב), 'החודש הזה לכם', וברש"י, נתקשה משה על מולד הלבנה וכו' והראה לו באצבע וכו' וכיצד הראהו, והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום וכו' אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו, והראהו עם חשכה. ביאור נפלא מבאר ה'מענה שמחה' זצ"ל (אב"ד מאטעסדארף) נתקשה משה במולד הלבנה - כי בני ישראל נמשלו ללבנה, וראה משה בנבואתו שהדורות מתמעטים והולכים, ויהיו בני ישראל ערומים ויחפים בלי תורה ומצוות, היה קשה בעיניו איך 'תתקדש הלבנה' היינו איך יתקדשו כנסת ישראל במצב כזה, לזה 'הראהו עם חשיכה', היינו, שאף בדור חושך ואפלה יראה לעינינו את מעלת ישראל שיראי ה' וחושבי שמו הם דבקים בה' יתברך ובתורתו ויהיו שומרים לאור הבוקר, ותוחלתם לאור ה' כי בא יבא לא נכבה, ומצד זה המה ראויים להתקדש ולהתברך עליהם, וזהו 'הראהו עם חשיכה' שהראה הקב"ה עם אצבעו כי בשביל זה לבד ראויים לקדשם ולשבחם (הובא בחתן סופר מקנה וקנינים בהקדמה).

ולדין ייאמר, הן כשנחשוב שהדור (בכלליות) שרוי בחשיכה, וכן כל איש (בפרטיות) בדידיה, השרוי בחשיכה, הסתר והעלם, ידע כי דייקא משם תבוא 'קידוש החודש' שלו, להאיר מצבו ומעמדו בקרוב כאותה לבנה המתקדשת בתחילת החודש, ומאז והלאה תתגדל ויתרבה אורה...

זאת ועוד, הנה 'טעות' נפוצה היא בפי הבריות, כי 'קדוש' יקרא למי שהוא שלם בתכלית הקדושה, מעולם לא חטא, וכל כולו רק לימוד התורה ועשיית המצוות, אכן 'לא מחשבותי מחשבותיכם', הקב"ה הראה את הלבנה בחידושה - כשנראה בה 'נקודה' קטנה, דק מן הדק, ואמר לו כזה ראה וקדש... כי אם במצב של כולו חושך אך רוצה הוא להתחדש ומקבל עליו 'משהו' להשתנות, כבר הקב"ה משתעשע בו וקורא עליו מקודש מקודש...

הנה כתיב בפרשת וארא (ח כג), 'דרך שלושת ימים נלך במדבר' ולבסוף ויכבד לבו ולא שלח אותם אפילו לג' ימים. והקושיא ידועה מה עניינם של 'שלושת ימים', והרי רצה הקב"ה להוציא את בני ישראל מתחת יד מצרים לחירות עולם, מדוע ביקש מפרעה לג' ימים, ומדוע אכן לא הסכים פרעה אפילו לג' ימים. ושמעתי ביאור נפלא, כי אין הקב"ה דורש מהאדם השרוי במ"ט שערי טומאה שברגע אחד יתהפך להיות 'צדיק הדור', אלא יתחיל בטיפין טיפין, כאשר נפשו יכולה לעמוד בזה, כי משם יעלה ויתגדל לתכלית הקדושה. ואכן, אותו פרעה הוא היצר, נעמד

להסיתו לעבור על רצון השי"ת והוא מתגבר בכל כוחו ומתבוסס בדמו למען שמו הגדול, וכמו שנרמז בלשון הכתוב (פסוק ח) 'ומצות על מרורים יאכלוהו', אל תקרי מצות אלא מצוות, ר"ל עשיית המצוות שבאים בקושי ו'במרור', וזהו שאמר הכתוב ולקחו מן

הדם - ר"ל שיקריבו מעצמם 'וישפכו' דמם במלחמת היצר, ועי"ז יזכו לונתנו על שתי המזוזות - ש'מזוזות' הם אותיות 'זו מות', ר"ל שבזכות מסירות נפשו לעבודתו ית"ש יזכה 'לחיים' ושיזו ויסתלק מעליו ה'מות' כ"א, ולא עוד אלא גם יזכה לעל המשקוף -

דייקא על זה - שלא לתת להם להתחיל עם מעט מעט, כי יודע הוא היטב, שממעט מעט הלזה יגיעו לבסוף לכל מדרגות הקדושה.

כ. הרה"ק מסאווראן זי"ע (הובא בהקדמה לילקוט יהושע, וכן הובא בשם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע) ביאר את לשון הכתוב (תהלים מה ב-ד) 'רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר, יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלוקים לעולם, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך', שאם רחש לבי דבר טוב כאשר עולה בלבי איזה רעיון נפלא, אז אומר אני - יודע אנכי כי יש לייחס את כל מעשי למלך - מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאין 'מעשים' אלו מכח עצמי אלא רק מהקב"ה, ואף לשוני המדברת דברים נחמדים היא כדוגמת עט סופר מהיר המעלה 'פנינים יקרים' ופרפראות ע"ג הכתב שאינו בא לידי גאות, שהרי הינו יודע שכל אשר יכתב ע"י אינו אלא כחומר ביד ה'סופר', שמעלה את פרי מחשבתו ע"י העט. כיו"ב היא 'לשוני' - יודע הנני שאינה אלא כלי להוציא בפה את מה שהקב"ה משים במחשבת האדם, א"כ, במה יתגאה האדם, הרי אין כל מעלה שהיא שלו. כמו"כ אם יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך, אינו בזכותך או בכוח כשרונותך אלא זכית לכך מפני שעל כן ברכך אלוקים לעולם. אמנם, על אחת אמרה תורה שייקרא על שם האדם עצמו, והוא חגור חרבך על ירך גיבור - עמידת האדם בקשרי המלחמה בגבורה כנגד היצר בענייני 'קדושה ויראת שמים', זהו הודך והדרך - בזאת יתהלל המתהלל בבחירתו לטוב, ובניצחונו על יצרו.

כא. איתא במדרש (קה"ר ג) על הפסוק (משלי י כז) 'יראת ה' תוסיף ימים', שרבי שמעון בן חלפתא היסב פעם בסעודת ברית, משיצא ראה את מלאך המוות שוחק, שאלו רבי שמעון מה אתה שוחק, ענהו השטן הנה בסעודה הכריז אבי הבן שאת שארית היין מהסעודה הוא משמר לשמחת נישואיו של הרך הנימול, ואני יודע שזמנו של התינוק נקצב למות בפחות משלושים יום, ולכן אני שוחק. שאלו רבי שמעון בן חלפתא ומנין לך זאת, ענהו השטן שבידו נמצא הפנקס שבו נכתב קצבת חיי הברואים וכך כתוב שם, אמר לו רבי שמעון, אם כן הגידה נא לי כמה הם ימי שנות חיי, אמר לו מלאך המוות 'עלך ועל דכוותך איני יודע, כי יראת ה' תוסיף ימים', והדברים נוראים עד כמה יכול אדם להשיג ע"י יראת שמים, בהתגברות אחת, בשמירת עיניים אחת, עד שגם ימי חייו עלי אדמות שנקצבו ב'פנקס' יאריכו ויתרבו.

לפני כמה שנים קבלתי מכתב מבעל המעשה, בו סיפר, שסמוך לכניסת השבת (ברגעים האחרונים) נסעו שני רכבים בחוצות ירושלים ופגעו זה בזה בקרן זווית שבין רחוב חגי ורחוב הישיבה - לפי רוב המהירות שבנסיעתם מחמת דוחק השעה קרוב לשקיעת החמה של ערש"ק, נתהפכו שני רכבים (על המדרכה) כשאופניהם (גלגליהם) כלפי מעלה, בעלי הרכב יצאו בעזוהשי"ת נקיים ללא פגע, וברחו מיד לביתם כשהם משאירים את רכבם מונחים כך, ובכל אותה השבת החישו רבים מבני ירושלים פעמיהם לחזות בפלא הגדול - רכב המונח 'עליונים למטה ותחתונים למעלה' - כשגלגליו כלפי מעלה. וכך כתב האברך במכתבו, כי רגע כמימריה לפני שפגעו הרכבים זה בזה עמדו רגליו באותה קרן זווית, ומכיוון ששמע שם 'קול באשה ערוה' נשא רגליו ועבר לצד השני של הרחוב, וברגע שלאחריו אירעה ה'תאונה' (עקסידענט), ואילו לא היה מתרחק מהעבירה לצידו השני של הרחוב היה מחזיר את נשמתו ליוצרה באותו הרגע, הרי לך כפשוטו כיצד יראת ה' תוסיף ימים.

עוד 'בניין אב משני כתובים'... אחד מאנ"ש ר' שמעון שמו, והוא יושב דרך קבע בגולה באחת מערי 'פולין' ומשמש שם כ'משגיח כשרות' במסעדה (רעסטאראנט) לצורך אחינו בני ישראל ה'מתגלגלים' לשם איש איש בסיבתו, והנה הבחינה הגויה המבשלת שם (טבחית) שר' שמעון מיודעינו יושב על כסאו ואינו מזיז יד ורגל - כאבן שאין לה הופכין, מיד זרקה לצידו אחד מהסירים הגדולים שברשותה כשהוא מקים קול רעש גדול ועדיין לא הגיב ולא זז, ע"כ הבינה כי יש דברים בגו והחישה את אנשי ההצלה דפולין (גויים גמורים) שבאו וראו כי אכן 'נדם לבו' ומיד החלו לערוך בו 'החיאה' (c.p.r.) במשך כחצי שעה, כך עבדו ונתייגעו להחיותו במשך כמהצית השעה, עד שהודיעו

וכלשון קדשו פירוש, דע"ז ישגיה וישקוף הקב"ה עלינו **ביוצא** בדבר פירש הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב בעינא פקיהא יי. זי"ע (בארות המים השלם) בלשון הכתוב בסוף

כי כבר עשו ככל אשר לאל ידם, אין להם אלא להכריז על מותו ל"ע... ותעמוד האשה המבשלת והתחננה בפניהם – כיצד תקבעו על מות האיש הזה דעו נא כי בביתו (בארה"ק) ממתינים לו אשה עם בנים ובנות... לנוכח הפצרותיה שבו אנשי ההצלה להמשיך להחיותו עוד כמחצית השעה, עד שאירע נס ד'תחיית המתים' בא הרוג ברגליו ותשב רוחו של ר' שמעון בקרבו והחל ה'דופק' לעבוד מסודר... תוך זמן קצר העבירוהו לבית החולים דשם ולאחר כמה ימים לבית החולים ב'תל השומר' בארה"ק, כשכעבור זמן מועט חזר לדבר ולהלך על רגליו.

עתה, בין והתבונן, כיצד זכה ר' שמעון לינס' גלוי כזה, כי אותה הגויה המבשלת אוהבת לשורר ולזמר בפיה בכל עת מצוא, אך מכיוון ש'קול באשה ערווה' נוהג ר' שמעון שבכל פעם שהוא נכנס ל'מסעדה' והיא מזמרת לעצמה הרי הוא גוער בה ש... ש... ש... וכן מנהגו כשתוך כדי עבודתה הייתה שוכחת וחוזרת לשיר היה הוא זועק ש... ש... ש... ושוב ש... ש... ש... כן נמשך מנהגו רבות בשנים. אף בזה היום כשהגיע ר' שמעון נהגה הגויה כמנהגה וזימרה בקול ואף הוא במנהגו גוער בה ש... ש... ש... וכאן אירע הנס, כי באמצע עבודתה 'שכחה' והחלה לשיר והנה היא רואה שכבר עברו כמה דקות מזמירותיה וה ש... ש... ש... בושש מלבוא, ובזה הכירה כי 'משהו' עובר על ה'משגיח' ר' שמעון... והזעיקה את אנשי ההצלה, ואילו לא הייתה מכרת בזה מיד באותה 'רגע אחרון' כבר היה ר' שמעון מובא ארצה ב'ארון' ל"ע...

'יבוא הכתוב השלישי' במה ששמעתי מבני הרה"ח רבי שמואל כ"ץ זצ"ל מניו יארק, אשר נלב"ע לפני כמה שנים, שהוא היה עובד לפרנסתו ב'בנייני התאומים' בקומה ה-85, והיה נצרך להגיע ל'מאנהעטן' (מקום העבודה) ב'רכבת', אך דא עקא שבשעות הבוקר המוקדמות הרכבת הומה אדם ועמוסה להתפקע, וכמעט שאי אפשר לשמור על העיניים, על כן הצליח להשיג אישור מיוחד מה'מנהל' שיכול להגיע בכל יום ב' שעות מאוחר יותר, והיה משלימם בסוף היום. והנה בשלהי אלול תשס"א בשעה 8.45 בבוקר פגעו מחבלים בבניין, כשנכנסו בו עם מטוס, והרסו אותו על יושביו, ונהרגו כמה אלפי נפשות, ובעיקר נהרגו מי שהיו באותם הקומות שבהם נתקע המטוס, ואכן אלו שהיו בקומה ה-85 נהרגו על אתר במיתה משונה, אולם רבי שמואל הנ"ל היתה נפשו לשלל ולא היה כלל במקום הסכנה, כי כדרכו היה מגיע מאוחר יותר... ונשאר עוד כ"א שנים בארץ החיים, וזכה להשיא כל צאצאיו בזכות הקפדתו על שמירת העיניים... והנה אילו היה שואל 'מורה הוראה' האם מותר לו לנסוע ברכבת התחתית 'לצורך פרנסה... בוודאי היו מתירים לו... אך ר' שמואל לא חיפש 'היתרים' ולכן ניצל ממוות לחיים, ואילו היה מיקל 'לצורך פרנסה' – אזי כל ה'משכורת' היתה הולכת ל'קרן' להחזקת היתומים...

ואחרון חביב אספרה נא מה ששמעתי מבעל המעשה, אברך חשוב מפארי קרתא דשופריא, מתמיד ות"ח, אשר בחודש אייר העעל"ט (תשפ"ג) היה לו נסיון בענין ה'כלים', כאשר היה לו פלא' שלא היה כשר בתכלית (רק 'תומך'), והבין בעצמו שעליו להחליפו לכשר לגמרי, אך לא יצא הדבר לפועל, מאחר שהפלא' שהיה לו היה נח לו פי כמה וכמה... באחד הימים החליט להתגבר על עצמו – אף שהיה לו קשה עד מאד, זרק הפלא' הישן וקנה חדש. לא עברו כמה ימים, נסע האברך על אופניים חשמליות (Electric Bike) ברח' בר אילן בעיה"ק ירושלים, בעודו נוסע על הכביש פגע בו רכב גדול מאד שנסע במהירות עצומה כשאור הרמזור הראה לו בצבע אדום, ומחוזק המכה הועף האברך כחצי רחוב, כשכל הרואים בטוחים שהינם נמצאים במעמד יציאת נשמה רח"ל... והנה, האברך קם ללא נגע וללא פגע, כאחד האדם, כשהגיעו אנשי ה'הצלה' בדקו אותו עד שאמרו לו, אינך צריך אפילו לנסוע לבית החולים לצורך בדיקות, אלא לך לבינת לחיים ולשלום... ואומר האברך, שאינו מוצא זכות בעצמו מפני מה ניצל ממוות ודאי לחיים אלא רק אותה התגברות בטורח ובקושי בשבירת ה'כלי' והיא שעמדה לו להחזיקו ולהחיותו... ויהי לנס.

כב. וכך פירשו צדיקים בלשון הכתוב (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי' (הוא הפסוק המדבר על יציאת מצרים), שכאשר האדם מתבוסס בדמו, כאשר תכבד עליו העבודה, ונפשו מחמדת לדבר איסור והוא מתאפק בכל כוחו – באותה שעה הקב"ה אומר לו בדמיך חיי, אותם ה'דמים' הם שיביאו לך חיים עם כל הפירושים והמשמעויות.

פרשתן (יג ב) 'קדש לי כל בכור פטר כל רחם, שעל ידי שהאדם מקדש את עצמו הרי הוא גורם בזה לפתוח [פטר הוא כידוע לשון פותח] כל רחם, ר"ל כל שערי רחמים מלעילא^י.

נפלאות מצינו בעניין זה ב'תפארת יהונתן' להגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע על הפסוק שנכתב אחר מכת ארבה 'וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר הטאתי לה' אלוקיכם ולכם' (י טו), שלכאורה צריך ביאור מדוע הזכיר פרעה הטאתי לכם - למשה ולאהרן, והרי עיקר התנצלותו הוא בכך שמכיר שחטא כלפי הקב"ה שלא שילח את בני ישראל, ומבאר בזה"ל, 'נראה לבאר כי כך גדר השלימים, דאם אדם חטא לו מחויב ביותר להתאמץ להטיב עמו ולכוף יצרו לבל יהיה נוקם ובעל חימה, כמו שאמרו בגמרא (ב"מ

לג:) במצות טעינה ופריקה דהשונא קודם לאוהב כדי לכוף יצרו^י, ופרעה התיירא פן ואולי לא ישגיח משה להתפלל לה' עבורו, ולכך אמר הטאתי גם לכם רעה, וכדי להתגבר נגד היצה"ר חובה עליכם למלט את נפשי ולהתפלל אל ה' עבורי, עכ"ד. ונכתב זאת בתורה הק' לדורות עולם למען דעת דרך העבודה הרצויה והאהובה לפני המקום ב"ה - כפיית היצר, ואפילו פרעה הרשע ידע, שגם אם יש לו למשה סיבה (נכונה ומוצדקת) שלא להתפלל עליו, אף על פי כן יניח את ה'חשבונות' ויתפלל עליו כדי לכוף את יצרו.

ואין ביד בן אנוש קרוין מחמור להשיג אפס קצחו מגודל התענוג והשמחה והנחת רוח שיש לאבינו שבשמים מכל^י פעולה^י ומעשה טוב הבאה מתוך התגברות על היצר וכפייתו לטובה^י, וכמו שביאר

כג. וכך כתב ה'תבואות שור' (בכור שור ב"ב דף ט:): שמה שאמרו 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' אינו אלא בקיום המצוות, אבל בדבר שנדרש ממנו 'לכוף את יצרו' ולהמנע מדבר איסור הרי הוא מקבל שכרו בעולם הזה, והטעם בזה הוא, כי במצות עשה אם אינו מקיימה אינו נענש בעוה"ז (מנחות מא.), ממילא אף השכר על קיומה לא יבוא בעוה"ז, אבל ב'לאו' שעונשו בא בעוה"ז אם הוא עובר את העבירה הרי ממילא גם השכר על הזהירות והבריחה מעבור העבירה בא יבוא שכרה כבר בעוה"ז.

כד. הנה בגמ' (ב"מ לב ע"א וע"ב) דנו באריכות האם יש איסור מדאורייתא לצער בעלי חיים, והוכיחו מהא דקתני בברייתא לעניין מצות פריקה וטעינה, 'אוהב לפרוק ושונא לטעון [כלומר, שאם עומדים לפניו ב' חמורים, אחד מהם של אוהבו והוא כורע תחת משאו ומצוה לעזור לו 'ולפרוק' את המשא, והחמור השני הוא של שונאו, וזקוק לעזרה בכדי להטעין את המשא על גבי החמור] מצוה בשונא [אף שתמיד מצות פריקה קודמת למצות טעינה, מחמת צערו של החמור, אך כאן יש להקדים לטעון את חמורו של שונאו] כדי לכוף את יצרו, ואי סלקא דעתך צער בעלי חיים דאורייתא הא עדיף ליה [שהלא החמור השני מצטער עתה מכובד המשא שעליו, ותירצו] אפילו הכי כדי לכוף את יצרו עדיף, ועדיין לא נתבאר כיצד 'כפיית היצר' דוחה מצות עשה מדאורייתא של 'צער בעלי חיים' (וע' מנחת חינוך מצוה פ אות ח), וביאר רבינו הר"י מלוניל (ה"ד בשיטמ"ק שם) וז"ל, כפיית יצר עדיף יותר מכמה מצוות, שנאמר (תהילים נא יט) 'זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה'.

כה. בפרשתן (י ז), 'ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלוקיהם' וגו', ולכאורה יש לתמוה לאיזה צורך נכתב בתורה הק' כל ה'משא ומתן' שהיה בין עבדי פרעה אליו, ומה בא הכתוב ללמדנו, ומבארים בשם הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע כי לימוד גדול יש כאן עד כמה הקב"ה מחשיב כל פעולה טובה וכל דיבור טוב ואפילו 'שיחה נאה' של גוי והגם שלא יצא ממנו שום תועלת למעשה, ומעתה ילמד האדם קל וחומר לעצמו עד כמה חשוב לפניו ית"ש כל מחשבה טובה שיש לו, כל השתוקקות לעשיית רצונו, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר כל מעשה טוב ואפילו מעשה 'קטן'...

אכן פשיטא ואין צריך לומר שלא יסתפק האדם ב'רצון' ובי'מחשבה', אלא יסמיק את התעוררות לידי מעשה, וכמו שדרש הרה"ק מקוידניוב זי"ע בלשון הכתוב (יב לא) 'לכו עבדו את ה' כדברכם' - שאין די ב'דברכם' אלא לכו עבדו בפועל ממש... (הובא ב'דברי שלום'), אכן אם חישב לעשות מצוה אלא שלא הצליח לעשותה ידע נאמנה כי הקב"ה רואה כל מחשבה וכל דיבור טוב, והכל עולה אליו לרצון ולנחת רוח.

כו. נודע מה שפירש רבינו בחיי (להלן יט ה) במה שנאמר (ישעיה לג ו) יראת ה' היא אוצרו, ש'אוצר וסגולה' עושה כל אחד כפי מדרגתו - ממה שאינו מצוי כל כך בידו, העני יטמין בכספת (סע"ף) 1,000 \$, ובעה"ב רק 10,000, העשיר הקטן יטמין 100,000 והגדול יותר 1,000,000... וה'מלך' יטמין דבר שאינו מצוי בידו בכל עת כמו אבני יקר, זה הכלל

באר הפרשה - פרשת בא

כל אחד מטמין באוצר מה שאין מצוי בידו הרבה. כן הוא כביכול כלפי שמים – שהרי כל העולם כולו שלו, חוץ מ'יראת שמים' שהיא נחשבת כמי שאינה מצויה בידי הקב"ה שהרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), ולכן, עושה הקב"ה 'אוצר' מיראת ה' אשר באדם, ובכל פעם שמתגבר ומתחזק הרי אותה התגברות נשמרת מיד באותו 'אוצר'.

דבריו הובאו ב'כלי יקר' (דברים כח יב), ומסיים על זה, ושואל תטעה לומר שיש אליו ית' איזה צורך באוצר זה ע"כ אמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. אין לו ית' שום צורך באותו אוצר כי אם לך הוא שמור - ליתן לך משם כל צרכך ולפרנסך משם, ואין הקב"ה מוסר מפתח של אוצר זה אל השליח אלא הקב"ה בעצמו ובכבודו מחזיקו בידו כי האוצר הלזה חביב עליו מאד (עיי"ש עוד).

ולסבר את האוזן נבאר במעשה שסיפר לי אחד מחשובי מבני החבורה, איש נבון ומשכיל הלומד מכל אדם דרכים ונתיבות לעבודת הבורא. הלה שמע מאחד ממכריו שלפרנסתו הוא עובד באחד 'הבנקים' הגדולים בארץ, בבנק המיועד אך ורק לבעלי עסקים אדירים, כמו חברות גדולות מאד או בנקים, ומתוקף עבודתו עוברים תחת ידו דבר יום ביומו סכומים עצומים והון עתק בהעברות והפקדות ומשיכות. באחד הימים סיפר ה'פקיד' לידידו - אתמול התקבל בבנק מאדם אחד סכום בן 10 מספרים - מיליארד ושלוש מאות מליון שקל (1,300,000,000), ולמחרת (כלומר 'היום') 'משך' המפקיד את כל כספו בחזרה. שאלו הידיד 'אפוכי מטרתא למה לי' - מה העניין בזה, להפקיד ולמשוך מיד תוך כדי 'מעט לעת'... הסביר ה'פקיד', הנה 'הבנק' משלם ריבית על הכסף המופקד אצלו, והגם שמדובר ב'אחוז' (פראצענט) נמוך מאד מאד, מ"מ כאשר מדובר בסכום אדיר כזה עולה סכום הריבית למאות אלפים (וכמובן מאליו, ככל שיתארך זמן ההפקדה כך יגדל הרווח מהריבית).

המשיך הפקיד, אם תשוב ותקשה, מה הרווח של הבנק בכל 'הסיפור' הזה... מדוע הם מוכנים לשלם כ"כ הרבה על הפקדה אפילו לזמן קצר ביותר, כי אכן, הם באמת אינם מחלקי מתנות כלל... ולא נותני צדקה... אלא מאחר ש'הבנק' בעצמו עושה 'עסקאות' והלוואות למיניהם, ולזה הינם נצרכים בכל עת לכסף מזומן ו'נזיל', ורווח שלהם עולה פי כמה וכמה מסכום הריבית שהם נותנים למפקיד, לכן שווה להם לשלם גם על כל הפקדה, ואפילו אם היא רק לזמן מועט.

ומכאן למד לקח נפלא ועצום, הימים ימי שובבי"ם, ואיש היהודי מתעורר לקחת את עצמו, להיכנס להיות בכלל יראי ה', אבל, רק חכך בדעתו כן, מיד בא לנגדו היצר וטוען כנגדו, הרי נפול תיפול לאחר יום, מה שווה כל ההתעוררות שלך, עוזב מעיקרא ואל תכנס לזה כלל, לזה אומרים לו, אין לו להקב"ה בעולמו אלא 'אוצר' של יראת שמים בלבד - כביכול הקב"ה 'משלם שכר טוב ליראיו', ואפילו 'יראת שמים' של יום אחד (אפילו התגברות אחת על נסיונות היצר), כל חיזוק בענייני יראת שמים עולה לשמים ממעל ונכנס לאותו 'אוצר' (כספת), והקב"ה משלם שכר טוב ליראיו כי כביכול הוא נצרך לאותו 'פקדון', מאחר שיש לו נחת רוח עצומה מזה, ונחת רוח שלו כביכול הרבה יותר מהנראה בעולם הזה, ו'שווה' לו כביכול לשלם 'ריבית' לנצח נצחים.

מעתה, אל יאמר אדם, מה רווח ב'יראת שמים' של יום אחד, כי כשמדובר ביראת שמים, הרי בשמים היא שווה 'מיליארדים', וכביכול יש שם רווחים אדירים ועצומים גם על 'הפקדה' ליום אחד בלבד, ומכש"כ אם יצליח עוד יום ועוד יום, שאין ערוך לגובה הרווחים. והוסיף ברמז נאה ומתקבל שעל כגון דא אמר הכתוב (משלי ב ד) 'אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'...' אם תבין שכל חיזוק ביראת שמים היא כמו עסק בכסף וכמטמונים ששווה לשלם 'ריבית' עליהם אז תבין ותרדוף אחר יראת ה'...

כז. וכך רמזו בהא דכתיב בפרשתן (יב מא) 'ויהי מקץ שלושים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים', והרואה יתמה מאד שהרי אין 'ויהי' אלא לשון צער, ומדוע כפל לומר ויהי, והרי שמחה גדולה היא שיצאו בני ישראל מארץ מצרים. אלא ביאורו, כי הקב"ה נהנה מעבודת בני ישראל בעת הקושי ובעת הגלות יותר מעבודתם בעת גאולתם, לכן כתיב כאן 'ויהי' לשון צער, אחרי גאולתם של ישראל וכבר אינם צריכים להתייגע כ"כ בעבודתם.

מקור נאמן לדברים אלו הוא במעשה שהיה בסוף ימיו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע שנסע לעיר וויען כדי לדרוש שם ברופאים, והתלווה אליו בנו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ושהו שם במשך כמה שבועות, ביום השב"ק הבחין מהרי"ד בבחור מבוגר שעוסק בתורה במשך כל יום השבת בהתמדה גדולה ובחשק עצום, ומאד התפעל מעבודתו ומלימודו, ניגש אליו ושאלו מאין הוא ומה מעשיו, נענה הבחור ואמר, שאנשי הצבא הנכריים גייסו אותו

המוזות כפי ציווי הבורא ית', אזי באותה שעה התמלא הקב"ה שמחה וניל בראותו את בניו מקיימים מצוותיו במסירות נפש, עד שכביכול פסח ורקד מרוב שמחה על בתי בני ישראל - על עצם מציאות עילאית זי"ע.

ראו איש את אחיו - לראות בצרת הזולת ולהיטיב עמו

בפרשתן (י כג), 'לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו', וביאר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקושי הרי"ם) כי החושך הכי גדול - כשלא ראו איש את אחיו - כשאינו מתבונן בחברו להיטיב לו מתוך אחדות וטוב לבב, או לעזרו בעת צרה^{כט}, ולהשתתף עמו בצעריו

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (משנת הרמ"ל) בהאמור בפרשתן (יב כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים', וכפשוטו היינו כמו שפירש רש"י (פסוק כג) ש'פסח' הוא לשון 'דילוג', כלומר שהקב"ה דילג כביכול על בתי בני ישראל, אך לכאורה תמוה מאוד לומר כן, שהרי הקב"ה מלוא כל הארץ כבודו ומה שייך לומר שדילג מעל מקום כלשהו, עוד קשה דקדוק לשון הכתוב 'אשר פסח על', שהיה צריך לומר 'אשר פסח מעל' בתי בני ישראל, אלא כוונת הכתוב הוא שהקב"ה עבר במצרים וראה את בתי בני ישראל שמסרו נפשם לשחוט את השה שהיה הע"ז של המצריים ושמו את הדם על המשקוף ועל

לשרת בצבאם, והיה מוכרח לחלל את השב"ק, לכן פנה אל מפקדיו שיתנו לו יום מנוחה בשבת, ותמורת כן יעבוד שעות ארוכות יותר בששת ימי המעשה, וזכה לשאת חן בעיניהם והרשעים הללו יצאו מגדרם והסכימו להצעתו, מאז קיבל על עצמו לעשות את יום מנוחתו - יום השבת, כולו תורה, כשמוע מהרי"ד את תשובתו נענה ואמר מי יודע אם בחור זה אינו מעכב את הגאולה... שהרי בבוא גואל יוסר עול הגלויות ועול הגויים מעל צווארינו, ואז לא יוכל כביכול השי"ת עוד להשתעשע עם לימוד התורה במסירות נפש כשל בחור זה.

כח. מספרים כי בעיר לעלוב דר ערל זקן בן מאה ושמונה עשרה שחלה ונפל למשכב עד שהגיע לשערי מות, חשו צאצאיו למיטתו והביאו לשם את אנשי דתם שיהיו עמו לקראת מיתתו, אך הגוי החווה להם בידו שאינו צריך לכל זאת, ושישלחו את כל האנשים האמורים לטפל במיתה ובקבורה מעל פניו, ואכן, לא עברו כמה ימים, ואותו זקן יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי. צאצאיו שנתפלאו לנוכח 'נבואתו' שאלוהו מנין ידע שאינו עומד למות, השיב להם הגוי שבשנות ילדותו הבחין פעם כי בכל לילה מתגלגל הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ממעלה ההר עד תחתיתו, ששם היה 'נהר' והיה 'תבר גיזי דברדא' (משבר הקרח) וטובל טבילה של טהרה, ומאחר שהיה נער רע מעללים ככל הגויים החליט לעשות מעשה, ומני אותו היום החל לפזר בכל לילה קודם חצות חלקי ושברי זכוכית על פני הקרח, וכאשר הגיע הרר"ד להתגלגל את ההר היה נפצע בכל חלקי גופו מחמת שברי הזכוכית. לא עברו ימים מועטים, והוריי הבחינו שהנני נעדר מהבית בכל לילה ולילה, ומשמעו מפי את אשר אני מעולל בכל לילה ולילה הזדעזעו, כי שמעו של הרר"ד היה ידוע גם בקרב גויי הארץ כי איש אלוקים קדוש הוא, הוריי שחששו מקפידתו הורו לי למהר אל ביתו ולבקש את סליחתו על המעשה הרע הזה, משבאתי אליו וסיפרתי לו על מעשי הנלוזים, פנה אלי בבת שחוק ואמר לי, אתה הוא זה שעל ירך העמידני הקב"ה בניסיון שלא אלך לטבול לטהרה, וב"ה שזכיתי לעמוד בניסיון זה, על כן ברך אברכך שתזכה להאריך ימים עד מאה ועשרים שנים, והנה - סיים הגוי, עדיין יש לי עוד שנתיים ימים לחיות עלי אדמות עד שאגיע לגיל מאה ועשרים.

עלינו ללמוד מהאי עובדא עד היכן גדלה מעלת מסירות נפש, שנתמלא אותו צדיק בשמחה רבה כל כך עד שבירך את הגוי בברכה נדירה, אשר לא ידוע לנו על עוד אחד אפילו מאחינו בני ישראל שזכה מעמו לברכה נעלית זו. כט. הנה איתא במדרש (יל"ש) 'כמה עביו של אותו החושך, רבותינו אמרו עבה כדינר, וידוע לפרש בדרך מליצה, שהרבה 'חושך' נגרם על ידי אותו 'דינר' שבכיס, שלרוב חמדת הממון אדם אוטם אזניו מלשמעו צעקת הדל ומשים עצמו כמי שאינו רואה... ומה מאוד יש להיזהר מאותה 'מכת חושך'...

ל. שמעתי מיהודי נכבד, כאשר 'גדלתי' לבן שלוש שנים לקחני אבי אל הרה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לגזוז את מחלפות ראשי, וכדרכם של תינוקות בכיתי בדמעות שלישי, והנה רואה אבי שהרבי ג"כ מוזיל דמעות, תמה אבי בפני הרבי, מילא תינוק זה בוכה כדרך התינוקות, אבל, מדוע יבכה הרבי, נענה הרבי, לא אוכל לסבול צערו של יהודי אפילו של נער קטן, לנוכח זה בכו אבכה. ראה עד כמה יש לחוש לצער היהודי אפילו של נער קטן מאד... הנה כתיב בפרשתן (יב מא) ' ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים, וידוע כי באמת נגזר עליהם להשתעבד במצרים ארבע מאות שנה, וכיצד יצאו משם לאחר רד"ו שנה (210), אלא שקושי השעבוד שהקשו עליהם

באר הפרשה - פרשת בא

לרעהו (עיי' בח"ח בשער התבונה פ"ה), וכמו שעל עצמו ועל חסרונותיו ימצא תמיד לימוד זכות ומליצה ישרה - להסביר מדוע אין צדיק כמוהו בכל הארץ, כך יתריך חסרונותיו של חברו, לקיים מה שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך', כמוך ממש לב.

ובמכאובו^{לא}. ולא עוד אלא שולא קמו איש מתחתיו - אף לעצמם מאבדים תקומתם ל"ע.

ואדרבה 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', כי על כל אחד להיטיב לזולתו ולהרבות באהבתו

המצריים בשעבודם השלים את מנין השנים, ונחשב להם כמי שהשזתעבדו ארבע מאות שנה (עיי' במפרשי ה'הגדה' שהקב"ה חישב את הק"ץ).

חידוש נפלא מצינו במשנת הרה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע, (פרשת שמות אות יב), דהנה כתב הרמב"ן עה"פ (שמות א יא) 'וישימו עליו שרי מיסים' שלא עבדו את המצריים אלא בדרך 'מס', כלומר כל אחד עבד חודש אחד בשנה ולא יותר, מעתה תתמה כיצד השלים 'קושי השעבוד' את מס' השנים, והרי כל אחד לא עבד אלא חודש אחד בשנה. ומבאר ה'ערוגות הבושם', וז"ל, אבל הענין הוא, שכל אחד הרגיש בצרותיו של חברו... גם בשעה שהוא עצמו לא היה צריך לעבוד, והרגשת צער זה נחשבה לו כמו שמשעבד גם הוא בעצמו, וזה השלים הגלות. והיינו שהגם שבי"א חדשים הנותרים לא עבד בהם, מ"מ מאחר שהרגיש בכל אלו הימים את צערם של המשתעבדים באותה שעה, נחשב לו כמשעבד בעצמו ומשלים למנין השנים.

ומצינו שהתורה מחשיבה עד מאד את מעלת המשתתף בצער חברו, דהנה כתיב בפרשת וארא (ו יד-טז), 'בני ראובן וגו', ובני שמעון וגו', ואלה שמות בני לוי לתולדותם גרשון קהת ומררי, וכל המתבונן ישים אל ליבו שינוי הלשונית, כי אם אצל ראובן ושמעון נזכר רק 'בני' ותו לא, אכן אצל לוי כתיב 'ואלה שמות', וצריך ביאור הטעם בזה. ומבאר השל"ה הק' זי"ע בזה"ל, הענין הוא, כי שבט לוי לא היו בגלות ולוי ידע דבר זה, ורצה להשתתף בצרת הצבור, מה עשה קרא שמות לבניו על שם הגלות, דהיינו שם גרשון על שם כי גרים הם בארץ לא להם, ושם קהת על שם שיניהם קהות, ושם מררי על שם וימרו את חיהם, זהו שאמר ואלה שמות בני לוי. ומכאן ילמד האדם להשתתף בצער הציבור אף על פי שאין הצרה מגעת לו. עכ"ל.

וכך אמר הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע הי"ד, כי הנה ידועה הקושיא מדוע רק מרים נענשה - שלקתה בצרעת על שדיברה במשה (סוף פרשת שלח), והרי גם אהרן דיבר עמה... כדכתיב (במדבר יב א) 'ותדבר מרים ואהרן במשה, מדוע לא לקה אהרן עמה. אלא ביאורו, כי מעלה יתירה מצינו בו באהרן ב'אהבת ישראל' עד לאין ערוך, הוא היה 'אוהב שלום ורודף שלום' (אבות א טו), וביה כתיב (ד יד) 'וראך ושמח בלבו', על כן בראותו את צרעתה של אחותו מרים כאב לבו ותאבל נפשו ונחשב לו כצער גדול יותר מצרעה של מרים בצרעתה, וכבר אין צורך שילקה בפועל... לא. ודע, כי כבר אמר הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, כי האדם המצטער בצערן של אחרים הרי הוא 'חוסך' מעצמו צער שנגזר עליו, כי בראש השנה נגזר על האדם כמה צער ועגמת נפש יהיה לו במהלך השנה, וביד כל אדם הבחירה לבחור ממה יצטער, וזה שבחר להצטער בסבלות אחרים כבר יצא ידי חובתו במה שנקבע עבורו, ומעתה אין סיבה לצער אותו... וכה דבריו בזה"ל, ולפעמים על ידי שמשותף בצערו של חברו נפטר מהחוב אשר עליו, כי בשמים אין חילוק אם הם שלו או של אחר - הרי 'צער' היה לו (הובא בספר 'סוד צדיק' על סדר הש"ס במס' ברכות).

לב. הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע היה אומר אין בידי לתת עצה כיצד קונים 'יראת שמים' אך אתן לכם עצה ל'אהבת שמים', והיא, על ידי 'אהבת ישראל', כי על ידי שאדם מתמיד באהבת ישראל יבוא לאהוב את בוראו. פעם ניצב יהודי עני ודל לפני הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפרוס חג הפסח, ותינה בפניו על כי זה זמן רב לא בא דבר מאכל לפיו, מיד לקח הרה"ק את המצות השמורות שהיו מונחים לו במקום מיוחד, והכין מהם מטעמים לאותו עני, נתן לו במתנה והלה אכל וחי לבו. בינתיים שבה הרבנית מחוצות והבחינה בנעשה, הדבר היצר לה מאד ותשאל את הרבי, מדוע קיבל העני את המצות השמורות עליהם עמל הרבי ביגיעה עצומה. נענה הרה"ק ואמר לה, היכן כתיב בתורה ענין 'מצות שמורות' בפסוק בפרשתן (יב יז) 'ושמרתם את המצות' (פסחים לח:), והרי מאותו הפסוק למדו ג"כ 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה' (מכילתא בא), על כן קיימתי דרשת חז"ל זאת ולא החמצתי את המצווה אלא מיהרתי לתת את המצות לפי האביון. נמצאנו למדים עבודת המידות והטבה לזולת מהי... לתת איש לרעהו את כל השמור עבורנו...

(תורת המגיד מולאמשוב, תפארת שלמה - אבות, ילקוט עבודת ישראל, קול אליהו להגרא) את הפסוק האמור בפרשתן (יא ב) 'דבר נא באוני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב', וכפשוטו הכוונה שישאלו בני ישראל מן המצריים, אכן תימה רבתי יש כאן, וכי היו המצריים 'ידידים' של בני ישראל עד שניתן לאמור עליהם 'רעהו' [ומה עוד שהלא מצינו בש"ס ש'רעהו' ממעט נכרי], אלא כך הוא ביאור הכתוב 'וישאלו איש מאת רעהו' היינו שישאלו כל אחד מ'רעהו' הישראלי, ועל ידי שינהגו הם כ'עין טובה' וברחמנות אחד כלפי השני יתעורר עליהם רחמים שגם המצריים ישאלו להם כלי כסף וזהב לה.

א-ל מוציאנו ממצרים יוציאנו ויצילנו בזמן הזה כבימים ההם מכל מיצר, מכל צרה ועקתא, ויחיש לגאלנו גאולת עולם בעגלא ובזמן קריב, ונאמר אמן.

ועוד עליו להחשיב את זולתו כדכתב הרה"ק רבי פינחס מקאריין זי"ע (אמ"פ השלם, בהעלותך שט) כי בכל אחד מישראל יש קדושה ודבר יקר, מה שאינו כן באחר זולתו לג.

ובך רמזו צדיקים בקרא (יג טז) 'כי בחזוק יד הוציאנו ה' ממצרים', שע"י שהחזיקו איש באחיו - יד ביד, לסעדו ולתמכו, וכו' לצאת ממצרים. וכדאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבה פכ"ג) על יוצאי מצרים 'שנתקבצו וישבו עד שהיו כולם באגודה אחת וברתו ברית שיעשו גמילות חסדים זה עם זה'.

והמרחם על הבריות זוכה שמרחמים עליו מן השמים (שבת קנא.)^{לד}, וממילא האיש הנצרך לרחמים הדרך פתוחה בפניו להרבות ברחמים על אחרים ועי"ז יתעורר עליו מלעילא רחמים גדולים. וכך ביארו צדיקים

לג. וכך ביארו צדיקים (ילקוט אוהב ישראל, עירין קדישין השלם בשם הרה"ק מרוזין זי"ע) בפסוק בפרשתן (יג ב) 'קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל, באדם ובבהמה לי הוא', וכה ביאורו, קדש לי - הרוצה להתקדש, ידע שכל בכור - כל יהודי חשוב ממנו, ולכן פטר כל - תחילת דבר יקיים בנפשו רחם - לרחם בבני ישראל, שמא תאמר באדם ובבהמה שאינו אדם אלא כבהמה, תשובתך לי הוא - אין זה מעניינו של אדם אם פלוני אדם או עושה מעשה בהמה - כי אם מעסקיו של הקב"ה.

לד. הנה מצינו במכת בכורות שהוצרכו בני ישראל לתת אות על הבתים למשמרת, וכן הוזהרו 'אתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר', והטעם הוא כי בשעה שניתנה רשות למשחית אינו מבדיל בין צדיק לרשע, וממילא היה אפשר שגם בני ישראל ינזקו ויהרגו ח"ו על ידי המשחית על כן נצרכו לשמירה מלעילא. הקשה הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, אם כן מדוע לא מתו כל המצריים במכת בכורות - אף אלו שאינם בכורים, כי הגם שלא נגזרה הגזירה אלא על הבכורות, מכל מקום אין המשחית מבדיל ביניהם. ותירץ, שזכות גדולה עמדה להם למצריים, שהרי השאלו את בני ישראל כלי כסף וכלי זהב, זכות זו של וותרנות בממונם ועשיית חסד עמדה להם כתריס בפני הפורענות. מכאן נראה, שאפילו רשע גמור כאותם המצריים ניצול ממוות לחיים ע"י החסד והוותרנות.

לה. שימו ליבכם אל 'אגרת' שנשלחה מבעלי המעשה, לפני כמה שבועות, לקראת שב"ק פר' ויגש, נתפרסם בשכונתם מודעה בה כתבו 'בעלי שמחה' שהינם מחפשים אחר דירות פנויות בשבת בכדי שיוכלו להעמידם לאורחים הבאים ממרחק להשתתף בשמחתם, ועלה בליבם לקיים מצוות הכנסת אורחים בהידור ולתת את דירתם (מאחר שכבר היה בדעתם לנסוע לשב"ק לעיר אחרת), אך מאידך אותו ערב שבת - יום צום עשרה בטבת היה, והיו חלושים 'לסדר' את הדירה כראוי, מלבד מה שזכו לבית מלא ברכת ה' בילדים רבים בלעה"ר, אף על פי כן גמרו ונמנו שעדיף לזכות במצוה גדולה זו ונתנו את דירתם.

ביום השב"ק בשעה חמש לפנות בוקר התעוררו האורחים מ'רעשים' שונים, והתברר להם שהבית מוצף ומלא במים... ירדו גשמים בעיתם בלילי שבתות, ומאחר שחור הניקוז (בו יצאו המים למקום השופכין) במרפסת היה 'סתום' מפסולת וסמרטוטים - לא מצאו המים מנוח ומקום לרדת, ונכנסו לבית שטף מים רבים, מיד יצאו, הוציאו את כל הפסולת, פתחו את ה'סתומה' (באופן המותר על פי ההלכה בשבת ואכמ"ל), ומן הבית אספו (גרפו) את כל המים הזידונים החוצה.

מסיים בעל הבית את מכתבו, בואו חשבון, אילו לא הייתי נותן את הבית לאורחי הרי הייתי חוזר במוצאי שבת לאחר נסיעה מתישה עם ילדים... ומגלה לנגד עיני 'מעייין' מים חיים הממלא את כל הבית... כמה טורח היה לנו להשיב את הבית לנו, מלבד עגמ"נ מנזקים גדולים לרהיטי הבית העשויים מעץ... ואם מתחילה חשבנו שאנחנו עושים עמהם חסד הרי למעשה נתברר שהם עשו לנו חסד... וכדברי חז"ל 'יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית'...

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בא תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וראייתי שהרב מפרשבורג לא הבין אותי, ולא נחה דעתו. רצייתי בכל זאת להפיס דעתו, ושאלתי אותו אם הנו רוצה לשמוע ממני מה שחידש האדמו"ר בש"ק בסעודה שלישית, אחרי הסכמתו מסרתי לו, שהאדמו"ר דקדק בפ' השבוע פ' בא, עה"פ "ולמען תספר באזני בנך וכו' וידעתם כי אני ה'" התחיל בלשון יחיד: ולמען תספר באזני בנך, וסיים בלשון רבים: "וידעתם כי אני ה'?" ותיירץ, דהנה לכאורה הלא מצות סיפור יציאת מצרים והגדת לבנך חלה על בני ישראל מיד בשנה הראשונה, כשיצאו ממצרים, ומי מכל ישראל יכול הי' לקיים מצוה זו? אז הלא כולם היו שם, וכולם יצאו ממצרים, נמצא שנשאר רק משה רבנו היחידי שאשתו ובניו היו אז מחוץ, הוא הי' יכול לספר לבניו ולקיים "והגדת לבנך" גם בשנה הראשונה, ומכיון שבנשמת משה רבנו נכללו נשמות כל כלל ישראל, הוציא הוא את כל ישראל למצוה זו.

וימתק מאד לפי זה, "ולמען תספר" - אתה דוקא "באזני בנך", ועיי"ז "וידעתם" - כולכם "כי אני ה'" כי הוא יוציא בזה את כל ישראל. "כשגמרת" מספר רבנו, "פנה הרב מפרשבורג ואמר למשמשו: "לך מיד תזמין כרכרה, אנו נוסעים אל האדמו"ר מבעלזא"

(שאלו בחירי ה')

ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאנו ובקברנו נלך כי חג ה' לנו (י, ט) אפשר לבאר פסוק זה, בהקדם פירוש נפלא הנמצא ב"בית הלוי" (כת"י), עה"פ בתהילים (קייב, א ב) "הללויה אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד: גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יברך", ובגמ' ע"ז (י, ב) איתא: "במצותיו חפץ מאוד ולא בשכר מצוותיו". ומה הכוונה בדרש זה? וביאר, ידידע שמידות טובות עוברות בירושה מאב לבן, אמנם לפעמים יתכן שיהיה אחד שדבוק בתורה או אוהב מצוות, ואעפ"כ לא יהיה ניכר בזרעו אחריו. הטעם לזה, מפני שהאב עשה את המצווה לשם כבוד או ממון, כך שמוריש לבנו במידות ותכונות נפשו את החיבה לממון או לכבוד, והן אמנם שהאב בחר להגיע לדברים אלו ע"י התורה, אבל בחירתו זו, לא עוברת בירושה, רק החיבה לממון או לכבוד זה מה שמוריש לבנו. ויותר מזה, שאם האדם עושה את המצווה כיוון שהגיע למסקנה שההשקעה הטובה והמשתלמת ביותר היא עמל התורה, שכן שכרה היא נצחי, הרי, שעיקר הסיבה שלכן בחר בתורה היא משום ה"ריווחיות" שבדבר, זאת אומרת, שהוא "סוחר" טוב, אמנם בנו, אכן יירש ממנו את התכונה להיות "סוחר", אבל לא בהכרח שיעגיע לאותה מסקנה אמיתית שלהשקיע בתורה זהו ההשקעה הטובה ביותר, ואולי בעיניו ייטב להשקיע בנדל"ן...

אמנם, באם מקיים את המצוות אך ורק לשם שמים ולא לשום תכלית אחרת הרי יומשך דבר זה לזרעו אחריו. בזה יתבאר הפסוק הנ"ל: "אשרי איש ירא את ה' ובמצוותיו חפץ מאוד" ובגמ' "במצותיו - ולא בשכר מצוותיו", לאיש כזה מובטח לו: "גבור בארץ יהיה זרעו" כגבור הכובש את יצרו, ו"דור ישרים יבורך".

וזה מה שאמר משה רבנו, מתי נזכה ש"בנערינו ובזקנינו נלך" "בבנינו ובבנותינו" - דהיינו שיהיו זרענו יראי ד', - "כי חג ה' לנו" זהו רק כשכל שמחתנו מלשון "חג", שכל השמחה והמטרה בעבודת השי"ת - "ד' לנו". רק לשם השם ולא לשום כוונה אחרת.

(צינוני תורה)

וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבד את ה' אלקינו ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה (י, כה)

כתב המלבי"ם עפ"י דברי הגמ' (עירובין ק, ב) "אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה דרך ארץ מתרנגול", והוא ע"ד הכתוב (איוב לה, יא) מלפנו מבהמות ארץ, שהבהמות מאלפות אותנו דרך ארץ. וזה שאמר משה רבינו לפרעה, גם מקננו ילך עמנו, כי "ממנו נקח לעבד אלוקינו", שנלמד מהבהמות הדרך הארך להתנהג, ואם תשאל מדוע נזקקים אנו ללמוד מהבהמות, מפני

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותתי אלה בקרבנו: ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי במ וידעתם כי אני ה' (א, ב) המפרשים תמהים, מהיכן ידע משה לומר לפרעה על מכת ארבה, והרי הקב"ה לא אמר לו כלום על המכה. נביא כאן תירוצים אחדים: **כדעת זקנים לבעלי התוספות** כתבו, שהיו חקוקות על המטה דצ"ך עד"ש באח"ב וראה שכעת מגיע מכה המתחילה עם א'. ומקשה על זה, שא"כ במכות האחרונות אמאי הוצרך שוב להודיעו? לכן נ"ל דהבין משה המכה מדאמר לו הקב"ה למשה "ולמען תספר" ודרך הוא לספר על מכת הארבה, שהרי גם במכת הארבה דיואל כתיב עליה "לבניכם ספרו". ובי"רבי יוסף בכור שור", וכן הוא ב"הגדת המהר"ל" ועוד, הרחיבו בזה שבכל המכות עד עתה היו מעל הטבע, ולכן שוב אין מקרה שבו ידברו מהמכה. אבל מכת ארבה הרי שכחה בכל הזמנים, ודרך האנשים שמשווים תמיד את מה שעייניהם רואות, למקרים הקודמים. לכן מובן שכשאמר הקב"ה למשה שבמכה זו יתקיים "ולמען תספר" הבין שזו מכה שתמשיך להגיע וכל פעם יאמרו שזה לא כמו שהיה במצרים, וזה דווקא במכת ארבה.

(דעת זקנים)

בחידושי הרד"ל (על מדרש רבה), הוסיף על רעיון זה, [כפי שמובא במדרש: "ולמען תספר באזני בנך גלה הקב"ה למשה מה מכה יביא עליהן וכתב משה ברמז ולמען תספר באזני בנך זו מכת ארבה כמה דתימא (יואל א) עליה לבניכם ספרו"] לפי מאמר הכתוב "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים" והתעללתי" הוא לשון שחוק, והנה בגמ' שבת ספ"ט איתא ש"מצינעין את החגב לקטן לשחוק בו", הרי שדרך הקטנים לשחק עם חגבים, ולכן דרך הבנים לספר ממכת ארבה ביותר. (חידושי הרד"ל על מדרש רבה)

בשם הגאון רבי שמשון מאוסטרופולי זי"ע אומרים (ומובא בחת"ס עה"ת), שהנה ידוע כי אותיות "בומף" (אותיות השפתיים) ואותיות "אהחע" (הגרוניות) מתחלפות זו בזו, לפי שמוצא המבטא הוא אחד. ואם נחליף את ה"פ" של "פרעה" ל"ב", ואת ע' ל"א" יצא האותיות "ארבה", וזה רמז הקב"ה "בא" אל "פרעה" הכנס את המלה "בא" לתוך "פרעה". ובזה מבאר ההמשך "למען שתי אותתי אלה בקרבנו" תשית את האותיות הללו של "בא" במקום שתי אותיות אצל 'פרעה' ויצא לך "ארבה", כי היא המכה שעליך להכות עתה מצרים.

(הגה"ק ר"ש מאוסטרופולי זי"ע)

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי במ וידעתם כי אני ה' (י, ב)

בספר "שאלו בחירי ה'" - תולדותיו של הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זצ"ל (ונכתב ע"י תלמידו הרה"ח ר' ישראל ארליך ז"ל) מספר כך: האדמו"ר האמצעי מבעלזא (כ"ק מהר"י) נתבקש לשייבה של מעלה בשנת תרנ"ד ביום כ"ג בשבט, בהתגבר חליו, נסע לוינא לדרוש ברופאים, ונתקבל שם בבית החולים. וכפי שידוע נסתלק בויןא והובילוהו לבעלזא. רבנו (הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זצ"ל) שמע שהאדמו"ר מבעלזא נמצא בויןא, נסע ממאגנדארף [שם כיהן כרב] לשב"ק 'פרשת בא' אל האדמו"ר מבעלזא.

רבנו הי' רגיל לספר הרבה מביקורו אצל כ"ק האדמו"ר מבעלזא אז בויןא, בין היתר סיפר: "ביום ראשון נודע לי שהגאון מפרשבורג בעל השבט סופר זצ"ל נמצא ג"כ בויןא לדרוש ברופאים, הלכתי לבקר את הרב מפרשבורג, הוא שאלני על מעשי בויןא, ענית לו שכ"ק האדמו"ר מבעלזא נמצא כאן, ובאתי אליו על ש"ק. על זה שאלני הרב: האם מניחים ת"ת דרבים ונוסעים אל רבי? רבינו הוסיף שהרב מפרשבורג ידע שבמאגנדארף למדו בהתמדה גדולה, וע"כ תמה ושאלני כן.

ממשיך הגה"ק מקאשוי וכתב: "אמרתי להרב מפרשבורג 'הגמרא אומרת (עירובין יג) אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריו, אני זכיתי והסתכלתי אל פני האדמו"ר מבעלזא". התבוננתי

אילו הקב"ה היה מוריד מפרעה את קושי הלב במכת חושך - הרי שכבר אז היה פרעה מוציא את בני"!!

ויש להביא ראיה לזה, שהסיבה שהוציא רפעה את בני" במכת בכורות היתה מפני שהסיר ה' את כבודות הלב ממנו, דהנה לאחר שיצאו בני ישראל ממצרים נאמר: "ויהפך ללב פרעה" (שמות יד, ה), כלומר: שלאחר

מכת בכורות סר ממנו חיזוק הלב - ועתה נהפך ללבבו ושב ונתחזק ליבו. וכן כתוב: "וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם" (שם ד) הרי דהיה ה' צריך לחזק מחדש את לבו של פרעה על מנת שיוכל להניקם מהמצריים. הרי לנו שאף אחר שראו והרגישו את מכת בכורות, וכנענו ושלחו את ישראל - מ"מ אחר שחזק ה' את לב פרעה חזר לרדוף אחריהם!!

כי מכת בכורות כשלעצמה לא הועילה כנגד הקשיות שהקשה ה' את לב פרעה, אלא שה' הסיר מפרעה במכת בכורות את חוזק הלב - ולפיכך שילח את ישראל!!

ומפני זה כששב חוזק הלב - לא נודע כי באו אל קירבם של מצרים כל המכות, הם יצאו לרדוף אחרי בני" ולא זו בלבד - אלא שאף כשראו את הים נפער לפניהם - נכנסו לתוכו...

והרי הם ממש כמו חסר דעת שרואה את לוע הארי פתוח למולו - ומכניס את ראשו לתוכו...

כך נכנסו המצרים לים שלפניהם, נכנסו - וטבעו בו...

כי ה' ניהג את לב פרעה וכל מצרים כזוכית ביד הזוג, ברצותו מניח את כובד הלב - וברצותו מסירו...

נמצא שהרי זה ממש כמו שאם תשים על האש זמן רב סיר מהודק היטב (הנקרא סיר לחץ) ולפתע תסיר הפקק - הכל יעוף בין רגע, כך נהג ה' עם פרעה...

ה' הכביד את לבו ולא הניח לו להכנע בכל המכות, וע"כ כאשר הסיר את כובד לבבו במכת בכורות - היה זה כמסיר מכסה הסיר, שלא רק את מכת בכורות הרגישו פרעה ועבדיו - אלא שאז הרגיש ולפתע את כל המכות יחד... פתאום צפו ועלו כל מכאוביהם ממעמקי לבם...

כעת הרגישו המצרים כאילו הוכו בבת אחת בדם, צפרדע, כינים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חושך, ובכורות... וממילא הצעקה שהיתה שם אף היא לא היתה צעקת מכת בכורות בלבד - אלא צעקת דם, וצפרדע וכו' - כל עשרת המכות כאחד!!

ומעתה אין כל קושי בטעם הזכרת הצעקה שבמכת בכורות, שכן צעקה זו לא היתה כצעקת שאר המכות, אלא צעקה של כל המכות כולן!! לקיים מה שנאמר: "והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וכמוהו לא תוסיף"!!

(לב שלום)

והיה הדם לכם לאות על הבתים (יב, יג)

כתב בשו"ת הרשב"א חלק ד סימן קפז, וזה לשונו הקדוש:

ללמד את בני יהודה, להשיב אמרים אמרי אמת וכתוב ישר, ישר בעיני לכתוב לפניכם, על כי אמר באזני אחד נכבד עבר עליכם עתה מקרוב. כי דבר בתוך העדה ביום הקהל אחד מחכמי האומות ישמעלים ומלא אזנים בדבריו. ואמרתם לאמר לכם תשובה על דבריו. על כן ראיתי לכתוב בספר את אשר נתווכח עמי אחד מחכמיהן באותן הדברים ויותר מהמה בדומה מה ששמעתם.

[כותב באריכות את כל הויכוח, ובהמשך כתב:] חזר ובא עלי מצד אחר ואמר, הנה הכתוב אומר שאין בית אחר הבית השני, שכן כתוב (חגי ב, ט) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון. הנה שקראו אחרון, ואם יש אחר לאחריו לא יקרא זה אחרון:

אמרת, לא קראו אחרון אלא בהצטרף אל הראשון. וכמוהו (בראשית לג, ב) "וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים". הנה קראה ללאה וילדיה אחרונים אע"פ שרחל ויוסף אחרונים להם, אלא שקראם אחרונים בהצטרף אל השפחות וילדיהן:

אמר, זה בדיבור בני אדם שאינם יודעים ולא בידם האיחור. אבל בדברי הנביא שיועד האמת לא יבא: אמרת, יבא אפילו במה שיאמר לנביא מפי הגבורה. שכן כתוב במה שאמר הוא יתעלה למשה (שמות ד, ח-ט) "והיה אם לא יאמינו ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה, ולקחת (גם) ממימי היאור" ויהפך לדם. הנה שקרא לאות השני אחרון אע"פ שבא אות המים - הדם.

על פי זה ידוע לפרש הפסוק: "והיה הדם לכם לאות על הבתים" והיה הדם - מה שנאמר למשה לעשות את המצרים את עם הדם אם לא ישמעו לאות ה'אחרון - "לאות על הבתים" - אות על בניית בתי המקדש השלישי אחרי ה'אחרון' דהיינו הבית השני.

(ספרים)

(ארץ חמדה להמלבי"ם)

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב (יא, ב)

המפרשים שואלים שאלה. בפסוק כתוב (ג כב) "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת" מה, בגדים של גויים?! כל ילד יודע כי זכות שלא שינו את שמם, לבושם ולשונם - נגאלו ממצרים, ואיך אומרת התורה שהם שאלו מהשכנים הגויים ביגוד, אתמהה?! אך אם תביטו שוב בפסוק, חייך הרב גלינסקי ואמר:

בפסוק כתוב "ושאלה אשה וכו' כלי כסף וכלי זהב ושמלות ושמתם - על בניכם ועל בנותיכם". בגד של אשה מצרית קצר, ואכן, אשה יהודית משליכה אותו לפח, אלא שלא הן עצמן לבשו את הבגדים, הן הלבישו את הילדים בבגדים של המבוגרים "ושמתם על בניכם ועל בנותיכם" להם, לילדים הקטנים, היה הבגד ארוך... "ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים".

(להגיד)

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב (יא, ב)

שאלת השאלה - מה פירוש "רעהו ... רעותה" - הרי המצרים לא היו רעים של עם ישראל!?

אומר הגאון מוילנא - זו היתה הבקשה שבקש משה: "וישאלו איש מאת רעהו", שיהיו בני ישראל משאילים אחד לשני, שיהיו עצמם עוסקים ביניהם בגמילות חסדים (שם) יתפעלו בני ישראל את מידת החסד למטה - הקב"ה יתפעל אותה גם למעלה - ובכך יגאלו!; שכן תיבת רעהו מוסבת על רע מבני ישראל {"רעהו ולא של נכרי" - בבא קמא לז} ולפיכך נאמר: "דבר נא באזני העם" [אין 'נא' אלא בקשה]. שכן כדי שיהיו שואלים אצל המצרים לא היה צריך לבקשם ביותר. הבקשה היתה, שהם עצמם יהיו גומלים חסדים ביניהם, ואז ובגלל כך - {שם ג} ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים. וזאת מעיר רש"י: משום ששמעו בני ישראל למשה "וישאלו איש מאת רעהו", גמלו להם - "וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות".

(ברוך שאמר)

"והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וכמהו לא תסף" (יא, ו) "והיה צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת" (יב, ל)

אין ספק שגם אם לא היתה צעקה גדולה בכל המכות הראשונות, מ"מ שקט גדול לא היה במצרים מזה שנה שלימה בזמן המכות...

די לנו בדמיון קל כדי להבין שכשצפרדע קטנה מזנקת לתוך הפה, או שבשעשה שעקרת הבית מסיטה את החלון ובין רגע נשאבים על פניה נחילים של מעופפים במכת ארבה - שקט גדול לא שרר שם... וכן בכל המכות.

הן אמת שבמכת בכורות היתה צעקה גדולה יותר, והטעם: "כי אין בית אשר אין שם מת" (יב, ל), אך אם זהו הטעם - תמוה ההפרש הגדול בין מכת בכורות לשאר המכות, שלא מצינו שהזכירה התורה את ענין הצעקה אלא במכת בכורות!

וביותר, שהרי לא תיארה התורה כלל את פרטי הכאב בכל שאר המכות, האיך התנהגו המצרים וכיצד הגיבו על המכות, ומדוע נשתנה בזה מכת בכורות בה הזכיר שתהיה "צעקה גדולה במצרים"?

הדבר יבואר בע"ה בהקדמת שאלה נוספת.

הרי לאחר חמש מכות שבהן לא נכנע פרעה ולא שילח את בני" - הכביד ה' את לבו לבל ישלח. וא"כ צריך להבין איך הצליחה מכת בכורות להקהות את קושי הלב שנעשה משמים?

ואם נפשך לומר שמכת בכורות היתה קשה יותר משאר המכות במה ש"אין בית אשר אין שם מת" - הנה לנו במדרש שגם בשאר מכות היו מתים בהן המצרים, ולא רק בכור הבית - אלא אפי" כמה מבית אחד!!

שכן כך מתארים לנו חז"ל במדרש: "שלח בהן ערוב- אריות זאבים נמרים ודובים ונשרים. היה למצרי חמשה בנים והיה נותן לישראל להוציאן לשוק בידו. בא ארי- נוטל אחד, זאב - נוטל אחד, דוב - אחד, נמר - אחד, נשר - אחד. היה נכנס לתוך ביתו של מצרי לבדו. אומר לו: היכן בני? הוא אומר לו: אעשה חשבון, בא הארי- נוטל אחד, והזאב - אחד, הדוב - אחד, ונמר - אחד, ונשר - אחד" (תנחומא בא פ"ד)

הרי לנו שלא היה במכת בכורות בעצמה קושי הרבה יותר גדול משאר המכות, וא"כ איפוא שוב חוזרת השאלה: כיצד הקהתה מכת בכורות את קושי הלב שמשמים?

אלא שהשינוי והחידוש שבמכת בכורות היה שבמכה זו רצה ה' שיגיע הקץ, ולפיכך הסיר מפרעה את כבודות הלב - כדי שישלח ויוציא את בני" בפועל!!

שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לה': מצות יאכל את שבעת הימים (יג, ו 1)

דייק הגר"א זצ"ל בפסוק זה: מדוע נכפלה מצות אכילת מצה שבעת ימים? ועוד מפני מה בתחילת הפסוק כתוב "תאכל" ובסופו כתוב "יאכל", ועוד מדוע בפסוק ראשון כתוב "מצת" (בלא ו) ובפסוק השני כתוב מצות (מלא)?

ופירש, שהפסוק בא לרמז על המנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח, וא"כ י"ל שהפסוק הראשון הוא ציווי על אכילת מצה בפסח וז"ש הכתוב "שבעת ימים תאכל מצת", דהיינו כל אחד לעצמו יאכל מצות שבעת ימים, ומלבד זאת אתה מחוייב להשתדל שמצות "יאכל" (בצירי) היינו שיאכל ע"י אחרים כלומר שידאג שיהיה לעניים מצות ועפ"ז מובן שלגבי האדם שיש עליו חיוב אכילת מצה כתוב "מצת" שלעצמו רשאי לדקדק ולצמצם אכילתו עד כזית וכביצה, ולכן כתוב חסר. משא"כ כאשר מדובר לתת לעניים אינו רשאי לצמצם ולכן כתוב "מצות" מלא דהיינו שיתן להם כדי שביעה ממש כמש"כ "ואכלו בשעריך ושבעו".

(הגר"א)

בזוה"ק בתחילת פרשת בא אל פרעה, 'רב אבא פתח אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', ומאריך בדרוש ארוך בענין התשובה. וביאר בערוגות הבושם כי בפרשה זו מוזכר כמה פעמים איך שהקב"ה הכביד את לב פרעה, וצריך לדעת איך שייך ענין זה לדורות.

והנה אמרו חז"ל 'לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורות תשובה', ולכאן צ"ע מה לנו להוראת דוד המלך שיש תשובה והרי יש בתוה"ק פרשת מפורשת במצות התשובה, ושבת עד ה' אלקיך?

אלא שנודע שנחלקו הרמב"ם והרמב"ן אם מצות האמונה נמנית עם מנין המצוות, כי איך אפשר להחשיבה כאחת מהמצוות, כשכל המצוות ניתנו רק לאדם המאמין, מי שאינו מאמין אי אפשר לדבר אליו שיש עליו מצוה שיאמין, שהרי אינו מאמין כלל.

וא"כ נתבונן נא במצות התשובה שישודדה הראשון הוא חרטה על העבירה. הרי שהקב"ה מצוה עלינו במצות עשה דאורייתא להתחרט על העבירה, וקשה איך אפשר לצוות על כך, ממה נפשך אם הוא מתחרט על הרע ע"י מרדות בלבו, הרי כבר התחרט, ואם אינו מתחרט מחמת שכבר התרחק מאד מהקב"ה ונתגשם לבו מאד, א"כ איך אפשר להזהירו על החרטה. בשלמא על מעשים אפשר להזהירו שיעשה כך וכך, או שייך לצוותו לומר וידוי דברים בפיו, אבל הרגשת הלב איך אפשר להזהיר עליו? קושיא זו היתה צריכה לתשובה.

עד שבא דוד המלך ולימד את האדם איך לשוב בתשובה גם כשאינו מתחרט. הוא מורה דרך לאדם שאינו מתחרט מחמת קושי לבו, מה יעשה באותה שעה. כמו שהוא מתחנן בתהלים 'לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי', במצב שלי אינני מרגיש חרטה, כי הלב נתמטם מחמת העבירה, לכן אני מבקש ממך רבונו של עולם תן לי לב טהור שעל ידו מסתמא יהיה לי חרטה.

כאן נתחדש שהתשובה איננה החרטה עצמה, אלא הרצון והבקשה מהקב"ה שיתן לי לב להתחרט, וזה אפשר לומר גם לאדם שנפל כל כך עד שאינו מרגיש כלל חרטה בלבו שיהפוך את זה בעצמו לתפילה, 'רבונו של עולם תברא לי לב טהור, כי בלב האטום שיש לי עכשיו אינני מרגיש כלל מה שפגמתי. תן לי לב טהור ורוח נכון, ואז אזכה להתחרט'. תפילה זו עצמה היא מצות התשובה.

לפני שגילה לנו דוד המלך זאת, לא היה ברור שאפשר להתפלל על דבר כזה, 'אבא תעשה שאתחרט', כי זה יוצא מגדרי הבחירה, שאדם אומר להקב"ה אני כבר נפלתי כ"כ שכבר נעשית לי כהיתר, תברא לי אתה לב חדש ואז אתחרט. והרי לכאן זה כנגד כח הבחירה של האדם שהוא עצמו צריך להתעורר ולשוב. ודוד המלך מחדש שהוא מבקש על הדבר הזה הרבה בפסוקי תהלים מהקב"ה, אתה תעשה שאבחר בטוב.

לא היה דוד ראוי לאותה מעשה, רק כדי לתרץ הקושיא הזו שיש במצות עשה דתשובה. כי נאמר בו בדרך 'בבוא אליו נתן הנביא' כפי השיטה בגמ' מס' ע"ז. ומשם אנו לומדים איך הנוסח שלו כשהוא בא לשוב בתשובה, שאומר להקב"ה תן לי לב שאתחרט לפניך כרצונך.

ואין להקשות שבכך נטה מדרך הבחירה, כמו שנתבאר בספה"ק שזה גופא הבחירה שלנו, כשהוא עומד להתפלל על כך, תפילה זו, היא היא בחירתו בטוב.

ולכן מאריך בזוה"ק בפרשת בא על ענין התשובה. כי בדרך כלל צמצם הקב"ה את הידיעה והשאיף מקום לבחירה. עד פרשה זו שהקב"ה יורד לבחירתו של פרעה ומכביד את לבו, ומעיד עליו 'כי אני הכבדתי את לבו', וכמבואר ברמב"ם שזאת מחמת עוצם רשעותו של פרעה.

ואם בדרך כלל אנו יודעים שאין הקב"ה עושה כן לשנות בחירתו של אדם, וכאן למדנו שהקב"ה מכביד לבו של פרעה הרשע, הרי ידיעת ההפכים שוה, אם ראינו בפרשה זו שהוא מזדקק לידיעה לצד הפורענות, ולא נותן

לו להתעורר לטוב, כ"ש שהקב"ה יזדקק לידיעה לצד הטובה, שיקבל תפילת השב' לב טהור ברא לי, ובאמת יזכה לשוב בתשובה, כמו שנאמר 'כי אני הכבדתי את לבו' בפרעה לצד הרע, כך ייאמר עליו 'כי אני בראתי לו לב טהור שיזכה על ידו להתחרט ולשוב בתשובה שלימה'.

ובאמת שלפני מכת ברד היה צד לומר שקשיות לבו של פרעה היה מצד עצמו, ולא מצד הכבדת לב משמים, משום שהיה לו קשה מאד לקבל את הדבר הזה שהקב"ה מכביד את לבו, כי כל העולם יודע שיש לאדם בחירה, אפילו גויים יודעים שרק הדומם וצומח אין להם בחירה, אבל אדם יש בו בחירה. אך בהתראת מכת ברד אמר לו הקב"ה 'כי בפעם הזה אני שולח את כל מגפותי אל לבך', וצ"ע מהו הלשון 'אל לבך', והרי הברד לא נפל לתוך הלב אלא על אנשים ברחוב. אלא שהכונה שהקב"ה שולח את המגפות אל לבו לבטל ממנו נקודת הבחירה.

כששמע פרעה זאת וגם חן את זה בפנימיות נפשו שכבר אינו יכול לבחור לשלוח את ישראל לחירות. הבין מהו המגפה אל לבו. וממנו נקח לעבוד את ה', שיהודי יכול לבקש מהקב"ה שיתן לו לב טהור, שיאיר את כל אורות התשובה אל לבו.

וזש"כ 'בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו', מדוע עשיתי זאת, 'למען תספר באזני בנך ובן בנך' שהקב"ה הכביד לב פרעה, ועי"ז יש תקוה לכל הדורות אפילו שנפלו למקום שנפלו ונתרחקו למקום שנתרחקו, יש להם תקוה לשוב 'וידעתם כי אני השם' כשיתפללו להשי"ת שיתן להם לב טהור.

(הגרמ"י רייזמן)

וכל בכור אדם בבניך (יג, יג)

הרמ"א פסק (יור"ד סימן שה סעיף י) 'ואין האב יכול לפדות על ידי שליח. וגם אין ב"ד פודין אותו בלא האב (ריב"ש סי' קל"א)'. המפרשים מתקשים (ראה ש"ך וט"ז שם). מה הטעם שא"א לפדות ע"י שליח. מאי שנא מכל המצוות כמילה וכדומ' שאפשר ע"י שליח?

בשו"ת חת"ס (יור"ד רצד) כתב שהוא לפי שבמכת בכורות היה "אני ולא אחר" זכר לזה, האב בעצמו יש לו לפדות את בנו.

כעין זה כתב **בשו"ת דברי יציב** (יור"ד סימן קצט) ובתוספת נוסף: "אך יותר נראה להרמ"א שבא הכתוב למעט 'וכל בכור בניך תפדה' בעצמך ולא ע"י שליח ויבואר בטוב טעם בהמשך הכתוב 'והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת' כלומר מה נשחנה מצוה זו דלא מהני ע"י שליח, 'ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים' בכבודו ובעצמו לא ע"י מלאך ולא ע"י שליח כיון שרצה לפסוח על בכורי ישראל, ומשניתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע וכזכר לזה גם בפדיית הבכורים אנכי מצוך לעשות בעצמך ולא ע"י שליח".

בספר ברכת יצחק כתב לפ"ד הרבינו בחיי דהטעם של פדיון הבן הוא על מכירת יוסף שנמכר בעשרים שקלים שהם ה' סלעים, וכיון ששם עשו בעצמם המכירה ועשו חרם שלא לשתף אחרים, לכן גם הפדיון מוכרח האב בעצמו בלי לשתף אחרים.

בספר ציוני תורה כתב לבאר עפ"י דברי המדרש, 'למכה מצרים בבכוריהם. בשעה ששלח הקב"ה מכת בכורות, א"ל, כחצות הלילה ומת כל בכור. נכנסו כל הבכורות אצל אבותיהם, ואמרו להם, כל מה שאמר משה הביא עלינו, אין אתם מבקשים שנחיה? בואו והוציאו את העברים האלו מבנינו, ואם לאו אנו מתים. השיבו להם ואמרו, אפילו כל המצרים מתים אינן יוצאים מכאן. מה עשו. נכנסו כל הבכורות אצל פרעה והיו מצווחין לפרעה ואומרים, בבקשה ממך הוציא את העם הזה שבשבילם רעה תבוא עלינו ועליך. אמר לעבדיו, צאו וקפחו שוקיהם של אלו. מה עשו הבכורות, מייד יצאו ונטלו כל אחד חרבו והרג את אביו, שנאמר, למכה מצרים בבכוריהם. למכה בכורי מצרים אין כתיב כאן, אלא למכה מצרים בבכוריהם. ששים רבוא הרגו הבכורות באבותיהם. חזינו שמתו גם האבות במצרים.

והנה בספר בזוה"ק חמה למהר"א גאלאנטי (על הזוה"ק דף יד) כתב: אפשר הטעם משום שהקב"ה הרג בכורי מצרים נשאר לו לס"מ משטמה עם ישראל, ולכן צריך שהפדיון יהיה ה' סלעים וכו' כי בחמש סלעים שהאדם פודהו בהם ממש פודהו מהמות וכו' עיי"ש וא"כ היה תביעה לשטן אף על האבות, וכדי לתקן את חלק זה, קבעו שדייקא האב יפדהו ולא אחר.

(ציוני תורה)

מאוצרות המגידים

למען תספר באזני בנך את אשר התעללתי במצרים' כתב הר"ש תאומים בספרו אור התורה, בן אחיו של הפרי מגדים, תלמיד תלמידי המגיד, על מה שבפ' בא כתוב 'למען תספר באזני בנך את אשר התעללתי במצרים', פרש"י התעללתי - שחקתי, פשוט עשו מהם צחוק. לכאן כשמכים אחד את העצמות שלו זה לא נקרא צחוק, חוזיק לשון בחוזק יד, וצריך להראות איזה שחוק בכל מכה. לדוגמא מכת דם, כתוב [ז, יז] 'הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם'. מהו 'ונהפכו'? מר נהפך למתוק, רע נהפך לטוב, מה שייך לומר על השתנות להתהפכות, האם מים ודם הם הפוכים זה מזה כמו ומתוק, מהו לשון ונהפכו? הרי אי אפשר לומר 'ונהפכו לצפרדעים' כי מים הם לא הפוך מצפרדע, גם שם במדרש

הגאון הקדוש רבי מרדכי בנעט זצוק"ל. היה לו בביתו חדר ששימש כבית מדרש. שם למד עם התלמידים וענה תשובות.

כל יום שישי, לפני שבת, היתה הרבעה צעין מכינה בחדר של בית המדרש נרות גדולים שיאירו שם בחדר כל הלילה. הנרות עליהם בירכה דלקו בחדר בו אכלו, ובבית המדרש היו נרות נוספים, אותם הדליק השמש.

פעם לביל שבת ישב רבי ברוך עם משפחתו לסעודת שבת. כשנגמרה הסעודה נכנס לחדר ללמוד. כעבור מספר שניות יצא משם וקרא: "רבעה צעין, שכחנו להדליק נרות בבית המדרש!" צרה שכזו! חושך!

"כיצד יתכן הדבר", תמחה הרבנית, "והלא אני במיוחד נכנסתי לפני שבת לחדר וראיתי שיש בו נרות מוכנים להדלקה והכל בסדר. איך יכול להיות שחושך?"

היא נכנסת פנימה ורואה שהחדר מואר. בכל ארבעת הצדדים יש נר! נבהלה הרבנית: "מה קורה פה? למה הרב אומר שאין אור? הלא החדר מואר כולו!"

"היכן יש אור?" שאל הרב, והרבנית משיבה לעומתו: "בא תראה". הוא נכנס שוב לחדר ושואל: "היכן האור? הרי חושך מצרים כאן, לא רואים כלום!"

פחד גדול אחז ברבנית: שמא בעלה התעוור. אבל הרי הוא ישב בשולחן והכל היה בסדר... נכנסה להיטריה.

ראה הרב שהיא כל כך מבוהלת, פנה אליה ואמר: "רבעה צעין הרגע, תכף נברר את הענין".

שאל את השמש: "מתי הדלקת את הנרות, בזמן או אחרי הזמן?" השמש הודה על האמת: "באמת אחרתי, אבל היה זה זמן שמותר עדיין להדליק. בטוח שעוד היה יום".

אמר הרב בנעט: "דע לך שכשהדלקת את הנרות היה זה מאוחר מידי, וצריך הנך כפרה על חילול השבת. וזו הסיבה שאיני רואה את האור, כי כל דבר שנעשה שלא על פי דין – איני רואה!"

ללמדנו כי אפשר שלא יראה אור ולשני חושך. הכל תלוי במדרגתו! (יחי ראובן)

ויאמר משה בנערינו ובזקינינו נלך בבנינו ובבנותנו... כי חג ה' לנו (י, ט)

במלים אלו משיב משה על הצעתו של פרעה: "לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים" (שם יא), אשר הוצגה קודם לכן: "לכו עבדו את ה' אליכם מי ומי ההלכים" (שם ח).

הויכוח בין משה לפרעה - אומר הרב שלמה זאיד - לא היה ויכוח בעלמא, כי אם ויכוח עקרוני, שבו טען פרעה את טענותיו והציג את עמדתו, ומשה הסביר לו מהי עמדת היהדות בענינים הללו ובמה שונה היא מכל דת אחרת.

פרעה מתייחס לעבודת ה' יתברך כאל עבודה ומשימה שיש בה קושי, ממש כמו הבן הרשע מההגדה של פסח ששואל "מה העבודה הזאת לכם".

פעם בשבוע יש יום חופש - טוען הבן הרשע - מדוע אי אפשר להנות ממנו אלא צריכים לקום להתפלל בבית הכנסת?

אחת לכמה חדשים יש חג - הוא ממשיך בטענותיו - וכמה עבודת הכנה הוא דורש מכם? כמה צריך להתאמץ כדי לחג אותו כהלכתו: בפסח - בהכשרת הבית לפסח ובאפית מצות, בסוכות, בבניית סכה וקניית ארבעה מינים - לשם מה כל העבודה הזו?

משום כך, טוען פרעה: "לכו נא הגברים ועבדו את ה'", עבודה קשה כזאת מתאימה לגברים ולא לנשים ולילדים, ולכן אין טעם שתוציאו את כלם ממצרים!

לעומתו טוען משה רבנו: "בנערינו ובזקינינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאנו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו". כלומר, את מה שאתה רואה כעבודה, עול ומשא כבד - אנחנו רואים כחג, ומאחר ששמחה גדולה היא לנו, גם נשים, גם ילדים וגם זקנים חוגגים ושותפים בשמחה.

הוכחה לכך הביא הרב מרדכי חילו מהמשך הפסוקים: פרעה "נכנע" לבקשת משה והסכים לשלוח את הנשים והטף, אולם עדין מתקשה לשלוח את הצאן, ומודע למשה: "רק צאנם ובקרכם יצג" (י, כד).

משה משיב לו: "גם אתה תתן בידנו זבחים ועלת" (שם כה), ומנמק את הסיבה לכך: "ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה", ומפרש רש"י: "כמה תכבד העבודה".

האם יעלה על הדעת שעבודת ה' היא ענין כבד, אשר משה מתבטא עליו "תכבד העבודה"? - מקשה הרב מרדכי חילו, ומתרץ כי כל זאת נאמר רק בהתאמה לעמדת פרעה, ותו לא, לשיטתו של פרעה עבודת ה' היא ענין כבד, ולכן השתמש משה בביטוי הזה.

כדי לדאוג שעבודת ה' תהפך להיות משהו שמח ולא כבד, נדרשת מכל אחד ואחד מאתנו עבודה אישית, שתגרום לנו להתייחס לכל מאמץ באופן חיובי ולא לראות בו עול כבד.

כאשר יש בבית לחץ עבודה לקראת החג, עלול הדבר לגרום להתפרצות רגשות, אשר ממנו יכולים הילדים להבין שקשה לנו עם העבודה ועם העול. בשנות העשרים של המאה הקודמת, עם הגירת היהודים מאירופה לחופי ארצות הברית, הם נאלצו להתמודד עם נסיון קשה בשמירת שבת, כשבכל

כתוב שבכל מקום שהיה טיפת דם במצרים נעשה מזה צפרדע, למה כאן כתוב לשון הפיכה. היאור היה נראה להם כמים, כשנגשו אליו לקחת מים נהפך לדם, וחוזר חלילה.

וכתב שהגוי היה קם בבוקר והלך ליאור לשאוב מים, היה בא ורואה מים ביאור, לא דם, כיון שהגיע אל היאור ראה שזה דם, כשהלך משם והסתכל עוד פעם ראה שזה מים, חזר אל היאור, והוא שוב דם. הסתובב שוב וראה שזה מים, וכך היה נעשה הנס מליארדים פעמים כל יום, ממש השתגעו מרוב תמיהון לבב, הוא כבר התבייש מעצמו אחר חמש דקות הוא חוזר, והוא צמא, רץ אל היאור וראה שזה מים, ושאל את החבר האם גם אתה משוגע כמוני, זה לקח כמה שעות עד שהבינו שהשגעון תפס את כולם, עד שחשב אולי זה לא דם וזה באמת מים, וא"כ יכולים לשתותו, אך היה סרחון כזה, וזהו 'ונלאו מצרים לשתות מים מן היאור', היו מתעייפים מלשתות מים? כי עשו שם הרבה ריצות הלך חוזר עד לאחר כמה שעות חזר הביתה ונפל באפיסת כוחות מרוב שגעון, נרגע קצת ונצמא שוב למים, וחזר כמשוגע אל היאור.

ובזה פי' לשון רש"י 'ונלאו לבקש רפואה למי היאור שיהיו ראויים לשתיה', כי ראו שצריך איזה רפואה, אם היה דם היה פשוט שזה דם, ואי אפשר לרפאות. אך כשראו לרגע שזה מים, זה היה קללה בפני עצמה 'ונהפכו לדם' שהיה להט החרב המתהפכת דם מים דם דם מים מים דם, עד שנשתוללו אבירי לב כולם היו צריכים בית חולים לעצבים, אלא שלא התאבדו כדי לזכותם בעוד

תשעה מכות. גם לאחר מכת דם, מרוב תסכול וטראומה לא שתו מהיאור מים לעולם וזהו דיוק הכתוב 'כי לא יכלו לשתות ממימי היאור', והקשה האור החיים הק' מהו 'ממימי היאור' והלא הכל היה דם. ועוד למה חפרו השוטים סביבות היאור, הרי הרקיקה שלהם היה דם, מה להם לחפור עוד ועוד. ופי' שזה לא לשבוע של מכת דם, אלא לאחר השבוע של מכת דם, הרי אם אכניס לך לכוס כמה דגים מתים עם זבובים מתים, ואח"כ נוציא את הדגים המתים, האם תוכלו לשתות מהכוס הזו. הם הוכו פסיכולוגית כמה חדשים שנכנס להם רושם ברעיונם שביאור הזה היה סרחון כזה, דגים מתים, לכן גם לאחר מכת דם לא היה יכול לשתות מזה. היו חולים פסיכולוגית מזה. ולכן חפרו כל מצרים סביבות היאור מים לשתות, כי לא יכלו לשתות ממימי היאור גם כשהיה מים, זה היה עד יציאת מצרים. וזהו התעללתי נורא, שיחקתי הן בשעת המכה והן לאחר המכה, שחוק נורא ונפלא.

אי' במדרש רבה ובמכילתא מחלוקת, רבי יהודה היה התראה בכל מכה כ"ד ימים ושבוע אחרון של החודש היה המכה. דעת רבי נחמיה הפון, שבעה ימים התרה בהם וג' שבועות היה המכה. והוכיחו כשיטת רבי יהודה שנאמר וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. וצ"ע איך יפרש רבי נחמיה זה הפסוק. ועוד הרי אלו ואלו דברי אלקים חיים ואיך שניהם אמת, נומע או ג' שבועות?

והסתייפיער כתב בברכת פרץ וכן כתבו הקדמונים, כמה היה הגוי משלם בשביל כוס מים? היהודי לא היה אומר מחיר, הגוי היה משלם מאה דולר ונשאר דם, והיה מוסיף עוד ועוד עד שנהפכו הדם למים, כל גוי לפי רשעותו היה משלם ביוקר, כי כל המכות מדה כנגד מדה, גם בקריעת ים סוף נאמר כקש כאבן בעופרת, כל רשע סבל לפי רשעותו, כך העבידו את ישראל באופן מרושע מאד, כל אחד לפי ערכו שילם מחיר אחר.

אך הר"ש תאומים פי' שהשבוע האחרון של החודש היה מכה שבוע אחת לכלל מצרים, כי הרשע הקטן היה לו עדיין מים מן היאור עד כ"ד לחודש, המצרי השני קיבל את המכה קודם לדם, עד השבוע האחרון היה לכל מצרים דם. ונמצא שכל אחד שילם לפי מה שהוא, היה גוי שהיה צריך לקנות שבוע אחד מים והיה גוי שהיה צריך לקנות ג' שבועות דם. וכן היה מכת שחין, הרשע הגדול היה שבוע אחד התראה וג' שבועות מכה. ומשה רבינו היה ממשיך להתרות, מי שאין לו שחין עדיין יקבלנו עד כ"ד לחודש... כל אחד לפי הרשעות והאכזריות שלו, מדה כנגד מדה.

לגבי חושך למדנו לפני שנתיים מהדברי יואל זצוק"ל שלא היה שייך במכת חושך להאריך, שהרי הדיבור של החודש הזה לכם היה לפני מכת חושך כמ"ש הרמב"ן, מכת חודש היה ו' ימים לפני יציאת מצרים, כשאנו מדליקין אור לי"ד נר לחפש, אז חיפשו ישראל בבתי מצרים, ושבת הגדול היה הפסקה בין חושך לחושך.

גם בשאר המכות הרויחו בני ישראל ממון רב במכת ערוב נכנסו חיות רעות, ביקש המצרי תעמוד לפני להגן עלי מהאריה, אמר לו היהודי תשלם ואני יעמוד, אם לא שילם זה לא עבד. כמו במכת דם לא עזר שהיהודי נותן בחינם לפני ששילם לא נהפך למים, וכך עשו כסף גם במכת ערוב. וכן בכל שאר המכות עשו הרבה כסף קל.

וזהו שנאמר והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב, אפי' למצרים כששילמו ביוקר. אין לך התעללתי גדול מזה, שאותו רשע שהיה מענה אותו כל השנים, עומד ורועד מהדובים והתניניים, והוא עומד לצדו ומקבל שלושים ושש אלף דולר לשעה. למען תספר באזני בן ובן בןך את אשר התעללתי במצרים.

(הגרמ"י רייזמן)

לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

אור במושבתם (י, כג)

הרי לנו ששמחה בעבודת ה' והתייחסות לעול תורה ומצוות כאל "הג" היא הבסיס לחינוך הדורות הבאים על אדני התורה והמצוות!

(ומתוק האור)

המצוה, ושכרה.

"בראשון [היינו בחודש ניסן, הראשון לחדשי השנה (שמות יב, ב)] בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות" (שמות יב, יח), הכתוב קבעו חובה (פסחים פב ע"א). וכן פסק הרמב"ם (הלכות מצה פ"י ה"א): "מצות עשה מן התורה לאכל מצה בליל חמשה עשר, שנאמר: בערב תאכלו מצות, ומשאכל כזית יצא ידי חובתו".

ספר לי הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, ראש ישיבת "מחנה אברהם" ורב חוג חתם סופר בבני ברק: יום אחד הופיע אצלו אחד מבני הקהילה, נרעש כולו. היה בפיו סיפור מרעיש, אבל רקעו התרחש כשלושים שנה לפני כן, במחנה המוות אושוויץ.

יהודי הונגריה הגיעו לאושוויץ בשלהי מלחמת העולם. ממש בשנה+ האחרונה. כשהצוררים נחלו מפלה אחרי מפלה בשדה הקרב וממשלת הונגריה בקשה לפרוק על הגרמנים שהפכוה לבת חסותם, השתלטו הגרמנים על הונגריה, תחמו את הגטאות ותוך כחודשים ימים שלחו כמיליון יהודים להשמדה. ה' יקום דמם. אותו יהודי היה ביניהם. הפרידו בינו לבין אשתו ואת ילדיו שלחו למשרפות. הטביעו מספר כחול על זרועו וחיייו נתנו לו לשלל תמורת עבודת פרך. התקיים על פרוסת לחם ופנכת מרק ליום. שכנו לדרגש היה 'בן של קדושים' צאצא לגזע צדיקים, שושלת מפוארת עתירת יחס. חזקו בלא הרף באמונה ובטחון, ונצל כל שעת פנאי ללמוד תורה ואמרות צדיקים. יום אחד פנה אליו בהתרגשות עצורה: חג הפסח מתקרב, 'מורר' יש בשפע, אובער אוו נעמט מען א' כזית' מצה, מאין ישיגו ולו כזית מצה!?

וברוך השם, אין מעצור לה' מהושיע, ברב או במעט. בעלות הברית הפציצו ממגורת מזון. היו שם שקי תבואה מבוקעים, אוצר בלום במחנה הריכוז, אבל מי שינסה לשים בכליו מתחייב בנפשו. ספר לחברו, שהמריצו למסור נפשו. החביא במקום מסתור כמה גרגרים. בהפסקה הקצרה שהיתה להם מדי יום שייף שתי אבנים וטחן באמצעותן את הגרגרים. לבן פיסת מתכת, ערב את הקמח במעט מים, נקב במסמר ואפה על טס המתכת המלובן. יצא רקיק עבה ונוקשה, גדלו כפיסת יד. מחמת עביו היו בו שני 'כזיתים', אחד עבירו ואחד עביר חבירו. עכשיו צריך להגניבו למחנה. אם יתפס, אחת דתו -

הניח את הרקיק בין כותנתו לבשרו, הצמיד זרועו לגופו. עבר את הביקורת בשער המחנה, והמשיך אל הבלוק. בפתח הביתן עמד שומר גרמני שהבחין בתנוחה המאולצת של ידו. "מה אתה מחביא שם", נבח. משך את ידו, והרקיק נפל -

דרך עליו בעקב מגפו בחמת זעם, ואלו הצלפות הצליף בפרגולו! היהודי נפל מעולף, והזקיף מצא בנתיים קרבן חדש. בשארית כוחותיו אסף היהודי את הפרורים שסביבו, שעבורם מסר נפשו. גרר עצמו לדרגשו, והתעלף.

חברו עוררו, רחץ פניו במים, הגיר מעט לגרונו, השיב נפשו, פתח ידו, והראה לחברו את האוצר. אלו היה בכף ידו חופן יהלומים, לא היה החבר מתרגש יותר. אח, הייליגע מצה, מצה קדושה בעמק הבכא, בגיא צלמות, קרן אור בחשכה! אבל, כמה חבל, בכל הפרורים, אין יותר מכזית אחד!

התחנן החבר: "בבקשה ממך, תן לי את הכזית", מימי לא עבר עלי ליל סדר בלי 'כזית' מצה!"

ענהו: "מה פתאום, הכזית שלי הוא. מסרתי עלי את נפשי, הוכיתי עלי מכות נמרצות, לא אותך עליו!"

והלה מתחנן: "אנא ממך, אני אקריא לך את ההגדה - אני יודע אותה בעל פה - מ"הא לחמא עניא" עד "חד גדיא". גם את "שיר השירים" אומר, תאמר אחרי מילה במילה. רק את הכזית' תתן".

והשני מסרב. "את כל חלקי לעולם הבא אתן עבור הכזית! ראה", התייפח, "את משפחתי אבדתי, כל מה שהיה לי אבד. מה נשאר לי?! לפחות, 'כזית' מצה!" וחברו מתייפח לעומתו: "הלא כמוני כמוך, והמצה שלי היא!"

סוף דבר, לא עמד בהפצרות והגיעו לפשרה: חברו יאמר את ההגדה, ויזכה בשכרו למצה. אבל שכר המצוה - לפום צערא אגרא, וכמה הסתכן והצטער בגינה, שייך לו. וכך היה. בערב לחש לו חברו את ההגדה, יחדו בכו ב"השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין", שוררו את ההלל וקראו "לשנה הבאה בירושלים". את המצה, אכל החבר.

למחרת יצאו לעבודה. החבר התפלל בלחש, זמזם ב"הקל בתעצמות, עצם עיניו בקריאת שמע, גחן בכריעות תפילת העמידה, ובהגיעו להלל לא עצר כו להבליג. הזדקף ושאג את הברכה, ובאותו רגע השיגו כדור המרצחים ונפל שדוד. השם יקום דמו.

חברו שרד, והגיע ליום השחרור. עלה ארצה ובנה את חייו מחדש. הקים משפחה לתפארת ונמנה על בני קהלת "חוג חתם סופר" בבני ברק.

כל זה סיפר בבואו, כהקדמה - כי הלילה הופע החבר בחלומו.

עטוי בגדי לבן, פניו מאירות כזהר הרקיע, ובקשה בפיו: "הזוכר אתה שנתת לי את המצוה, בתנאי שאתה תקבל את שכר המצוה?" זכר, ודאי זכר. "אז באתי

עבודה שמצאו הם חייבו לעבוד גם ביום השבת, ואם לא עשו כך מצאו את עצמם ביום שני בבוקר מפוטרים וחסי מקור פרנסה.

רבים מהם לא הצליחו לעמוד בניסיון, המצוקה הכלכלית היתה בלתי נסבלת והם נאלצו לחלל את השבת, ומכאן קצרה היתה הדרך להתדרדרות רוחנית חמורה ביותר.

אחד מן הספורים המופלאים שנתרו לעדות מאותם ימים, הוא ספורה של משפחה חרדית בעלת ילדים קטנים, אשר אביה התעקש בכל כוחו להמנע מחלול שבת בכל מחיר.

מדי שבוע נאלץ לחפש עבודה חדשה, עד שהצליח למצוא עבודה שלא תדרוש ממנו לחלל את השבת - והפך לשומר בנין.

מתוקף תפקידו זכה לקבל את חדרון השמירה למגורים, ועובדה זו סיעה לחסוך כמה פרוטות נוספות, משום שהוא הביא את כל משפחתו להתגורר ביחד אתו, ולא נאלץ לשלם מדי חודש סכום גדול כדמי שכירות.

אולם אליה וקוץ בה - בחדר הקטן הזה היו, בנוסף למשפחה ולכל הילדים, גם הפחמים שנועדו לחמום ולהסקה, ואט אט החל עורם של הילדים להתלכלך והם נצבעו בשחור.

באחד הימים עבר יהודי ברחוב, והנה הוא רואה תופעה מדהימה: שני ילדים כושים מדברים ביניהם ב...אידיש.

אידיש אצל כושים? - סימן שאלה גדול הצטייר מול עיניו, וגרם לו לשוב על עקבותיו ולבחון שוב את המראה הבלתי שגרת.

לבסוף החליט לגשת אל הילדים ולברר את הענין מקרוב, הוא פתח בשיחה עם הילדים, והופתע לשמוע שהם כלל אינם כושים, אלא ילדים יהודים המתגוררים בלית ברירה במחסן פחמים.

לבו הרחום של אותו יהודי התכווץ למראה המצוקה הכלכלית הקשה שבה הם שרויים, והוא בקש מהם לקרוא לאחד מן ההורים.

כשהגיעה האם הוא הוציא מכיסו חמשה שטרות בני מאה דולרים כל אחד: "קחי ומצאי לכם דירה אחרת", אמר בנדבנות, כשהסכום העצום, שהיה בו כדי מחיה לחודשים רבים, מתנפנף בידי.

עיניה המתעגלות מהפתעה היו בעיני התודה הגדולה ביותר, אולם האם לא הסתפקה בכך, אלא החלה להמטיר על ראשו צרור ברכות על המחווה המיוחדת.

רגע לפני שנטלה את הכסף, בקשה לברר ענין נוסף: "האם אתה שומר שבת?". היהודי נענע ראשו לשלילה.

שבריר רגע על המוכה עמד באויר, אולם לאחריו פסעה האם אחורנית, החזירה את ידה המושטת ואמרה: "אנחנו כאן, משום שאנחנו שומרי שבת, ואיני רוצה לקחת סכף מיהודי שאינו שומר שבת".

הוא נד בראשו לסלכותה, ומבלי לומר מלה סב על עקבותיו והלך לו לביתו. "מה דעתך על הטפשה שפגשתי היום?" שאל את אשתו, מיד בכניסתו הביתה, וגולל באזניה את כל ספור המעשה.

הוא לא היה מוכן כלל לתגובתה הסוערת. "אנחנו כל כך נוראים, עד שאפילו הכסף שלנו אינו טוב?", התקצפה "גויים לכל דבר... אוי לנו... הרי הבטחת לי, כשהתחלת לעבוד בשבת, שאתה עושה זאת רק עד שנתבסס מעט, והנה - כמה שנים חלפו! התבססנו היטב ואנחנו נחשבים לאנשים אמידים אפילו, אבל את העבודה בשבת מעולם לא הפסקת! או לנו... גויים שכמותנו!!...".

וכתוצאה מאותו מעשה, קם לו האיש ושב בתשובה שלמה! מעשה מופלא נוסף מאותה תקופה:

בשכנותו של רבי משה פינשטיין זצ"ל התגוררו שתי משפחות ששמרו שבת במסירות נפש, ומדי יום ששי פוטרו האבות מעבודתם ונתרו ללא מקור מחיה, אך בעוד שבמשפחה אחת יצאו כל הילדים שומרי תורה ומצוות, במשפחה השנייה - פרקו כולם את עול המצוות והפכו לחלוניים גמורים.

אביהם בא לפני רבי משה ושטח לפניו את כאבו: כיצד יתכן שכך ארע לי? הלא שמרתי שבת במסירות נפש, ממש כמו שכני... מדוע הוא זכה שכל ילדיו ימשיכו את דרכו, ואני נותרתי כך?...

נענה רבי משה ואמר לו:

שכנך בא הביתה מדי יום ששי שמח ומאושר ואמר: 'ילדים, ברוך ה', גם השבת זכינו למסור את נפשנו! הבה נעשה קדוש בשמחה ונודה לבורא עולם, על שהסכים לקחת מאתנו את הקרבן שהקרבתנו לו!"

נקל לשער את התרוממות הרוח שאותה חשו בני הבית למשמע הדברים, הם חשו כי השבת אינה אלא זכות עצומה, וכדאי להם לשמרה בדקדוק רב, אף מתוך מסירות נפש והקרבה עצמית.

אבל אתה לעומת זאת חזרת הבית השבור ורצוץ, כתפיך שחוחות, ובשפל קול הודעת לילדיך: "מי יודע מה יהיה אתנו? בגלל שבת שוב אני מפוטר! אין לנו פרנסה... אין לנו אוכל..."

ילדיך אשר הבינו כי השבת היא מקור הבעיה, הרהרו בינם לבין עצמם: "מי צריך את השבת הזו?... אבא המסכן חונך כן, אבל אנחנו, למה שלא נותר על הכל?...". ואכן, בהזדמנות הראשונה השליכו אחרי גיוסם את כל התורה כולה, והפכו למחללי שבת ר"ל. הם העדיפו חיים קלים על פני קשי העבודה בקיום התורה והמצוות.

לבקשך. אנא, ותר לי על שכר המצוה - כל המצוות עשיתי, קבלתי עליהן שכר. חוץ ממצוה זו. המעשה היחיד, עליו לא קבלתי שכר. אנא בטובך, הענק לי גם את שכר המעשה!"

נדהם לבקשה. לעיוות שבה. הזכיר לחברו: "הלא המצוה שלי היתה. אני סכנת נפשי בלקיחת הגרגרים, בטחינתם ואפיתם, ובהגבתם למחנה. אני הוכיתי עבורם, כמעט שלמתי בחיי. התחננת, בכית, ויתרתי על המצוה, לפחות, אזכה בשכר!"

והחבר ידע והסכים, אבל הזכיר שהוא זה ששמר חשבון הלוח וסיפר שהלילה ליל החג, והוא זה שזרז להשיג המצוה, והוא שהקריא את ההגדה, ומבקש בתמורה את שכר המצוה. עבורו, ירד מהעולם העליון. עבורו התגלה, זה חשוב עבורו כל כך -

והחבר סרב. פני חברו הקדוש התכרכמו בפחי נפש, באכזבה עמוקה, ונעלם. קם, והנה חלום. התפעמה רוחו. לא ידע האם טוב עשה. מצד אחד, "חייך קודמים". ואין שום הצדקה, ממש עזות מצדו. מצד שני, בכל זאת. אין מתגרים בנשמה קדושה, ובקשתו של נפטר...

"והגיע אלי", סיפר הרב אונגר. "ביקש אישור לסרובו, או הוראה לויתור. אמרתי לו שאין זו שאלה עבור רב, זה ענין עבור רבי. שלחתי אותו לרבי ממכונבקה, ובקשתי שיחזור ויספר מה אמר לו".

"ומה אמר", הסתקרנתי.

"הוא חזר למחרת", ספר הרב אונגר, "ובפיו סיפור מופלא" -

בקוצר רוח חכה לערב, לשעות קבלת הקהל של הרבי. נכנס אל הקודש פנימה, וספר את ספורו.

שמע הרבי, והפטיר: על פי יושר, עליך לוותר..."

התקומם: על פי יושר?! על פי יושר ודאי אינו צריך לוותר! כל שאלתו, האם לנהוג לפני משורת הדין!

הסביר הרבי: "הלא תבין, חברך נפטר. מה שיש לו, יש לו. המצוות שסיגל עומדות לזכותו. יותר מהן, אינו יכול להשיג. מצוה אחת קים ולא קבל עליה שכר, והיא חסרה לו - אבל אתה חי!"

אתה מניח תפילין, מתעטף בטלית, מתפלל שלוש תפילות ומברך מאה ברכות ליום. ושבתות, וחגים, ומצוות לאין ספור! ובנים לך, ואתה מחנכם למצוות, וכל מצוה שהם מקיימים נזקפת גם לזכותך, לזכות החינוך שהענקת - האין זה מן היושר, שתוותר למענו על שכר מצוה אחת?!"

"טוב, אם הרבי אומר, אוותר" -

"לא כך. לוותר צריך בלב שלם", פסק הרבי. הוציא מכיסו צרור מפתחות. "הכנס לבית המדרש הסמוך" אין שם איש עתה. תפתח את הדלת במפתח הזה. תדליק את האורות, ותפתח את ארון הקודש, במפתח הזה. תכניס את הראש לארון הקודש, ותשפוך לבך לפני הקדוש ברוך הוא. תספר על הכרותכם, על האחוה הנפלאה ששררה ביניכם, על החיזוק שקבלת ממנו. על ההמרצה שהמריץ אותך לאפות את המצוה. על ליל הסדר ההוא, בעלטה, על הדרגש. תחיה את הלילה ההוא, הלילה האחרון לחייך, ואז תאמר שאתה מותר לו בלב שלם על שכר המצוה, לעשות נחת רוח לנשמתו בעולם העליון -

אחר כך, תחזור אלי..."

עשה כן, והמראות והמאורעות שבו והציפוהו, הכל חי מחדש, והמעמד סחט ממנו את כל כוחותיו. בקושי גרר רגליו משם. סגר את ארון הקודש ונשק לפרוכת, כיבה את האור ונעל את בית הכנסת. החזיר את המפתחות לגבאי, לא היה לו כח להכנס אל הרבי. בקש מהגבאי להודיע שיבוא למחרת. התנהל באפס כח לביתו, וקרב למיטתו.

והחבר הופיע בחלומו. פניו מאירות וזוהרות, בא להודות על היענותו לבקשתו. בבוקר הלך להתפלל במנינו של הרבי. לאחר התפילה סיפר על ההתגלות השניה. הרבי לא הופתע, אבל פתח ואמר: "ראה נא -

חברך היה בן של קדושים, גדל בבית מלא תורה ויראה. אין ספק, שסיגל מצוות ומעשים טובים לאין שיעור. זכה ומת על קידוש השם, ואם היו עליו תביעות ונמחקו בכך כליל. מצוות כה רבות ואפס עברות - וחז"ל העידו בהרואים אלו שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם בגן העדן העליון - וכדאי היה לו לעזוב את העידון הנפלא, ההנאה העילאית מזיו השכינה, ולרדת לכאן, כדי להתחנן ולהעתיך, ממש לפשוט יד, כדי לזכות בשכר מצוה אחת -

ואנו - כמה מצוות מתגלגלות למרגלותינו, ואין אנו גוחנים לאספן!

כל פרשה בתורה, כל משנה, כל עמוד גמרא. בכל שיעור תורה, כה הרבה מצוות. ובאיו קלות ראש אנו מבזבזים את השעות!

כל עזרה לזולת, כל עידוד ומחמאה. וכמה אנו אטומים, כמה מתעלמים - איזה שיעור מוסר הוא!"

"ואת כל זה" - סיים הרב אונגר וצל"ל - "חזר היהודי הוותרן לספר..."

אכן, איזה שיעור מוסר!

אכן, איזה שיעור מוסר!

משכו וקחו לכם צאן

האבני נזר סיפר [יש עוד גירסות בסיפור זה, אך כך סיפר האבנינז]: שפעם אחת הרגיש רבי דוד'ל לעלובער בנשמה גדולה מאד שנמצאת ב'שבי' וצריך לקרבו אל התורה והחסידות, ועשה פעולה שלימה איך להביאו אליו ולקרבו.

ומעשה שהיה כך היה: באותם הימים היה יהודי איש נכבד שהיה חולה אנוש במעי, עד כדי כך שהרגיש שימיו ספורים עלי אדמות מרוב יסורי המעיים. וחבריו ייעצוהו לנסוע למרחצאות מרפא שבפולין, ומכיון שאיש חשוב היה נסע תחילה אל הדוקטור הנודע רבי חיים דוד בערנהארד מפיעטקוב.

רבי חיים דוד נסע בצעירותו לברלין ללמוד חכמת הרפואה, שם ירד מדרך התורה והתבולל בין הגויים בברסלויא שבגרמניה רח"ל. וכשחזר לפולין נתיישב בפיעטקוב והיה רופאו האישי של אחד מנסיכי פולין.

כשהגיע החולה מעיים אל הדוקטור, הזהירו שלא יסע בשום אופן למרחצאות, אדרבה זה יכול להזיק לו הרבה יותר, והזהירו שאם יסע לשם, יחזור משם בארון מת. ושאל אותו, האם בלי המרחצאות אתה כן רואה תקוה שאחיה? אמר לו הדוקטור, גם באופן כזה איני רואה איך תתרפא. האישי לא שמע בקולו וכן נסע למעיינות המרפא. והדרך הוא צריך תחילה לומר למנהלי המעיינות לאיזה סיבה בא לכאן להתרפא, כשסיפר להם את חוליו הקשה במעי, לא הרשו לו להכנס, וצוו עליו שתיכף ישוב לביתו.

בדרכו חזרה עבר דרך לעלוב ונכנס אל הצדיק רבי דוד'ל וסיפר לו שהוא צריך ישועה גדולה כי לא הניחו לו להכנס אל מעיינות המרפא. על השלחן עמד בקבוק עם יי"ש חזק מאד, רבי דוד'ל מזג לו כוס יי"ש וכיבד אותו גם עם פרוסת עוגת גבינה מלוחה מאד, שבדרך הטבע היי"ש ועוגת הגבינה להזיק למעיים הרבה יותר מכל אותם המעינות. רבי דוד'ל צוה שיברך ויעשה לחיים, אח"כ תלך לישון מעט ואל תתייחס כלל לדברי הרופאים שכל דבריהם הבל.

האיש אכל ושתה כדבר הרבי, והלך לישון, ובבוקר קם בריא ושלם, ממש כמו איש חדש ממש. לאחר שנפרד מרבי דוד'ל נסע בראשונה לפיעטקוב לאותו דוקטור בערנהארד שלפי חשבונו כבר לא היה צריך להיות בין החיים.

והנה הוא נכנס לביתו בריא ושלם, רבי חיים דוד בדק את גופו ומעייו וראה שהוא ממש איש חדש, אין שום זכר להמחלה שהיתה בו לפני כמה ימים. וסיפר לו שהוא כן נסע למעיינות ולא נתנו לו להכנס, ובדרכו לשוב לביתו עבר דרך לעלוב ונכנס אל הצדיק שנמצא בלעלוב, והוא נתן לו יי"ש וגבינה מלוחה וכך נתרפא.

הדוקטור כמעט יצא מדעתו כששמע את הדברים, הרי נתן לך סם המות, איך התרפאת מדברים נוראים כאלה? כפי הנראה שהוא רופא מומחה שידע דברים חדשים שלא למדתי בברלין. עלי לנסוע אליו.

למעשה לא היה יכול לנסוע אז מפיעטקוב ללעלוב, אבל לאחר כמה ימים נזדמן שהזמינו אותו לרפאות את הרפיץ בעיר הסמוכה ללעלוב, שאותו פריץ ביקש מהדוכס בוורשא שיסדר לו רופא מומחה, ואותו דוכס ביקש מרבי חיים דוד שיסע לאותו פריץ. אך בבוא רבי חיים דוד לבית הפריץ כבר מת הפריץ, ומכיון שהיה סמוך ללעלוב, נכנס לבית רבי דוד'ל, לתהות על קנקן חכמת הרפואה הנפלאה שלו...

תיכף בהכנסו אמר לו רבי דוד כדברים האלה: 'אתה למדת בחידר? כן. כששאלו המלך הלך לחפש את האתונות שנאבדו לאביו, ולא מצא אותן, אמר לו נערו לשאול, ששם ברמה נמצא שמואל איש האלקים, נלך אליו 'אולי יגיד לנו דרכינו אשר הלכנו בה...'

היה צ"ל שהנביא יאמר לנו 'את הדרך אשר נלך בה' ולא 'אשר הלכנו בה' עד הנה? אלא שכל דרך שיהודי הולך אינו בחינם, וכמ"ש הבעש"ט עה"פ 'מהשם מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ', אע"פ שנדמה לאדם שהוא הולך לדרכו שהוא חפץ בה, באמת מה' כוננו צעדיו לסיבה של מעלה. וכ"ש כשאדם אינו מוצא את מבוקשו במקום שהלך לשם, אזי נודע לו בפירוש שמשמים בקשו שילך לשם לסיבה נודעת להקב"ה.

ולכן באו אל איש האלקים לברר אצלו, מה היתה הסיבה הרוחנית שהלכו עד הנה בחיפושם אחר האתונות ועדיין לא מצאו. ואכן שאלו את שמואל מה הטעם שהלכו עד הנה וכביכול טעו בדרכם. ואמר להם שמואל שזאת כן לקיים נבואת ה' למשוך את שאול למלך, ותיכף משח את שאול מקרן שמואל, ויאמר רבי דוד'ל לרבי חיים דוד דוקטור, אתה נדמה לך שבאת לכאן מפיעטקוב כדי לרפאות את הפריץ המת, הרי משמים נקלעת לכאן כדי לבא אלי. והלך לדבר איתו מתכלית החיים עלי אדמות. ויאמר לו רח"ש יש לו כ"ד קושיות שמחמתם ירד מדרך התורה ונתבולל בין האומות רח"ל. אמר לו רבי דוד'ל, אני אתרץ לך עשרים קושיות, וארבעת הנותרים יתיישבו לך כשנסע ביחד ללובלין... ואכן תירץ לו מיד עשרים מקושיותיו, ונסעו ביחד ללובלין.

בבואם אל היכל הקדוש של הרבי מלובלין זי"ע שכנודע היה רואה מסוף העולם ועד סופו.

תיכף בהכנסם לחדר הקודש, לפני שדברו מאומה, פתח הרבי ואמר: 'אם יש ליהודי קושיא פלונית, התיירוץ הוא כך וכך, ואם יש ליהודי קושיא פלונית התיירוץ הוא כך וכך'. כך תירץ לו ד' קושיות האחרונים.

כשראה רבי חיים דוד שיש אלקים בישראל, נעשה בעל תשובה גמור, ועלה למדרגות רמות בעבודת ה'. האבני נזר העיד עליו שהיה מאד מאד גדול.

בתחילה החל רבי דוד'ל לדבר עמו בסודות התורה ועבודות גבוהות, אמר לו רח"ד, רבי אני רחוק מאד מאלו הדברים. אמר לו הרבי, והרי כתוב בפרשת בא 'משכו וקחו לכם' ודרשו חז"ל 'משכו ידיכם מעבודה זה ושחטו הפסח'. קרבן פסח הוא שורש ההשגה העליונה, והפסוק מצוה לכל יהודי שזה עתה משך ידיו מעבודה זרה תיכף ומיד יתעלה לשלימות המדרגה. אין צריך להזדכך

(והגדת)

משכו וקחו לכם צאן

האבני נזר סיפר [יש עוד גירסות בסיפור זה, אך כך סיפר האבנינז]: שפעם אחת הרגיש רבי דוד'ל לעלובער בנשמה גדולה מאד שנמצאת ב'שבי' וצריך לקרבו אל התורה והחסידות, ועשה פעולה שלימה איך להביאו אליו ולקרבו.

כח המעשה

בפרשתנו נאמר דיני קרבן הפסח, ובספר ה"חינוך" כתב בעינים כדרכו את שרשי המצוות וטעמן: "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש" (שמות יב, ט), לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכול בשר צלי, לפי שהוא מאכל טוב ומוטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם כי אם מבושל, כדי למלא בטנם. ואנו, שאוכלים הפסח לזכרון שיצאנו לחרות להיות ממלכת כהנים ועם קדוש, ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חרות ושרות (מצוה ז).

"ולא תותירו ממנו עד בקר" (שמות יב, י). הענין הוא כדרך מלכים ושרים, שאינם צריכים להותיר תבשילים מיום אל יום, על כן נאמר, שאם יותר ממנו, שישרף כדבר שאין חפץ בו, כדרך מלכים. וכל ה לזכור ולקבוע בלב שבאותו זמן גאלנו ה' יתברך מעבדות ונעשינו בני חורין וזכינו למלכות ולגדולה (מצוה ח).

"לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה" (שמות יב, מו). מפני שנעשינו אדונים באה המצוה שיהא הפסח נאכל במקום החבורה ולא נוציאנו לחוץ, כדרך מלכים שכל המוכן להם נאכל בהיכלם ברוב עם שלהם. ודלת העם בעת שייכנו סעודה גדולה ישלחו ממנה מנות לחוץ לרעייהם, לפי שהיא חידוש אצלם (מצוה טו).

"ועצם לא תשברו בו" (שמות יב, מז). שאין כבוד לבני מלכים לגרר העצמות ולשברם ככלבים. לא יאות לעשות כן אלא לעניי העם הרעבים. על כן, בתחילת בואנו להיות סגולה כל העמים, ממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים לבנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה. ומתוך המעשה והדימוי שאנו עושים, נקבע בנפשותינו הדבר לעולם (מצוה טז).

והמשיך וכתב: ואל תחשוב בני לתפוש על דברי ולומר ולמה יצוה ואתנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, הלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו. דע, כי לא מחכמה התפשני על זה, ומחשבת הנוער ישיאך לדבר כן. ועתה בני, בינה ושמעיה זאת, והטה אזנך ושמע, אלמדך להועיל בתורה ובמצוות.

דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהו עוסק בהם אם טוב ואם רע.

ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.

ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באמונות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותה אמונות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור. כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו.

ועל כן אמרו חכמים ז"ל (מכות כג ע"ב) "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", כדי להתפייס בהן כל הפעולות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד. ורמזו ז"ל על זה, באמרם (מנחות מג ע"ב) "כל מי שיש לו מוזהה בפתחו וציצית בבגדו ותפילין בראשו, מובטח לו שלא יחסא", לפי שאלו מצוות תמידיות, ונפעל בהן תמיד.

לכן אתה ראה גם ראה מה מלאכתך ועסקך, כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם. ואל יבטיחך יצרך לומר אחרי היות לבי שלם ותמים באמונת אלקים, מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים, לשבת בשווקים וברחובות, להתלוץ עם הלצים ולדבר צחות, וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהן אשמות וחטאות. הלא גם לי לבב כמו הם, קטני עבה ממתניהם, ומדוע ימשכוני הם אחריהם. אל בני, השמר מפניהם, פן תלכד ברשתם. רבים שתו מתוך כך כוס תרעלתם, ואתה את נפשך תציל. ואחר ידיעתך דבר זה, אל יקשה עליך מעתה רבוי המצוות בענין זכירת נסי מצרים, שהם עמוד גדול בתורתנו. כי ברבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו.

עד כאן דברי ספר ה"חינוך" היסודיים כל כך. נוסף ונאמר, שהואיל וכל מטרת יציאת מצרים לקבלת התורה, ככתוב: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג, יב), וכתב שם רש"י שאף על פי שאין בידם זכויות נגאלים הם הואיל ועתידיים לקבל התורה, וכך פתח הקדוש ברוך הוא במתן תורה: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב), כדאית היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי (רש"י, מהמכילתא). ושמה יתמהו מדוע הרבה להם תורה ומצוות, לפיכך השמיעם עובר ליציאה את כח המעשה ופעולתו. רבנו ישראל סלאנטר זצ"ל למדנו את כח המעשה, במעשה שהיה.

פעם נסע מקובנה לוויילנה, ובחר בקרון מעשינים. הצית סיגריה, וקפץ עליו רגז של אברך צעיר שיש במולו. "חוצפה שכזו, להרעיל את כולם בעשן!" מיהר לבקש סליחתו, וכיבה את הסיגריה.

רטן הלה: "מה הועיל, אם כבר הרעיל את האויר!" קם ופתח את החלון, לאורר את הקרון. "ולא אכפת לו שחודר קור מקפיא, וכולם יחלו בדלקת ראות", סינן האברך. מיהר וסגר את החלון.

"וכולם יחנקו בעשן שהשאיר אחריי", התרעם האברך. לא בלם פיו עד שהרכבת עצרה ברציף. ואז קם בהפגנותיות, ונמלט מהקרון ומנוסעו חסר ההתחשבות. ביקש לרדת מהרכבת, ונדהם. הרציף המה אדם. המוני יהודים התגודדו ונשארו עינים צופיות. המתח ניכר בעליל. למי הם ממתנינים, תמה האברך.

התשובה היתה מיידית. אך נראתה דמותו של רבי ישראל, והכל נהרו לקבל פניו.

"מי הוא", חקר האברך את אחד הנדחפים. "אינך יודע? הצדיק הנערץ, רבי ישראל מסלאנט!" הוא! אותו ציער, הכעיס והקניט כל הדרך?!

עיניו חשכו. ברר באיזו אכסניה מתגורר הצדיק, וחלץ נעליו לפני המפתן. בא לקבל נזיפה. להפתעתו, קיבל פניו כמכר ותיק. לבקש סליחה, על מה ולמה. אמנם נכשל, אבל מביע חרטה כנה, ואין אדם עומד על דברי תורה אל אם נכשל בהם (גיטין מג ע"א). ישוב מר, מנין הוא, ומה מעשיו בעיר הגדולה.

סח הלה ששנות מזונותיו על שולחן חותנו כלו, ולמד מלאכת השחיטה לפרנס משפחתו. השיג משרה באחת העיירות, אך תנאי הציבו: שישג 'קבלה', הסמכה לשחיטה, מבית הדין בוילנה שנודע כסמכות הלכתית מקובלת, והרי הוא כאן....

נהרו פני רבי ישראל: מי יודע, אולי כל התקרית לא ארעה אלא לשם כך! חתנו הגאון רבי אליהו גרודזנסקי (חותן הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל), הוא אב בית הדין! מיד התעטף באדרתו והלך עמו לבית הדין. ביקש מחתנו שיתנה על קנקנו של האברך ויודיעו דבר.

שבו אליו בפנים נפולות: הכשלוך היה חרוץ! "אך אשמתי היא", הגיב רבי ישראל. "עייף אתה מטורח הדרך, ודעתך פזורה מהכעס שכעסת. וכבר אמרו, שהכועס חכמתו מסתלקת (פסחים סו ע"ב). שב ותנוח כמה ימים ותזכר בתלמודך" -

האברך היה נבוך. קנה כרטיס הלון קטן, ולא הביא עמו מעות, חשב שביום אחד, יבחן, יתעטר ב'קבלה' וישוב מיד - "נתנו דעתך", השיבו רבי ישראל. "אורחי תהיה, על חשבוני".

מיד הזמין לו חדר באכסניה, וארוחות כיד המלך. רמז לו חתנו: זה לא יעזור, נעור וריק הוא, אינו יודע דבר!

הרגיעו רבי ישראל, כבר הביא זאת בחשבון. שאלו האם מכיר הוא אברך בקי בהלכה ובהוראתה, שיאות ללמוד עם האברך דגן מהתחלה, ושכרו עליו! ישב האברך באכסניה, על חשבון רבי ישראל. אכל על חשבונו ולמד על חשבונו, ורבי ישראל עוקב אחר התקדמותו ומשנן עמו את ההלכות. עמד למבחן, והתעטר ב'קבלה' נלהבת. אלא שאלה וקוץ בה: חושש הוא שבינתיים נתפסה המשרה המובטחת -

"אי, בררתי - לא הייתה זו משרה הראויה למעלתו! העירה קטנה, והמשכורת זעומה. כבר השגתי עבורו משרה ביישוב נכבד, המשכורת כפולה והדיור על חשבון הקהילה!"

האברך נבוך. אינו יודע, עליו להיוועץ באשתו ובחותנו. רבי ישראל הרגיעו: כבר הודיעם. ושמהו?

ממתנינים הם לבואו! ליווהו בכבוד לבית הנתיבות ונפרד בלבביות לשלום. הקטר צפר והרכבת יצאה לדרכה. על הרציף עמדו רבי ישראל וחתנו, מנופפים לאברך המתרחק. רבי אליעזר פנה אל חותנו: "יודע מר, גבאי צדקה אני בעירי"

חיוך הבלתי בעיני רבי ישראל, וחתנו המשיך: "עד כה לא הטרדתך. חשבת שאין לך כסף. אבל עתה, מבקש אני תרומה לעניי וילנה..." החיוך התרחב: "מה תדבר, הן יודע אתה שאין לי פרוטה משלי! מסרתי עצמי לטובת הציבור, ויהודי עשיר התחייב לתת לי כל צרכי. איני נהנה מכספו אלא כדי חיי: לחם לאכול, ובגד ללבוש!"

"ולחזיק אברך זר באכסניה ברווחה, ולממן עבורו מורה פרטי" - "ידעתי שלכך חותר אתה. הנני ואסביר לך -

שנינו במשנה (בבא מציעא פ"ו מ"ד) שהמרמה את חברו פעמים שאין הקרבן זכאי לפיצוי, ואין לו עליו אלא תרעומת. וקשה, מה השמיעונו בכך. וכי לולא המשנה לא היה הלה מתרעם. ועוד, בכמה מקומות תמהה הגמרא: מה המקום לתרעומת, סבר וקיבל! (בבא מציעא עו ע"א) ומה השאלה, למרות הכל הפסיד, ומתרעם!

והתשובה, שעל פי דין אסור שתהא ליהודי תרעומת על חברו. שהרי נצטוינו באהבתו (ויקרא יט, יח), ושלא לשנאו (שם יז), כדי שיתרעם וזקוק הוא להיות, ואז רק אז זכותו להתרעם.

התפרצה: "הוא עומד למות? על מה?! במשך שנה היה לי חבר מעין שמר - קיבוץ השומר הצעיר - הסתובב בבית ואבי היה כה מרוצה. החבר הצהיר שאינו מאמין באלוקים, עפר לפיו, לא צם בכיפור, ולאבי לא היה אכפת. והבחור הזה בחור מאמין, למה שלא אנשא לו?! אתה רב, אתה תבין אותי. תסביר לו: מה עדיף: להנשא לכופר, או למאמין?"
הערביה עמדה בצד, חשדנית ועוקבת, מנסה להבין את הנאמר.
אמרתי: "בואי ואסביר לך מה ההבדל. אם היד נקטעת, רחמנא לצלן. כל זמן שהגידים מחוברים יש תקוה, אפשר לאחות. אמנם אינה מתפקדת, והיסורים איומים, אבל יש תקוה, היא חלק מהגוף. כשנקטעה כליל, אין לה תקנה! - בחור יהודי, גם אם חילוני, אינו שומר מצוות, אף אינו מאמין חלילה, 'ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא' (סנהדרין מד ע"א). שייך הוא לעם ישראל, והוא או צאצאיו עוד ישובו בתשובה. אבל ערבי, גם אם מאמין בבורא עולם, בן נכר הוא. והמצטרף אליו כורת עצמו מעם ישראל!"
"לדעתי, אתה טועה", פסקה.

אמרתי: "לא אוכל להתעכב. אני מעורר חשד, ועוד מעט יגיע האוטובוס שאני חוזר איתו. אבל אם את רוצה הוכחה, דעי: כשתפרוץ מלחמה, אותו בחור מעין שמר יתגייס כדי להציל את אביך, והבחור הערבי יצחצח חרבו כדי לשחוט אותו! חשבי על כך", והלכתי.

לא שערתי שבתוך חדשים יסגור נאצר את מצרי טיראן ויגרש את חילי האו"ם מרצועת עזה, הארץ תכנס לתקופת ההמתנה הנודעת ומדינות ערב יערכו למלחמה כוללת. ואז, יום אחד, הגיע טנדר הירקות והנהג בישר בשמחה: "היא חזרה!"

בהתרגשות סיפר שהקאדי סרב להשיא אותה לפני שתשהה שם תקופה ותכיר את אורחות האיסלאם. וכשהחלה המתיווחת שמעה את הבחור בו בחרה מצהיר שכבר הכין את השאבריה לשחוט את כל היהודים - נזכרה במה שאמר לה אותו רב אלמוני, ודמייה לעצמה את בחירי ליבה משסף את גרונו של אביה בעינים בורקות. הבינה לאן נקלעה, וברחה!

(הגדת)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל. ()

יש כאן שתי בשורות: האח' בלילה הזה הכלבים לא ינבחו. והשני, תהיה הבדלה בין ישראל למצרים.

שואלים המפרשים - מה פירוש שתהיה הבדלה, הרי בכל מכות מצרים היתה הבדלה בין ישראל למצרים?

לפחות 10 - 15 תירוצים יש ברבותינו הראשונים, מהי 'הבשורה הגדולה' של 'לא יחרץ כלב לשנו'. אבל הייתי רוצה להביא 2-3 תירוצים, ומהם להיכנס לעומק הדברים:

אומרת הגמרא (מסכת ב"ק ס, ב) - ת"ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר. כלבים משחקים אליה הנביא בא לעיר.

אשתי תל אביבית במקור. שבת ראשונה לאחר החתונה, נסענו להתארח בתל אביב. הלכתי לישון בלילה, וכל שניה אני שומע מישוהו אחר מתניע את הרכב; בבני ברק אם אתה שומע שמתניעים את הרכב, אתה יודע שזה יולדת - אמרתי לעצמי: "בן פורת יוסף, כמה יולדות יש כאן בלילה אחד!"

☺, ולא רק המכוניות, אלא גם הכלבים; בבני ברק עד היום מקוים הפסוק **'לא יחרץ כלב לשנו'**, לעומת זאת שם בתל אביב, מכל בית נבח משהו אחר ☺

בבוקר הלכתי עם חמי לבית הכנסת, ואז הוא שואל אותי: "נו, איך ישנת בלילה???"

"יחסית לא רע. אבל תדע לך, במוצ"ש יהיו כאן הרבה לוויית!"
"למה לוויית???"

"תשמע, כל הלילה נבחו כלבים, והגמרא הרי אומרת - 'כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר'"

אמר לי חמי: "לא לוויית... מלאך המוות פשוט גר במקום הזה - הכלבים כאן רגילים אליו" ☺

יש לשאול - איך בכלל הגיע מלאך המוות למצרים, הרי על אותו הלילה נאמר "ועברתי בארץ מצרים - אני ולא מלאך. והכיתי כל בכור - אני ולא שרף. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא שליח. אני ה' - אני הוא ולא אחר" - אם ככה, מה עשה שם מלאך המוות?!

כותב הגאון, שר התורה ר' חיים קנייבסקי (שליט"א) [צוק"ל] {סידור תפילה למשה} - כל בכוריהם הרגת. "כל" לאתווי בכור בהמה (כדכתיב בתורה). ומה שבתפילת שחרית אין אומרים "בעברתו", (וכמו שבערבית אומרים 'המכה בעברתו'), כי המכה היתה בלילה והמיתה ביום, כמו שאמרו בריש מסכת שמחות - אעפ"י שהכה אותם מכת מות בחצי הלילה, היתה נפשם מפרפרת בהם עד הבוקר וכו' כדי שיראו בני בשונאיהם", ורק ה"מכה" היתה בעברתו.

אם ככה, הקב"ה הוא שנתן את המכה - אח"כ הגיע מלאך המוות עם הטרנספורט השחורה ו'לקח אותם' ☺

ואם הביע חרטה ובקש מחילה, ונפגע מחל, אזי סבר וקיבל. מחל על זכותו להתרעם, והתעומת אסורה מצד הדין!
מבין מר, אותו אברך אכן פגע בי ברכבת. התנהגותו הייתה מבישה, ועל פי דין מותר היה לי להתרעם. הכעיסני, וכעסתי. אבל בא ובקש מחילה, ומחלתי. ומשמחלתי, אבדתי את זכות התרעומת.
ומה אעשה אם עדין חש אני הקפדה בלבי?
אין בררה, חייב אני למחותה!
אך כיצד? -

הדרך אחת היא, מאמרם ז"ל (דרך ארץ זוטא, ב): "רצונך לדבק באהבת חברך, הרי נושא ונותן בטובתו!" -
כח המעשה!

לכן לא היתה לי כל ברירה. השתמשתי בכסף שניתן לי לצרכי, כי אכן היה זה הכרחי עבורי: לארחו, להתעניין בו, להיטיב עמו. ונסחפתי באהבתו, ובכך מחיתי מלבי כל שמץ טינה והקפדה!"
ועל כח המעשה מורה קרבן הפסח על כל דיניו, כהקדמה למתן תורה וקבלת על מצוותיה.

(הגדת)

מסע השכנוע

"ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח, כל בן נכר לא יאכל בו" (שמות יב, מג), שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, ואחד נכרי ואחד ישראל מומר במשמע (רש"י). עברין, מותר לאכול בו. "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" (סנהדרין מד ע"א), והבן הרשע הוא אחד המסובין בליל הסדר, שלא נדע. אבל המומר והנכרי, כרותים ומובדלים. ואספר -

בשלהי החורף תשכ"ז הגיע הטנדר שהביא את הירקות לשיבתנו בחדרה. הבחנתי שפני הנהג חורים, ועיגולים כהים מכתרים את עיניו הטרוטות. נבהלתי. שאלתי לשלומו, ומעין הדמעות נפרץ: אוי לו ואבוי לו, חייו אינם חיים, טוב מותו מחייו.

מה קרה, מה ארע?

בתו ברחה עם צעיר ערבי לכפרו, בקא אל גרביא. מה יעשה, אנה ישא חרפתו! רבי אלחנן פרלמוטר זצ"ל, ראש הישיבה מסתכל עלי ואני משיב לו מבט, ואומר לנהג: "אסע לשם, ואדבר אתה".

"איך תסע, זה כפר עוין, יסקלו אותך באבנים", נבהל הנהג.
"איני פוחד מהם, אני פוחד רק מהשם", השבתי לו. נובהרדוקער או לא?!

בררתי מתי יוצא משם האוטובוס חוזר, לכוון חדרה. והלוך? שנת תשכ"ז היתה השנה הראשונה שלאחר השמיטה. ירקות קנינו מאותו נהג. אבל בפרות נהגה עדין קדושת שבעיית וקנינו מערבי שהביא מהמטע שלו, מאזור המשוש. כשהגיע, אמרתי לו: "אני מצטרף אליך בדרך חוזר".

"אין בעיה", ענה ברוב לב. "לאן?"
"לבקא אל גרביא", עניתי.

"לא, לשם לא! יהרגו אותך ויתנכלו גם לי!"
התחלתי להבין לאיזו סכנה אני מכניס את עצמי. "טוב, תוריד אותי לפני שתכנס אל הכפר". לך, הסכים.

נסענו, ועצר. אמר: "מאחורי העיקול, נמצא הכפר".
ירדתי, והתחלתי ללכת, וכמו שאמר, מאחורי העיקול התעופפה האבן הראשונה. פניתי אל הנער הזורק: "איפה גר כאן הקאדי", כהן הכפר המוסלמי.

אה, אל הקאדי מועדות פני? מיד התלוח אלי להורותני, והסביר לכולם שאני אורח של הקאדי, אין לפגוע בי. הגיע לבית אחד, ואמר: "כאן".
הודיתי לו, ועליתי. התקבלתי בכבוד. כן, הוא דובר עברית. במה יוכל לעזור?
אמרתי: "אני רב, אצל היהודים הרבנים הם מסדרי הקידושין. האם גם אצל הערבים כך?"

אישר. הוא מסדר הנישואין בכפר.

אמרתי: "אם יבוא לפני יהודי וירצה להנשא לנכריה, לא אסדר לו קידושין. עליה להתגיר גרות אמת כדי להנשא ליהודי. האם גם אצל הערבים כך?"

ענה: "גם האיסלאם אינו מכיר בנישואין מעורבים".

הזכרתי: "על הגרות להיות גרות אמת. אם חשקה נפשה ביהודי לא נגיירנה. התהליך אורך לפחות שנה!"

אמר: "אצלנו אין מדקדקים כל כך, אבל ברור שלא נשיא בלי המרת דת!"
"אני שמח לשמוע", אמרתי. אני מאחל לעצמי שמחות שמחות יותר. "יש כאן נערה יהודיה שחשקה בבחור ערבי. אני רוצה להודיעה שתבין, ששתי הדתות שוללות נישואין מעורבים. עליה להתאסלם לשם כך".

"בהחלט", שתף פעולה. סר אתי לחלון והראה לי את בית הבחור. השבאב שנקהל למטה ראנו ביחד, והצבעתי לעיניהם על הבית. "כן, זהו", אישר. נפרדנו בכבוד, ויצאתי. עיניהם ירקו משטמה, אבל לא פגעו בי לרעה. הקאדי עמד בחלון ולויה אותי במבטו.

התדפקתי על דלת הבית, ופתחה לי ערביה קשישה. לא איתה רציתי לדבר. אמרתי: "עברית" -

עברית? הביאו את הנערה שתהיה מתורגמנית. התפלאה לראות דמות רבנית בלוע הארי.

"דרישת שלום מאביך. אמללת אותו. הוא עומד למות בגללך", בשרתי לה.

אמר לו היהודי האמריקני: "וכי אינך מודע לכך? זה היה מתוכנן מראש, כך מתנהגים השודדים הללו. הם שולחים נהג שיעמוד ויבלבל לך את המוח: מחיר גבוה, מחיר נמוך, בורו פארק, פלטבוש, לא מבין כן מבין... וכאשר אתה עסוק אתו, מגיע מאחור גזלן, נוטל את החבילות ובורח..."

את התפילין הוא מוצא בסוף בדרך מעניינת, פלאי פלאים. בזכות שהוא מעולם לא דיבר דברים בטלים עם תפילין. ואכמ"ל, אבל המזוודות נגנבו. זו כוונת הכתוב: "ושמרתם את המצות" - את המצוות. אותו התכסיס, כי ממש אותה העצה יש ליצר הרע כיצד לגנב בערמה מהיהודי את המצוה: יהודי מתחיל לברך ברכת המזון ואומר: "ברוך אתה ה'" מיד מגיע ה"שווארצער" [- השחור - היצר הרע] ומכניס לו לראשו: "לגמרי שכחת! אתה צריך ללכת היום לאספה הדחופה!" מיד הוא חושב מה יהיה בפתח האספה, מה יאמרו בה, מה יגיד פלוני, באמצע 'ברכת המזון' חושב ומתכנן, ולפתע מוצא את עצמו ב"ובנה ירושלים"... הוא ממשיך לחשוב על האספה, עד שמסיים, ואז הוא אומר לעצמו - היכן ברכת המזון שלי? גנבו לי אותה! הגיע היצר הרע ובלבל אותי עם בורו פארק ופלטבוש, עם דולר וסנט, אסיפות ודרשות, ובינתיים כשאני חשבתי הוא חטף לי את הברכה.

"ושמרתם" - שימו לב, תשמרו שלא יגנבו אתכם!
חז"ל אומרים: "העושה מצוה כמאמרה אין מברשין אותו בשרות רעות" שנאמר "שומר מצוה לא ידע דבר רע".
מה הכוונה "כמאמרה"?

- מה "שנאמר" - "שנאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע" אפשר להבין מה המשמעות של "כמאמרה".

מה הכוונה שומר מצוה? לכאורה היה לומר עושה מצוה. ונראה לפרש כמו "ואביו שמר את הדבר" - מלשון ממתין ומצפה (כדפרש רש"י שם) וגם כאן הכוונה שומר וממתין מתי תבוא כבר השבת, מתי תגיע המצוה לידי ואקיימנה? וזו דרגה גבוהה של חביבות למצוות, ולכן "אין מברשין אותו בשרות רעות".

אבל ב"מסילת ישרים" מפרש את הפסוק כפשוטו: שומר מצוה - שומר שהיצר הרע לא יקלקל לו את המצוה! וכפי שאמרנו, שהוא נזהר מהגנב הכושי השחור שמסיח את דעתו, מקלקל לו את המצוה וגונב אותה. לדוגמא, יהודי מקיים מצוה רבת, נתן צדקה בסכום גדול, מיד בא היצר הרע ומבקש לקלקל: פרסומת בכל העיר, ועוד עם תמונה, הורס לו את המצוה. ועוד כהנה וכהנה דוגמאות.

ר' איד, יש לך מצוה - שמור אותה! עשה את המצוה כמאמרה. תגן עליה שתשאר בשלמות.

כיון שדיברנו על שודדים נזכרתי במשל נאה ששמעתי בשנים קודמות מרבי יעקב לנדא זצ"ל:

יהודי הלך לו בדרכו ביערות פולין ובידו סכום כסף, ורכוש. התנפל עליו שודד ואקדח בידו: "תן את הכסף!" היהודי הזה בטבעו היה גבור גדול, בעל כח רב, אבל מה יעשה מול הנשק? אין ברירה. נתן את הכסף. ואז אמר היהודי לשודד: "אני מבקש ממך, תעשה עמי טובה גדולה. כיון שהכסף לא שלי, כאשר אבוא לבעל הבית ואספר לו שגנבו לי, הוא לא יאמין".

"אז מה אתה רוצה?" - זעם השודד.

"תעשה לי טובה. יש לך אקדח, תירה על החליפה שלי, כדי שבעל הבית יראה שבאמת ירו". היהודי הוריד מיד את החליפה והניח. והגוי יורה.

"תהיה ברור! האם אפשר גם פה למעלה, תעשה לי טובה, עוד כדור נוסף גם בחלק העליון של החליפה, כדי שבעל הבית יאמין לי שנאבקתי עם השודד, אם יראה שבגדי מחוררים מרוב כדורים"

"אין לי, נגמרו לי הכדורים" - התנצל השודד. "אין לך? אם כן תן לי בחזרה את הכסף!" מהר ו'כיבד' אותו במכות רצח נאמנות. שבר לו ידים ורגליים, חטף את הכסף וברח.

צעק השודד המוכה: "יהודי שקרן, רמאי! היהודים הרמאים"....
אתם מבינים, הוא הרמאי....

עד כאן המעשה היפה ששמעתי מהרב לנדאו. הוא דיבר אז בדרשת מחאה על תעלולים של חילוניים במדינת ישראל, וסיים "מסכנים הם היהודים החיים את חייהם בחושך - ללא תורה, בלי מצוות, בלי אמונת חכמים רובם דרובם תינוקות שנשבו, חלקם מרמים אותנו ועודים צרות רבות, ואם אנחנו מצליחים מעט להמלט מהם ולהחכים על מזימותיהם, מיד עולה צעקתם ונשמעת ברמה: החרדים מרמים, גונבים!"... הם עוברים על כל התורה כולה, כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש - ומאשימים אותנו שאנחנו מרמים אותם.

הקב"ה ירחם עליהם ועלינו ובמהרה ישלח משיח צדקנו - גואל צדק ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" במהרה בימינו.

(יחי ראובן)

כותב תוספות השלם - לא יחרץ כלב לשנו. ותימא, מה רבותא היא הוא הרבה בני אדם הולכים ואין הכלבים חורצים לשונם, וי"ל דקאי אסיפיה דקרא 'ומקלכם בידכם' - ולעולם כשכלבים רואים אדם ומקלו בידו, נובחים.

משפחת ברקוביץ' חוגגת ליל הסדר בבית, עם המקלות ביד - מנגד, הכלבים נמצאים אצל מוסטפה השכן;

נשאלת השאלה - איך בדיוק ידעו הכלבים, שמשפחת ברקוביץ' מחזיקה מקלות בידיים?!

התשובה היא - שגם ליהודים היו כלבים! - ומאיפה אנחנו יודעים ?

כותב המדרש {ילקוט שמעוני, בשלח, רמז ר"מ} - **וירא ישראל את מצרים מת - מה היו עושיין? היה כל אחד ואחד מישראל נוטל את כלבו, והולך ונותן את רגלו על צוארו של מצרי, והיה אומר לכלבו: אכול מן היד הזו שונשעבדה בי, אכול מן הזורעים הללו שלא חסו עלי. תדע לך שכן הוא, שכן כתיב: למען תמחץ רגלך בדם לשון כלבך מאויבים מנהו. אמרו ישראל: עשית לנו כל הניסים האלו, אף אנו לא נהיה כפויי טובה.**

ומה יש לנו לומר? שירות ותשבחות וכו' אז ישיר משה.

מכאן הייתי רוצה לעבור ל'ידיעה חשובה' לבעלי כלבים: ☺

כותב ה'בן איש חי' (שנה ראשונה, פר' צו אות ל"ט) - אין מכין את הכלבים בפסח ובפרט ביום א' וביום ב' וכו' כי ליל יציאת מצרים כתוב 'לא יחרץ כלב לשנו', ששמרו גזירתו יתברך באותו לילה דלכן אמרה תורה לכלב תשליכון אותו.

צריך לדעת שה'בן איש חי', חי לפני כמה עשרות שנים. כיום כבר יש לכלבים עמותה שמגינה עליהם - ברגע שמכים אותם, הם יודעים לצלצל מיד

ובאים להושיע אותם ☺

כותב הספר אגרא דכלה - ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו. תרין [מופיע פעמיים בתורה] - {שמות י, כג} ולכל בני ישראל היה אור במושבתם, {יא, ז} ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו, נלמדין זה מזה; במכת בכורים בלילה ולכל בני ישראל היה אור, כמ"ש בזהר {ח"ב לח ע"א} שהלילה היתה מאירה להם כיום תקוה תמוז, ובזמן מכת חושך הנה הישראל חיפשו בבתי מצרים לראות כספם וזהבם וכליהם, כמו שאמרנו רז"ל {שמו"ר פ"ד ג'}. והגויים לא ראו, והנה מדרך הגויים לגדל הכלבים, כי המה מרגישים גם באישון לילה וחושך בבוא אדם אל הבית ואז נובח ויודע הבעל הבית שבא איש אל הבית. הנה באה המסורה אשר גם במכת חושך - "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו".

(ברוך שאמר)

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדרתיכם חקת עולם (יב, יז)

עומד יהודי על פי התנור עם מקל המצות בידו. במקום זה, חובה למהר! נצרכת שם מהירות מיוחדת כיון שהתנור פולט חום. והוא, לא ממחר אלא נעמד לעצמו בדבקות גדולה, המצות בידו, והוא צועק בתפילה, מתנדנד ומאריך ביחודים: ל-ש-ם מ-צ-ת מצוה....

איזה לשם? איזו מצוה ואיזו מצוה? עד שיחדת ייחודים המצה כבר הפכה לחמץ גמור!...

הוא מה שרמוז כאן בפסוק וברש"י: "ושמרתם את המצות - רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא 'את המצות' אלא את המצות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד", אין מחמיצין את המצוות. אין צורך בפעולה מיוחדת בשביל להחמיץ מצוה, כי כמו שמצות מחמיצות מאליהן כך מחמיצים מצוה בשב ואל תעשה, לא שומרים אותה והמצוה בורחת. מנמנמים וחלילה מאבדים זמן קריאת שמע וכדומה.

אני אוהב לספר סיפור שהיה, והלימוד מהמעשה הוא גיוואלדיג:

יהודי נסע לארה"ב ונחת בשדה התעופה קנדי. ירד מהמטוס, המתין שתעבור מוניית לקחתו למחוז חפצו. בדרך כלל נהגו המוניות הם שחורים [שלא תדעו, אבל אתם מכירים את הערבים פה? משהו כזה, הצד השוה בהם שדרכם להזיק ושמירתם עליך]. האיש עומד עם שתי מזוודות וממתין, עד שעצרה מוניית לידו. הוא ניגש. לא ידע היטב את השפה האנגלית, אבל עם מה שכן ידע - הצליח להסתדר. 'נשאו נתן' עם נהג המוניית שנקב בתחילה במחיר מופקע. סוף סוף הגיעו לעמק השווה, לפתע אמר לו הנהג איזו קללה באנגלית וברח מהמקום, נסע ונעלם. "בריה משונה, מה הוא ברוח אחרי שסיכמנו? צריך עכשיו לעצור נהג שני" - חשב לעצמו.

בינתיים הוא הסתובב ובדק מה עם החבילות שלו, ו-אין חבילות! גנזו לו את המזוודות. בהלה גדולה - שתי מזוודות, טלית ותפילין! הארנק שהיה לו! התחיל לרוץ לכאן ולשם. בינתיים עבר שם יהודי, בעל חסד גדול. והאורח סיפר לו את צערו הרב ועל מה שקרה לו.

כתוב בילקוט שמעוני (שמות, פרק יא רמז קפז) על הפסוק ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו: הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו קודם שיקדמונו פסוק אחר והכלבים עזי נפש. כתיב ללב תשליכונו אותו ללמדך שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו אמר המקום תנו לו שכרו והלא דברים קל וחומר ומה אם חיה לא קפח הקב"ה שכרה קל וחומר שכר בני אדם. וכן הוא אומר קורא דגר ולא ילד וגו'. ואומר כסא כבוד מרום מראשון. רבי ישעיה תלמידו של ר' חנינא בן דוסא היה מתענה שמונים [וחמש] תעניות. אמר כלבים שכתוב בהם והכלבים עזי נפש יזכו לומר שירה זו בואו נשתחוה וכנרעה נברכה לפני ה' עושונו. נענה אותו מלאך מן השמים ואמר ישעיה עד מתי אתה מתענה על אותו דבר גזירה היא מלפני הקב"ה [מיום] שגלה סודו לחבקוק הנביא לא גלה דבר זה לשום בריה שבעולם. אלא בשביל שאתה תלמידו של חכם גדול לכך זקקו לי מן השמים ושלחוני אליך ואמר כלבים כתיב בהן ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתן לכתוב בהן ספר תורה תפלין ומזוזות. ולענין שאלה ששאלת חזור לאחוריק כמו שכתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

[ב"ה הזכרנו בשיעור הקודם ביאור מרן החת"ס זי"ע ברוב דברי הברייתא שבסוף פרק שירה בענין פ"ה תעניותיו של רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא איך זכה כלב עז פנים לומר שירה לפני השי"ת, ונאמר לו ע"י מלאך משמים שכתוב בכלבים 'לא יחרץ כלב לשונו' ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מצואתן לכתוב בהן ס"ת תפלין ומזוזות.] אמנם עדיין לא נתבאר סיוע דברי המלאך שם: 'ולענין שאלה ששאלת חזור לאחוריק כמו שכתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. משמע שאסור לשאול שאלות כאלה ועליו לחזור לאחוריו ולשמור פיו ולשונו מלשאל כן. וצ"ע דבשלמא אם נאמר לו קודם תשובה כן, ניחא, אבל לאחר שהמלאך הסביר לו טעמו של דבר, מה מקום יש עוד להזהירו לשוב לאחוריו?

חבקוק הטיח דברים כלפי מעלה, וביקש תפילה על שגיונות ולזאת נזכיר ביאור מדברי רבוה"ק באופן הקרוב אל הפשט. ונקדים שיש לדייק מדברי המלאך 'גזירה היא מלפני הקב"ה [מיום] שגלה סודו לחבקוק הנביא לא גלה דבר זה לשום בריה שבעולם, אלא בשביל שאתה תלמידו של חכם גדול לכך זקקו לי מן השמים ושלחוני אליך' וא"כ יש לעיין מהו הסוד שנתגלה לחבקוק הנביא בענין זה. בהפטרות יום ב' דשבועות אומרים 'תפילה לחבקוק על שגיונות ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים' [חבקוק ג], באותה תפילה על שגגתו הוא מספר בהמשך מהי היתה השגגה שעליה אמר אותה תפילה.

ונזכיר מש"כ במדרש רבה ותנחומא, מובא בילקוט שמעוני פרק ג' רמז תקס"ג: 'תפלה לחבקוק הנביא. רבנן ור' יהודה ור' סימון, רבנן אמרי ארבעה הם שסדרו תפלה וקנטרו דברים כלפי מעלה. ירמיה ואתפלל אל ה' אחרי תתי את ספר המקנה, מה כתיב למעלה הנה הסוללות באו העירא. חבקוק סידר תפילה תפילה לחבקוק הנביא, מה כתיב למעלה למה תראני און ועמל תביט שראה [בעיני רוחו נבואה ראה את מה שעתידי להיות כמאה חמשים שנה אחריו] חנניה מישאל ועזריה נכנסין לתוך כבשן האש ונמלטין, וראה את ר' חנניה בן תרדיון וחבריו נשרפין באור, [גם הוא מסר נפשו על קידוש ה', שהקהיל קהילות ברבים, והראשונים נמלטו מן האש ורחב"ת ועשרה הרוגי מלכות נשרפים באש] כיון שראה כן קרא תגר אמר לפניו רבש"ע אלו צדיקים ואלו צדיקים, אלו טהורים ואלו טהורים, אלו נשרפין ואלו נצולין, על כן תפוג תורה ולא יצא לנצח משפט, [עוד הראהו הקב"ה לחבקוק נבואה] נבוכדנאצר ערל וטמא ודניאל קדוש וטהור, ונבוכדנאצר ממליך לצדקיה ומלביש לדניאל ארגוונא, אחשורוש ערל וטמא ומרדכי קדוש וטהור, והוא מלביש את מרדכי, פרעה ערל וטמא ויוסף קדוש וטהור, ופרעה ממליך את יוסף, כי רשע מכתיר את הצדיק על כן יצא משפט מעקל, נגלה עליו הקב"ה אמר ליה אחרי אתה קורא תגר? לא כן כתיב אל אמונה ואין עול, באותה שעה אמר בשגגה אמרתי תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות'. וברש"י שם מבואר שביקש חבקוק רחמים על עצמו על שהטיח וקנטר אחר מדת הדין.

מבואר בגמ' ברכות לא: 'אמר רבי אלעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר ואתה הסבות את לבם אחורנית'. ומבואר שאלישע לא הטיח דברים כלפי מעלה. ויונה הנביא הוא רוחא דאליהו, וחבקוק רוחא דאלישע. יונה הנביא מסר נפשו על ישראל, שהסכים להטביע עצמו לטובת ישראל, בכך הוא מתקן מה שאמר אליהו 'קנא קנאתי כי עזבו ברייתך בני ישראל', וכלשון חז"ל 'תבע כבוד האב ולא תבע כבוד הבן'. ואילו חבקוק שהוא רוחו דאלישע [כנודע שהוא היה אותו הילד המת שהחיהו אלישע] ממשיך לתבוע כבוד הבן ושואל מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו.

תשובת הקב"ה לחבקוק אינה מתרצת את השאלה אלא מלמדת אותו אמונה

ותשובתו של הקב"ה לחבקוק היא בתחילה שאין לשאול קושיות כאלה, ובהמשך נאמר שם במדרש [נזכיר הדברים ע"פ פירוש זית רענן לבעל המגן אברהם] שאמר לו הקב"ה 'בן תורה אתה ולא עם הארץ אתה, לך כתוב אלף בלוח, ואח"כ תאמר הודיעני את הקיץ'. כביכול כך אמר הקב"ה לחבקוק והרי אפילו א' ב' אינך יודע לכתוב ואתה שואל שאלות על הנהגת הבריאה. 'כשמע חבקוק כן, נפל על פניו ואמר רבונו של עולם אל תדון אותי מידי, איני אלא שוגג. אמר לו הקב"ה עוד חזון למועד, ויפח לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא ולא יאחר', אני אקים אותך בתחית המתים ואז תבין תשובה לכל שאלותיך. והנה זה פשוט שחבקוק יצא מאותה עוגה שעג ועמד בתוכה, והרי שכבר קיבל תשובה מהשי"ת ולא רק הוכיחוהו על שאלותיו. אותו הסוד שגילה לו הקב"ה לחבקוק הוא מה שמבואר במסכת מכות דף כג 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה', כשהצדיקים מונים חשבון העמודים שהעומד עליהם, בא דוד והעמידן על י"א בא ישעיה והעמידן על שש, עד שבא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה. כלומר שגלה הקב"ה לחבקוק הנביא סוד הסבלנות שאנו צריכים בזה העולם, התקוה, הציפיה, וכלליות כח האמונה.

מיציאת מצרים וקרי"ס למדנו שלא לשאול שאלות על הנהגת ה' וכן נאמר בפרשה 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים', לאחר שראינו כל הגילויים הגדולים, זכינו להכיר באמונה השלימה 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'. זה מה שנתגלה לחבקוק הנביא שאין לשאול שאלות, כי סוד הבריאה הוא שמחזיקים את האדם במצב שהוא תלוי בין שמים וארץ עם נשימה קצרה, לא מבין על מה ולמה והוא צריך להתחזק באמונה. זהו עיקר עבודת האדם בגלות.

דווקא כשלא מובן ההנהגה העליונה, שם עיקר מצות האמונה הכוללת הכל כשרואים את רבי חנניה בן תרדיון מובל להשרף באש, או כשרואים את רבי אברהם בן אברהם הגר צדק דוילנא ביום ב' דשבועות [באותו יום שמפטיירין בתפילה לחבקוק הנביא על שגיונות] אזי יש עבודה גדולה להאמין בהשי"ת בלי שום הבנה והסברה ודעת כלל. לא כמו בשעה שרואים את חנניה מישאל ועזריה יוצאין חי מכבשן האש, אז אין לנו עבודת 'וצדיק באמונתו יחיה'. כשאין לאדם קושיות ושאלות על הנהגת ה' אין לו עבודת אמונה כלל. עיקר עבודתו של אדם הוא להאמין כשיש לו קושיות. ד מקום ציון קדשו בישוב 'חוקק' סמוך לטבריה. וסמוך אליו ציון רבינו בחיי. כן גלה מרן האריז"ל. ונודע שבקשו הרשעים לעקור הקברים הקדושים לפני כארבעים שנה כשבנו את ה'מוביל הארצי' שמביא את מימי הכנרת לשאר הערים, ולחמו מלחמת קודש עד שפעלו לסבב הצינור הגדול סביב חלקת קברי הקדושים אשר בארץ המה. ואדרבה אילו לא היו חנניה מישאל ועזריה יוצאים חי מן האש, היה הכופר אומר שאין הקב"ה יכול להציל אדם מן האש, והיו צריכים להוסיף עפ"ל, אבל כשהקב"ה גילה כוחו והצילן מן האש, ואפילו ריח של אש לא היה בבגדיהם. וזה הגילוי לא היה במצב הכי משובח של כלל ישראל, היה זה לאחר שכבר פסקה הנבואה ונגנזו הלוחות, דוקא אז הקב"ה מתגלה בריש גלי לעיני כל הגויים, עד כדי כך שביקש נבוכדנצר להפוך את חנניה מישאל ועזריה לאלהים'ת מרוב התפעלות. ופתח ואמר שירה להשי"ת בפיו הטמא, אתיא כמה תקיפין תמהיא כמה רברבין, התגלות גדול היה שם. וכיון שראו שהקב"ה כן יכול לעצור את כח האש, א"כ גברה הקושיא יותר ויותר מדוע לא עמד להושיע את עשרה הרוגי מלכות כשראה מה שעשו לרבי עקיבא ולרבי חנניה בן תרדיון? על זאת בא חבקוק והעמידן על אחת 'וצדיק באמונתו יחיה', כי דווקא כשיש קושיות על הנהגת ה', שם הוא מקום עבודת האמונה, ולשם כך ניתנה לנו כל התורה כולה! וכמובן שמלבד זאת יש סיבה אמיתית מדוע נהרג רבי חנניה בן תרדיון כנודע שאמר חז"ל שהיה הוגה את השם באותיותיו, אבל מלבד זה יש הרבה סודות טמירין וגניזין. וכן בסוד לשונו של רבי חוצפית המתורגמן באשפה, גילו חז"ל שזה מפני כבודו של רבן גמליאל כשנחלק עם רבי יהושע כמ"ש בגמ' ברכות דף כח, אמנם סודות הבריאה הם הרבה יותר גבוהים מזה. ועיקר התשובה שאדם צריך לומר לעצמו כשראה את לשונו של רבי חוצפית המתורגמן 'על זה כיוון חבקוק ואמר שכל התורה כולה עומד על אמונה', שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה לעובדו באמונה. כי בזמן של גילוי גדולתו ית' אין עבודה של אמונה, כשאדם רואה תמונות קשות שם יש עבודה של אמונה.

אין לך תשובה לשאלותך? חכה ותקוה לקץ הימין גם אם הוא מתמהמה מלבא

ונמצא שבאמת קיבל חבקוק תשובה כשעמד באותה עוגה, כיון שתכלית כל התורה כולה הוא 'וצדיק באמונתו יחיה', לזאת עושה הקב"ה בעולמו מצבים כאלה בלתי מובנים ומוסברים ע"פ דעת האדם, ושם מוכרח להתחזק רק באמונה, ואז יאמין ויצפה לישועת ה' וכמבואר שם במדרש עה"פ 'כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב', תצפה לקץ הגאולה ואז הכל יובן לך, ואע"פ שבינתיים אין לך תירוץ על קושיותיך מדוע נשלכים

קדושים כאלה לאש בכל הדורות, 'אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא', אם התירוץ מתמהמה, תחכה לו כי בא יבא, וביתיים אחוזו עצמך באמונה הקדושה. זהו הסוד הגדול שנתגלה חבקוק, שתכלית הכל אינו 'ידיעת הבורא' שזכינו לה ביציאת מצרים, אלא גם להאמין בהש"ת כשלא מבינים ולא רואים כלום, גם אם אין לנו תמונות בימינו של המעמד דרבי חנניה בן תרדיון הרי יש לנו תמונות מאושוויץ, הקב"ה מנסה אותנו בתכלית כל התורה כולה לקיים 'צדיק באמונתו יחיה', וזו השגה השיגו בני ישראל בקריע"ס שגם כשלא יראו כלום ולא יבינו כלום, יאמינו בה' ובמשה עבדו.

משכרו של הכלב אנו לומדים הכלל הנודע שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ועפ"ז מתיישבים הקושיות על עשרה הרוגי מלכות

עתה נשוב לענין רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא. חז"ל למדו שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה מענין הכלבים, וכמ"ש רש"י בפרשת משפטים בשם המדרש עה"פ 'לכלב תשליכון אותו' למדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה. ולכאן הוא ענין קטן עד מאד שהכלב לא נבח לילה אחת על יהודי. כי מה גדולה היא כשיש לו לכלב פת בסלו לצעוק ולנבוח בקולות גדולים על כל המצריים, הרי לא סגרו לו את פיו שישתוק לגמרי, ועל דבר קל שכזה אמר הקב"ה 'תנו לו שכרו'. כי הקב"ה לא נשאר חייב לאף אחד, אינו מקפח שכר כל בריה. וכ"ש שאינו מקפח שכרו של רבי חנניה בן תרדיון ושל רבי עקיבא. שאם אין הקב"ה מקפח שכר הכלבים לנצח נצחים, וכמבואר לעיל שכך הוא למעשה בהלכות שבת שמותר לכל אדם לתת מזונות לכל כלב שברחוב אע"פ שאסור לפרנס בעלי חיים שאין מזונותו עליו, שאני כלב שנתן לו הקב"ה שכרו.

רבי חוצפית המתורגמן ורבי חנניה בן תרדיון שמקהיל קהילות ברבים במסירת נפש, ורבי עקיבא שהיה יושב ודורש על כל קוף וקוף ועל כל תג ותג, וכמה גדולים מעשיו של רבי עקיבא שבזכותו יש תורה בישראל, שבא לרבותנו שבדרום ושנה להם וכו'. ומלאכי השרת כשרואים את בשרו נסרק במסרקות של ברזל שואלים 'זו תורה וזו שכרה'. אבל כשנזכרים שהקב"ה משלם שכר לכלב, אנו בטוחים שאין הקב"ה מקפח שכרו של רבי עקיבא. כי ענין הכלבים שבמצרים מלמדים אותנו שיש סדר בעולם, שאין הקב"ה מקפח שכר אפילו על דבר קל שבקלים, על אחת כמה וכמה אלף אלפי פעמים כשמדובר על שכרו של רבי עקיבא שאין להקשות כלל 'זו תורה וזו שכרה', כי שכרו של רבי עקיבא אי אפשר להשיגו כלל, שנדרש עליו 'הן כל יקר ראתה עיניו, דברים שלא נגלו למשה רבינו נגלו לרבי עקיבא'. האמונה שלנו ב'א"ל אמונה ואין עול' נלמד לנו מענין הכלבים, וכלשון הילקוט 'והלא דברים קל וחומר ומה אם היה לא קיפח הקב"ה שכרה קל וחומר שכר הצדיקים. וא"כ לא יתכן שרבי חנניה בן תרדיון יהא נשרף ח"ו בלי יושר בו בזמן שהוא צדיק אמת, וכן לא יתכן שרבי עקיבא לא יקבל שכרו. ואיך נוכל להחזיק באמונה כשרואים אותם נהרגים על קידוש ה', רק ע"י עבודת האמונה. רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא עומד ותמה איך זכו כלבים לומר שירה, אמר לו מלאך ה', דע לך שסוגיית שכרן של כלבים הוא סוד שגילה הקב"ה לחבקוק הנביא, שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה ואם אין רואים את זה בעיני בשר, צריך לשוב ליצדיק באמונתו יחיה'.

מתבוננים במעשי הכלבים ומתעוררים לומר 'בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו'

יתרה מזו דרש הג"מ רבי נח רבינוביץ צוק"ל בספר 'תולדות נח' [נולד בשנת התקצ"ט, חמיו של הג"מ רבי ברוך בער זי"ע בזו"ר, אב"ד סלאנים, בעל שו"ת מי נח] כי כשאומרים פרק שירה מה שכל חיה ובהמה אומרת, חולדה אומרת כך וכך, חתול אומר כך וכך וכו'. ונודע מה שכתב בזה המבי"ט שיש ג' דעות בראשונים איך הוא ענין השירה הזו, רובא דרובא נקטו שהכונה שמהנהגת החיה הזו נתגלה פסוק זה. וי"א כפשוטן שהשר של כל בעל חיה אומר פסוק זה בשירתו. וי"א שזה כפשוטו ממש שהחיה אומרת כך. עפ"ז ביאר כי שירת הכלבים היא 'בואו ונשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו', כלומר שאם אדם מתבונן בתהלוכות הכלבים הוא מתבטא מאליו ואומר פסוק זה. וכתב שם כמה מעשיות על הכלבים כדי לבאר ענין זה. וכ"כ בבן איש חי בספרו 'בן יהודיע' על מס' הוריות דף י"ג על דברי הגמ' שהכלב מכיר את קונו. ג' או ד' סיפורים על כלבים, כדי ללמוד מהם איזה מדה טובה. כי נודע שהכלב הוא נאמן לבעלי באמונה גדולה מאד. יש לו חושים חזקים עד מאד, חוש השמיעה, חוש הריח מפותח מאד, והוא משתמש בחושיו ושכלו הבהמי לשרת את אדונו בנאמנות מופלגת.

הכלב השומר הכיר בעיני הכומר שהוא בא להרוג את המלך

וסיפר הבן איש חי שהיה מעשה במלך היינריך שהיה אוהב כלבים, שלשה כלבים היו לו לשומרי ראש, וכשהיה יושן על מטתו סבבוהו ג' כלבים כל הלילה, והיו מסדרים משמר ביניהם, בחדרו השינה של המלך היינריך היה שעון מעורר שהיה מצלצל בקול בכל שעה ושעה, ב' כלבים היו יושנים

והאחד היה נעור ושומר על המלך, לאחר שצלצל השעון היה נושך באוזן חברו הכלב השני שיעמוד שעה אחת על משמרתו והוא היה שוכב לישון. אחר שעה היה הכלב השני נושך באוזנו של הכלב השלישי, וחוזר חלילה. פעם אחת בא כומר אחד באישון לילה לביתו של היינריך המלך, ועבר את כל החיילים השומרים בתואנה שהוא מבקש למסור ידיעה חשובה מאד למלך, כשבאמת היתה כונתו להרוג את המלך. בעומדו לפני מטת המלך, קם עליו אותו הכלב בעל המשמר השעה ההיא, ונבח עליו בנביחות גדולות עד מאד, ונפל על הכומר וביקש לנשוך אותו בחימה שפוכה, אע"פ שהיה הכלב רגוע בדרך כלל. המלך נעור ודיבר עם הכומר באהבה, ולא עלה על דעתו מה שהוא מבקש לעשות לו, אך הכלב לא שתק ולא נח, וצעק צעקות קשות על הכומר. עד שלא היה ברירה וצוה המלך למשרתים להוציא את הכלב מחדר השינה. אחר שיצאו המשרתים עם הכלב הוציא הכומר חרב והרג את המלך. הרי שהכלב ראה בעיני הכומר תאות רציחה, כי חושי מחודדים מאד יותר מעיני האדם.

הכלב הנאמן נקם במי שרצח את אדונו

עוד מעשה סיפר הבן איש חי מעשה בשר אחד שהיה שמו 'הויברי' ידיד של המלך קארל החמישי, והיה שר אחר מקנא בהויברי שהוא קרוב מאד למלך בידידות. פעם אחת טייל הויברי עם כלבו בשדה, ורדף אחריו השר המקנא עם החמור והרגו. אותו הכלב לא עזב את אדונו המת, עמד לידו ונבח בקולות גדולים שם ביער. עד שנעשה רעב מאד וחזר לפאריז בבית אחד החברים של השר הויברי, לאחר שאכל חזר ליער לבכות ולהתאבל על אדונו ההרוג. וכך היה מדי יום ביומו שחזר לעיר לאכול וחזר ליער לבכות על אדונו, עד שאנשי העיר התפלאו על כך ועקבו אחריו, ומצאו את הויברי שמת, וקברוהו.

ויהי מקץ הימים וראה הכלב אותו השר הרוצח כשעמד בין שאר שרי המלוכה. וקפץ עליו ונשכו. המשרתים הוציאוהו משם. אך לאחר זמן מה חזר ובא לחצר ההיא. ומהיום ההוא והלאה עקב הכלב אחר הרוצח והשתדל להזיק לו בכל טעדיק. עד שנתעורר חשד בלב השרים שמסתמא מבקש הכלב הנאמן לנקום דם אדונו שנרצח ביער ע"י השר הזה שהיה מקנא בו. ותבא השמועה לפני המלך, וצוה המלך שיתאספו עם רב יחד עם השר החשוד, ויביאו את הכלב לפניו. תיכף כשבא הכלב קפץ הכלב על השר כדרכו וביקש לנשוך אותו ולבעוט בו. ויצו המלך לאותו השר שיתוודה על מעשיו, והרי הכל רואים שהכלב רודף רק אחריו כמבקש לנקום דם. ויתעקש השר וימאן להתוודות, ויצו המלך שיצא השר מבין שאר השרים ויעמוד באמצע החצר וילחום באותו הכלב ראש בראש. וילבש השר שריון ויצא לאמצע החצר, ויקפוץ הכלב על עורפו והפילו ארצה, עד שהוכרח השר להודות על פשעו והרגוהו.

אין הכלבים אוכלין טרפן לפני רשות אדוניהם

ובעל ה'תולדות נח' כתב שהכלב נאמן כי"כ לאדונו, עד שאמרו חכמי אפריקה שהיוצאים ליער לטרוף חיות, פעמים שהכלבים שלהם טורפים אנטילופה שהוא מין צבי שהכלבים אוכלים את בשרו. ולאחר שטרפוהו עומדים כמה כלבים ליד הנבלה ואינם פותחים בסעודה לפני שאחד מהם רץ לבקש רשות מהאדון אם הוא מרשה להם לאכול מטרפם. עד כדי כך הם נאמנים לאדונם. הרי שמעשיו של הכלב מכריז ואומר 'בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושונו'. אלא שאין הכלב מכיר כלל את הקב"ה, לכן הוא רק דבוק ונאמן באדונו הגשמי בנאמנות יתרה.

גם לאחר שהאדון מכה בכלב הוא נאמן לו ומקבל היסורים בדומיה, וממנו נקח לעבוד את ה'

והוסיף עוד שמגדלי הכלבים יודעים שאע"פ שהאדון מכה בכלבו או גוער בו וכדו', אע"פ עומד הכלב כעבד נכנע לאדונו, ויכיר מתנועותיו שהוא מקבל את הנייפה באהבה והוא מאמין שהאדון עשה זאת לטובתו. לעומת החתול שאינו מכיר את קונו, כמ"ש בגמ' שם בהוריות.

ויש מקשים שהרי רואים שהחתול גם הוא נאמן לאדונו. והתשובה היא שנאמנותו של החתול מסתיים כשהאדון יכה בו או יעשה דבר שלא כרצונו, אינו מקבל הדין באהבה אלא נוקם ונוטר כחתול, לעומת הכלב שהוא מלקק באהבה את המכה שהכהו אדונו בו אפילו אם יפצענו ויכהו עד נפש.

ועתה נשוב למין האדם, אילו היה האדם נאמן להקב"ה ככלב לאדונו, לקיים בשלימות 'בואו נשתחוה נכרעה נברכה לפני ה' עושונו', אזי לא היה אדם שואל על הנהגת ה'. אבל מכיון שאין אדם כך, לכן שואל חבקוק הנביא בצדק על הנהגת ה', 'תפוג תורה', שאנשים יהיה להם קושיות כשרואים דברים קשים, ויש סכנה שלא תתחלל התורה ח"ו. אבל כשבני אדם ילמדו מהכלב להיות נאמן לבעלי גם כשהוא מכה בו, וילמדו קל וחומר מכלב זה, שאדונו אינו מכהו לטובתו רק מרוב עצבים וכדו', ואילו הקב"ה עושה רק לטובת האדם, וילמדו היטב הפסוק 'בואו נשתחוה נברכה נכרעה לפני ה' עושונו', אזי לא ישאלו שום קושיות אפילו על תמונות שבאו מאושוויץ. כי ידעו ש'נאמנים פצעי אוהב'.

את אדונו, נכנס ושתה מאותו החלב ומת מיד, כדי להראות לאדונו שלא יזקק הוא בשתיית החלב המורעל! וקברו את הכלב והקימו עליו ציון, וקראוהו 'נפש הכלב' - נפשא דכלבא, משום שהציל את אדונו במסירת נפש. הרי שהכלבים מוסרים נפשם על שמירת אדוניהם.

ובפסיקתא דרב כהנא מסופר על רב אבהו שהלך לקיסריה ונכנס לבית איש אחד, ורואה שהכלב יושב בראש השלחן, ושאל אותו, איך אתה מבזה את עצמך, אמר לו האיש, אני מכיר לו טובה כי פעם אחד בא שבאי ורצה לגנוב את אשתי, וקפץ עליו וקרעו כראוי והציל שלא יוכלו לטמאות את אשתי. וממנו נקח לעבוד את השי"ת, לאהוב אותו ית' בכל לב נפש ומאד, אפילו במסירת נפש ממש, ונלמד ממנו לקיים באמת 'בואו נשתחוה נכרעה נברכה לפני ה' עושונו', להסכים ללכת להקבר לכבוד ה', אפילו אם יכתבו עלינו נפשא דכלבא.

איוב שאל קושיות, אמר לו הקב"ה, איפה היית בתחילת הבריאה? וכי התבוננת איך כל פרט מדויק להפליא?

ועתה נבאר: 'ולענין שאלה ששאלת חזור לאחור' כמו שכתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו'. כי הנה כל ספר איוב שואל קושיות על צדיק ורע לו, כי הוא נתן הרבה צדקה והרנין לב אלמנה ואעפ"כ קיבל יסורי איוב קשים מאד. ומרוב קושיות החל לקלל את היום שנולד, ואת המזל שלו. והחברים שלו בקשו להרגיעו ולא הצליחו עד שבא הקב"ה וענה לו שני פרקים לאיוב מתוך הסערה, וכך הרגיע אותו. באותם שני פרקים לא השיב הקב"ה תשובה על קושיותיו של איוב, לא על מיתת בניו ובנותיו, ולא על שריפת רכושו, רק אמר לו 'איפה היית ביסדי ארץ', 'הידעת עת לידת יעלי סלע', ועוד נפלאות רבות שיש בהשגחה פרטית.

משל למי שנכנס לבית חרושת ענק ושואל קושיא על איזה כפתור קטן, למה צריך את זה, אומר לו המנהל, וכי את כל המכונות הגדולות כאן כן הבנת, שאתה שואל על הכפתור הזה? כי הקב"ה אמר לאיוב, עמוד וראה את ההרכבה הנפלאה שיש בבריאה, החיבור שיש בין דומם צומח וחי, וכו' ונשימת האדם מחמצן מפסולת האילנות שפולטין מה שהאדם צריך לנשום. וכל בעל חי יש לו צומח מיוחד שממנו פרנסתו.

כשיש לאדם איזה ענין בלתי מובן, יתבונן במה שנעשה בבריאה, כשיראה שהכל מסודר יבין שגם הדבר הבלתי מובן שעובר עליו מאד קשה, גם זה מסודר להפליא. וכמ"ש קהלת 'כי מה יבא האדם אחרי המלך אחרי אשר כבר עשהו'. בכל תמיהה שאדם תמה על הנהגת ה', תחילה יתבונן בשירת הכלבים אשר מתבטלים באהבה לאדונם אע"פ שקבלו ממנו מכות קשות, נאמנים להם במסירת נפש. ולא שכבר נתייבשה תמיהתו, שא"כ לא היה מקיים 'צדיק באמונתו יחיה', שעיקר האמונה הוא במקום שאין הבנה ע"פ טעם ודעת.

כשאדם רוצה חיזוק על המעשה דאשוויץ, יקיים 'חזור לאחור' ויתבונן בנפלאות הבריאה, כל מה שהקב"ה הטיב עמך מיום שנבראת ונפתחו עיניך ואח"כ צמח לך שן ועוד שן, וכן תתבונן בכל מאכל ומשקה שאתה אוכל ושותה, ריבי רבבות נסים ונפלאות מתהווים עד שהם מגיעים לפיך. חזור לאחור' אינו תירוץ על הקושיות, אבל הוא חיזוק והבנה שאין מקום להקשות קושיות כלל וכלל.

ולכן גם לאחר שאמר המלאך לרבי ישעיה, מיום שגילה ה' סודו לחבקוק וכו', הוצרך להוסיף לו בסוף דבריו 'ולענין שאלה ששאלת חזור לאחור' כי כשתחזור לתחילת ברייתך ובריאת העולם בדרכי הטבע בכללי ובפרטי, איזה הרכבה יש בכוכבי לכת וכוכבי שבת, וכל הגלקסיות הענקיות שברא השי"ת, שהכדור של עולם העשיה הוא פצפון קטן לעומתם, וא"כ איך תרצה לשאול שאלות בתוך מציאות הבריאה ומליארדי מליארדי פריטיה, והרי הכל נברא בדקדוק יפה נאה ומסודר, וכי עוד יש לך מה לשאול על המעברים שעוברים עליך?

(הגרמ"י רייזמן ב' בשלח תשפ"א)

ברוך הדרוש

קושיית הרמב"ם למה לקח המצרים את גזירת ה' היה 'ממונם' דייקא ממון כסף וזהב דינו הרי טובה כפולה הוא דישעבדו את ישראל, ותי' שהיו חייבין מיתה על סירובם

לשלחם בציוו' ד'

ולפ"ז מיושב שפיר, דהרי החיוב מיתה בא רק בשעת הסירוב אבל חיוב הממון כבר נתחייבו קודם מדין הענקה (כט) לעבד כהבטחת הקב"ה, ושפיר נדונו בשניהם כנ"ל. והנה

בפ"ק קידושין מבואר דמצות הענקה בצאן ובקר ולא כספים, וא"כ א"ש דלקיום ההבטחה של יוצא ברכוש גדול, דהחיוב הוא משום דין הענקה נתקיים בצאן ובקר אבל שאילת כלי כסף וזהב הוא רק כדי שלא יתרעם אותו צדיק שלא ידע כוונתו שהי' רק משום דין הענקה ויסי בצאן ובקר כנ"ל. אמנם אם כן הדק"ל על כסף וזהב שלי"ה בכלל ההבטחה, א"כ הו"ל מיתה ותשלומים כאחד, וקיי"ל קלב"מ, וז"ש אילו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את

כמו שאמר הגה"ק מצאנו ז"ע בשעת הלוייה של בנו, שכשהוא מתבונן מי נתן לו המכה הוא נזכר שזה היה באהבה. וכן דרשו חז"ל גמ' צריך לברך דיין האמת בשמחה. כי זהו עיקר כל התורה 'וצדיק באמונתו יחיה', וכשאדם נאמין בהשי"ת שהכל לטובה, ומקיים 'נשתחוה, נברכה, נכרעה' בכמה מיני ביטול והשתחויה לפני השי"ת בכל מצב שהוא.

מיום שגילה הקב"ה סודו לחבקוק שהעיקר הוא האמונה, זו מה שלמדנו מהנהגת הכלב להשאיר נאמן גם לאחר המכה

וזה שאמר המלאך לרבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא תשובה לשאלתו 'מפני מה זכו כלבים לומר שירה', כי מיום שגילה הקב"ה סודו לחבקוק הנביא שהיה לו קושיות על הנהגת ה', גזרו שלא לגלות הסוד, אבל לרבי ישעיה כן נתגלה שהעיקר הוא 'צדיק באמונתו יחיה', להאמין שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ולימוד זה למדנו ממה שהקב"ה משלם שכר לכלבים שלא חרצו לשונם ביציאת מצרים, על אחת כמה וכמה שאין להקשות על רבי חניניה בן תרדיון שנשרף, כי בלי ספק שיקבל שכרו משלם.

וזוהי התשובה על שאלת רבי ישעיה, כי שירת הכלב היא עצמה מתרצת את השאלה, כי הוא אומר 'בואו נשתחוה ונברכה' והוא נאמן לאדונו בשלימות וכביכול מקיים מה שלימד חבקוק הנביא 'וצדיק באמונתו יחיה', להאמין בהשי"ת גם כשקשה. ולכן שירת הכלב היא סוף כל השירות, שבה נכלל שלימות השירה והביטול להשי"ת.

ובאמת שגם שירת החתול יש בה ענין של צידוק הדין 'אתה צדיק על כל הבא עלינו', אבל אינו אומר דיין האמת בשמחה שהרי זה הפסוק 'אתה צדיק' אין אומרים רק ביום שאומרים בו תחנון, כי יש בו תנועה של צער ואנחה. לא כן הכלב שמלקק את המקל באהבה גם לאחר שהכהו מכה רבה. רבי ישעיה שואל על שירת הכלבים, והתשובה היא שממנו למדנו שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, וא"כ מוכרח להיות שהכל לטובה, וא"כ יש להשתחוות לפני ה' עושינו. וזאת התורה אשר שם חבקוק לפני ישראל 'וצדיק באמונתו יחיה'. ואדרבה מתוך זה למדנו מדוע היו דברים קשים בעולם, רק כדי ללמדנו דרכי אמונה, להבין שנאמנים פצעי איוב, והקב"ה עושה הכל טוב לטובה.

הכלב מסר נפשו ברגעיו האחרונים להשיב אבדת האדון

ועדיין לא השלמנו לבאר סיום הדברים 'חזור לאחור' ולזאת נספר עוד מעשה שהיה בכלב המובא שם בספר תולדות נח, שפעם אחת הלך כלב לדרכו, באמצע הדרך החל לנבוח בקול גדול ומשך בגדו של בעל הבית, כמה שהוא השתדל להרגיע את כלבו לא עלתה בידו, עד שעלה בדעתו שנחלה הכלב במחלת הכלבת, שזה מסוכן מאד כמבואר במשניות 'ומא מי שנשכו כלב שוטה'. ולא ידע מה לעשות עם כלב כזה, לקח את הרובה ואיים על הכלב, שאם הוא ישתגע הוא יירה בו. אבל הכלב לא הרפה והמשיך בשלו לנבוח. כיון שראה שאין ברירה ירה בגופו, לאחר שנפצע הכלב חזר ורץ לאחוריו והגיע למקום מסוים בדרך, שם נפל שדוד ומת. כשהגיע אדונו למקום ההוא, מצא את כל כספו שנפל ממנו בדרך. מכיון שהיה הכיס גדול באופן שלא היה הכלב יכול להרימו בפיו, לא היתה לו ברירה רק לנבוח על אדונו ולמשוך אותו בבגדו, וגם לאחר שירה בו אדונו לא נקם בו, אלא נשאר נאמן בחייו ובמותו, כביכול יצאה נשמתו במסירת נפש להציל את הכיס של אדונו. אפילו שהאדון חשד בו שהוא כלב שוטה, לא חשב על עצמו אלא ברגעיו האחרונים רץ להציל את ממון בעליו. ממעשה זו נלמד שעלינו לרוץ אחר השי"ת אפילו עד כבשן האש.

הרג הכלב את עצמו כדי להציל את אדונו

וכן מסופר בתלמוד ירושלמי תרומות פרק ח', מעשה ברועה שהוציא חלב מהצאן, והגיע נחש וטעם מחלב הצאן והשאיר הארס בתוך החלב. והכיר כלבו שהנחש טעם מהחלב, שכבא הרועה לשתות מהחלב החל הכלב לנבוח צעקות גדולות, אך לא שמו לב לצעקותיו, מה עשה הכלב להציל

דבר נא באוני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב: (יא, ב)

ידוע מאז"ל (ברכות ז) על הפסוק (שמות י"א) דבר נא וכו' בבקשה וכו' שלא יאמר אותו צדיק וכו'. התמי מפורסמת ת"ל משום לקיים הבטחתו שהבטיח ואח"כ יצאו ברכוש גדול. ובדרך אגב נבאר את מאמר בעל ההגדה 'אילו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו ממנום דיינו'. ונראה דהנה הקשה הפרשת דרכים הא קיי"ל אין מת ומשלם אף כב"ג כמ"ש התוס' (ע"ז: ע"א וע"ב) ולמה דן הקב"ה את המצרים גם במיתה וגם בממון ע"ש, ונ"ל דהא קיי"ל, נמי דרק אם מיתה ותשלומין באין כאחת אמרינן קם ליה בדבריה מיניה לפטרו מממון, והו"ל לפמ"ש הפר"ד עצמו בכיבוד הספרי הבטחתו יצאו ברכוש גדול הי' על צאן ובקר, מדין הענקה, ולתי' הראב"ד בהלכות תשובה על

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919 | 9139191@gmail.com

זבל מאמינים

גליון שבועי מ'בית בני אמונים'

פרשת בא תשפ"ד שנה י | גליון מס' 517

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שעות של עשר רוחני

בפרשת השבוע, פרשת בא, מתארת גאלתם של ישראל משעבוד מצרים, לה זכו בזכות אמונתם האיתנה בה' יתברך, וכפי שאמרו חכמים (לקוט שמעוני בשלה רמ): "לא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות אמונה". שבת זו, דומה כי אין מתאים מונה להעלות על גס ולצין את מהפכת 'בני אמונים', שדורשי רשומות אף מצאו לה רמז בשמה של פרשתנו: "ב"א" - ר"ת: 'בני אמונים'.

לפני יותר מעשור, בתחלת פעילות 'בני אמונים', כשבקש מורי ורבי בעל 'שבט הלוי' זי"ע לחזק את יד, הוא צין לפני את המובא ב'ספר חסידים' (אות רסא) שמצוה שהיא מזנחת ואין לה עוסקים, הרי היא בבחינת 'מת מצוה', ולכן על האדם להתחזק ולאחז דוקא בה. "אף מנהג אמירת ברכות השחר בחברותא" - הוסיף ואמר - "היא בגדר 'מת מצוה', באשר נשתכח ברכות השנים, וממילא מצוה גדולה היא לפעול לעורר את הצבור לדבק בה".

בחסדי ה', מאז ועד היום נעשתה דרך ארפה, ואותו מנהג נשכח היה לראש פנה. כיום אפשר לראות בכל בית כנסת רבים המקפידים לברך ברכות השחר באזני מי שיענה אחריו אמן, ואף רבים המתמסרים להקדיש מזמנם כדי לענות אמן אחרי המברכים.

כמי שזוכה בעצמו לעמד מדי יום במשך שעות ארוכות כדי לענות אמן אחר המתפללים בבית הכנסת בריזוביץ שבשכונת בורו פארק בניו יורק, קשה לי לתאר במילים את ההרגשה המרוממת שאני חש בשעות אלו. אוכל רק לסכם ולומר כי אלו עבורי שעות של אשר רוחני עלאי וקרבת אלקים שקשה לתארה במלים. למעשה, ברוח דברי הכתוב בפרשתנו (י כו): "ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה", אחדד ואמר, כי רק מי שזכה לעשות זאת בפעל, בבחינת "באנו שמה", יוכל להבין במה דברים אמורים.

בפרשתנו נוכל אף למצא רמז משמעותי המלמד על שגב מעלתה של עגית אמן: סופי תבות הכתוב (יב ב): "ראשון הוא לכם" הם אמן. והרי כבר אמרו חכמים (דב"ר ו א) כי "אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים".

מי שמאמין בעצמתה וברוממותה של עגית אמן, אין שום קשי שימנע ממנו מלעמד ולענות אמן מדי בקר. זאת מלבד העדדה שמפל אמן שזוכים לענות, נברא מלאך שמלוה את העונה והמברך ומגן עליהם. היש אפוא אדם שלא ירצה למלא את אוצרותיו בעוד ועוד אמנים!?

בקריות "ראשון הוא לכם". שבת שלום,

ר' אוריאל מנחם

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

סגולת ברפת הלבנה

"החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (יב ב)

חכמים (סנהדרין מב א) תקנו שהרואה את הלבנה בחדשה יברך ברפת הלבנה. סגולות רבות יחסו במקורותינו לקיום מצוה זו כהלכתה:

בספר 'אור חדש' לרבי חיים בוכנר, מחכמי קראקא (ברפת קדוש השם), מביא ספור ששמע מ"האלוף החסיד מוה"ר משה מיזליש מ"ק קראקא", עליו הוא מעיד כי היה "בר סמכא":

מעשה ביהודי שפגע בו גוי בלילה ובקש להרגו. כיון שהיה זה בתחלת החדש, עת היתה הלבנה בחדשה, בקש היהודי מהגוי שבטרום יבצע את זממו יאפשר לו לברך את ברפת הלבנה. עמד אותו יהודי וברך את ברפת הלבנה בכונה, ועם סיום הברכה, בעת שפפך שלוש פעמים כנהוג באמירת: "כשם שאני רוקד כנגדך ואני יכול לנגע בך, כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה", נעשה לו נס ונשאה אותו הרוח, והוא נצל ממבקש נפשו.

ה'אור חדש' מוסיף ומצטט בשם רבי משה מיזליש, כי "מי שיקדש הלבנה, מיום שיקדשה, לא ידאג שימות באותו החדש" [הדברים הובאו בשמו ב'אליה רבה' (א"ח תרב ז)]. כה ידועה ונפוצה היתה סגולה זו בקרב ישראל, עד שכתב על אודותיה רבי יהונתן איבשיץ: "וקדוש לבנה בכל חדש יוכיח, שזהירים במצוה יותר מכל מצוות, הואיל ונדפס שיש בטחון שלא ימות באותו חדש".

ב'ספר הברית' לרבי פנחס מוילנא כתב שיש לגרס בדברי האור חדש שמי שמקדש את הלבנה "לא ידאג שימות בידי אדם באותו חדש", וכגון שלא יהרגוהו לסטים

או שלא ימות במלחמה, וכפי שאף מוכח מהפסוק שתקנו הקדמונים לומר בעת ברפת הלבנה: "כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה". ואולם אין ברפת הלבנה מנהג ממיתה טבעית בבוא העת, וכפי שהמצאות מוכיחה, שאף בני אדם שקדשו את הלבנה מתים באותו חדש. ואולם המהרש"ם מברעזאן כתב שאין הכרח לגרס כן, ולעולם אפשר לומר שקדוש החדש מסגל להנצל מפל מיתה, אלא שאין זו הבטחה מחלטת, כי לפעמים החטא גורם שלא תועיל סגולה זו.

'אור חדש' ברפת קדוש השם: 'ערות דבש' ח"א דרוש ט; 'ספר הברית' ח"א מאמר ד פרק ב; 'דעת תורה' או"ח תכו ב

הפוסקים (מגן אברהם' תכו ב; משנ"ב שם ד) הביאו בענין זה דברים שאמר המגיד ל'בית יוסף': "סימן זה יהיה בידך, בחדש שתברכו ברפת הלבנה במוצאי שבת, תמצאו הצלחה, וכשתתקפה ותתעלם ולא יוכלו לברך, אותו החדש לא יהא מצלח, ודק ותשכח".

מגיד מישרים' שיר השירים

בסדר 'בית יעקב' הביא סגולה לרפוי כאב שנים, להוסיף לאחר אמירת "כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה" - "ולא יהיה לי כאב שנים". על בעל ה'קהלות יעקב' מובא שהיה אומר תוספת זו בעת קדוש החדש, ופעם אחת כשהזכירה לפניו הרבנית שסובלת מכאב שנים, אמר לה שזכירה בקדוש לבנה, ולאחר שהזכירה חלפו כאביה.

סדר 'בית יעקב' ברפת הלבנה; 'ארחות רבנו' [מהדו"ח] עמ' תא

טלית נשפחת שבנתה הורות

על ההפרעה ובקש מבנו, שעמד נדהם בפנת החדר, לצאת אחרי.

שמעון המפתע מהר לצאת אחר אביו אל המסדרון. הוא חישש לגרוע מכל ולרב חרדתו החל להמטיר על אביו 'מבול' של שאלות: "מה קרה? כלם בבית בריאים? העסקים בסדר?"

"תנוח דעתך", הרגיע האב המסור את בנו, כשחיוך על שפתיו, "ברוך ה', כלם בריאים ומימים, והעסקים במצב מצוי". "אז למה הגעת עד לכאן?" תהה הבן בחסר הבנה, והאב בתגובה הוציא נרתיק קטיפה מתיקו. "הגעתי לכאן בשביל להביא לך את זה!" אמר והצביע על הטלית שבידיו.

"שכחת את הטלית בבית..." אמר האב, והבן לא הצליח להבין: "בשביל זה הגעת עד לכאן? כדי להביא לי את הטלית הטרחת את עצמך בגסעיה פה מפרכת?! וכי מה היה קורה לו הייתי מתפלל פעם או פעמים בלי טלית? הן ברב רבן של קהלות אשכנז מתחילים להתעטף בטלית רק לאחר הנשואין", טען.

שמעון לא הצליח להבין כיצד אדם פה פתח ומחשב כאביו מתנהג כן. האב לא השאיר אותו לתהות במשך זמן רב, והוא הסביר: "אכן כן, דוקא משום כך טרחת! דוקא משום שמדבר במנהג שנהגו בו אבותינו מקדמת דנא, לא כולתי לחשב שתותר עלי, ולו פעם אחת, וזאת כדי שתלמד ותכיר עד כמה גדולה החובה לשמור על כל קוצו של מנהג. מנסיון חיי האישי ומנסיון חיייהם של אבותי למדתי, כי לזלזול קטן במנהג יכולה להיות השפעה לדורות. לזלזול במנהג, ולו הקטן ביותר, הוא פתח להתדרדרות שאחריה מי ישורנה!"

דע לך בני, כי שמירה על מנהג אבותי חשובה עבורי יותר מכל עסק שהוא, ולו כזה שיגור אחרי רוחי עתק. על נסיעת עסקים ותירתי, אולם על נסיעה זו לא כולתי לוותר" - סיים האב בהתרגשות.

שנים רבות חלפו עד שגראו פרותיו של אותו מעשה. מסתבר כי מעשהו של אביו הותיר בלבו של שמעון רשם עצום. את הבית שהקים בשנים שלאחר מכן הקפיד לחנך באותה דרך שהתורה אביו בדם. ולימים זכה אביו לראות ממנו דורות ישרים מבכרים.

שמעון זכה להקים משפחה מפרסמת שבניה, תלמידי חכמים וצדיקים, פארו את כתל המורח של היהדות התורתית בכל רחבי תבל. הם העמידו בעצמם משפחות מפלאות, וגם תלמידים רבים שהמשיכו בגאון את פאר המסורת היהודית.

טיב הקהלה יוצא תשי"פ

היה מספיק להגיע בזמן.

שמעון, שמהר לאסף את חפציו, התעלם שלא כהרגלו מהבלגן שנוצר מחמת כן. התפלין כמובן היו הראשונות להכנס למזודה, אך הטלית מחמת החפזון נשכחה מאחור. שמעון אמנם לא הקים בית בישראל, אך בקהלתם נהגו להתעטף בטלית כבר מגיל בר המצוה.

ר' משה דן את בנו לכף זכות. הוא ידע היטב כי שמעון, גם לאחר שהחל להשתלב בעסקיו, ממשיך להקפיד בכל מאודו לשמור על כל הלכה ומנהג שראה בבית הוריו, ובכלל זאת מנהג לבישת הטלית בתפלה מגיל בר מצוה, וכי הוא בודאי שכח את הטלית מחמת חפזונו, אך הוא הרגיש כי דוקא הפעם אסור לו לוותר.

כבו לאחת מקהלותיה הוותיקות של גרמניה, אשר רב חבריה עסקו במסחר ובד בבד הקפידו לשמור את דרך ה' בכל מאודם ולחנך את צאצאיהם בדרכו של רבם, רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, ידע ר' משה עד כמה חשובה שמירת כל מנהג עד קוצו של יו"ד.

הוא ידע היטב עד כמה רבים הם הנסיונות שבהם עלול בנו להתקל במהלך עסוקו, והאמין כי הדרך היחידה שתסייע לו לעמוד איתן ביהדותו היא לא לזוז כמלוא נימה מדרך התורה וממסורת ישראל, והנה הגיע אותו רגע שבו עמדה דרכו למבחן.

ר' משה ידע מה עליו לעשות והוא לא חשב פעמים: הוא נטל את הטלית, ומבלי לחוס על גילו ועל עסוקיו הרבים, מהר לארגן לעצמו מזודה. בינתיים בקש מעוזרו לבדק מתי יוצאת הרכבת הקרובה לכיוון העיר שאליה יסע שמעון.

בתוך זמן קצר כבר עמדו רגליו של ר' משה בתחנת הרכבת. לפניו עמדו שעות רבות של נסיעה, אולם הוא לא התחרט לרגע, לא על המאמץ הרב הכרוך בנסיעה וגם לא על העסוקים הרבים שאנח; הוא ראה לנגד עיניו את עתידם של בנו ושל כל צאצאיו אחרי, וזהו הדבר שנתן לו את ה'דלק' לעשות את המעשה שעשה.

כעשר שעות לאחר מכן הפתעו כל מתכנני הוועדה כשר' משה, הסוחר הגדול, הופיע בכבודו ובעצמו בפתח אולם הכנסים. המשתתפים קמו לכבודו וברכוהו לשלום, אולם ר' משה התעלם מכלם. הוא התנצל

כשכנס ר' משה לחדרו של שמעון בנו, הדבר הראשון שתפס אותו היה הבלגן ששור בכל פנה. בלגן שפזה עמד בסתירה מחלטת להרגלם של ר' משה ובני ביתו להקפיד מאד על סדר ונקיון, אולם ר' משה לא הטרד ממנו כלל. מה שכן הטרד אותו היה דוקא הדבר השני שתפס את עיניו; היתה זו הטלית, שבנגוד לבלגן ששור

"תנוח דעתך", הרגיע האב המסור את בנו, כשחיוך על שפתיו, "ברוך ה', כלם בריאים ומימים, והעסקים במצב מצוי". "אז למה הגעת עד לכאן?" תהה הבן בחסר הבנה, והאב בתגובה הוציא נרתיק קטיפה מתיקו. "הגעתי לכאן בשביל להביא לך את זה!" אמר והצביע על הטלית שבידיו.

רכבת מהירה בגרמניה

מסביב, דוקא עמדה מקפלת ומסדרת על המדף.

שעה קלה קדם לכן קבל ר' משה טלגרמה דחופה ובה נקרא לנסע בדחיפות לוועידה כלכלית שהתקיימה בעיר רחוקה, והיתה אמורה להתקבל בה בזמן הקרוב החלטה שהיתה לה חשיבות מכרעת לעתיד עסקיו.

בגילו המתקדם לא היה בניו ר' משה לנסיעות חפוזות שכאלו, ושמעון בנו התנדב לנסע במקומו. הוא נחפו לצאת ברכבת הראשונה לכיוון אותה עיר רחוקה. לפניו עמדו שעות רבות של נסיעה, ואלמלא היה יוצא מיד, לא

הבטקה בדברים שבהקדשה לעניית אמן

הבטקה בפסוק "ה' מלך"

בשעה שאומר "ה' מלך, ה' מלך, ה' מלך לעולם ועד", לא יפסיק כלל לעניית אמן... ואולם יש מי שסובר שאין להפסיק אלא בין ה' ל"מלך" או ל"מלך", אבל בין "ה' מלך" ל"ה' מלך" - אפשר להפסיק.

כתב ה'בן איש חי' (פרשת ויגש אות יא) שיש להסמיך את אמירת הפסוק האחרון ב"הי כבוד" ל"אשרי" ולא להפסיק ביניהם, לפיכך העומד לפני אמירת הפסוק האחרון ב"הי כבוד" ורואה שאדם מתחיל לברך או לומר קדיש, יעצר ויענה אמן, ואחרי כן יסמיך אמירת פסוק זה לאמירת "אשרי". ואולם אם נזדמנה לו עניית אמן אחרי שסיים את הפסוק האחרון ב"הי כבוד", מתר לו להפסיק ולענות, אלא שאחר ענייתו יאמר שוב את שלשת הפסוקים האחרונים ב"הי כבוד" ויסמיכם לאמירת אשרי [וראה בספרו עוד יוסף חי פרשת ויגש אות ח, שהוסיף שאם הפסיק בין "הי כבוד" ל"אשרי" בעניית אמן או שאר דברים שבקדשה, עדיף שיחזור ויאמר מתחלת "הי כבוד". יסוד ענין הסמכת "הי כבוד" ל"אשרי" הנו מהא"ר הק', וכפי שהביא בשערי תשובה' נא ד].

היאך אמרו שאסור להפסיק פסוק זה, והרי בשירת הים אמרו ישראל (שמות טו יח) "ה' מלך לעולם ועד" שהוא רק חלק מפסוק זה, ועיי"ש מה שבאר. אמנם בפשטות ההקפדה האמורה כאן היא רק שלא להפסיק בעת שאומרים פסוק מחדש זה במלואו - על כל שלשת חלקיו, ואולם אין ההקפדה שלא לומר מלכתחלה רק חלק ממנו.

2. 'כף החיים' (שם טו), שכן אם מפסיק בין ה' ל"מלך" משתבשת משמעות הכתוב, ונחשב כמי שמוציא שם שמים לבטלה. והוסיף 'כף החיים' (שם) שבכל מקום שמזכירים שם שמים, יש להקפיד שלא להפסיק בין הזכרת ה' לתבה שלפניה או אחריה, אם על ידי כף משתבשת משמעות הכתוב, כדי שלא יחשב כמוציא שם שמים לבטלה.

1. 'משנה ברורה' (נא יב) בשם ה'אליה רבה' (שם ד), וכפי שנופסק שאין להפסיק בין "ה' אלקים" ל"אמת" (ראה שלחן ערוך או"ח סו ה).

כתב בספר 'קצות השלחן' שלגסח ספרד שאומרים פסוק זה גם קדם 'ברוך שאמר', אין להקפיד שלא להפסיק אלא בעת אמירתו ב"הי כבוד". ואולם באמירת "ה' מלך" לפני "ברוך שאמר", מתר לענות אמן אפילו באמצע הפסוק, וכפי שבפיוט "אדירי אימה" הנאמר בשחרית של ראש השנה, מפסיקים פסוק זה במלות הפיוט. וראה 'נוטרי אמן' (ח"ב פרק כ הגרה כה) מה שכתב בענין זה.

פסוק זה אינו מופיע כצורתו בתנ"ך, אלא הוא מלקט משלושה פסוקים (תהלים י טו; שם צו; שמות טו יח). ומקורו בפרקי היכלות (ס"ו) ובזהר הק' (רע"א מהימנא פתח רכג א).

הגר"י קמניצקי (אמת ליעקב או"ח שם) הקשה

הודו

לישראל די בקריאת שם ה'

"הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" כאשר נפטר רבי אברהם אבלי, אב"ד וילנא, הספידו רבי יצחק מוולוז'ין, וכך אמר:

"הודו לה' קראו בשמו" - לעם ישראל שיועד ומכיר בגדלות ה' ובהיותו בורא ומנהיג לכל הברואים, די שיקראו באזניו את שם ה' כדי שיתעוררו ויודו לו. ואולם על אמות העולם נאמר "הודיעו בעמים עלילותיו", שמתוך שמחם אטום ועיניהם טחו מראות את גדלות הבורא, צריך ללמדם ולהודיעם על עלילות ה' וגבורותיו, שכן רק מתוך כך יתעורר לבם להודות לו.

"כך הוא גם לגבי הנפטר שלפנינו", סיים רבי יצחק, "יש נפטרים שכדי לעורר את הצבור לחוש בחסרונם צריך המספיד להרבות ולהפליג בספור פעלותיהם ומעשיהם הטובים. אולם בנוגע לרבי אברהם אבלי, הלא כל ישראל הכירו בגדלותו העצומה! לכן די בכך שנוזעק יחד: רבי אברהם אבלי איננו! כדי שדמעות של צער יטטפו את עינינו" (פה קדושת תהלים קה).

מאה ברכות בכל יום

רבי יעקב אבוחצירה, מפרש שבאמרו "הודו לה' קראו בשמו", קורא לנו דוד המלך להקפיד להודות לה' ולהזכיר שמו באמירת מאה ברכות מדי יום. רמז לכונה זו דורש רבי יעקב אבוחצירה מפך שהגימטריה של הכתוב: "הודו לה' קראו בשמו" היא פגימטריה של המלים: "מאה ברכות ביום" (שערי תשובה אפן כא).

לקרא בשם ה'

"הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" יש להבין את פשר המלים: "קראו בשמו", וכי מהי קריאת שם ה' האמורה כאן?

האבן עזרא (תהלים קה א) מבאר שהפתוב "קראו בשמו" הוא הוראה להקריא שם ה' בפני כל באי עולם, כלומר "להורות להם דרך ה'". וכפי שדברשו חכמים (סוטה י א) את הכתוב (בראשית כא לג): "ויקרא שם בשם ה' - אל תקרא ויקרא אלא ויקריא", שלאחר שאכלו אורחיו של אברהם על שלחנו בקשו לברכו ולהודות לו, "אמר להם: וכי משלי אכלתם? משל אלקי עולם אכלתם! הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם".

בפרוש 'שיח יצחק' לרבי יצחק מאלצאן (סדור 'אשי ישראל') מבאר (על פי פרוש הגר"א, דברי הימים א' טז ח): "הודו לה'" על כל הטובות שעשה עמכם, "קראו בשמו" - קראו על כל אשר לכם את שם ה', כלומר שתפירו בכך שכל מה שיש לכם הוא מידו ושליו, ולא תתלו בכחכם ועצם ידכם. וכפי שנאמר על אברהם אבינו (בראשית יג ד): "ויקרא שם בשם ה'", שפרושו שאברהם הכיר שלה' הארץ ומלואה וקרא שם ה' על הכל. וכן אמרו חכמים (שם) שאמר לאוכלי שלחנו: "וכי משלי אכלתם? משל אלקי עולם אכלתם". ומסים ה'שית יצחק' שבאמירת פסוק זה בכונה מקיים המתפלל את הצווי (דברים ח יח): "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

עוד פרש האלשיך הק' (תהלים קה א) שהכרזת "הודו לה' קראו בשמו" הנאמרת בתחלת התפלה, באה ללמד את האדם שעליו להודות לה' על שיש לו הזכות לקרא את שם ה', להללו ולשבחו - "הודו לה'" על הזכות של "קראו בשמו".

הברכה שהבריה

רצח, ודרכס אל הפספת היתה סלולה, אלמלא המלאכים שהופיעו משמים והגנו עלינו, ואסביר:

דקה לפני כן זוגתי שתחי מזגה לעצמה כוס מים קרים, ויתר בני המשפחה התאספו סביבה כמנהגם כדי לענות אחריה אמן. כששני השודדים נכנסו, כוס המים כמעט נשמטה מידיה הרועדות, אולם בהחלטה של רגע היא החליטה להתעלם מהם ולומר את הברכה בקול גדול.

הרב יכול רק לדמין כיצד נשמעת ברכה הנאמרת במצב שכזה, וכמוה היתה האמן - היא נזעקה מפני הילדים כמו שמעולם לא נזעקה מפניהם.

אין לי כל דרך להסביר מדוע, וגם אין לי את מי לשאל, כי באפן מפתיע ובלתי יאמן, למשמע זעקת האמן השודדים פשוט סבו על עקבותיהם ונמלטו מהמקום.

אין לי, כאמור, כל דרך להסביר את הנס, אולי לכבוד הרב תהיה דרך לעשות זאת, סים האיש את ספורו והשתתק.

הרב גרינוולד שם לב כי בינתיים התקבצה סביבו חבורה לא קטנה. היה מן המתבקש שהוא יגיב, וכהארה משמים הוא נזכר ברמז שהביא האור החיים הקדוש מן הכתוב (במדבר כו ח): "ומאה מכס רבבה ירדפו" - מאה הברכות שאתם מברכים מדי יום, ירדפו ויכניעו את רבבת המזיקים המקיפים את האדם תמיד, וכדברי הרוקח (סי"ט) שמצות מאה ברכות נועדה להציל את ישראל ממאה קלות האמורות בתורה.

"אם כך גדול הוא כחה של ברכה", חתם הרב גרינוולד, "על אחת כמה וכמה גדול כחה של אמן, שהרי גדול העונה יותר מן המברך".

היה זה באחד ממסעות החזק שערך מוצה הרבים הנודע, רבי מאיר מיכאל גרינוולד שליט"א, בקהלות הקדש בארגנטינה. הרב נכנס לדבר בפני קהל גדול בבית כנסת מרכזי, ועם סיום הדרשה הבחין מאזיט עיניו ביהודי בעל מראה מכבד הממתין לו בקצרו רוח, ומהר להתפנות אליו. בפיו של אותו יהודי היה ספור מזהים על ישועה שזכה לה בזכות ההקפדה על עניית אמן. הרב גרינוולד רגיל מפעם לפעם לשמע ספורי ישועות, אולם ספורו של האיש שלפניו עלה על כל דמיון.

"לפני כשנתיים הרב היה כאן והפליא לדרש בחשיבות ההקפדה על אמירת ברכות ועניית אמן כהלכה", הזכיר האיש לרב גרינוולד והמשיך: "אני ובני ביתי יצאנו מהדרשה בהחלטה נחושה להתחזק באמירת הברכות ועניית אמן.

לא אגזים אם אמר שהבית שלנו השתנה מאז. אורית החליו ששררה בו תמיד, פנתה את מקומה לאוריה של קדשה ויראת שמים. הילדים התחזקו גם הם, והדבר השפיע אף על השגייהם הלמודיים.

לפרנסתי אני עוסק במסחר באבני חן, וכיון שהשכינה שבה אנו דרים מקפדת בשכונות פשע, אין לנו ברירה אלא להתבצר, פשוטו כמשמעו. ביתנו מקיף חומה גבוהה, מרשית במצלמות ומחבר ברציפות למוקד חרום.

אלא שאם ה' לא ישמר עיר, כל ההגנות שבנינו לא יעמדו בפני אותם שני שודדים מתחכמים ונחושים, שלפני כשבועיים הצליחו להערים על מערכות האבטחה ולפרץ פנימה, בדיק באותה שעה שבני משפחתי סעדו יחדיו את ארוחת הערב.

כששני הברנשים רעולי הפנים התפרצו למטבח, נשימתם של בני משפחתי קפאה. הם היו חמושים במגון כלי נשק, חדורי חמת

שיעורי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

הדרך למטרה קודמת למטרה

כך כותב המהרש"ם מברעז'אן:

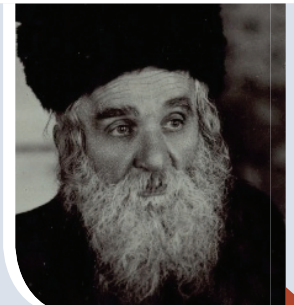
אף שעניית אמן נגרמת רק על ידי הברכה שנאמרת לפניה, מכל מקום אמרו חכמים (ברכות ג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", לפי שעניית אמן היא המטרה, והברכה היא הדרך להגיע למטרה. והרי כך היא דרכו של עולם, שהדרך להשגת המטרה קודמת בזמן להשגת המטרה עצמה. כדגמת הבונה לעצמו בית, שתהליך הבניה הארוך קודם למטרה - המגורים בבית.

לרעיון זה אף פון רבי נהוראי כשקרא על מאמר זה: "השמים כן הוא!" חכמים אמרו (תגינה יב א) שבעת בריאת העולם קדמה בריאת הארץ לבריאת השמים, זאת משום שהשמים הם התכלית, והארץ רק נועדה להגיע אליהם, כנאמר במשנה (אבות ד טו): "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא; התקון עצמו בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". מעתה, כפי שבבריאת העולם נבראה הארץ לפני השמים, משום שהם התכלית, כך גם אמן הגדולה מן הברכה, נאמרת לאחר הברכה, לפי שהיא התכלית.

תכלת מרדכי בראשית

המהרש"ם מברעז'אן

ט"ז בשבט תרע"א

המהרש"ם מברעז'אן

רבי שלום מרדכי נולד לאביו רבי משה הכהן שבדרון בשנת תקצ"ה. כבר משחר ילדותו הצטיין בכשרונותיו העלויים ובהתמדתו העצומה. בצעירותו למד תורה מפי רבי יואל אשכנזי רבה של זלאטשוב.

לאחר נשואיו סרב להנות מכתרה של תורה ועסק במסחר לפרנסתו. אך לאחר שהפסיד את כל רכושו, נאלץ לטל משרת רבנות. משנת תרכ"ז כהן ברבנות בעירות שונות, ובשנת תר"מ נבחר לכהן פאר כאב"ד ברעז'אן, בה אף הקים ישיבה שבראשותה עמד.

שמו נשא לתהלה כאחד מגדולי פוסקי דורו, ומכל קצו תבל פנו אליו להכריע בשאלות הלכתיות מרפבות. כח התמדתו היה ללא גבול, ותמיד על כך הכתבת שנמצאה על ספר 'ארבעה טורים' שהיה בחזקתו: "היום סימתי בעזה" את הטור והמפרשים בפעם המאה ואחת".

נפטר בט"ז בשבט תרע"א בברעז'אן ונטמן בבית הקברות היהודי בעיר. מספריו: שו"ת מהרש"ם, המכיל יותר מאלפים ושלוש מאות תשובות בתשעה כרכים; דעת תורה הגהות ובאורים על שו"ע או"ח ויו"ד; תכלת מרדכי על התורה.

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
 רעיונות, עובדות
 והנהגות מגדולי
 ישראל,
 על מדות טובות
 שמביאות לאהבת
 הזולת הנלמדות

מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
 כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
 אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לע"נ
 אמור"ד
 רבי
 יששכר
 בן הרב
 מנחם
 הצרפתי
 זצ"ל

שבת קודש י שבט תשפ"ד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:25 תל-אביב: 4:40 חיפה: 4:29 מוצאי שבת: ירושלים: 5:41 תל-אביב: 5:42 חיפה: 5:40 ר"ת: 6:18

פרשת בא

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של הזולת באשר הוא!

נלמד מהפסוק: "וירדו כל עבדך אלה אלי" (פרק יא-ה)
 וכתב רש"י (מגמרא זבחים קב.): חלק כבוד למלכות, שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה, ויאמר "קומו צאו מתוך עמי". ולא אמר לו משה מתחילה וירדת אלי והשתחוית לי. כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" (ו-ג): אמר להם הקב"ה, היו נוהגים [בפרעה] כבוד, וחלקו כבוד למלכות, אף על פי שאני צריך לעשות בו הדין. ונלמד ק"ו לעצמנו: ומה אם לפרעה הרשע, מקפיד כך הקב"ה לשמור על כבודו, אדם מישראל באשר הוא, על אחת כמה וכמה שיש לשמור על כבודו (אור יהל).

עד כמה מחמירה התורה בשמירת כבוד כל אדם באשר הוא, ניתן ללמוד ממה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות כז): שבשעה שהעבירו את רבן גמליאל מנשיאותו, משום שפגע בכבודו של רבי יהושע, לא מינו את רבי יהושע במקומו, משום שעל ידו היה מעשה.

וביאר המאירי (שם) שאעפ"י שהיה רבי יהושע ראוי להיות נשיא, לא מינוהו, מפני שעלול להיות בזה, לרבן גמליאל, חלישות דעת יתירה. וכפי שמצינו במחלוקתו של קרח "אמור אל אלעזר בן אהרן וירם את המחנות" (במדבר יז). לא רצה הקב"ה לומר כן לאהרן עצמו, כדי ללמד דרך ארץ בכך.

והדברים מפליאים - שאל הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר - תשל"ב) - בשלמא במעשה על רבן גמליאל נשיא ישראל קדוש ה', היה אכן על חז"ל לשקול מעשיהם בפלס ולחשוש לכבודו. אבל אלו מאתים וחמישים איש מקריבי הקטורת, החטאים בנפשותם שחלקו על כהונתו של אהרן, ואשר עליהם אמר משה "לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה'" ולאחר מכן אש ה' אכלתם, מה מקום יש לחשוש לכבודם ולצוות ש"בעל המחלוקת" שלהם, לא הוא ירים את המחנות!?

אלא נלמד מכאן - תירץ רבי חיים - שלא רק יש לחוש לכבודו של רבן גמליאל נשיא ישראל, אלא אפילו אלו שהיו בני מות ו"נועדים על ה'" בכל זאת אין כבודם הפקר, ועונשם נמדד ונשקל בדיקדוק, נפלא, ולא ניתן להם אלא לפי חשבון מדודק זה. ואף שבמעשה זה נחרתו לדראון עולם על מזבח ה', מכל מקום העובדה שאהרן עצמו ירים את המחנות, היה עבורם עונש של בזיון יותר ממה שהגיע להם, ועל כן מנע הקב"ה את אהרן מכך.

נמצאנו למדים מכאן שאף בזמן שעובר אדם אפילו בדבר חמור מאוד ונענש בעונש גדול ביותר, עדיין לא הופקר כבודו לגמרי. ואין לתת לו כמלא נימה יותר ממה שמגיע לו.

שמירת כבוד התלמידים...

כשנבחנו תלמידים מהת"ת אצל הגאון רבי ראובן בענגיס זצ"ל שאל כל ילד לפי דרגתו בתורה, כדי שלא לביישו. כאשר ראה ילד שאינו יודע לענות כהוגן על שאלתו, היה רבי ראובן נכנס לדבריו ומשחיל את התשובה הנכונה תוך כדי שהוא שואל את התלמיד: "נכון שזו היתה כוונתך בתשובה". והילד היה מהנהן בראשו לחיוב. עשה זאת כדי לא לבישו בפני חבריו...

הלמות עמלים - ח"ב

שמירת כבוד הבריות...

פעם, בעת שמחת נשואי אחד מנכדיו, הופיע הגה"צ רבי רפאל לוין זצ"ל לחתונה ללא שטריימל לראשו. זאת למרות שהיה רגיל בחתונות צאצאיו, בהן לבש החתן שטריימל, להופיע אף הוא לשמחה עם שטריימל.

לפליאת אחד מנכדיו על כך, השיב לו, כי אחד הסבים בחתונה אינו חובש שטריימל, ולכן בא כמוהו עם מגבעת לראשו, שכן אם היה בא עם שטריימל היה מרגיש הלה שלא בנוח באשר כל המוחותנים מלבדו, עם שטריימל לראשם.

בלכתו ברחוב היה נוהג רבי רפאל להקדים שלום לכל אחד, קטן כגדול, בין אם הכירו ובין אם לא הכירו, בענוה יתירה, והכל מתוך כבוד הבריות ואהבת הבריות שפעעו בקרבו.

כאשר היה יושב במקומו בבית הכנסת קודם התפלה, היה מתרומם מעט ממקומו עבור כל אחד ואחד ממתפללי בית הכנסת שנכנס, כדי לכבדו.

תפארת רפאל

"אין העלחה כשפוגעים בכבוד הזולת"...

סיפר הגאון רבי יהושע מיישקובסקי שליט"א: פעם ניגשו אנשים לפני הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל ושאלוהו לגבי אדם שלדעתם אינו עושה מלאכתו נאמנה, ואולי מן הראוי להדיח אותו ממשרתו ולהכניס תחתיו אדם שמתאים יותר לתפקיד זה.

השיב להם רבי גרשון: יתכן שמצד היוסר והדין אתם צודקים והיה אכן ראוי להעביר את אותו אדם ממשרתו, אבל למרות זאת לא כדאי לעשות זאת, שכן בכל מקום שיש פגיעה בכבודו של הזולת, אין סיעתא דשמיא: ועל כן, אם תגרמו לאדם הזה בזיון ותפגעו בכבודו, גם אם תכניסו תחתיו אדם שמתאים הרבה יותר ממנו, לא תהיה לכם הצלחה, כי זה בא על חשבון כבודו של הזולת. (וכמובן הכל לפי הענין הנידון)

עלון השבוע פרשת בא" מוקדש לעילוי נשמת
 משגיח דיישיבות גייטסהד באנגליה ולייקווד בארה"ב, כיובל שנים
הגאון הצדיק רבי מתתיהו חיים בהר"ר יעקב סלומון זצ"ל
 נלב"ע ביום כ"ב טבת תשפ"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

מדה טובה לתלמידי חכמים ובני תורה החולקים כבוד זה לזה בכל עת!

נלמד מהפסוק: "דברו אל כל עדת בני ישראל" (פרק יב-ג)

וכתב רש"י (מהמכילתא): וכי אהרן מדבר והלא כבר נאמר ואתה תדבר! אלא חולקין כבוד לזה לזה ואומרים זה לזה למדני, והדיבור יוצא מבין שניהם כאילו שניהם מדברים...

כך דרכם של חכמי ישראל בכל הדורות, אשר כל אחד מהם משתדל להמעט עצמו כדי להגדיל כבוד חברו, ובוודאי שלא להבליט כבוד עצמו על של חברו. ועל אחת כמה וכמה שלא להתכבד בקלונו של חברו, חלילה, וכפי שאמר רבי נחוניא בן הקנה (בגמרא מגילה כז): לתלמידיו ששאלוהו, במה הארכת ימים? והשיב להם: "מימי לא נתכבדתי בקלון חברי!"

דוגמא לכך מביאים חז"ל עד כמה נזהרו חכמים שלא להתכבד בקלון חבריהם: רב הונא נשא מעדר על כתפיו ברשות הרבים. פגש אותו רב חנא בר חנילאי ונטל ממנו את המעדר ונשא הוא. שכן לא היה הדבר לכבודו של רב הונא. אמר לו רב הונא: אם רגיל אתה לשאת כלי זה בעירך, מסכים אני שתשא את שלי, ואם לאו, אינני מסכים להתכבד בקלונוך.

וכתב הפלא יועץ: "אבל ראוי לחכמים לחלוק כבוד לחבריהם.. ולא מבעיא התלמידי חכמים שעומדים זה מפני זה ונוהגים כבוד ביניהם, אלא אף למי שמתחיל בדרכי הלימוד, ראוי אפילו שחכם גדול יחלוק לו כבוד מתרי טעמי: אחד, כדי שממנו יראו וכן יעשו. ועוד: כדי לחבב את התורה על לומדיה, בראותם שבחה של תורה, כי מוצאה ימצא חיים צדקה וכבוד."

חובה מיוחדת מוטלת על חכמים ותלמידיהם לנהוג כבוד זה בזה הן בדיבור והן במעשה. שכן הם מהוים סמל ודוגמא לשאר אנשי העולם, עד כמה יש לכבד את התורה ולומדיה, ולכן כשרואים בחוץ את ההפך מזה ח"ו מהוה הדבר חילול ה'.

וכפי שכתב החפץ חיים (בספרו חובת השמירה) כי מה שאמרו חז"ל על כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו מפסח עד עצרת משום שלא נהגו כבוד זה בזה, בהכרח הטעם לכך מפני שהיה כאן חילול ה' לפני ההמון, שראו כי תלמידי חכמים רבים ביניהם, שהרי על עוון אונאת דברים כשלעצמו אין חיוב מיתה. וככל שהאדם גדול יותר כן חילול השם גדול יותר.

וכבר אמרו חז"ל שעוון חילול ה' כה חמור עד שאינו מתכפר אלא במיתה. ומכאן גודל האחריות היתירה הרובצת על כתפי בני התורה להשמר בדיבורם ובמעשיהם.

בזמננו שרגילים הת"ח לקבל תוארי כבוד זה מזה, נמצא שהמעט בתוארים הרגילים האלו פוגע בכבוד התורה. וכפי משמעות המכתב ששיגר כ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל לאחד מגדולי"ת (בשו"ת משנה הלכות ח"ד ס' קב) וכה כתב:

"וכת"ר בקשני שלא לתארו, ואף כי רצונו של אדם זהו כבודו מכל מקום רשמתי (תארים) כנראה מתרי טעמי: חדא, דחכם שמחל על כבודו, כבודו מחול. אבל אין בידו למחול על בזיונו. ובאם במקרה יפול המכתב בידי מאן דהוא, שיחשוב זה לבזיון לכ"ת על אשר לא כתבתי בתואר הראוי לפי דעתו ונמצא בא לידי בזיון וקצף. בזיון לכת"ר וקצף עלי, וזה כבר אין בידי למחול... (וע"ש כל המכתב, ואכמ"ה).

שבת אחים גם יחד...

אחר פטירת כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מטורטשקוב זצ"ל, סירבו שני בניו להתעטר בעטרת האדמו"רות, ולמלא מקום אביהם. שכן כל אחד מהם רצה לכבד את השני ולסמוך עליו. בחושבו שרק השני ראוי לאותו איצטלא קדושה.

גם גדולי החסידים לא הצליחו לפעול עליהם לשנות את דעתם, ובסופו של דבר הוצרכה אמם הרבנית לגזור עליהם בתורת "כיבוד אם" לקבל עליהם את עול הנהגת החסידים.

ישבו, איפוא, האחים בראש השולחן, וכך קיבלו יחדיו את החסידים. התנהגותם באחדות היתה לשם דבר, למופת ולחידוש מופלא בעיני כל רואיהם. היה זה מחזה גדול, רווי כולו מוסר, לראות כיצד אחד חולק כבוד לשני, ואין אחד עושה שום פעולה, מבלי שהשני יתן הסכמתו לעשות זאת.

הם גם קיבלו את החסידים בבקשותיהם ובפתקותיהם. החסיד שנכנס, הגיש מקודם את הקוויתל לאח הגדול שבירך אותו ואחר כך לאח הצעיר שגם בירכו.

שבט מישראל

חולקין כבוד זה לזה...

פעם כובד הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בסידור קידושין. כשהגיע למקום החתונה ראה שגם הגאון מטשיבין רבי דוב בעריש ווייזנפלד זצ"ל משתתף בשמחה. הוא סירב לסדר קידושין באומרו שהרב מטשיבין הוא זה שצריך לסדר הקידושין. כמובן שהרב מטשיבין סירב בתוקף וכך ישבו שניהם רבי איסר זלמן ורבי דוב בעריש, וכל אחד שם אדרת על ראש חברו והחופה מתעכבת.

לפתע ניגש רבי איסר זלמן לרבי דוב בעריש ולחש לו דבר-מה באוזנו או-אז קם מיד רבי דוב בעריש וניגש לסדר את הקידושין. אח"כ שאלו את רבי איסר זלמן מה לחש לרב מטשיבין שניאות מיד לוותר?

השיב רבי איסר זלמן: "אמרתי לו שלאחרונה נטשטשה ראייתי וכי אני נזקק למשקפיים ועתה שכחתים בבית, וממילא יהיה קשה לי לראות את הברכות בלעדיהם..."

שר התורה - טשיבין

"לעשות החובה המוטלת עלי"...

המעשה שלפנינו ממחיש כיצד ראו גדולי התורה את חובת כבוד חכמים לא כגינוני נימוס גרידא, אלא כאחד מיסודי התורה שיש להקפיד עליהם ביותר:

פעם נזדמן הגאון רבי אליהו חזן זצ"ל (ראש ישיבת תורה ודעת) להתפלל בישיבת נצח ישראל בשכונת רחביה בירושלים. כאשר הבחין בו ראש הישיבה מו"ר הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל ביקש מיד לכבדו ולהושיבו בכותל המזרח בסמוך לו כראוי למעמדו הרם.

רבי אליהו שלא יחס חשיבות רבה מדי למעמדו, ראה בכך פגיעה בכבוד מעמדו הרם של הרב גוסטמאן כאחד מגדולי ישראל, אם יישב בשורה אחת עמו. על כן אמר לו רבי אליהו נחרצות: "אם כת"ר יבקש ממני בקשה זו, יותר לא אכנס לישיבה!"

חשב הרב גוסטמאן קמעה, ולאחר מכן הפטיר ואמר: "אני צריך לעשות את המוטל עלי מפאת כבוד התורה, ואם הנך מחליט שלא לבא יותר לישיבה, אני איני יכול למנוע ממך לנהוג כרצונך..." ואכן רבי אליהו עלה בעל כורחו להתפלל במזרח במענה לאותה בקשה, אך יותר כבר לא הגיע להתפלל שם...

עפ"י גאון התורה

משום כבוד התורה...

זהירותו של הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בכבוד תלמידיו, הפליאה כל רואיו.

כאשר נזדמן לו לנסוע עמם ברכב, ראוהו מספר פעמים כיצד מהדר הוא לפנות להם את המושב הנוח ביותר, כשהוא מטעים ומציין שעושה זאת לכבוד תורתם.

וזאת ליהודה

לעשות כל מעשה מצוה, חסד והטבה לזולת, בזריזות!

נלמד מהפסוק: "ושמרתם את המצוות" (פרק יב-ז)

ודרשו חז"ל במכילתא: רבי יאשיה אומר אל תקרא כן, אלא ושמרתם את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד.

יש לדעת כי ביכולתו של האדם להגיע לזריזות מקסימלית במיצוי כל הכוחות! ניתן ללמוד זאת מביאורו המאלף של החפץ חיים:

הנה אומרים אנו בקדושה: "נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותנו בשמי מרום". שאל החפץ חיים: היאך יתכן שיהודי ילוד אשה, קרוץ מחומר, יהיו להתפלל ולבקש לקדש את שמו של הקב"ה, כשם שמקדישים אותו המלאכים, לא פחות!?

וביאר הח"ח, עפ"י מה שמגלים לנו חז"ל ומלמדים אותנו בגמרא (ברכות ד:) על הנהגתם של מלאכי מעלה בשעת מילוי תפקידם. וכך אמרו: מיכאל באחת [=הוא עושה שליחותו ב"פריחה אחת"]. גבריאל בשתיים. אליהו בארבע, ומלאך המות בשמונה. ובשעת מגיפה באחת. וזהו שנאמר אצל מיכאל, "ויעף אלי אחד מן השרפים", היינו בפריחה אחת מסוף העולם ועד סופו.

ונשאלת השאלה: לשם מה צריכים אנו לדעת בכמה "פריחות" מבצע כל מלאך את שליחותו, ומה זה נוגע לנו? ואמר החפץ חיים, שיש כאן לימוד עצום לכל יהודי, שכבר בתחילת לימודו במסכת ברכות צריך לדעת את הידיעה החשובה הזאת שמכילתא באחת! שיש בכוחו לפעול שליחות בפריחה אחת! והיה מקום לתמוה: מדוע בפריחה אחת? למה שלא יעשה תחנות באמצע לנוח מעט?

אלא למדנו מכאן, שמכיון שבכוחו לעוף בפריחה אחת מסוף העולם ועד סופו, אזי כשיש לו שליחות, חייב הוא לבצע את שליחותו בכל כוחו האפשרי, לא פחות מזה! וכן גבריאל: אמנם הוא לא יכול "באחת" אבל הרי בשתיים יכול! ממילא לכן אינו פורח בשלוש - פחות מכוחותיו. וכן אליהו בארבע. הן אמנם שאינו יכול בשלוש, אבל בארבע הרי הוא יכול.

וזה מה שנוגע לנו. אמנם תפקידם של המלאכים שונה מתפקידנו. אבל הרי לכל אחד מאיתנו יש תפקיד ברור ומוגדר בעולם, וממילא את זה וודאי נוכל ללמוד מהמלאכים: למצות את כל הכוחות שבנו לזריזות מקסימלית במילוי תפקיד שיועד לנו!

זה שאנו אומרים "נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותנו בשמי מרום". מבקשים אנו בזה שנוכה לקדש שם השי"ת בעולם. אמנם כל אחד לפי דרגת כוחותיו, אך במיצוי וניצול כל הכח שישנו בכל אחד ואחד מאיתנו, כמו אותם המלאכים בשמי מרום.

לאור כל האמור, נוכל לבאר וליישב דברי חז"ל במקום אחר: דרשו חז"ל (מו"ק יז. חגיגה טו): בפסוק "כי שפתי כהן" וגו' "אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפייה, ואם לאו אל יבקשו תורה מפייה". ותמוה: היאך נוכל לדעת אם דומה הוא למלאך, וכי יש לנו מושג במעלת המלאכים? ובכלל: מה ההשוואה בין אדם הקרוץ מחומר לדרגת מלאך שכולו רוחניות וקדושה!?

אכן לאור האמור, מובנת ההשוואה וצודקת הדרישה מהרב להיות דומה למלאך וגם אנו יכולים לדעת אם הוא כזה. שהרי ידוע עד כמה תפקידו של כל פועל ושכיר לעבוד בכל כוחו כפי שלומדים מיעקב אבינו, ובמיוחד צריכים להזהר אלו שעוסקים במלאכת שמים. וכל שכן אלו שמלמדים תורה לתשב"ר, הן מצד התלמידים שהרי בנפשות עסקינן והן מצד קדושתה של התורה.

וכפי שנפסק (יו"ד סימן רמה ס' יז) שאסור למלמד לסגף עצמו. ואם עושה מלאכה אחת עמהם או מתרשל בתפקידו הרי זה בכלל "ארור עושה מלאכת ה' רמיה". לפיכך אין להושיב מלמד אלא בעל יראה מהיר לקרוא ולדקדק, עיי"ש. ובירושלמי (דמאי ז-ג) מסופר על רבי יוחנן שפגש מלמד תשב"ר ששרוי בתענית. אמר לו: אסור לך להתענות. שהרי אפילו במלאכת בשר ודם אסור, שעיי"ז נחלשת העבודה ונמצאת מפסיד את בעל הבית, כל שכן במלאכתו של הקב"ה שאסור להתענות.

מעתה נבין את דברי חז"ל: "אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפייה". במה נדע כי דומה הוא למלאך? בכך שנראה בו שיודע למצות ולנצל את כל כוחותיו בזריזות מקסימלית ללמד תורה לתשב"ר, כפריחת המלאכים, ללא כל איחור או רפיון. ממנו ראוי ללמוד תורה.

"עובר לעשייתו"...

סיפר הגה"צ רבי ירוחם לייבוביץ זצ"ל: מי שהכיר את החפץ חיים ראה שלא נמצא אצלו כלל כל ענין האמירה. מעולם לא נשמע ממנו משפט כמו: "אעשה דבר פלוני", שכן כל דבר היה עושה עוד בטרם אמר...

כשהיה מאן דהו מבקש ממנו מכתב תעודה על איזה דבר, עוד בטרם השיב לו אמרים, כבר היה עומד באמצע הכתיבה, ומיד לאחר מכן הודיע למבקשו כי הנה המכתב מוכן...

דעת תורה

"היותר זריז הוא שינעח"...

העיד רבי ליפא ברוורמן זצ"ל על הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל: מדהים היה להוכיח בשני ההפכים שהיו אצל רבי מרדכי: מצד אחד כל ברכה שבירך וכל מצוה שעשה, היו במתינות ובנחת. ומצד שני, כשהיה מדובר בעשיית חסד עם הזולת, היתה בו זריזות מפליאה שלא היתה מביישת צעיר עול ימים. מעולם לא דחה דבר למחר, תמיד היה עושה מיד.

בוקר אחד, מיד לאחר תפלת וותיקין, הגיע רבי מרדכי לבית הכנסת זופניק, ומסר חבילה לגבאי בית הכנסת שנשלחה עבורו. מחה הגבאי על הטירחה שטרח רבי מרדכי, והבהיר לו כי היה בדעתו לבוא ולקחת את החבילה בעצמו, וכי לא העלה בדעתו שרבי מרדכי יטרח להביאה...

אך רבי מרדכי ביטל דבריו בהנף יד: "מה יש כאן לדבר, זהו מעשה חסד, היה צריך לעשותו. והנה זה נעשה במהירות האפשרית..."

ומרגלא בפומיה, דברי בעל התניא (תניא פרק כו): "שני אנשים נמצאים במאבק ומתעצמים זה כנגד זה, מי ינצח? לבטח נענה: זה שיש לו יותר כח, הוא ינצח! אבל לא כן הוא, אלא היותר זריז - הוא זה שינצח!"

יחיד ודורו

להזדרז לעיקר ולדחות הטפל...

סיפר הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל (מקים מוסדות זכרון יעקב) על אביו את המעשה הבא: אדם שאינו שומר תורה ומצוות, עמו בקשרי מסחר ענפים עם אבא, והיה חייב לאבא כסף רב. חודשים רבים חיפש אותו אבא כדי לגבות את חובו. עד שסוף סוף מצאו וישבו יחדיו לעשות את החשבון והלה החל בכתובת ההמחאות של תשלום החוב.

והנה לפתע שם לב אבי מורי כי השעה חמש דקות לפני שמונה בערב. בשעה זו היתה לו קביעת ללמוד שיעור בבית הכנסת. קם אבא מיד, הפסיק ועזב הכל ורץ לבית הכנסת כדי להגיע בזמן לפני תחילת השיעור...

הסוחר ההוא החל צועק אחריו: המתן כמה דקות ואני נותן לך ש'קים על כל החוב. השיב לו אבא בעודו מתרחק: "אני מצטער אבל אני צריך לרוץ לשיעור ואסור לי לאחר אפילו דקה אחת!" הוא השאיר את כל הש'קים אצל הסוחר הנדהם.

לאחר פטירתו של אבי מורי, סיפר אותו סוחר בהתפעלות: "אני יודע שהוא חיפש אותי. חודשים רבים היה מצטער מאוד בגלל החוב הזה, ואחרי שסוף סוף מצא אותי, לא נותרו אלא מספר דקות שהיה מקבל לידיו את כל החוב, ובכל זאת עזב הכל כדי לא לאחר לשיעור!"

מנגד שמים - ח"ג

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מי עזר למי? / סיפור עשרים ושנים למבצע הסיפורים

בחשבון. ובכלל; לפני שאדאג איך לחתן את הבן שלי - אני מודאג איך אכסה את הוצאות הבר-מצוה שלו... זה לא משכנע אותי. הוא ממשיך ללחוץ. בשלב מסוים אני שואל אותו ישירות: 'אתה סוכן מטעם המיזם הזה?' ואני מוסיף בחיך 'אם כן קח 100 שקל ושחרר אותי לנפשי...'

הוא צוחק וחושף: 'אבא שלי זקוק להלוואה גדולה. אם אצליח לגייס כמות נכבדה של מצטרפים חדשים לארגון, אוכל לסדר לו את ההלוואה!'

הוא המשיך להתחנן, בבקשת רחמים, שעבור אביו מדובר בהצלה, ולכן חשוב לו כל כך שאצטרף. טוב אני מציין לעצמי, הפעם מדובר בנימוק חדש - כזה שלא שמעתי בעבר.

חשבתי רגע ואמרת שגם אם-כן אוכל לצרף רק את הגדול, אך לא את הקטנים. בתגובה הסביר לי שהארגון לא מוכן לרשום רק ילדים גדולים (שאוטו ידרשו את ההלוואה...) אך אם ארשום את כל הקטנים, הם יסכימו לקבל גם את הגדולים.

'אז איך אני יכול לעזור לך?' תהיתי בקול. אבל היה לי קשה לדחות אותו. ריחמתי עליו וביקשתי שיתן לי זמן להרהר בענין.

הוא המשיך להתקשר שוב, ושוב. לבסוף נכנעתי. חשבתי לעצמי: גם אם אני בטוח שסיכויי ההצלחה הם בגדר 'ספק-ספיקא', מצוות צדקה זה הרי וודאי, ואין ספק מוציא מידי וודאי! צירפתי את כל הילדים.

* * *

לפני 4 שנים התארס הבן הגדול שלי. רשמתי אותו לתוכנית 'מחיר למשתכן' ובסייעתא דשמיא זכה במהירות בדירה שכבר הייתה באמצע בנייה. הייתי חייב לסגור חוזה במידי ולשלם תשלום ראשון תיכף ומיד. המחותן הודיע לי שאם אני אתאמץ להזדרז - גם הוא יעשה זאת, ואם לא - חלום הדירה הולך ומתרחק מאתנו!

מכיון שהבן היה רשום בתוכנית המדוברת, זכינו מיד בהלוואת ענק שאפשרה להניח את הכסף על השולחן. וברוך השם הבן שלי גר היום בדירה משלו.

ברור לי שאם לא הייתה האפשרות להשיג את ההלוואה הנוחה הזו, הוא היה גר עד היום בשכירות!!!

* * *

ומידי פעם אני מהרהר להנאתי בשאלה: מי עשה טובה למי; האם אני שהצטרפתי לתוכנית כדי לעזור ליהודי, או שמא אותו יהודי ששידל אותי להצטרף!...

הסיפור שלי מתחיל כשאני אברך-כולל צעיר, יום שלם, ואשתי עקרת בית. כבר יש לנו אז שבעה ילדים בלי עין הרע: הגדול - בן עשר שנים. הקטן - בן חודש ימים. אנו ההורים, ברוך השם, לא משתעממים רגע... החיים בעיצומם.

באותה תקופה מתפרסם על תוכנית שתסייע להשיא ילדים בכבוד. הרעיון הוא להפקיד מידי חודש סכום כסף - מאז שהילד קטן - ולקראת החתונה שלו ניתן יה' לקבל הלוואה בהחזרים נוחים, ואף מענק.

נשמע מעניין.

אבל לא בשבילי... כדי "לגמור את החודש" אני צריך לאלתר בכל פעם רעיון חדש. ממילא - אני לא שמח לשמוע על שום רעיון שדורש ממני 'להוציא' במקום 'להכניס'.

אבל זו הלוואה מכובדת!

תוכל לחתן את הילדים בכבוד!

אוקיי. נבדוק את הענין לעומק.

באותה תקופה עמד הרעיון הזה במרכז השיח בכוללי האברכים, אז חקרתי ודנתי אודות הנושא והגעתי למסקנה שאני מחוץ לתמונה - וכבר אסביר מדוע.

* * *

מבחינתי זה היה סוג של 'ספק-ספיקא'. ראשית, מדובר במיזם חדש שאף אחד לא יחתום ערבות שהוא יחזיק מעמד. נכון. היום כולם מודים שהרעיון מוצלח. אבל אני מדבר לפני שהפכנו כולנו ל"חכמים שלאחר מעשה".

הספק השני - מי אומר שאכן אקבל הלוואה? לא מדובר כאן ב"קופת חיסכון" שמתחייבת להשיב לך דבר בתמורה. ממש לא. הנהלת הקרן הודיעה מראש באופן ברור שלא תינתנה הלוואות אם הקופה, לדוגמא, תהיה ריקה באותה שעה. זאת אומרת שאני יכול להפקיד במשך שנים ולבסוף מה? להמתין עד שיחזור כסף לקופה?

הייתי סקפטי. החלטתי שעדיף לי לא לדאוג את דאגת מחר. כאמור, אני לא מסיים את החודש בתקופה זו, וממש לא התחשק לי להיכנס להוצאה נוספת.

* * *

ערב אחד מתקשר אלי מכר מבית הכנסת 'אני רוצה לדבר איתך?' - בכבוד רב! אני עונה לו, תוך כדי שאני מנסה לחשוב מה הוא מצפה ממני. אז כך. הוא רוצה שאצטרף למיזם החדש. הוא מפרט את המעלות הרבות, ואני מסביר לו שהסיפור הזה כבר מאחורי. שמעתי. בדקתי. חקרתי. מבחינתי זה לא בא

זוכה השבוע: החפץ בעילום שמו, בית שמש

הזוכה העשרים ושנים במבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתי על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: 'מכון אהבת אמת' רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
- 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
- 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון. (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק הזוכים, יזכו לפרס.
- 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
- 5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

הרב וינברג: אני ממליץ על תה מיוחד שיש בו סגולות לבריאות, מספרים להזמנה: 0545252463, 026480277 (על כל אחד להוועץ)

{ אז נדברו }

פרשת בא תשפ"ד | גליון מספר: 635 | סדר: " ויקח וישמחו ... "

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

הודפסה כמות מנומצמת של החוברת 'בשופי
לירושלים'
- חודש טבת,
ניתן להשיג בבני ברק בלבד,
חוב חו"א 34 פנית דסלר, מש דרייפוס,
וקיבוץ גלויות 9, יוסיפי.

קראת? נהנית?

רוצה להיות חלק מאיתנו?

שאלת את עצמך איך

תורמים?

באופציות שלהלן:

בבנק: פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזיר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

054-8446691

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ונחמות!

האם באמת הכל מבויס...??? האם באמת הכל לצרכי צילום???

בשבוע שעבר שפכתי כאן את לבי בכאב... וציבור הקוראים הציף אותנו בכזה עידוד... תמיכה... מילים טובות... מחמאות... אי אפשר לתאר... ואני מוכרח לומר בפה מלא שהעידוד והמחמאות והמילים הטובות היו מאוד מאוד במקום!!! ומאוד הועילו לי באופן אישי... (אמנם הרבה אנשים עודדו ותוך כדי אמרו ששטויות... שום דבר... מה עשית עסק... והם צדקו!!! אחרי שהרגיעו אותי ונרגעתה זה באמת נהיה כלום... אבל זה קרה רק אחרי שהרגעתם אותי... כי לפני שהגעתם זה היה גרוע מאוד... ממש ממש לא- כלום...) אז תודה מעומק לב לכל היהודים הטובים שעודדו... ושתדעו ששום משפט שנאמר ונכתב לא היה מיותר!!! הכל נצרך ונדרש!!! מודפס ונשמר לעת הצורך!!

האמת היא שאני די מתבייש... איזה מפונק ונמושה שאני... מישוה זרק לי מילה... ואני כבר מתפרק לחתיכות... **בו בזמן!!!** שאני מדבר יום עם בחורים בני עליה שעמלק חובט וכותש אותם ללא רחם!!! ומשכנע שאתה כלום... אתה אפס... שוונץ ג'וק ומשוקץ... ואותו בחור חוטף התקפות יום יום... ואני טיפ טיפה מרגיע אותו ונותן לו כח והוא מיד מבין עניין ונממשיך הלאה כמו חייל קרבי... ואילו אני?? איזה הצפה של עידוד ותמיכה וחיובק... ועל מה?? פרומיל!!!!!! פרומיל ממה שכוחותנו האמיתיים מתמודדים בשטח... **אבל אתה יודע מה!!!** אני בעזה"ש אשתדל לקחת את כל העידוד שקבלתי... ואעביר את זה במלא העוצמה לטובת כוחותינו בשטח!! אני אשגר את העידוד הזה למי שבאמת מגיע לו!!! אני ב"ה נרגעתי והתעודדתי... כי עודדו והרגיעו אותי... אבל אני בעזה"ש אשתדל לא להירגע עד שאחרון הלוחמים שלנו איפה שאף אחד לא יודע... שגם הוא יקבל כח ועידוד!!! אני אעשה את שליחות הדיבור שלי!!! תודה שבחרתם בחברת דיוור/ביפר אז נדברו... נשתדל לעשות שירות טוב...

היו כמה מהקוראים שפשוט לא האמינו לי!!! הם החליטו שהכל מבויס!!! אני בסה"כ רציני לעשות פרסומת לספר 'וימאן...' ולצורך העניין ארגנתי כמה אנשים שיתקיפו ואז אני אתבכיין וזה יהיה קמפיין מוצלח... אז דבר ראשון לא!!! ממש לא!!! אני לא יודע לשקר טוב עד כדי כך... (כבר מהחידר כשניסיתי לשקר הודיעו לי שאני לא טוב בזה...) הייתי באמת מבוהל וכעת נרגעתי... אבל כעת!!! אחרי שבאמת נרגעתי... פתאום התחלתי לחשוב... רגע... אולי הם צודקים... אני אמנם לא ביימתי את זה!!! אבל אולי הקב"ה!!! אולי הוא ביים לי את כל הסיפור הזה??

ואז התחלתי לדמיין כיד ה' הטובה עלי... אבא שבשמים ראה כמה בווער לי וכמה אנשים להפיץ מסרים מסוימים!! (את זה שה' אוהב אותך איפה שאתה... ואתה ממליך את ה' וכו') ולאחרונה שגעתי כל מיני אנשים איך להנגיש את המסרים האלו לכל פינה בארץ ובעולם... יהודים טובים הוזילו ממון ואנרגיה מעל ומעבר... וכאן אבא שבשמים לפתע הודיע: הקמפיין עלי!!! ה' בישל לנו תכנית סודית... גייס רמקולים רבי עוצמה... עירב כמה אנשים בסוד העניין... והוא תידרך אותם בדיוק מה להגיד ואיך לצעוק ועל איזה נקודות לשים את האצבע... ובהתחלה נפשי נבהלה מאוד... אבל בסוף הסיבוב... אחרי שהוצאתי את מר נפשי וכעת התברר למפרע שב"ה זה עשה חיזוק גדול... פתאום אני פנוי לדמיין שעוד רגע אני באמת מתעורר מהשינה ואני מוצא את עצמי יושב סביב שלחן עגול עם כל המתקיפים בחיך גדול... ואנחנו פותחים ליקר שוקולד ושותים לחיים על הפרסומת המבויימת שהקב"ה סידר לנו ככה מהדלת האחורית... **תשמע... עקרונית אני כעת פנוי לכוזה תרחיש...** אני מוכן לשבת ולמזוג לחיים עם אלו שהתקיפו אותי... (רק צריך לשאול אותם... אם גם הם חלמו כזה חלום... זה כבר עניין שלהם...)

אז אני לא יודע מה מבויס ומה לא מבויס... מה שבטוח דבר אחד כתוב בפירוש בזוה"ק...

שכל הניסיונות וההתמודדויות שלנו לגמרי לגמרי **מבוימים היישר מאבינו שבשמים!!!**

הזוה"ק אומר דבר איום ונורא: שכל מראה אסור שחולף ליד בן עליה... זה לא שיקצה!!! **זה מתוזמן ומבויס היישר מאבא שבשמים!!!** אבא שבשמים שלח את הפיתוי הזה כאן ועכשיו כי הוא מזמין ממך שעשועים בשמים!!! ה' רוצה לתעד את הנאמנות שלך ואיך שאתה מתגבר למענו ית'... **זה לגמרי לגמרי מבויס!!!** והקב"ה לא מסתיר מאיתנו את התרגיל הזה...

כל הפיתוי של האינטרנט והרשת... הכל מבויס!!! הקב"ה שלח את הכלי האדיר הזה בשביל להזמין עוד ועוד התגברות ועוד עמידה בניסיון... כל פעם שאתה מתקשר לאיזה משרד ואומרים לך... שלח קישור באתר דבליו דבליו דבליו נקודה סיאול נקודה איאל (אמרתו טוב???) כל דבליו כזה מבויס!!! אבא שבשמים מזמין פה נאמנות! אתה מתועד! תחיך למצלמה!!! ימים יגידו והקב"ה ישלוף את הנקסטיק... ובין רגע העולם יתנקה מכל הגיונגל... ופתאום יתגלה שהההכל היה מבויס!!! כל ה'פעור' הזה היה בסה"כ עמדת פוטו שאבא שבשמים רצה להנציח את בניו אהוביו ברגעים יקרים של נאמנות!!! אני באופן אישי מרגיש אשטיקלע סיבוב מבויס בכל המטח שעברתי... אבל אתה מבין שזו דוגמית קטנה... הסיפור האמיתי זה כל היצרים והנסיונות של דורנו שיום אחד ב-שששלוף אחד הקב"ה ישלוף את הדיסק... יפתח וילונות ידליק אורות... ופתאום יתברר שלא היה כלום... הכל מבויס!!! (ההפתעה הזו בודאי הולכת להיות לנו... והקב"ה לא מנסה לרגע להסתיר את ההפתעות שהולכות להיות לנו ביום קל מסתתר יופיע בפתאומיות אני לא עמדתי בזה... נבהלתי מהקמפיין המבויס הזה... אז לפחות אתה אל תיפול בזה... על זה נאמר: פתאום!! פתאום!! יבא האדון... עכ"פ מבחינתי הנושא הזה מוצה... חז"ל ש"בס"ד!!! בא נסכם מראש שאם יהיה צורך בעוד עידוד אעדכן אתכם...

למי יש הכי הרבה ניסיון בהוצאת אנשים מהתמכרות??

כמידי שנה בשבועות אלו אני רגיל לשנן את החידוש של סבתא שלי!!! חידוש שמצליח להרגיז הרבה אנשים ומשנה לשנה ככל שזה יותר מרגיז... ככה אני רק יותר משתכנע שזה נכון... החידוש של סבתא שלי הוא שהיא טענה בתוקף: **שגלות מצרים זה לא היה שואה!!!** ומה הייתה ההוכחה שלה?? היא טענה: הייתי באושוויץ... ולא זכור לי אפילו יהודי אחד שרצה להישאר שם... ואילו במצרים 80% רצו להישאר... וגם ה-20% שיצאו... כל הזמן איימו לחזור לשם שוב... והתורה צריכה לצוות בלאו מיוחד: שלא לשוב למצרים... אז מה כן??

מה... וכי עם ישראל נהנו מהחיים במצרים?? ברור שלא!! כתוב בפירוש... וירעו... ויענונו... עבודה קשה... עניינו... עמלנו... לחצנו... ברור שהיה שם מאוד מאוד רע וקשה ואיום...

רק מה?? גלות מצרים זה לא היה רק גלות!! זו הייתה גם **עבדות!!** ועבדות זו גלות ברובד הרבה יותר פנימי!!! עבד זה אדם שרע לו מאוד **וטוב לו** עם הרע הזה... הוא בטוח שהרע הזה הוא הכי טוב... הוא מכור לרע הזה... עבד לרע!! אל תקח לי את הרע הזה... אני לא יכול בלעדיו... ולכן יציאת מצרים זו סוגיה כ"כ מורכבת!! זה לא לפתוח את חומות אושוויץ וכל האסירים יוצאים משם בחדוות חירות... לא!! במצרים העבדות הייתה עמוק עמוק מבפנים!! אף עבד לא יצא ממצרים לא בגלל שהיו שם גדרות מחושמלים... אלא מצרים הייתה מלאה בכשפים... מה זה כשפים?? זו תפיסה מבפנים!! אני מכושף!! אני מכור למקום הזה בכל הווייתו... טוב לי עם הסבל הזה... אני לא מעז לדמיין את עצמי בלי זה... **כעת אתה מתחיל להבין למה החידוש הוא כ"כ עקרוני אצלי??**

כי... כי יש סיכוי רציני שגלות מצרים זה לא סיפור מהעבר... אלא משהו מאוד עדכני... יש סיכוי שאנחנו כאן ועכשיו... עמוק עמוק בגלות מצרים!! אנחנו נמצאים כעת בדור שמאפיין את הקללה האחרונה במשנה תורה: "והשיבך ה' מצרים... **והתמכרותם** שם לעבדים ולשפחות ואין קונה"!! אנחנו נמצאים בשיא הדמוקרטיה... אנחנו חיים במדינה עם תרבות מערבית... חופש הביטוי... ואנשים מתמכרים לרשת... מתמכרים לאינטרנט!! משלמים על זה במחיר האישי שלהם... במחיר הקן המשפחתי שלהם... מאבדים את כל הזהות העצמית שלהם... ורק תעז להציע לי לצאת מהעבדות הזו... אני מיד מזהה אותך כאויב חיי וזוז!! זו לי מעיניים... אני רואה בך כאחד שרוצה לעשוק ממנו את החירות... זה בדיוק הסיפור של משה ואהרן המושיעים של עם ישראל... אנחנו נולדנו למוכן... אנחנו קוראים בתורה שמשה ואהרן היו שני מלאכי חסד שבאו להושיע את ישראל... אבל אתה מבין לבד ששמונים אחוז לא ראו את זה ככה... הם ראו פה שני פאנאטים שרוצים לעשות אותנו מהחירות של מ"ט שערי אפליקציה... **זה לא היה פשוט!!** יציאת מצרים זו הייתה מערכה מורכבת ביותר של יציאה מהתמכרות!! עשרת המכות היו תהליך טיפולי לכל דבר ועניין... תהליך טיפולי פחות שבביל מצרים!! יותר שבביל עם ישראל... שים לב: כל פעם שה' מדבר על המכות וואת אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי במצרים... וידעתם כי אני ה'!! ה-וידעתם כי אני ה', היה מוכרח לבא ברקע של התעללות במצרים!! כי עם ישראל היו צריכים במקביל לעבור תהליך של גמילה ממצרים!! לחשוף אותם לאפסיות של מצרים... להוציא מהם את ה-מצרים הזה... רק ככה אפשר להוציא את המצרים שבלוע בהם...

אז זהו!! שצריך לדעת שאנחנו עמוק בסיפור!! כל אחד ואחד מאיתנו במקום שלו... כל אחד מאיתנו וההתמכרות שלו... לא לחינם יש מ"ט שערי טומאה... כל אחד אווז בשער שלו... מי שמחובר לרשת ללא שום סינון הוא אווז שם עמוק עמוק במ"ט אפליקציות וההתמכרות למצרים היא הרבה יותר קשה... ולעומת זאת יש את החרדי הקלאסי שזה משהו כזה באמצע... ויש את עובדי ה' שהם אווזים בשמונה או תשע שערי טומאה... נו... לא נורא... (גם להם יש את העבודה שלהם) אבל דבר אחד כן יש!!! כולנו... אין אחד שלא מבין שהוא בעבדות!! אני מכיר באופן אישי כל מיני אחים יקרים שלנו שנמצאים שם עמוק עמוק... תתפלא לשמוע: הם רוצים לצאת ממצרים!! אבל קקקקקשה... ואנחנו צריכים להתפלל ולזעוק לה' שיוציא אותנו מהמצרים הזה... אחי היקר: אותי לא תצליח לרמאות!! כמה שאתה מרגיש רחוק... אבל עדיין!! אתה מהעשרים אחוז שרוצים לצאת!! ואתה מבין טוב מאוד כמה שהמצרים הזה הוא עבדות... ונכון!! אתה לא שבביל לרצות בשמחה גדולה לעזוב את זה... אתה לא אווז בהבנה שזה אושוויץ ורק תוציא אותי מפה... לא! אתה לא אווז שם... כי זה באמת לא אושוויץ וגם לא עזה... מה זה כן?? זה מצרים!!!

ואני רוצה לגלות לך סוד: שאבא שבשמים הוציא אותנו ממצרים... ואתה בעצמך אומר את זה פעמיים ביום... אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים... ולמה יש כ"כ הרבה מצוות זכר ליציאת מצרים?? שבבילי ובשבילך... שנדע שבורא עולם יודע גם להוציא ממצרים!! אין לך קצה חוט... אתה לא קולט איך... אתה מצידך לא מאמין שיש לך סיכוי להתהלך כאן בארצות החיים בלי זה... אז שבביל זה יש יציאת מצרים!! זו אמונה לכל דבר!! זה המילים הראשונות בעשרת הדברות: אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים... תשא את עיניך ישירות לשמים!!! תפנה לאבא שבשמים ללא תיווכים!! ותדבר איתו על זה... תגיד לו: אבא... אם הבנתי נכון... אתה יודע להוציא עבדים ממצרים!! אנא ממך... תוציא אותי!! אין לי מושג איך תעשה את זה... אני לא מסוגל לראות את עצמי בלי זה... אבל שבביל זה אתה 'אנוכי ה' אלוקיך'!! אנא תושיט לי יד! תעשה לי את זה!!! תעיתי כשה אובד... בקש עבדך!! אני אבוד פה... אני תקוע פה... תחפש אתה עושה!!!

כשעם ישראל היו ממצרים... ה' לא ציפה מהם לצאת משם מרצון!! ה' ציפה מהם דבר אחד: תסכימו לי... תנו לי להוציא אתכם ממצרים!!! תשחררו אחיזה... אני עושה את זה...

כשהילד שלי היה תינוק לא ביקשתי ממנו שיתלבש לבד... ולא שיתרחץ לבד... אבל אני כן ביקשתי ממנו... תן לי להלביש אותך!! אל תתנגד... תשחרר אחיזה... תאפשר לי...

אבא שבשמים רוצה את הפתחו של מחט' הזה... תן לי להוציא אותך!! אל תדאג... אני אעשה את זה בעדינות... לא תפסיד מזה... אני אוריד לך את הסוודר... רק תגיש את היד... תכניס את הראש... בקיצור: יהודי יקר!! תבין שהקב"ה מבין אותך!! האם אני מבין אותך?? לא בטוח בכלל!! אני לא מבין אותך כי אין צורך... כי אני לא הולך להוציא אותך ממצרים... אבל מי שכן הולך להוציא אותך ממצרים הוא הראשון שמבין אותך... ותשלח לו אס אס תגיד לו: אבא שבשמים... בא נתחיל לזוז החוצה... תושיט לי את היד ותעשה לי את זה בפסיעות מדודות... תהיה בתיאום מלא מול- קל מוציאם ממצרים... בבכי יבואו ובתחנונים אובלים, אוליכם אל נחלי מים, בדרך ישר לא יכשלו בה, כי הייתי לישראל לאב, ואפרים בכורי הוא... תן אימון!! לא תתחרט...

לרגל ימי השובבי"ם,

הדפסנו את הספר 'וימאן' באלפי עותקים חדשים עם הוספות ופרקים נוספים, וכולם חייבים להימכר!!!

מוקדש לחיילי הקדושה הנלחמים בעוז ובתעצומות בקרב האמיתי בדגל נאמנות לה'. קוראינו היקרים: התגייסו לצבא!!! הצטרפו למאמץ המלחמתי המשותף, לתת תעצומות ותמיכה ל'כוחותינו', צבא ההגנה האמיתי של עם ישראל,
כוחותינו חזקים! ואנחנו פה שבביל להתחזק ולחזק, עוד כח, עוד גב.

ניתן להשיג בכל מוקדי ההפצה של גיליון זה, ואצל הנציגים בישיבות.

מחיר הספר - 20

שימו לב,

הספר וימאן מתורגם לאידיש:

בא"י: ניתן להשיג את הספר באידיש בקבוץ גלויות 9, ב"ב, ובנחמיה 10 ירושלים.

בארה"ב: ניתן כעת לרכוש בכל חנויות הספרים המובחרות בויליאמסבורג, בורו פארק, מונסי, וחדשו!! **מונר.**

בכל הקשור לספר בארה"ב: 845-406-1364
באנגליה: בחנות ספרים מסרה, לונדון.

הספרים נמצאים ב"ה בכל רחבי

הארץ והעולם. (כמעט)...

לביורו הנקודה הקרובה אליך:

052-7683095

מה ה'הספקים' של עמידה בניסיונות...??

בפתח הגיליון כבר הזכרתי שבוע שעבר שיתפתי את הציבור בסערה אישית שעברתי עקב התקפות והשמצות... ובעקבות זה הגיעו תגובות רבות ותומכות... אבל היה סוג מסוים של תגובה שקבלתי מהרבה חברים... תגובה של פליאה... תגיד לי: מה קרה לך?? מה בכלל עשית עסק?? מה אתה בכלל מתייחס?? מה איכפת לך בכלל... אז כמה אנשים אמרו לך איזה מילה... שים עליהם פס ותמשיך הלאה...

בסיידר... קבלתי!! גם תגובה מסוג שכזה הרגיעה אותי... **אבל עדיין!! משהו פה היה מוזר לי בתקשורת!! סוג של טלפון שבור!** אני מצדי מרגיש שאני עוד רגע מתפרק לרסיסים... וחברים שלי לא מבינים מה אני רוצה בכלל... הם מבחינתם ניגשים לזה בראש מתכתי וענייני... והרי הם לא חשודים על חוסר רגישות ואכפתיות... אז איפה פה ה'חוסר תקשורת'?? למה אני לוקח את זה כ"כ ללב... ומרגיש רדוף. שבור. מאובן... ואילו הם מצידם ניגשים לזה כמו איזה טקטיקה של שחמט...???

עד שנפל לי האסימון וקלטתי את ההבדל... ואני חושב שיש פה נקודה כללית שהיא נפ"מ חשובה לעבודת ה'... ידידי היקר... אני רוצה שתבין... יש הבדל תהומי ביני לביני... אתה חי בתוך המערכת!! נניח שאתה ליטאי ואתה יושב בכלל אברכים... אתה חלק מעולם התורה הליטאי!! מוברג בתוך רשת כוללים עניפה... ואם יש לך 6 מנדטים בעירייה ו-3 מנדטים בכנסת **אז יש לך גבול!** אתה מתבצר לך בתוך המטריה של המערכת... ואם משהו פתח קו ויצא נגדך. אתה מיד תברר מה הכח הציבורי שלו וכמה מנדטים יש לו... ואתה פשוט תתפוצץ מצחוק...

כי תבין: אברך קלאסי מכולל פוניבז'... בשביל לכופף אותו ולהוריד לו את הראש... בשביל זה צריך לעשות מצור במשך שלוש שנים על כל פוניבז'... כי כשאתה יוצא נגד אברך קלאסי... אתה במילים אחרות קורא תגר על כל האברכים... זו הסיבה שהחבר שלי לא עושה עסק... כי... כי מי אתם... כנ"ל חסיד גור או בעלזא... תנסה להתקיף חסיד שעושה משהו ופועל ע"פ הוראה שהרבי שלו הורה לו... זה לא יזיז לו... כי יש לו גב מהמערכת העניקת שהוא בורג קטן ממנה... זו הסיבה שהחברים שלי לא הבינו למה אני כ"כ לוקח ללב... אז זהו!! שתבין שאני לא בתוך המערכת... **אני בן אדם בודד!! אני פרטיקן!** יש לי בסה"כ פשקויל שאני מוציא... וכל ה'רשת' וה'מכון' וה'ועדה' וה'צוותות השונים' וה'נייתוב שירות' של ה'ארגון הבינלאומי' אז נדברו... סו"ס זה משהו שמתחיל בראש שלי ונגמר ברגלים שלי... ממילא אני אדם בודד!! אני יחיד!! ומי שהוא יחיד... מצד אחד הוא צריך המון אומץ וכוח... **ומצד שני הוא גם מאוד מאוד שברירי!!**

מאוד קל לכופף אותי... כי אני לבד... אין לי את המטריה המערכתית שיש לך... אתה אפילו לא קולט עד כמה אתה חייב למערכת את החוסן

האישי שלך!!! יש לך גב חזק שמגבה אותך בעת הצורך... (מי ששייך לקהילה חסידית קטנה של עשרות משפחות בודדות מבין טוב מאוד על מה אני מדבר...)

עכשיו... זה שאני אדם יחיד... זו החולשה שלי... וזה גם הכח שלי בס"ד!!

כל הסיבה שאני יכול בס"ד לכתוב מה שאני כותב... זה רק בגלל שאני הדובר של עצמי! כי אם הגיליון שלי היה חלק מהמערכת! חצי מהדברים אי אפשר היה לכתוב... כי אתה מבין לבד שיש המון דברים, שהמערכת בעצמה מסכימה אותם, אבל היא לא יכולה לעמוד מאחוריהם! ותכל'ס היות ואני בודד... לכן מאוד מאוד קל לשבור אותי... זו הסיבה שכל התקפה שיוצאת נגדי... בשבילי זו רעידת אדמה... אני כמו פרטיקן ביער שלא צריך להילחם מול עם צבא... מספיק אקדח אחד ומחסנית ריקה...

עד כאן פטפוטי סרק... אבל תכל'ס... כלפי מה הדברים אמורים?

אז זהו!! שזה בדיוק הנקודה שכ"כ חשוב לי לחזק בתכנים של ספר 'וימאן' וכד', ועד היום לא מצאתי לזה הגדרה... והנה ההגדרה בס"ד:

תכל'ס לא חסרים לנו התמודדויות בעבודת ה'... סו"ס הרי אותו בחור שמתמודד בקדושה... יש לו גם התמודדות מתי לקום בבוקר... וכשהוא יושב בבית המדרש יש לו גם התמודדות האם להיות שקוע בלימוד... וכמה ללמוד בסדר וכמה לפטפט... אבל עדיין!!! יש הבדל אחד תהומי בין שלל ההתמודדויות שיש לנו בעבודת ה'... לבין ההתמודדות בענייני קדושה וכדו'... כי כשיש לך התמודדות מול הגמ'... מתי להגיע לסדר... וכמה ללמוד ברצינות... **אתה לא לבד בהתמודדות!!** כי אם בזמן האחרון אין לך חשק ללמוד... אל תדאג... אני מרגיע אותך מראש: אוטוטו 'תעבור הרינה במחנה' שהתחיל 'סוף זמן'... אוהו... יופי... יש כבר שם רשמי למחדל: "סוף זמן"!! אתה לא לבד... כככולם מתבטלים יחד איתך... אח"כ אנחנו נארגן לך גם בחירות... ואז מה אפשר לעשות... כל היהדות החרדית עכשיו מטורללת סביב הבחירות... ואם כל זה לא יספיק... בשלב מסוים יופיע אותם בחורים קבועים שיתחילו להתלונן על הישיבה... שאין פה אורה של לימוד ואז החולשה שלך תיהפך להיות בכלל 'בעיה אזורית'... **ושלא תבין: אני לא אומר את זה בצניות!!** אני חושב שמבחינה מסוימת זו הצלה!! נס שזה ככה!! כי... כי ברגע שאתה שט בתוך המערכת... אז גם אם יש לך תקופות של ריפיון משמעותי שאתה לא לומד ולא מתפקד... אז בסיידר... לא סוף העולם... זה יעבור... אני לא חושש שאתה תשבר ותתרסק מזה לחלוטין... אני לא חושש עליך כי אתה בעז'ש"ש תמצא את הקבוצה ה'מכובדת' שגם הם לא מתפקדים בגלל ש'סוף זמן'... וניפגש בחיזוק של תחילת הזמן הבא... (כמובן שזה לא אידיאל... אבל לכה"פ זה לא שברירי!! אתה לא בחור בסיכון, להרגיש שאתה לא שווה כלום ולהיות מאחור) אבל כשזה מגיע להתמודדות בקדושה...???

פה אתה לבד!!! פה אין לך אינדיקציה!!! ההתמודדויות בקדושה זה כל אחד לבד לבד... מול קונו!! בהתמודדויות האלו אתה מרגיש בדיוק כמו אז נדברו... אין לך את הגב הממסדי והמערכתי ש... שזה בסדר... אני קם מאוחר כמו 30% מהישיבה... בהתמודדויות בקדושה אתה הרבה יותר שברירי... כי כל מעידה... זו מעידה רק שלך!!! אף אחד לא חולק איתך את הצפרדע הזו... אתה לבד שם!! ולכן מאוד מאוד קל לשבור אותך... (אני מכיר בחורים שקמו מאוחר בבוקר ולא קרה כלום... הבן אדם חזר מהתפילה מדושן עונג בשעה 'טובה' והכל היה בסדר... אבל כשזה הגיע להתמודדויות איפה שאף אחד לא רואה... אותו בחור הרגיש גוי, משוקץ, ותועבה ואין לי שום סיכוי... כי השטיבלאך מפוצץ בשעה 10 בבוקר... ואילו בהתמודדות הוא היה שם לבד...)

ר' עזריאל טאובר זצ"ל שזכיתי לקרבתו, היה מאוד הרבה נוגע בנקודה הזו... הוא הסביר: שזה ההבדל התהומי בין עמלק לשאר ד' מלכויות... כל הד' מלכויות נלחמים נגד ה'... נגד כלל ישראל... נגד היהדות, לעומת זאת עמלק?? זה ההיפך הגמור!! עמלק הוא לא טיפש, הוא לא נלחם נגד ה' וגם לא נגד היהדות... הוא נלחם נגד הבן היחיד של ה'!!! **הוא תופס אותך כשאתה לבד!!!** ויזנב בך כל הנחשלים אחריו... הוא תופס אותך ברגע כזה שכולם המשיכו הלאה, **ואתה נותרת מאחור!!! וכאן יש נקודה מאוד עדינה ורגישה... ואני אומר אותה בזהירות:**

לעמלק אין בעיה עם המערכת החרדית!!! הוא לא נלחם במערכת... **ולא רק שהוא נלחם במערכת...** אדרבה... עמלק עושה שימוש במערכת... לעמלק יש אינטרס לטהר את שמה של המערכת החרדית!! שהכל ידפוק שם פיקס!! ולמה?? כי אל תשכח שהוא צריך לתפוס אותך כשאתה מזנב מאחור... ובשביל להותיר אותך מאחור... הוא צריך שתהיה מערכת משומנת... שהכל ידפוק... והכל נוסע קדימה וכולם מושלמים וצדיקים... ורק אתה המפגר היחיד שיש לך בעיות בקדושה...

רוצה דוגמא קטנה ואפילו קצת משעשעת??

שבוע שעבר אדון אז נדברו כמעט התרסק לחתיכות כי יצאו נגדו... אין הם הצליחו להבהיל אותי?? רבותי... **היהדות הנאמנה מתלכדת כאחת** נגד הגיליון הטמא והפסול אז נדברו... **רבבות אלפי ישראל יוצאים במחאה אדירה** נגד ספר וימאן... נגד החטאים והעוונות והפשעים שלו...

שתבין: אם היה מגיע יהודי בגודל טבעי ואומר לי: תשמע... אני לא אוהב מהעלון שלך... אני אוהב במקום יותר מרומם והגיליון שלך לא שייך לבית מדרש שלנו... בסיידר... שמעתי את זה לא פעם ולא פעמיים... (אגב: להוציא מלב, יש 'איש אלוקים' משגיח חשוב שגם הוא מתח ביקורת נגד גיליון זה... ואין לי שום בעיה עם הביקורת הזו ובכל מה שתינית צריך, לא עליו דיברתי ח"ו!! אדרבה... הי רצון שאגיע למדרגת 'הרבה פעמים לקה עקיבא על ידי, שהייתי קובל עליו וכו'... וכו' שהוספתי בו האבה...') אבל ברגע ש'היהדות הנאמנה מתלכדת' כאחת נגדי... הופה!!! המערכת 'סיימה' עם כל ההתמודדויות... המערכת כבר לא יודעת על מה אני מדבר... ורק אני נשארתי לבד עם היצר הרע... הנה לך תחושה של 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריו...' הנה לך דוגמית

זרוק לך איזה משפט שהוא בחיים לא פגם... ונניח שזה נכון... אין לזה שום השלכה בייחס אליו כי יש רגישויות שונות וטבעים שונים... לכל אחד יש 'אלרגיה' ומגרשי משחק שהקב"ה מזמין לו ואני מעדיף לעצור כאן...

אני רק אתן לך דוגמא קטנה: הגמ' אומרת שפליטיאל בן ליש נעץ חרב בינו למיכל בת שאול ועמד בניסיון בגבורה במשך כמה שנים... ועל זה א"ר יוחנן: רבות בנות עשו חיל זה יוסף... **ואת עלית על כולנה זה פלטי בן ליש**, שהניסיון שלו היה יותר גדול וממושך משל יוסף... **ואני עומד ושואל: אם באמת הניסיון של פלטי של ליש היה הרבה יותר גדול משל יוסף... אז למה יוסף עדיין נשאר אחד משבעה רועים והוא לא פינה את הכסא לפלטי בן ליש?? למה אנחנו ממשיכים לומר רחמנא אידכר לן זכותיה דיוסף צדיקא, ולא זכותיה דפלטי בן ליש?? אז אפשר לענות כל מיני תירוצים... אבל התירוץ הכי נכון: **שבהספקים!!!** פלטי בן ליש באמת עוקף את יוסף!!! כי מבחינה 'מספרית' אצל יוסף זה ניסיון של פעם אחת ואצל פלטי זה כמה שנים... (אצל יוסף זה פחות 'דפים' מאשר פלטי) אז זהו!!! שהספקים ודפים ושעות זה תמחור נכון אולי בייחס לבית המדרש... אבל במגרש ההתמודדות מדובר במוניטור כ"כ עדין ובמערכת נאמנות שרק אבא שבשמים יודע להעריך את המינון שלה... ואצל יוסף הצדיק מדובר היה בניסיון איום ונורא ש... שכמעט פוצץ את כל העולם... ואצל פלטי בן ליש זה לא אחז במקום הזה... (אגב: כך מדויק גם מרש"י במקום...)**

ואפילו אביי ורבה שתמיד מוזכרים ביחד בגמ'... אביי מעיד על עצמו שיש ניסיונות שהוא לא היה עומד בהם ועליו נאמר הביטוי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו... ואילו רבא מרגיש הרבה יותר יציב מול ה'יצה"ר... (כך מוכח להדיא במחלוקת אביי ורבה ביבמות עו. ...) בקיצור: זה מאוד משתנה לפי הטבעים... ואפילו בינך לבין עצמך... אתה יכול לשים לב להבדלים בין יום אחד לשני... פה זה על אש נמוכה ולפתע זה מלחמת עולם... מה שבטוח: אתה חייב כח!!! חייב!!! אנשים נתנו לי כח, ואני חייב לתת לך את הכח שהם נתנו לי!!! אל תקשיב אף פעם לקול המערכת והמפלצתי הזה שלוחש לך שכל כלל ישראל המשיכו הלאה ורק אתה נשארת לבד במבואות המטונפים עם היצר הרע... תוציא את הנחשלות הזו מהראש!!! תבין שאמנם נכון שיש בית המדרש מפוצץ באנשים... אבל כולם... כל אחד לבד מתמודד איפה שאף אחד לא רואה... ואתה לא צריך לדבר על זה עם אף אחד... לא רק בגלל שאסור לנבל את הפה... אלא בגלל שזה משהו הכי אישי בינך לבין ה'!!!

הסיבה שהניסיונות האלו הם לבד... זה בגלל שה' רוצה אותך לבד בגודל טבעי!!! זה חדר יחוד שלך עם ה'!!! בשמחתכם לא יתערב זר... אני רק יכול לעמוד מבחוץ ולהגיש לך קוויטל... אנא תזכיר את שמי בשעת איכות מול אבא שבשמים שמבין אותך ורוצה עוד נשיקה ממך... בהצלחה.

מזנב! עושה אותך זנב... זנב של מי?? של המערכת!!! המערכת מאפשרת לו לעשות ממך זנב...

זו הסיבה שדווקא בהתמודדויות האלו צריך הכי הרבה כח!!!

כי אתה לבד!!! זה לא כמו ההתמודדויות בסדר א' מול הגמ'... שם אתה לא מתבטל לבד!! אבל כאן אתה לבד!!! אתה כמו אדון אז נדברו שחוטף צעקות מכמה אנשים ועוד שניה הוא מתפרק לחתיכות... ומגיעים כמה חברים ומסבירים לו... מה אתה עושה עסק... מי מתייחס בכלל... אבל לא! אני לוקח ללב כי אני לבד! ואני מוכרח לומר שהעידוד והתמיכה שקבלתי בשבוע האחרון זה היה בשבילי הכרחי כמו לחם וחלב!!!

אז זהו!!! שלא רק אני צריך את ה'לחם וחלב' הזה!! כל מי שמתמודד לבד צריך את ה'לחם וחלב' הזה... ולכן אני פה עד כמה שאני יכול... **כדי לתת לך כח!!!** אתה שנמצא שם לבד!!! ועמלק מחכה לך שם... והוא מתחיל לדגור ומסביר לך כמה שאתה לא רלוונטי... וכמה שאתה עעל הפנים... ואיך שכולם צדיקים ורק אתה המצאת את היצר הרע...

אז דבר ראשון: (עד כמה שיהיה מקום ביריעה, אולי נמשיך בשבועות אחרים) יש ידיעה אחת מאוד פשוטה וכמעט טכנית שחשוב לדעת אותה!!!

העניין הוא: שלפני החתונה הייתי די בלחץ... שאני אתנהג כמו שצריך... המדריך חתנים הרגיע אותי ואמר לי: מהרגע שאתה נכנס לחדר יחוד... אין סטנדרטים ותקדימים!! אם אתה תפתח בקבוק קולה בחדר יחוד... הכלה לא תוכל להעיר לך... אה ההלו... מה זה צריך להיות... בחיים אף חתן לא פתח לי קולה בחדר יחוד?? כי מאיפה לה לדעת... שניכם פה פעם ראשונה (ובעזה"ש גם אחרונה)!!! ממילא בחיי הנישואין אתה קובע את הלו"ז ואת הקצב מתחילה ועד הסוף... אתה לא צריך לעמוד באיזה סטנדרט וקצב חברתי... (מחוץ לבית יש קצב חברתי... אבל בתוך הבית אין תקדימים...) על אותו משקל: תכניס לעצמך לראש: בכל מה שנוגע להתמודדויות שקטות שאתה לבד לבד מול בורא עולם!!! **זה חדר יחוד!!!**

אין פה סטנדרטים... אין פה קצב... אין פה 'מה שמקובל', כי פה כל אחד לבד לבד מול ה'!!! **כעת תקשיב טוב טוב:** בתוך הבית מדרש **יש קצב!** יש את ההספק של דרשו, ויש את המבחנים של ישיבה על קברו, ויש שמירת סדרים... ויש כמה אתה מאריך בשמור"ע... אבל כל אחד מבית המדרש הזה... מתמודד בשקט בשקט גם איפה שאף אחד לא רואה!! **נפה אין קצב!!! אין שום שום קצב!!! זה ביומטרי!!!** כל אחד והאצבע שלו. כל אחד בחדר יחוד מול אבא שבשמים בלי שום השוואה מאחד לשני... ה' רוצה אותך בגודל טבעי!!! ויש לך את ההתמודדויות והניסיונות האינדיבידואליים שלך מול אבא שבשמים... (לאו דווקא בקדושה... גם בשלל התמודדות בחיים... פרטים נוספים או בעלון שלהבת... או במגרש החיים... כשתגדל תבין)

ואני אומר לך מידיעה אישית, שלכל אחד יש פיתויים וניסיונות משלו... ואין שום קשר בין אחד לשני... יש רגישויות שונות... ורמות שונות של התמודדות. הווליום משתנה מאחד לשני... אין פה שעות ודפים הספקים... זה מינון מאוד מאוד אישי בינך לבין אבא שבשמים... שרק אבא שבשמים ואתה יודעים איזה אבק שריפה וקרבות עזים היו פה!!! וגם אם חבר אחד

קטנה אין עמלק משתמש במערכת כדי לזנב יהודי בודד ולתת הרגשה 'זנבית', כאילו אני המצאתי את היצה"ר... אבל עזוב... זו הרי דוגמא מגוחכת ובעיקר משעשעת... (סו"ס אתם מתפוצצים מצחוק מהתמימות הצפונית שלי...) אבל כעת נעבור לדוגמא הרבה יותר משמעותית ומסוכנת...

מדובר בבחור מתמיד וכן עליה... שמתמודד בין הייתר גם בקדושה!! זה נורמלי... זה מוכר... 50% מאיתנו מתמודדים מזה... (ומי שלא מתמודד עם זה... כלנו מתמודדים מול המידות שלו שהוא באמצע להתמודד מולם... ואכמ"ל)

אבל איפה נקודת השבירה של אותו בחור?? איפה הוא מתרסק??

רוצה לשמוע איפה נקודת השבירה?? בא... בא נעשה לך את זה... תסלח לי מראש על האכזריות (אני בלי נדר אטבול במקומו אח"כ...)

בחור יקר... אני בההלם ממך... התקשרת אלי השבוע וסיפרת לי איזה ניסיונות יש לך ואני פשוט מזועזע... אתה לא מתבייש?? אנחנו כעת בעיצומם של ימי השובבים הקדושים, כל חובשי בית המדרש עסוקים כעת ברוממות!!! בלימוד חמש שעות רצופות בתענית דיבור!!! אם כבר יש איזושהי התלבטות... זה בין שעתיים רצופות לחמש שעות רצופות... נו... בסיידר... אני מוכן לשמוע שיש כאלו שקשה להם ולכן הם לומדים רק שעתיים בתענית דיבור... אבל אתה...?? על מה אתה מדבר... איפה הראש שלך נמצא בכלל?? בכאלו שטויות?? אני פשוט בהלם... תסלח לי...

אני לא רוצה להגיד לך... אתה... אתה פשוט טמא... שפל... גויק... יש לך נס שבבית המדרש לא יודעים באיזה לכלוך אתה נמצא... כי הם היו זורקים אותך מכל המדרגות... בא... בא איתי לבית המדרש... תסתכל!!! תראה לי אחד!!! אחד שיש לו כאלו שטויות בראש... אתה מופקע!!!

מילא היית שואל אותי אם לקרא אז נדברו או לא... אולי זה יכול להוריד אותך ברוחניות... נו... אבל אתה מספר לי ש... שיש לך לפעמים פיתוי לגלוש ברשת... או לעשות בידיים דברים אסורים. אני פשוט מזועזע. אתה מופקע!! כל באיה לא ישובו... כל טוב... לך מפנה... צא טמא ממחננו...

עד כאן נאום!!! נאום מי?? **נאום עמלק בכבוד ובעצמו!!!** נעים להכיר...

אחרי שטבלתי במקווה... כעת בחור יקר: תגיד לי: הנימה הזו מוכרת לך מאיזהו מקום?? אהו... בטח... אלו!!! בדיוק אלו המחשבות המדכאות שחגות על נשמתך כשאתה מתמודד לבד לבד... כעת שים לב: מה **ההנקה** של המחשבות?? סיבב איזה נקודה זה כל הזמן מסתובב?? תשמע... **כולם** צדיקים... **כולם** עוייבים... **כולם** ישיבוחים, **כולם** חניכי הישיבות... **כולם** אחסידישע יונגערמאן... **כולם** חרדים... ורק אתה נשארת אי שם מאחור... ויזנב בך כל הנחשלים אחריו!!! ברוכים הבאים לכרטיס ביקור של עמלק!!! עמלק משתמש **עם המערכת!!!** הגוף המסורבל של המערכת החרדית בעצמה היא היא הטנק הכי יעיל שעמלק נכנס בתוכו וממנו הוא יורה פגזים ללא הבחנה!!! עמלק

ה"עניין" בעצמו גם מרגיש מחוץ

לעניינים???

בשבת שעברה באמצע שולחן שבת פתאום עלה לי רעיון שמתאים לפעילות חברתית... פניתי לסועדים ושאלתי: במצרים היה הרי את עשרת המכות!!! כל מכה זה היה משהו אחר... לו יצויר שהיו נותנים לך להשתתף ולהיות נוכח רק במכה אחת!! איזה מכה היית רוצה לראות מקרוב?? בקיצור: שכל אחד יגיד לאיזה מכה הוא הכי מתחבר... מה הכי תופס אותו...

אני אמרתי מכת ברד... לא יודע... קולות וברקים זה הכי מעניין... מישוהו אחר אמר: מכת חושך!! בטה... הוא טיפוס כזה שמעניין אותו לבחוש... סייבר... לאסוף נתונים... לרשום עדויות... בשבילו מכת חושך... זה תפור עליו!!! הילד שלי רצה מכת דם... הוא כעת פיתח רכושנות... אותו מעניין להרויח כסף... הוא כבר התחיל לדמיין איך הוא עומד עם כוסות מים ועושה עליהם קופה...

מישהו אחר אמר שהוא רוצה צפרדעים... בקיצור: בסופו של דבר הכל היה מאוד מאוד מסקרן מעניין... (וביננו... שישאר ביננו... עם ישראל לא כ"כ היו משועשעים מזה כמו שאנחנו מדמינים... הם די נבהלו מהמכות... כי אל תשכח ששמונים אחוז מרגישים מחוברים למצרים בכל הווייתם... וכל מכה שהמצרים חוטפים... ההודו חושב לעצמו... או או... זה בדרך אלי כי אני לא מעוניין להפסיק להיות מצרי ואכ"ל)

ואז מישוהו אחד אמר שהוא היה רוצה להיות נוכח לא פחות ולא יותר ב... ב... במכות במרות!!! אמרתי לו: לא!!! בקשתך נדחתה!!! זה לא!! זה המכה היחידה שאין נכסיה... כתוב בפירוש בתורה... ועבר ה' לנגוף את מצרים... ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר!!! במכת בכורות יש עוצר!!!

כמה שזה מעניין ומסקרן ופרעה בפיג'מה באמצע הלילה... אבל אתם בפנים!!! אתם לא יוצאים!! לא מוציאים את האף החוצה... ותחשוב שבמכת בכורות מובא בהז"ל שהיה הכל ביחד!!! יחד איתה שמשו כל המכות ביחד... היה שם בליל של קולות מכל הכיוונים... ותהי צעקה גדולה במצרים... היה שם ממצב משהו לא נורמלי... ואתה בפנים!!!! מחוץ לעניינים!!!!

אומר ההתם סופר: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות!!!

הניסיון הזה שהיה לעם ישראל בליל יציאת מצרים שיש כזה עקשן בחוץ... ותשאר בפנים ואל תצא כי ה' אמר... אותו סוג ניסיון יהיה גם לעתיד לבא!!! יהיה הרבה מצב... יהיו הרבה צפרדעים... ובלגון... וגונגל שלם שרק בדור שלנו יכול להיות... ויהיה מאוד מעניין בחוץ... יהיה לך מאוד חשק להתעדכן און לייץ מה קורה בעולם המשוגע הזה... והקב"ה יראה לך את הכיוון ויגיד לך... תשאר בפנים!!! אל תוציא את הראש מהחלון!!!!

ויהיו כל מיני חלונות שנפתחים... בכל פרסומת יהיה לך את הקישור ואת החלון ואת מגוון האפשרויות וה' יגיד לך: בני יחקר: ואתם לא תצאו איש מפתח עד ביתו!!! וזה יהיה קשה... זה יעלה לך בדם!!! על המשקוף ועל המזוזות יהיה דם!!!

ומה יתברר בסוף?? שנכון... היה עקשן גדול בחוץ... אבל אתה חשבת שאתה מחוץ לעניינים... והאמת הייתה שהכל היה סביבך... תחשוב שיש חתן מאוד חברותי ומאוד אוהב תזמורת וגם בלניצ'ס והוא נמצא כעת עם הכלה בחדר יהודי!! והוא שומע את התזמורת והחברים ועקשן מבחוץ... והוא אומר לכלתו... תשמעי... אני מרגיש מחוץ לעניינים... תני לי לצאת קצת להתעדכן בנייעים...

שוטה שכמותך!!! אתה פה ה-עניינים!!! פה בפנים זה מרכז העניינים!! כל מי שעומד מבחוץ הוא מחוץ לעניינים!!!!!! כן... הקב"ה עושה כל מיני קולות ורעשי רקע... אבל תבין שהקולות האלו הם סביבך... לא אתה הוא מחוץ לעניינים... אלא כל מי שלא נשאר שמור ודבוק בה' הוא הוא מחוץ לעניינים... ה' מבשל כל מיני דברים טובים למי שמתייחד איתו בדור רדוד זה...

אל תרגיש שאתה מחוץ לעניינים!!! כי אתה העניין בעצמו!!!!

עיצא פיזא ששברה את גבו של ליבל גנב... ועוד ידה נטויה...

העיצה 'פיזא'!!! זה הכינוי שדבק בעז הסוררת והמשתוללת של ר' יצחק... זה עז שאין לה מנוחה אפילו רגע אחד... מדובר בעז שהספיקה לעשות פה בככר כל מיני נזקים יצירתיים שהצליחו לאתגר אפילו את בית דין... כי יש לה כשרון מיוחד לעשות נזקים יצירתיים והההכל בדרך הילוכה!!! בלי כוונה להזיק!!! כמו עז אמיתי!!! אז מצד קרן אי אפשר לחייב כי אין כוונתה להזיק, ומצד רגל אי אפשר לחייב כי זה יצירתי מידי... זה ממש אונס מצד הבעלים... עיצא פיזא הצליחה לגרום לר' יצחק לא פעם לכאב ראש וחוסר נעימות אבל כמה שהיא עושה נזקים... אבל סו"ס היא נותנת ליטר חלב מידי יום ולעת עתה אין לה תחליף.

ואז הגיע אותו לילה חורפי... ובחסות החשיכה והערפל... נכנס הגנב למקום שנכנס ועמד במקום שעמד ופשוט גנב את העז ונעלם... ר' יצחק קם בחצות לילה לעסוק בתורה... אשתו בריינדל הזדרזה מהר להכין לו קפה לפני שהוא חומק בזריזות לבית המדרש... הבעירה עצים דקים, חיממה מים... ויצאה לחצר כדי לחלוב כמידי חצות לילה את העז... היא יוצאת החוצה וחשכו עיניה... מתברר שתנובה נגנבה!!!

היא חזרה הבייתה והודיעה לבעלה בצער רב שהעז נגנבה... ר' יצחק היה המום!! הוא השתתק!! אבא יצא בפנים חתומות לבית המדרש... והיה ניכר שהוא מאוד לקח את זה ללב... ה'עקיצה' הזו מאוד העכירה לו את המצב רוח... למה?? לא ברור למה... יענקי רצה לטעון שזה בגלל הכוס קפה... (קרה לך פעם שהתחלת בוקר בלי כוס קפה...?? נניח שכן... אבל קרה לך פעם שפתחת את הדלת בבוקר ואתה מגלה שמהיום ואילך יותר לא יהיה לך כוס קפה... אה?? זה עדיין לא קרה לך...) בהמשך הבוקר ר' יצחק חזר הבייתה והוא

קצת יותר נפתח וסיפר... האמת היא ש... שברוך שפטרני... ידעתי שיום אחד... במקודם או במאוחר... יום ששי אחד אנחנו נאלץ לשחוט את העז הזו ולעשות אותה מחלבית לבשרית לכבוד שבת קודש... לא זה מה שמעיק עלי!! מה שבעיקר מעכיר אותי זה משרב פנימי ביני לבין עצמי... אתם הרי יודעים שבשנה הזו בשעטו"מ הכרם שלנו הגיעה לשלב של 'כרם רבעי', שזה אומר שצריך לחלל את הפירות ולאכול דמיהם בירושלים ואסור לאכול מהפירות עצמם, וכידוע... תמיד יש את הגזלנים האלו שעוברים ליד הכרם שלנו וטועמים... 'מרימים' חצי אשכול... כתף... נטף... ואני סולח!! לא עושה עסק... אני לא מקפיד עליהם!! בסיידר... שיהיה... סו"ס גם יהודי שלא ישר בדיני ממונות... גם הוא רעב לפעמים... העיקר שיצא שבע...

אבל היות וכעת מדובר בכרם רבעי, אז איכפת לי מהגזלנים שלא יכשלו באיסור אכילת רבעי... לכן כל יום מחדש אני עומד בלילה ומפריש כסף ואומר: כל הנלקט ביום זה יהיה מחולל על הפירות... כדי שהגזלנים לא יכשלו באיסור רבעי... (בקיצור: אני מתחשב בגזלנים... אני גם לא מקפיד עליהם בחו"מ... וגם משתדל לנמנע אותם מאיסורים של יו"ד) ואחרי כל ההתחשבות שלי בנוכלים... הם עוד גונבים לי את העז?? לא מספיק שאתם 'מיישרים' לי את העוגיות של הגפנים... (מי יודע מה זה בימינו ליישר עוגה? שירים את היד...) גם את עיזת האישי הרש אתם רוצים לקחת לי...?? זה... זה כבר מוציא לי את כל האויר מהמפרשים... ואני שוקל ללכת בשיטת רשב"ג שהלעיטהו לרשע וימות ומרנו...

אשתו של ר' יצחק ניסתה לדובב אותו... אל תדאג... ה' עוזר שהעז תחזור... היא סיימה בהוסר: אל תדאג... אני סומכת על העז שלנו שלא תתן לגנב רגע אחד של מנוחה והוא יחזיר לנו אותה מחוסר עניין...

גברת בריינדל לא טעתה... ליבל הגנב... ברבע שעה הראשונה היה מרוצה מהגניבה המבצעית והשקטתה... אבל מהר מאוד הוא הבין שהוא נפל על העז הלא נכונה... איזה מופרעת... כמה אנרגיות צריך להוציא עליה... כל רגע בורחת... מה עושים איתה?? ליבל כבר התחיל להתחרט... אבל הוא כבר לא יכל כי לבנתיים האיר היום והדרך מלאה בפועלים שעושים את דרכם... ואי אפשר לעזוב ככה את העז... זה חשוד מידי... בקיצור: בשלב מסוים ליבל נאלץ להרכיב אותה על הכתפיים כמו קרבן פסח לאורך קילומטרים רבים... וסו"ס הגיע לעיר בעזה"ש בהזדמנות הראשונה... ביום יומיים הקרובים אקח אותה לשוק הבהמות ונמכור אותה ונתפטר ממנה ברגע האפשרי... ליבל הגנב הניח את העז בחצר ביתו... נכנס הבייתה ונפל שדוד למיטה... נרדם... נחירותיו נשמעו עד... עד העז... העז של ר' יצחק לא רגילה שהבעלים שלה ישן בשעה עשר בבוקר... ולא בכלוא נחירות חזקות... והיא החליטה לעשות סיבוב קצר ולערוך היכרות עם הכפר החדש... נכון אמנם שיש גדר לחצר של ליבל... אבל בשביל העז של ר' יצחק למודת הקפיצות והניתורים זה צחוק ילדים... בקפיצה אחת היא יצאה משם בביצוע ראשון מסוגו לקול תרועת ילדים שהקיפו אותה... בהתלהבות ויצאה היישר להופעת בכורה... תוך שעה כבר כולם הכירו את העז החדשה שמגלה מנהיגות ולא חתה מפני איש!

מוטי בנו הבכור של ר' יצחק... מדובר באברך טרי שלפני שלושה חודשים התחתן עב"ג מהכפר הסמוך לבית אביו... וכעת הוא עבר לגור בבית חמיו... השעה 11.00 בבוקר... הוא יוצא מבית המדרש לטעום 'מידי' לפני שעה חמישית ואח"כ ללכת למלאכת הקודש ללמד דרדקי וליטול עליהם 'שכר שימור'... הוא יוצא מבית המדרש... **ולפתע קריאת הפתעה פרצה מפיו!!! אה... עיצא פיזא!!!** מה... מה את עושה פה?? זה העז שלנו... העז של אבא שלי... העז מיד זיהתה אותו ורצה אליו בדילוגים והצטופה בחלוקו... בינתיים ליבל מתעורר מהשינה... והוא מיד מגלה ש... שהעז נעלמה!!! מה... יש עוד גנבים חוץ ממני?? כבקי ורגיל הוא מיד יצא לבדוק את השער... את המנועול... ומיד הבין ש... שהעז החדשה נכראה... כנראה עדיין לא סיימה להראות לי מה שהיא יודעת לעשות... כנראה שהיא באמת משהו מיוחד... ליבל נאנח... אוי... מה לי ולצרה זו... אני כבר לא יודע אם זה ריווחי... כל הגוף שלי תפוס מהעז הזו... היא 'הרגה' לי את הגב... כולא עז... לא בטוח שזה שווה את הכסף... אבל אחרי ששברתי את הגב שלי עליה... אי אפשר להחזיר את הגלגל אחורה... אני חייב להרויח עליה משהו... וליבל יצא לרחוב עם המטאבא... יצא לחפש... כן... מה קורה?? איפה היא הפיזא הזו? לאן היא הלכה... לך תדע כמה זמן אצטרך לחפש אותה... ולפתע הוא מגלה אותה!!! מוקפת בילדים שובבים שמקפצים יחד איתה... מושכים אותה לכל כיוון... נו נו נו ילדים... הוא כבר בא להרים את המטאבא... אוהו... הנה אני רואה מרחוק את המלמד מתקרב... יופי... שיצחק עליהם... ש'יגיד להם... אבל לא!!! ליבל רואה לתדהמתו... שהמלמד דוקא משתף פעולה... אתם יודעים מה ילדים...? באו תקחו את העז לתוך החידר... אני מרשה לכם להכניס אותה... והיא תהיה העז שלנו...

הדם של ליבל עלה לראש!!! מה? חוצפה שכזו!!! מה זה צריך להיות...?? הההלל... זה שלי!! זה עז שלי... מה זה 'הגניבה' הזו? אתם החרדים... זה החינוך שלכם?? אתם רואים ילדים משתוללים עם איזה עז... במקום לחנך אותם שלא נוגעים ברכוש של אחרים... אתם מעודדים שיקחו את העז לעצמם... מה זה צריך להיות?? זה עז שלי!! מוטי המלמד - הבן של ר' יצחק... חושי התחדדו!! והוא שאל את ליבל בסתמיות... אה... זה שלך?? זה העז שלך?? כן!!! זה שלי!! חוצפה שכזו... ככלל החרדים גנבים!! מוטי סימן לשני מלמדים נוספים... ששיניהם הכירו היטב את ר' יצחק ויש להם הסטוריה עם עזא פיזא (כבר מאז שהם הגיעו לבקר אצל ר' יצחק והעז אכלה להם את הסל... ור' יצחק היה פטור... כי זה היה בגדר 'קדר שהכניס קודתיו לחצר בעה"ב שלא ברשות ושברתן בהמתו של בעה"ב פטור) בגלל שזה היה ברשות המוסק) ההמשך בשבוע הבא א"ה...

'בא בא...' עזוב... בא בא... פרשת בא - בא!!

מכיר את הפרשה הזו?? לאחרונה נחשפתי לסלנג החדש הזה... אני מדבר עם מישהו... כל כמה משפטים הוא אומר לי נו עזוב... 'בא בא...' בהתחלה ארך לי זמן להבין למי בדיוק אומרים בא... עד שהבנתי שה-בא הזה... זה סוג של... סוג של עזוב... נו... באמת... 'בא בא...' - בינינו- אתה הרי יודע ש... מה זה הפרשת 'בא' הזה?? **אז העניין הוא כך:**

אם שמת לב בשבוע שעבר אחזנו פרשת אחת לפני פרשת בא... וזה לא רק בגלל שבמקרה זה יצא פרשת וארא... אלא בעיקר בגלל שבפרשת וארא משה רבינו עדיין אוחז בשלב של **לחן!** לך אל פרעה בבוזק... הקב"ה מצוה את משה ללכת אל פרעה... ללכת זה אומר שיש פה מרחק מסוים!!! והמשמעות היא שפרעה עדיין לא הפנים שהוא אמור לשחרר את עם ישראל... הוא עדיין לא 'אוחז' שם... הוא רחוק מההבנה הזו... וצריך 'להביא' אותו לזה... בשביל להביא אותו צריך ללכת!!! **להרחיק** לכת עד אליו כדי להביא אותו להבנה הזו... ולכן פרשת וארא עדיין אוחזת ב-לחן!!! לך אל פרעה... ומשה מתחיל לטפס לפרעה... והזמן עשה את שלו... ופרעה הוטף עוד מכה ועוד מכה... ואז מגיע שלב שזהו!!! עקרונית פרעה כבר אמור 'להבין' את הסוגיה... כבר לא צריך ללכת עד אליו... אפילו החרטומים כבר מגישים בפניו 'הערכת מצב' ומסבירים לו הטרם תדע כי אבדה מצרים... כעת!!! כעת משה רבינו כבר לא צריך **ללכת** לפרעה ולהסביר לו את העניין... כל מה שנותר למשה רבינו זה **בא!!!** נו... באמת 'בא בא...' עזוב... אני כבר לא צריך להסביר לך... אתה כבר מבין טוב מאוד שאתה אמור לשלוח את עם ישראל... רק מה? הלב שלך כבד... בסיידי... אז אין פה מה להסביר... בא בא...

ניתן לומר שבסלנג החדש הזה של 'בא בא...' טמון בזה בשורה משמחת... הדור שלנו איכשהו 'הבין' את הסיפור... הוא כבר לא צריך שיסבירו לו מהתחלה מי נגד מי... מה נכון ומה לא נכון... לא צריך להסביר לדור שלנו במשפטים ארוכים מה הבעיה באינטרנט ומה העניין להיות שמור... ומי אמר שהמקום הנכון והיחיד בעולם זה לעבוד את ה'... הדור שלנו כבר משופשף... הוא כבר אוחז ב-בא בא... דבר איתי קצר ולעניין... מי נגד מי... מי רוצה... מה רוצים... תדבר ישר ולעניין!!! קצר וקולע!!! **כלפי מה הדברים אמורים???** כולנו מכירים את הפתגם שכתוב בגמ' שלשך אין רגלים!!! על פניו איך זה נשמע? שהיה ואין לשך רגלים אז הוא כל הזמן נופל... **אבל לא!! לא זו הכוונה...** זה שלשך אין רגלים, הרעיון הוא שהשך בנוי כמו עיגול!!! השך לא יכול אף פעם להישאר עם אותו שק... היות ואין לו רגלים אז הוא כל הזמן מתגלגל כמו כדור... מתגלגל משך אחד ועובר לשך השני... ובהתחלה זה עדיין תופס... הפראייר ששקנה את הלוקש הראשון... אח"כ עובר עם השך ללוקש השני... ובהתחלה לך תסביר לאנשים שזה שק... ותכל"ס השך ממשיך לדהור ולהתלכך בכלום עד שמגיע שלב שגם הטיפש הכי גדול יום אחד עושה פוס!!! ופתאום נופל לו האסימון והוא קולט שהשך עשה עליו סיבוב... אז הוא מתחיל לדבר בסגנון של 'בא בא...' עזוב... הבנתי את הסיפור... **ופה אנחנו אוחזים!!! אנחנו אוחזים ב-בא בא הזה...**

בקיצור: לשך בעצמו יש מנגנון פנימי פלאי שבסופו של דבר הוא בכבודו בעצמו חושף ופולט את האמת החוצה בצורה של ברירת מחדל!! כי יום אחד הוא ממצה את כל הסיבובים האפשריים שהוא טובב את העולם סביב האצבע שלו... וככל שזה מתרבה יותר ככה אנחנו יותר קרובים לשלב של ההתפכחות... אווה... הבנת... בא בא... עזוב אותך... הבנתי אותו... קלטתי לאיפה זה לוקח אותי ואז נתגלה למלכותו ית'...

שורות התמימות האלו המצאתי לך בחצי משפט את התשובה לשאלת השאלות ולחידת הבריאה: למה יש כ"כ הרבה רע ושקר בעולם...? וכאן מגיע רבינו הרמח"ל בספר דעת תבונות והוא מגלה את היסוד הזה שהיות והיעוד שלנו בעולם זה לגלות את יחודו יתברך!! הדרך היחידה לגלות יחודו יתברך בבירור מוחלט זה רק ע"י שהקב"ה ברא את הרע, ונותן לרע ולשך את המקורפון... שיגיד את כל השיעור כללי שיש לו לומר... והשך הולך ומתגלגל... ואנחנו נמצאים בתוך הג'נגל הזה והתפקיד שלנו זה לגלות את ה' מתוך העירוב הזה... וככל שהרע מתרבה וגדל בעולם ככה הוא פולט וחושף את עצמו מיניה וביה... ובסוף הוא בעצמו מגלה את האמת והטוב בעולם על דרך ברירת המחדל!!! ובהוא שאנחנו חלק מהתהליך הזה וזיהינו את ה' ואת טובו ואמיתתו מתוך השך והרוע הזה, בזה אנחנו זוכים להיות שותפים פעילים **בגלוי** היחוד, וזה מה שעושה אותנו בעלי ההטבה ללא הנמא דכיסופא... ובהוא אנחנו זוכים לעוה"ב... מומלץ לעבור בעיון על הנמה השורות הכבדות האלו... כי נכון שזה כבד... אבל זה תמצית ספר דעת תבונות וזו למעשה התשובה היחידה על שאלת צדיק רוע לו... לא יודע איך הגעת לזה... אבל אחרי שכתבתי... דע לך שקבלת יהלים יקר... ולא זייק לנו לדעת את מפת העבודה שלנו בעולם)

בבחינה מסוימת ניתן לזהות את ה'עייפות' הזו בדור שלנו... אם תשים לב... לאחרונה ניתן לזהות בין עייפות מבורכת... לדור שלנו נמאס מסממאות... נמאס לו מטיחים... ד"ר... 'בא בא...' עזוב אותך... ה'בא בא' הזה הוא סוג של... של עזוב... הבנו את כל השטיות... בא נקלף שכבות... בא נגיש ישר ולעניין... **אתה יודע איפה רואים את זה בצורה הכי הכי בוטה?** בייחס לשמאל הקיצוני שבאישוהו מקום הבלוף שלו הגיע לנקודת קצה ש-ד"ר... זהו... 'בא בא...' עזוב... הבנו את הסיפור... אז בייחס לשמאל החילוני זה הכי בוטה!!! אבל גם בולט לא פחות בייחס לשלל סממאות נוספות שבתוכנו... הדור שלנו כבר לא קונה בלופים... אני באופן אישי יכול להעיד שרואים את זה בשטח... עם ישראל צמא לאמת!!! יהודים היום רוצים לשמוע אמת צרופה... יש היום רעב וצמא לשמוע דבר ה'... **ופעם זה לא היה!!!** פעם היה כלל שצריך לדבר עם צעירים בדרכי נועם... אבל לא!! היום זה לא עובד... לדור שלנו כבר לא קונה ליקוקים... הדור שלנו רוצה לשמוע אמת כמות שהיא!!! **יש כאלו שלא קולטים את זה...** יש כאלו שעדיין מנסים להשתמש בכפפות של משי... בלטיפות... והדור שלנו בועט בזה!!! נמאס לו מזה!!!

הדור שלנו מוכן לשמוע אמת מרה... אמת מצליפה העיקר אמת... בא בא... תדבר איתי קצר ולעניין מה ה' רוצה... ומי שהביא את הדור שלנו ל-בא בא הזה... זה השך בעצמו!! השך שהלך סחור סחור ועשה עלינו את הסיבוב במשך השנים... הוא עשה את העבודה הכי טובה!! נקעה נפשנו מטיחים!!! יהודי יקר... אם יש לך גישה לדבר בפני ציבור... **תשמע לי: עדיף שתטח!!! מאשר שתטיח!!!!** טיח את האמת כמות שהיא בלי הקדמות ובלו הסתייגויות!!! אל תפחד שיזדקו עליך אבנים ואל תפחד שאנשים יתפרקו לך לחתיכות... כי אנחנו שבעים מסיבובים... שבעים מלשמוע מילים מכובסות ואנחנו רוצים אמת גם אם היא כואבת!!! **אתן לך דוגמא טריה**

וכאובה: לפני 100 ימים כשהתרחשה הטבח המחריד בעוטף עזה... לי באופן אישי הייתה התלבטות מאוד קשה האם לכתוב דברים כהויתם!! רבותי! ה' דפק על השלחן והודיע שאין יותר הפקרות... רעדתי לכתוב את זה... כי לכתוב כזה דבר כשהגופות עדיין לא זוהו זה נישט שיין... (ובינינו... במבט לאחור... ככל שאנו מתרחקים מזה ומתגלים ממדי הזוועה אני באמת לא מסוגל להבין איך העזתי לכתוב ככה) אבל כנראה שמרוב שזה היה טרי ועדיין לא קלטתי ולא הייתי מודע להיקף הזוועה... והעלון היה כבר צריך לרדת לדפוס ולכן לא חשבתי מידי הרבה וכתבתי!!! **כתבתי ומיד ירדתי למחתרת...** ולתדהמתי קבלתי מבול!!! מבול של תגובות חמות ולא דווקא מהציבור החרדי... מכל השכבות והמגזרים ואפילו פושרים... כן... זו האמת ואין מה לעשות!!! (ואח"כ התברר לי שהיו עוד כמה וכמה... שדיברו בשפה הזו... והדברים התקבלו כטל תחיה אצל האנשים הכי רחוקים... דווקא מי שהתפתל וניסה לעשות את הרבש"ע פחות מפיחיד ויותר דפלומוט... דווקא זה פחות התקבל...)

הדור שלנו זה דור ה-בא בא... יאלה... תפסיק לעררב אותי עם משפטים ארוכים ומפותלים ותכל"ס לא להגיד כלום... הדור שלנו כבר ממזמן לא הבן תם... וח"ו לא הבן הרשע... הדור שלנו רוצה אמת!! ומי שמאוד קשה לו לפרגן לדור שלנו את הכינות הזו... שידע לו שלא בטוח שזה מגיע מרוב צדקות... אלא מ-**רוחיה!!!** ד"ר... השך כבר חג סביבנו וסובב אותנו... הבנו אותו... כעת תן לשמוע אמת!!! הכדור בידיים של המשפיעים... רק תגיד... האזניים... כרויות...

ואם הגענו לכאן... אז עוד נקודה חשובה... מענין לעניין באותו עניין... אנחנו נמצאים בימי השובב"ם... יש עניין לעשות תיקונים... וכידוע: מקובלנו שהתיקון הגדול ביותר נעשה באמצעות לימוד הגמ' בעיין!!! בינינו... מה הקשר בין לימוד גמ' לתיקוני העולמות?? מה הקשר בין הגב שטבח ומכר וסימא את עינו והפיל שינו לתיקונים??

תגיד לי קמעים... השכבות... נרות... קברים... פדיונות... אבל גמ'?? **אז באמת מה עניין גמ' לתיקונים?? העניין בזה הוא כך:** הגמ' היא לא רמב"ם... הרמב"ם אומר לך הלכות פסוקות!! זו האמת!! וזאת התורה אשר שם משה... אבל הגמ' זה לא ככה... הגמ' מציגה כל דבר בצורה כביכול דמוקרטית של 'אינני כן להו'... האם הדין כך או כך... ואז בהתחלה הגמ' **בדרך כלל מצדדת כמו הטעות...** 'מאי לאו וכו'...

הגמ' דווקא 'נוטה לחשוב' כמו הצד המוטעה (ובינינו... אתה חושב לעצמך במסתרי הלב... נו באמת הגמ'... כאילו ש'את יודעת' שזה לא נכון... הרי אפילו אני יודע שלהגיד ככה זה בקושי מתחיל) ואז אב"י דוחה!! והגמ' שוב מנסה לדחוף את הטעות ממש כמעט 'ככה...' להוכיח שאולי בכל זאת הפשט הוא כמו הטעות... ולגמ' יש המון סבלנות... ולאט לאט הגמ' נותנת לטעות להתגלגל ולהתברר שלב אחרי שלב... ומבררת את האמת מתוך השך ואת הנכון מתוך הלא נכון... והכל נעשה בדרך של בירור עד שהגמ' מסיקה את אמיתה של תורה!!! (זו המפה של הבית מדרש שלנו על קצה המזלג... מומלץ לתיירים ולמי שמעניין אותו אין נראה מבנה של סוגיה במ"מ...) אז הנה!!! זו בדיוק הסיבה שעסק התורה ובעיקר בעיקר לימוד הגמ'... למה זה התיקון הכי גדולה!! כי למעשה הרי כל היעוד שלנו בעולם זה לחיות בתוך הבירור של טוב מהרע, והאמת מתוך השך... וזה נעשה בצורה כואבת ומדממת... אנחנו לומדים מטעויות ויוצאים מכל מיני ביצות...

רק מה? בגמ' נעשה אותו תהליך של בירור בדיוק!!! רק בלי דם!! במקום שהבירור הזה ייעשה באמצעות הסתרת פנים של מחנות אושוויץ רח"ל שיהודי יהיה בתוך חושך כפול ומכופל ושם הוא יברר את האור ויזהה שה' כאן בתוך החושך... במקום שבחור צעיר יעשה כפרת דרך ארוכה ומפותלת ולא ידלג על שום טעות ומחלל ויגרס בחצץ שיניו (כפי שזכית גם אני לכברת דרך לא מבלטל) ויגיע לאמת בדרך הקשה והכואבת... במקום שהבירור יעשה בדרך מדממת שכזו... אז הנה!!! אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה!! מי שעוסק בתורה ולומד גמ' לאמיתה של תורה, עושה את אותו תהליך בירור של אמת משך, אבל בצווארון לבן... הנותן על עצמו דברי תורה, מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, ועוד יסורין וכו' וכו' כל הרשימה הארוכה שניתן לחסוך... לא היית מאחל לעצמך כזה דבר?? כזה כביש עוקף??

זה סוד התיקון שנעשה בעיקר בלימוד הגמ'!!! גמ' זה לא רק לעסוק בתורה... אלא לעסוק בעיקר בבירור... לעמוד מול כמה אפשרויות... ולסגן ולברור... ולסקל טעויות... ולדחות סברות עקומות עד שיוצאת אמת מסוללת לאמיתה של תורה... אבל בשביל זה צריך ללמוד טטטוטוב!!! להיכנס לעסק... לרצות באמת לברר את האמת ולצאת עם בהירות... יהודי יקר: גם אם אתה כבר ממזמן עזבת את הישיבה והכולל... **אבל טיפש אתה לא!!** ס"ס כולנו חיים כאן בעולם וכולנו נמצאים בבירור... כל אחד והבירור שלו... כל אחד והסייבר שלו, והעקיצות שלו ועולם השך שלו... והחוששים שלך מחודדים!!! אתה לא נותן שיעשו עליך סיבוב... אם ככה מומלץ לך לקבוע סדר לימוד בגמ'... לימוד רציני!!! להתיישב על משנה, ואני חותר כעת יחד עם הגמ' להבין מה כתוב במשנה... וזה רציני!!! אנחנו מוכרחים לצאת מכאן עם סיכום סוגיה ברור!! ותדע לך שהחתימה הקנאית לברר לאמיתה של תורה את הסוגיה זה התיקון והבירור הגדול ביותר מכל סוגי תיקוני השובב"ם שאתה רק מכיר... וככל שהלימוד יהיה יותר לעומק ויותר מבורר וחותר לסיכום של סוגיה, ככה התיקון יותר גדול!! ואתה בחור יקר... שאולי כעת אתה בתקופה לא הכי טובה... ואתה עובר כל מיני תהפוכות וסערות... אולי נדמה לך שאתה לא עושה כלום... אבל לא!! תדע לך שאתה לא מבזבז זמן!!! כי ס"ס אתה בבירור... יתכן שמכורח הנסיבות נקלעת לבירור קצת יותר ממושך ומייגע אבל גם כאן נעשה בירור... אתה מברר ולומד פה משהו רק בדרך היתר ארוכה... תבין שבישיבה לומדים **לא** רק תורה... לומדים גם הרבה מאוד לקח!!! אתה כמובן תמיד יכול לחבור להמיר את הבירור של הלקח... בבירור של עסק התורה... אבל גם אם לא... תדע לך שאתה לא סתם פה... אתה בעיצומו של אחד הבירורים... מילים אולי קצת מופשטות... אבל המבין יבין...

גיליון מס' 548 פרשת בא
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

גליון זה יוצא
לזכות סבי היקר
ר' יוסף יעקב בן בלומה
לרפו"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרון רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - ברכת ברוך שפטרני

אם לברך ברכת ברוך שפטרני בשם

רבינו זצ"ל אמר ברכה זו בלא שם ומלכות ודלא כהגר"א אף שדעת הגר"א הובא במשנ"ב (סי' רכ"ה סק"ח) כי כן היה דעת מרן החזו"א, (אלא ד"א של הלכה פכ"ד ס"ה ועי' דינים והנהגות פ"ח), וכן ראיתי שכתב רבינו זצ"ל בספר הזכרונות ממרון החזו"א (סי' י"ד ס"ב) שהורה לברך ברוך שפטרני בלא שם ומלכות וכמשנ"ב הרמ"א (סי' רכ"ה ס"ב) ולא כדעת הגר"א במשנ"ב שם (כן שמעתי בשמו), עכ"ל, ואמר רבינו זצ"ל שאביו מרן בעל הקה"י זצוק"ל ג"כ אמר אצלו ברוך שפטרני בלי שם ומלכות וכדעת מרן החזו"א זצוק"ל (ארחות רבינו ח"ג עמוד רכ"ד סכ"ג).

וסיפר רבינו זצ"ל, סיפר לי חכ"א שהחזו"א אמר לו לברך ברוך שפטרני עם שם ומלכות והיה לי לפלא כי אצלנו לא נהגו כן ובקשתיו שסיפר לי איך היה גופא דעובדא, וסיפר ששאל את החזו"א אם לומר בשם ומלכות או לא, וענה לו שאין אומרים, ושוב שאלתי הרי הגר"א סבור שאומרים עם שם ומלכות, ואז אמר לי א"כ תגיד, הלה סבר שהוא חידש לחזו"א את הגר"א, וכיון שהגר"א אומר להגיד צריך להגיד, אבל החזו"א רצה לנהוג מהגר"א ואפ"ה ענה לו שאין אומרים, ורק שהלה רצה לנהוג כמו הגר"א ואז אמר לו החזו"א שאם רוצה לנהוג כהגר"א שיעשה כהגר"א, (דרך שיחה ח"ב עמוד רס"ט מעשה איש ח"ז עמוד קל"ז).

עניית אמן אחר ברוך שפטרני ללא שם

נשאל רבינו זצ"ל, האם צריך לענות אמן לברכת ברוך שפטרני שאומר האב בלא שם ומלכות או לא, והשיב, טוב לענות אמן, (הליכות חיים סי' רט"ו וכן ענה לבני ברוך מאיר נ"י דיש לענות אמן אחר מודים דרבנן אף שאין חותם בשם ועי' בשערי אפרים שער ד' אות כ"ה דאם מברך בשם ומלכות עונים אחריו אמן, ואולי מיירי לענין חיוב עניית אמן, אבל גם ללא שם רשאי לענות כמו אחר הרחמן עי' במג"א ומשנ"ב סי' רט"ו וע"ש במאיר עוז ובס' בצל הכמה ח"ה סי' פ"ט, וכעיי"ז בשלמת חיים סי' קל"ג, וע"ש בשערי אפרים שער ד' סל"ג ועי' משברי ים תפילה סי' ס"ז שהוא מלוקת הרמ"א והט"ז סי' קצ"ב).

ונשאל רבינו זצ"ל, מה הענין והתועלת לומר ברוך שפטרני בבר מצוה ללא שם ומלכות, והא כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה ואי"ז כלום לכאן, והשיב, גם בלי שם ומלכות הודאה היא להקב"ה, (שיח התורה ח"א א' קנ"ג).

ברכת ברוך שפטרני שלא בפני הברך

השיב רבינו זצ"ל, בענין אם לברך ברוך שפטרני שלא בפני הברך, לכאורה לא שייך, וצ"ע. (קובץ שו"ת עניני בר מצוה סי' ס"ה), וכן הביאו שהשיב לאדמו"ר מסדיגורא, שאי אפשר לברך ברכת ברוך שפטרני מענינו של זה שלא בפני נער המצוה דלשון של זה משמע דווקא בפניו, דמלשון נוסח הברכה נראה שכן תיקנו, (חמדת חיים עמוד ט"ז וכ"כ רבינו באוצר בר מצוה עמוד תרמ"א דאם הברך לא עומד לידו אינו מברך, וכן משמע בס' לקט יושר חאר"ח עמוד מ ענין ה, ובס' לבנימין אמר סי' רכ"ב ס"ב השיב רבינו שיכול לברך גם כשהברך במדינה אחרת ואולי כ"ז כשאינו בשם).

עד מתי יכול לברך ברוך שפטרני

הנה בלקט יושר (שם) מתלמיד התרוה"ד, מובא, ששאל לו כשבני יח"י בא אצלי שכבר היה בר מצוה אם אני צריך לברך אם לאו, ואמר אינך צריך לברך, ועי' בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קל"ב) שנראה דלא צ"ל א"א לברך, ונראה דכ"ז כשמברך בשם, וכן ראיתי מכתב מרבינו, לשואל אחר, וז"ל, מי שאחר לברך ברכת ברוך שפטרני יותר מל' יום האם יש לו תשלומין לברך כל זמן שירצה, והשיב, כיון שאומר בלא שם מלכות יכול לומר, (קובץ שו"ת עניני בר מצוה סי' ס"ד ועי' גם בשו"ת שביני אש אר"ח א' סי' קכ"ז, ובשביני הלוי סי' כ"ב ובשבט הלוי ח"א סי' ע"ד ד' דאם אינו בשם יכול להקל, ובשם הגר"א גנחובסקי זצ"ל מובא דאם התחיל אדם בטעות ברכה שאינה צריכה בשם ומלכות יסיים ברכת ברוך שפטרני אם לא ברכה בזמנו בשם ויוצא עכ"פ הדעות שצ"ל בשם).

ברוך שפטרני בתשעה באב

נשאל רבינו זצ"ל, בנער שנעשה בר מצוה בט' באב מתי יעלה לתורה בשחרית או במנחה כי האב מברך ברוך שפטרני ויש בזה שמחה, והשיב, יכול לעלות בשחרית, (קובץ שו"ת מרבינו בעניני בר מצוה סי' י"ט).

ברוך שפטרני בבנות

נשאל רבינו זצ"ל, האם יש דין חינוך בבנות, וא"כ האם יש ברכת שפטרני גם אצל בנות שנפטר מעונשם כשהגיעו לגיל חיוב במצוות, והשיב רבינו עיין נזיר (כ"ט א') דא"י שם האיש מדיר את בנו בניזיר ושם בגמ' אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות אי הכי אפילו בתו קסבר בנו חייב לחנכו בתו אינו חייב לחנכה, וא"כ מפורש לכאורה שאין חייב לחנך את בתו במצוות, וכן משמע שהכריע להלכה בערוך השולחן (סימן רט"ו סעיף ב') שכתב ונ"ל דתינוקות שאינה בת חנוך אין עונין אחריה אמן עד שתהא בת י"ב שנה ויום אחד משא"כ קטן וזהו בגלל שלה אין דין חינוך, (שמחת מרדכי עמוד ק"ל וכעיי"ז כ' בפמ"ג סי' רכ"ה א"א סק"ה ועי' מג"א סי' שמ"ג סק"א).

בענין ברכת ברוך שפטרני בתאומים

נשאל רבינו זצ"ל, באחים תאומים שנעשו בני מצוה אם האב צריך לברך ברוך שפטרני על כל אחד מהם אחר עלייתו לתורה או יוכל לברך ברכה אחת לשניהם ולומר שפטרני מעונשם של אלו, והשיב, מסתבר ברכה א' לשניהן (הליכות חיים סי' רכ"ג, וכן עי' בס' הקטן והלכותיו עמוד כ"א סכ"ד ופרק פ"ג ל"א ובס' אוצרות של חינוך עמוד תת"ד ג"כ כ' רבינו שיאמר שפטרני מעונשם של אלו, ועי' מש"כ בשו"ת להורות נתן ח"ח סי' ז' ובספר הליכו"ש פכ"ג מ"א דה"ז משנה ממטבע ובקו' עזרת אליעזר עניני בר מצוה עמוד ל"ג השיב רבינו זצ"ל שיברך על כל א' כשקיבל עליה ואם טעה ואמר בלשון רבים ה"ז משנה ממטבע שטבעו חכמים ולא יצא אפי' על הראשון, וכן באוצר בר מצוה עמוד תרל"ז כ' רבינו שיברך על כל אחד בפני עצמו ואי"צ עבור זה לחלק כל א' למנין אחר).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבורג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

לקראת יום היארציית השני לרבנו זצוק"ל
סיימנו בימים אלו את הכנת ועריכת הספר "דברי שי"ח" חלק ב'
ובו 700 עמודים על עניני המועדים על פי מועדי השנה
הזדמנות מיוחדת להקדיש ולהנציח בספר חשוב זה
לפרטים: 053-3145900

עורך: יצחק גולדשטוק

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזוז שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"ל:

רבי ישיבת לומז'א ותלמידיה בפתח תקוה

פרשת בשלח - הגושן הגאון רבי אבא גרוסברד | פרשת יתרו - הגאון רבי שמוחה הכהן קפלן זצ"ל רבה של צפת (כ"ז טבת תשנ"ט)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להג"ל

דברי זכרון ועובדות מפעימות על זקן המשגיחים

הגה"צ רבי משה לייב עוזר זצ"ל (ז' אדר תשכ"ז)

לעיתים היה מגיע ר' אליעזר לרבינו בעבור צרתו של אחד מהאברכים, הוא חש כאילו זו צרתו הפרטית. באחד הפעמים - היה זה בתחילת חודש אלול - סיפר על צרה גדולה שיש לאחד מהאברכים בכלל בלומז'א. שמע רבינו את דבריו והציע, שיערוך תפילת יום כיפור קטן'.

שאל ר' אליעזר, הרי בחודש הקרוב תשרי, אין עורכים תפילת יו"כ קטן, וחודש אחרי כן, הרי זה עוד כמעט חודשיים? ומה בנתים? ענה רבינו: אם יקבלו על עצמם עכשיו לערוך יום כיפור קטן בערב ראש חודש חשוון, הקב"ה מצרף את זה לעשיה ובעז"ה יוושע.

הלך ללמוד 'פשט'

באחת הפעמים שנכנס ר' אליעזר ליטול עיצה ממרן הסייפלה, מרן לא הכריע בפניו את הספק והוא נותר בלבטיו. ר' אליעזר לא התייאש, הוא פנה אל הבן - רבינו זצ"ל כדי ללמוד "פשט"

באי הכרעתו של מרן, ולקבל הדרכה מה עליו לעשות. רבינו ענה לו שמאחר ואביו לא פשט את הספק, הוא מיעץ לו לכוון היטב בברכת השכיבו במילים "ותקננו בעצה טובה מלפניך" ומיד לאחר תפילת ערבית יחשוב שוב בענין, ואשר יראה לו אז, כן יעשה (מתוך מאמר לזכרו בקונטרס "הגאון רבי אליעזר עוזר")

רבי אליעזר עוזר (משמאל) עם רבינו

המופת

מספר בנו הגאון רבי מאיר עוזר שליט"א:

בתאריך י"ט שבט תשע"ג, אבי זצ"ל עמד לחזור לארץ ישראל לאחר שכבר שהה שלוש שבועות בארץ נכר לטובת הישיבה, אך הנה בדרכו למטוס אירעה תאונת דרכים חמורה. ר' אליעזר נפצע אנוש, כל איברי גופו התפרקו מכף רגל ועד ראש, וכפסע היה בינו לבין המוות רח"ל. השמועה עשתה לה כנפים ועד מהרה התכנסו תלמידי הישיבה להעתיך רחמים בעדו, ושמו הועבר במהרה לרבינו שבירך אותו ברפואה שלימה.

בחסדי ה' יתברך, הוא הועבר שם מיד לבית החולים, שביצעו בו על אתר מספר ניתוחים דחופים, ובהשתדלות רבה הצליחו להטיסו לבית החולים 'תל השומר' בארץ ישראל, כשהוא עדיין במצב קשה, וכמעט כל גופו נותר משותק, הוא לא יכול היה להזיז אבר, וכמעט שלא הגיב לסובבים.

והנה בחול המועד פסח הפתעה. רבינו הגיע לבית החולים לבקר. ר' אליעזר התרגש מאוד, והנה אך התיישב רבינו לצידו, הוא החל באופן פלאי להזיז את שני ידיו! היה זה דבר מופלא ביותר. לאחר מכן רבינו בירכו בחמימות, ולמחרת הרופאים סיפרו לבני המשפחה בהתפעלות שמצבו כל כך השתפר מאתמול להיום, שכבר יוכלו להסיר ממנו את מכונת ההנשמה שהיה מחובר אליה, וכעבור תקופה לא ארוכה יצא מכלל סכנה, וחזר לנהל את הכולל עוד כעשר שנים.

רבינו במסדרונות בית חולים בדרכו למצות ביקור חולים

ר' משה עוזר היה תלמיד ישיבת טעלו המעטירה בראשות רבותיו הגאון רבי אברהם יצחק בלוק הי"ד ולימים נלקח לחתן עבור ביתו של הגאון רבי אליעזר שולביץ זצ"ל, מייסד הישיבה בעיר לומז'א. כאמור לעיל (ר' בערכו) טרם תקופת מלחמת העולם הראשונה החליט ר' אליעזר שולביץ לעקור לארץ ישראל ולפתוח בפתח תקוה את ישיבת לומז'א מחדש. כשהוא מותיר את הישיבה בלומז'א בניהול חתנו הגר"מ גורדון. כאן בארץ ישראל למרות גילו הלא צעיר נחלץ ר' אליעזר חושים וייסד בכל כוחו את הישיבה. הוא אף פנה אל חתנו האחר - ר' משה עוזר ז"ל ומינה אותו להרביץ תורה בישיבה. ר' משה אכן מסר שיעורים בבהירות מיוחדת, ונוסף על כך גם, שמתוך אחריות מיוחדת לקח על עצמו לסייע עול אחזקת הישיבה, מלבד השיעורים שהיה מוסר בפני התלמידים. באחרית ימיו חזר הגר"מ גורדון לארץ ישראל ועמד בראשות הישיבה, ולאחר פטירתו ניהל ר' משה עוזר את הישיבה, נלב"ע ז' אדר תשכ"ה.

רבינו היה מספר שזוכר את השיעורים כללים שהיה מוסר ר' משה בהיכל הישיבה. דרכו היה להעמיד קושיא חזקה בתחילת השיעור, ולהרבות ריתחא דאורייתא בין התלמידים סביב הקושיא.

בנו ר' אליעזר עוזר זצ"ל

במשך השנים לא היה לרבינו קשר מיוחד עם רבי משה לייב עוזר, אך עם בנו ממשיך דרכו, שהתמנה אחריו להמשיך את השושלת היה ידידות וותיקה ורבת שנים. רבי אליעזר היה בן גילו של רבינו ואף למדו יחד באותה התקופה בישיבה. ברבות הימים שנפתחו ישיבות נוספות בארץ ישראל, שינה ר' אליעזר בעצת רבותיו את תבנית הישיבה לכולל אברכים, ועד לימו האחרון השקיע ר' אליעזר את כל כוחותיו להצלחת האברכים, כשהוא אינו בוחל בשום מאמץ כדי להרבות תורה. בין פעולותיו היה מרבה ליסוע לארצות הגולה כדי להתרים את אחינו בני ישראל לטובת התלמידים, והיה מרבה לבוא לפני רבינו להתייעץ ולהתברך.

בכל פעם כשר' אליעזר בא לבקר את רבינו היה מתקבל במאור פנים מיוחד. פעם הוא שאל את רבינו על המובא בחז"ל שמשנה רבינו כעס, וכי יתכן לומר על אבי הנביאים שנכשל במדת הכעס, אשר אמרו עליה שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, (ועוד דברים נוראים שכתוב בגנות הכעס), והשיב בפשטות: משה רבינו כעס כי סבר שצריך אז לכעוס עליהם, אבל טעה בזה, והוסיף משפט מבהיל "בעולם הזה אין אף אחד שלא יטעה פעם".

רבי אליעזר עוזר זצ"ל עם רבינו

החזקת תורה קודמת

פעם הלין ר' אליעזר את צערו בפני רבינו, ואמר שהיות ורח"ל נתרבו האלמנות והיתומים וכו' ואין לך יום שאין בה קללתו מרובה משל חבירו, ורבים אומרים שאין להם אפשרות לתרום כי תרמו כבר לצדקות אחרות, נענה רבינו ואמר לו: הדבר פשוט כי המצוה לתרום לאחזקת תורה וכוללים קודמת לשאר דיני הצדקות.

אין צורך לדאוג

פעם שח ר' אליעזר לרבינו ואמר, שהעול והדאגה שרובץ עליו מחמת קיום הכולל מידי חודש בחודשו שובר את הלב, ומטריד את מנוחתו. ענה לו רבינו - למה לדאוג, והרי הקב"ה מנהל את העולם, חס ושלום, אין צורך לדאוג!

"ואיך מתגברים למעשה על הדאגה" שאל ר' אליעזר. והשיב רבינו: על האדם לעשות את השתדלות המוטלת עליו, ולדעת שיותר מזה אינו מחויב. הקב"ה מנהל את העולם, אין צורך לדאוג!

רבינו השיבו: אתה צריך לעשות השתדלות. ויותר מזה 'דער הייבשטער פורט די וועלט' לא לדאוג.